

Grey Scale #13

DANES-PICTA.COM

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

38

**AKADEMIA
SZTABU GENERALNEGO**
IM. GENERAŁA BRONI
KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO

JAWNE

~~POUFNE~~

Egz. Nr. 1

Pptk nawig. dypl. Zdzisław KIELAN

**DZIAŁALNOŚĆ
KÓŁ NAUKOWYCH SŁUCHACZY
W PROCESIE KSZTAŁCENIA
W AKADEMII SZTABU
GENERALNEGO WP**

Rozprawa doktorska

11711

WARSZAWA KWIECIEŃ 1981

**AKADEMIA
SZTABU GENERALNEGO**

IM. GENERAŁA BRONI
KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO

JAWNE

~~POUFNE~~

Egz. Nr. **1**

Ppłk nawig. dypl. Zdzisław KIELAN

**DZIAŁALNOŚĆ
KÓŁ NAUKOWYCH SŁUCHACZY
W PROCESIE KSZTAŁCENIA
W AKADEMII SZTABU
GENERALNEGO WP**

Rozprawa doktorska

11711

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LOTNICZYCH I OPK

JAWNE

Egz. Nr ... 1

Przełus. Prot. 320/21.03.95

Ppłk nawig. dypl. Zdzisław KIELAN

DZIAŁALNOŚĆ KÓŁ NAUKOWYCH SŁUCHACZY W PROCESIE KSZTAŁCENIA
W AKADEMII SZTABU GENERALNEGO WP

Rozprawa doktorska

Kierownik naukowy

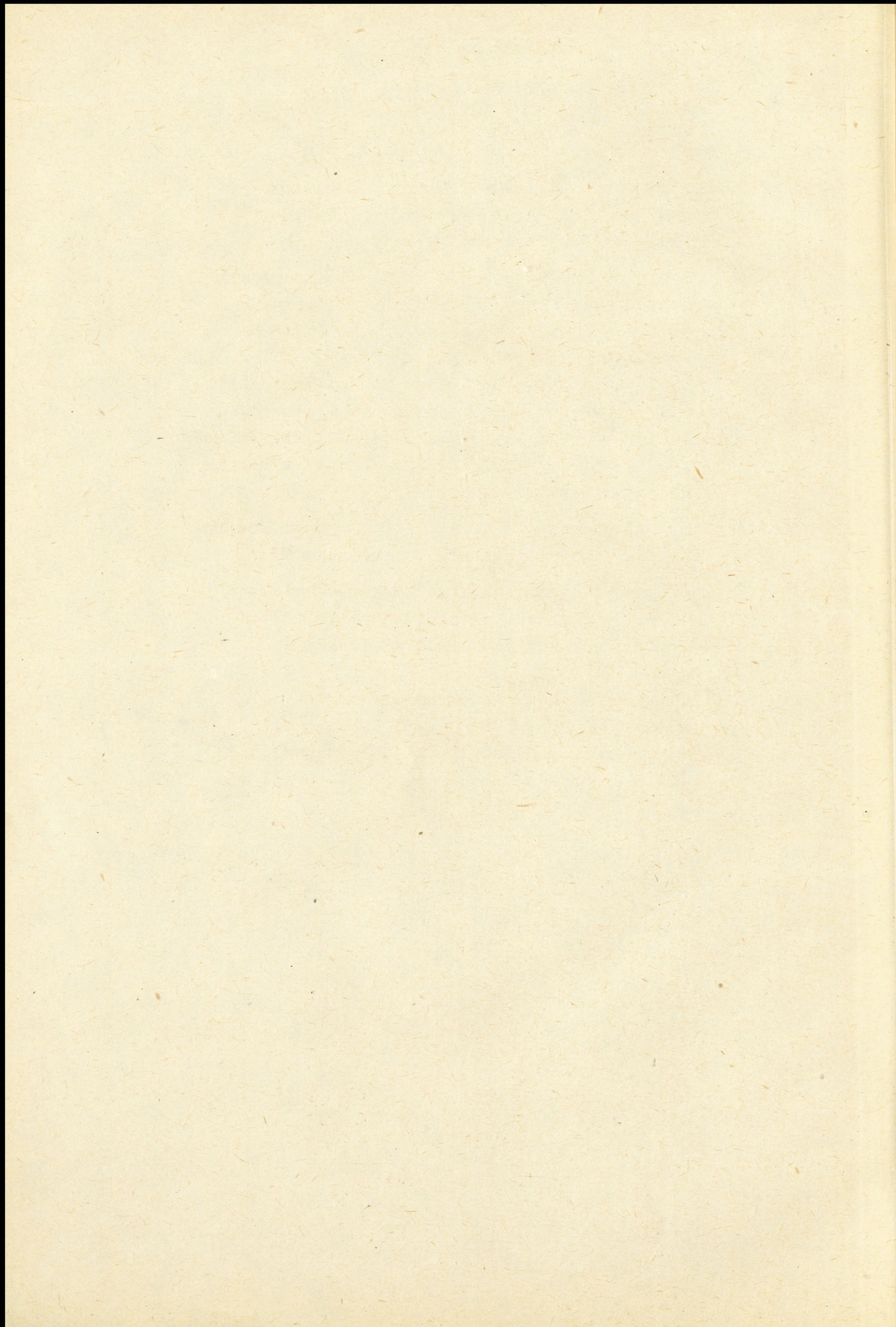
gen.bryg.dr Zbigniew JUREWICZ

SPIS TREŚCI

Strona

Wstęp	5
Rozdział 1. Rozwój działalności kół naukowych słuchaczy w ASG WP w świetle ruchu naukowego studentów /słuchaczy/ w uczelniach wyższych	12
1.1. Rys historyczny rozwoju ruchu naukowego stu- dentów /słuchaczy/ w szkolnictwie wyższym	13
1.2. Rola i zadania kół naukowych studentów /słuchaczy/ w uczelniach wyższych	26
1.3. Treść i formy działalności kół naukowych stu- dentów /słuchaczy/ w uczelniach wyższych.	37
1.4. Formy strukturalno-organizacyjne i działalność kół naukowych studentów /słuchaczy/ w uczel- niach wyższych.	52
Rozdział 2. Status i propozycje działalności kół naukowych słuchaczy Akademii Sztabu Generalnego WP.	80
2.1. Miejsce i zadania kół naukowych słuchaczy w procesie dydaktyczno-naukowym ASG WP.	80
2.2. Treść pracy kół naukowych słuchaczy w ASG WP.	91
2.3. Formy pracy kół naukowych słuchaczy w ASG WP.	106
2.4. Struktura organizacyjna i funkcjonowanie kół naukowych słuchaczy w ASG WP.	123
Zakończenie	166
Bibliografia.	169
Załączniki.	178

Dokumentacja z badań - oddzielne wydawnictwo.

WSTĘP

Ruch naukowy studentów /słuchaczy/ posiada w Polsce ponad stuletnią tradycję. Notuje się okresy zarówno jego żywiołowego rozwoju, jak i zanikania. Zasadniczymi ośrodkami działalności tego ruchu były koła naukowe. Stawiały one przed swymi członkami różne cele: przygotowanie pomocy szkoleniowych, pomoc w pogłębianiu wiedzy studiowanej, prowadzenie pracy naukowej.

Ruch naukowy słuchaczy istnieje również od dawna w uczelniach wojskowych, w tym także w Akademii Sztabu Generalnego WP. Cele tego ruchu to przede wszystkim udzielanie pomocy w opanowaniu wiedzy nauczanej i udział w opracowywaniu pomocy szkoleniowych, urządzaniu gabinetów specjalistycznych, a także udział w pracy naukowej.

W ostatnim dziesięcioleciu rejestruje się w uczelniach wojskowych wyraźne ożywienie działalności naukowej słuchaczy i podchorążych, przy czym celem działania ruchu naukowego słuchaczy jest tworzenie warunków do intensyfikacji zdobywania wiedzy, rozwijania zainteresowań naukowych i dydaktycznych, kształtowania samodzielności, wyrabianie uzdolnień organizatorskich oraz inspirowanie do twórczych poszukiwań naukowych jak też poznawania metodyki wojskowych badań naukowych.

Jednocześnie daje się zauważyć stosowanie różnorodnych form i zakresów działania. Niektóre z celów i zadań oraz form działalności nie sprawdziły się, inne mogą służyć jako podstawa do badań celowości dalszego ich stosowania.

Podstawę pracy ruchu naukowego słuchaczy stanowi określony status działania. Należy jednak podkreślić, że w wojskowym szkolnictwie akademickim brak jest jednolitego statusu działania ruchu naukowego słuchaczy na podobieństwo tego, jaki posiadają koła naukowe podchorążych wyższych szkół oficerskich.

W Akademii Sztabu Generalnego WP wyraźne ożywienie działalności ruchu naukowego słuchaczy /po okresie przerwy/ nastąpiło dopiero w latach siedemdziesiątych. Ruch ten nie jest jednak w pełni skoordynowany, obserwuje się bowiem różne cele, formy i status działania. Wraz z aktywizacją działalności słuchaczy w ruchu naukowym w dalszym ciągu prowadzi się szereg eksperymentów dotyczących działania kół naukowych słuchaczy, a zwłaszcza, strony organizacyjnej i funkcjonalnej.

W oparciu o wstępne badania działalności ruchu naukowego słuchaczy wydano w 1978r. "Ramowy Statut Kół Naukowych Słuchaczy Akademii Sztabu Generalnego WP". Statut ten jako tymczasowy jest podstawą działania kół naukowych słuchaczy w akademii.

W dalszym ciągu jednak nie ma jednoznacznej decyzji, która dałaby odpowiedź na pytania, co to ma być za ruch, jaki powinien być jego status w uczelni, jakie cele działania i jaka treść pracy? Jakie powinny być stosowane formy pracy i jak powinna przedstawiać się jego struktura organizacyjna i funkcjonalna, a także jak powinien być powiązany z procesem dydaktycznym i pracą naukową ASG WP?

Niemal dziesięcioletnia wzmożona działalność kół naukowych słuchaczy w akademii pobudza do refleksji i stanowi równocześnie bogaty materiał badawczy. Badania w tym zakresie umożliwiają określenie statusu działania kół naukowych słuchaczy w uczelni, a zwłaszcza określenie miejsca, jakie koła mogą zająć w procesie dydaktyczno-naukowym, rodzaju podejmowanych zadań, treści i form pracy kół naukowych, a także ich struktury organizacyjnej i funkcjonalnej. Wydaje się, że dziesięcioletni dorobek kół naukowych słuchaczy stanowi wystarczający materiał do badań.

Celem pracy jest opracowanie koncepcji racjonalnego statusu i określenie modelu działania kół naukowych słuchaczy w Akademii Sztabu Generalnego WP, odpowiadających współczesnemu programowi studiów, randze uczelni, założonemu modelowi absolwenta i ambicjom oraz potrzebom słuchaczy.

Taki cel dyktuje postawienie następujących zadań badawczych:

- określenie - na podstawie rysu historycznego ruchu naukowego słuchaczy /studentów/ - roli, zadań, treści działalności, a także form organizacyjnych ruchu naukowego w uczelniach wyższych /cywilnych i wojskowych/;
- ustalenie propozycji statusu i modelu racjonalnego działania kół naukowych słuchaczy w Akademii Sztabu Generalnego WP, odpowiadających współczesnemu programowi studiów i kształtowanemu modelowi absolwenta.

Analizy, porównania oraz wynikające stąd pośrednio opracowanie propozycji racjonalnej działalności kół naukowych słuchaczy w ASG WP wymagały uważnej lektury literatury przedmiotu.

Przeanalizowanie pozycji bibliograficznych w jakikolwiek sposób związanych z tematem rozprawy wykazało ubóstwo literatury przedmiotu tak z punktu widzenia ilości, jak i treści. Okazało się, że większość pozycji dotyczy wąskich zagadnień działalności ruchu naukowego w cywilnych i wojskowych uczelniach wyższych, a więc ich przydatność w aspekcie problemów stanowiących przedmiot rozprawy jest nikła.

Te pozycje, bez poznania których nie byłaby możliwa praca nad rozprawą, zostały przedstawione - z podziałem na materiały źródłowe, opracowania, periodyki i prasę - w bibliografii.

Rola większości pozycji polegała na umożliwieniu ogólnego zapoznania się z problemami ruchu naukowego słuchaczy. Dotyczy to zwłaszcza periodyków i artykułów bądź notek prasowych. Teksty prasowe sygnalizowały osiągnięcia lub ważniejsze przedsięwzięcia ruchu naukowego poszczególnych uczelni bądź pojedynczych kół naukowych, w periodykach natomiast w znacznie większym stopniu odzwierciedlenie znalazły różnorakie problemy ruchu.

Warto przy tym zaznaczyć, iż w sporej części publikacji problemy ruchu naukowego słuchaczy rozpatrywane są w oderwaniu od rzeczywistych warunków jego działania w uczelniach. Przekreśla to z góry możliwość realizacji prezentowanych koncepcji.

Jeżeli mowa o periodykach, to trzeba pamiętać, że wiele z nich /zwłaszcza "Aktualne problemy szkolnictwa wyższego"/ poświęca dużo miejsca ruchowi naukowemu słuchaczy w Polsce, ale są to jedynie ogólne sygnały dotyczące obecnego stanu i potrzeb działania ruchu we współczesnej uczelni wyższej. Szczególną uwagę natomiast należy zwrócić na "Problemy studenckiego ruchu naukowego", przedstawiające problemy kół naukowych w różnych uczelniach oraz podejmowane przez nie przedsięwzięcia i uzyskiwane wyniki.

Co do materiałów źródłowych i opracowań: umożliwiły one sprecyzowanie poglądu na problematykę badań i dotarcie do źródeł ruchu naukowego słuchaczy w uczelniach cywilnych i wojskowych. Chodzi tu zwłaszcza o zarządzenia i decyzje ministra nauki, szkolnictwa wyższego i techniki, sankcjonujące w aspekcie formalno-prawnym funkcjonowanie tego ruchu.

Rozwinięciem i częściowym uzupełnieniem materiałów źródłowych były opracowania J. Baszkiewicza /patrz: bibliografia, poz. 2/, J.T. Głębockiego /bibliografia, poz. 9/, A. Knot

/bibliografia, poz. 12-13/, które diachronicznie ukazywały ro-
dzenie się i rozwój ruchu.

W części współczesnej literatury przedmiotu jedynie "Organizacja i funkcjonowanie studenckiego ruchu naukowego" Józefa DZIECHCIARZA i Jerzego GODULI, koncentrując się na analizie działania studenckiego ruchu naukowego lat siedemdziesiątych, daje interesujący aczkolwiek daleko niepełny zarys historii studenckiego ruchu naukowego, jak to w przedmowie ocenił Stanisław GABRIELSKI.

Znaczenie faktograficzne może mieć także materiał zbierany na naradach aktywu naukowych kół podchorążych wyższych szkół oficerskich. Materiały zebrane i wydane pt.: "Druga Narada Aktywu NKP WSO" z dni 2-3.12.1977r. przedstawiają wybrane problemy przede wszystkim z działalności naukowej podchorążych. Natomiast materiały traktujące o pracy słuchaczy akademii wojskowych w kołach naukowych publikowane są na ogół w postaci szczątkowej. Jednakże żadna z przestudiowanych pozycji literatury jednoznacznie nie przedstawia w ujęciu kompleksowym zagadnień działalności ruchu naukowego słuchaczy w określonej uczelni.

Realizując zadania badawcze, zastosowano szereg różnorodnych metod. Wydaje się, że zasadnicze zastosowanie znalazła metoda logicznej analizy literatury. Spowodowane to zostało koniecznością konfrontacji różnych poglądów dotyczących działalności kół naukowych a publikowanych - jak powiedziano - w formach szczątkowych. Efektem takiego stanu rzeczy jest ponad 150 pozycji literatury tematu w bibliografii. Sygnalizowana metoda umożliwiła zarówno ogólne zorientowanie w temacie jak również podbudowanie faktami ocen i przedstawionych propozycji działania ruchu naukowego słuchaczy w ASG WP.

Metoda eksperymentu pozwoliła na dokonanie konfrontacji zdobytej wiedzy o zagadnieniach organizacji i funkcjonowania ruchu naukowego poza akademią z tym, co w tym zakresie zrealizowano w ASG WP. Umożliwiła ona również sprecyzowanie poglądów autora na realny i racjonalny sposób udoskonalenia kierunków działalności kół naukowych słuchaczy w konkretnych warunkach uczelni.

Metoda obserwacji umożliwiła bieżące konfrontowanie teorii ruchu naukowego słuchaczy z jej realizacją w kołach naukowych akademii, a szczegółowo w kole, którym autor opiekował

się, będąc faktycznie uczestnikiem tegoż ruchu. Uzyskany tą drogą bogaty materiał empiryczny potwierdza potrzebę zebrania, oceny i teoretycznego opracowania statusu i propozycji działalności kół naukowych w ASG WP.

Szeroko zastosowano metodę badań porównawczych prowadzonych zwłaszcza formą wywiadów naukowych z pracownikami dydaktyczno-naukowymi opiekującymi się naukowymi kołami podchorążych w wyższych szkołach oficerskich i kołami naukowymi słuchaczy akademii wojskowych, pracownikami Uniwersytetu Warszawskiego, przedstawicielami Centrum Studenckiego Ruchu Naukowego w Warszawie, a zwłaszcza z podchorążymi, słuchaczami oraz studentami-uczestnikami ruchu naukowego.

Ważną rolę spełniło także zastosowanie metody analizy statystycznej, pozwalając w sposób liczbowy wyrazić wybrane wskaźniki ilościowe i procentowe.

Istotne okazało się zastosowanie metody analizy i syntezy umysłowej, która przede wszystkim umożliwiła sformułowanie konkretnych propozycji pracy ruchu naukowego przedstawionych w rozprawie.

W nieznacznym zakresie stosowane były również takie metody badawcze jak metoda intuicji czy prognozowania.

Szczegółowe wyniki badań ankietowych przedstawiono w dokumentacji do rozprawy. Pierwsza część tej dokumentacji charakteryzuje badaną populację pod kątem działalności naukowej ogółu słuchaczy Akademii Sztabu Generalnego WP. Druga część przedstawia tą charakterystykę w odniesieniu do członków kół naukowych słuchaczy.

Celem umożliwienia prowadzenia porównań wyników badań ogółu kształconych słuchaczy z wynikami badań członków kół naukowych przyjęto układ i treść jednakowych ankiet.

Badaniu ankietowemu metodą losową poddano:

- w Wydziale Wojsk Lądowych - 287 słuchaczy /z tego na I kursie 91, na II kursie 100 i na III kursie 96 słuchaczy/;
- w Wydziale Wojsk Lotniczych i OPK - 90 słuchaczy /z tego na I kursie 30, na II kursie 17 i na III kursie 43 słuchaczy/.

Ogółem w akademii przebadano 377 słuchaczy.

Podobnie metodą losową przebadano 190 członków kół naukowych słuchaczy, z tego:

- w Wydziale Wojsk Lądowych - 139 /na I kursie 41, na II kursie 53 i na III kursie 45 członków tych kół/;
- w Wydziale Wojsk Lotniczych i OPK - 51 /na I kursie 9, na II kursie 12 i na III kursie 30 członków kół naukowych/.

Ogólny obraz badanej populacji słuchaczy przedstawiony został w dokumentacji z badań na stronach od 5 do 24. Natomiast dane dotyczące wymogów oraz ocenę działalności ruchu naukowego słuchaczy w odczuciach ogółu studiujących słuchaczy w ASG WP pokazano od 24 do 43 strony.

W podobny sposób zaprezentowano taką problematykę w odniesieniu do członków kół naukowych w uczelni, co przedstawione zostało na stronach od 43 do 58 i od 58 do 76 strony.

Ostatnia część dokumentacji zawiera wyniki badań prowadzonych wśród kadry naukowo-dydaktycznej akademii. Wyniki tych badań przedstawiono na stronach od 76 do 79 strony. Ogółem przebadano 33 osoby spośród doświadczonych nauczycieli akademickich z Wydziału Wojsk Lądowych, Wydziału Wojsk Lotniczych i OPK, Instytutu Dydaktyki Wojskowej, Instytutu Dowodzenia oraz katedr ogólnoakademickich.

W badaniach uwzględniono ocenę działania kół naukowych słuchaczy dokonaną przez komendę akademii, a także ocenę dokonywaną przez Radę Naukową uczelni.

Ocenia się, że wyniki badań można by uznać jedynie za wzorcowe bez zakwalifikowania ich jako wyłączne i całkowicie pełne.

Metody i zakres badań, mimo że ograniczone do wymienionych, okazały się wystarczające dla realizacji zadań badawczych i osiągnięcia założonych celów prac badawczych.

Rezultaty przeprowadzonych badań oraz wynikające z nich wnioski i propozycje przedstawione zostały w prezentowanej rozprawie składającej się z dwóch rozdziałów.

Pierwszy rozdział poświęcono diachronicznemu spojrzeniu na ruch naukowy słuchaczy oraz roli kół i zadaniom realizowanym przez nie, treści i formom ich działalności, a także zagadnieniom organizacji i funkcjonowania kół naukowych słuchaczy w ASG WP na tle takich samych problemów występujących w uczelniach cywilnych oraz wyższych szkołach wojskowych /oficerskich i akademiach/. Schemat ideowy tego rozdziału przedstawia załącznik nr 1.

Materiał zebrany w tym rozdziale z jednej strony obrazuje rozwój kół naukowych z wyraźnym akcentem położonym na status tych kół w uczelniach na określonych etapach działalności, a także problematykę, jaką się te koła zajmowały z uwzględnieniem zagadnień ich funkcjonowania. Szczególnie wyeksponowano ocenę pracy kół naukowych w ASG WP. Materiał ten stanowi jeden z podstawowych kierunkowskazów do opracowania propozycji funkcjonowania kół naukowych słuchaczy we współczesnych warunkach. Uwzględnia on zakładany model absolwenta i program studiów, a także kierunki rozwoju akademii.

Problematykę tę przedstawiono w drugim rozdziale, w którym zaprezentowano możliwe miejsce i zadania kół naukowych słuchaczy w ASG WP, treść i formy pracy, a także strukturę organizacyjną i funkcjonalną ruchu naukowego słuchaczy. Struktura ideowa drugiego rozdziału przedstawiona została na schemacie stanowiącym załącznik nr 2.

Zdaniem autora rozprawa może znacznie ułatwić pracę zarówno całemu ruchowi naukowemu słuchaczy w uczelni, jak i poszczególnym jego członkom. Rozprawa w całości może służyć jako podstawa do opracowania poradnika dotyczącego działalności kół naukowych słuchaczy w ASG WP /dla słuchaczy i kadry uczelni/. Jednocześnie może ona stanowić materiał do rozwijania i pogłębiania badań w zakresie ruchu naukowego słuchaczy.

Prowadząc badania, korzystałem z życzliwej pomocy pracowników naukowych, za co pragnę im serdecznie podziękować, a zwłaszcza ppłk. dr. Czesławowi KOSACKIEMU z WAP, mjr.mgr.inż. Stanisławowi KACZMARKOWI z WAT, ppłk. mgr. Mieczysławowi REDZIŃSKIEMU z WOSL, mjr.dypl. Józefowi KOWALSKIEMU z WSOWZ i ob. dr Wiktorii CZABAK z Centralnego Ośrodka Metodycznego Studiów Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego oraz płk.doc. dr Jerzemu MACHURZE z ASG WP.

Szczególne słowa wdzięczności chciałbym wyrazić kierownikowi naukowemu pracy gen.bryg.dr Zbigniewowi JUREWICZOWI, którego cenne uwagi i pomoc pozwoliły nadać rozprawie ostateczną jej treść i kształt.

ROZWÓJ DZIAŁALNOŚCI KÓŁ NAUKOWYCH SŁUCHACZY W ASG WP
W ŚWIETLE RUCHU NAUKOWEGO STUDENTÓW /SŁUCHACZY/
W UCZELNIACH WYŻSZYCH

Ruch naukowy studentów /słuchaczy/ szczyci się długą historią i znacznymi osiągnięciami o charakterze naukowym, społecznym, towarzyskim itp. Interesującym jest fakt, że występował on we wszystkich rodzajach uczelni wyższych. W każdej uczelni posiadał określony status działania, zakładał konkretne cele i podejmował określone zadania, realizując je wypracowanymi formami pracy. Wypracował on strukturę organizacyjną umożliwiającą skuteczną działalność swych członków. W ostatnich kilkudziesięciu latach zachodziły poważne zmiany funkcjonalne w tym ruchu zwłaszcza w uczelniach cywilnych. Oceny jego działania dokonywane przez władzę uczelni, SZSP czy Radę Główną Ministerstwa Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki wykazują zarówno poważne funkcje, które powinien spełniać we współczesnym szkolnictwie, jak i uzyskane efekty działalności. Przeprowadzenie badań ruchu naukowego na wyznaczonym obszarze powinno być bardzo przydatne do opracowania propozycji dla działalności ruchu naukowego słuchaczy w ASG WP.

Nadmienić należy, że termin: ruch naukowy słuchaczy /studentów, podchorążych/ różnie bywa rozumiany. Z zasady termin "studencki ruch naukowy" rozumiany jest przez władze uczelni, organizacje młodzieżowe oraz samych studentów jako działalność naukowa studentów, mająca na celu:

a/ Kształtowanie umiejętności:

- samodzielnego i zespołowego rozwiązywania problemów naukowych;
- praktycznego stosowania wiedzy teoretycznej, wdrażania nauki na potrzeby praktyki;
- tworzenia atmosfery rzetelnej pracy, sprzyjającej osiągnięciu najlepszych wyników w nauce, przez zrozumienie społecznego sensu nauki;
- współdziałania z władzami na rzecz stałej modernizacji treści i form procesu dydaktycznego.

b/ Poszerzanie zakresu poznawalności zjawisk otaczającego świata.

Warto przytoczyć tu stwierdzenie, które padło na II Kongresie Studenckiego Ruchu Naukowego: "Praca w studenckim ruchu naukowym jest formą pogłębiania wiedzy i samokształcenia".^{1/}

1.1. Rys historyczny rozwoju ruchu naukowego studentów /słuchaczy/ w szkolnictwie wyższym

Powstaniu uniwersytetów towarzyszyła - prawie od początku - pozaprogramowa działalność kształcących się studentów. Objawiała się w różnych formach, przy czym jej zasadniczym celem była realizacja zadań o charakterze naukowym.

Ukazanie początków tej działalności w Polsce wiązać się musi z podkreśleniem roli uniwersytetu w Bolonii. Ustrój tego uniwersytetu sprzyjał rozwojowi studenckiego ruchu naukowego. Jego kształt wynikał z faktu, iż studenci byli ludźmi stosunkowo bogatymi i niezależnymi. Sami dokonywali wyboru profesora, rządy sprawował ogół studentów, a rektorem był student wybierany przez studenckie gremium.^{2/}

Struktura organizacyjna uczelni polskich stwarzała podobne warunki dla działań naukowych studentów. Tak jak w Bolonii prace pozaprogramowe prowadzili oni w zespołach.

Pierwszą chronologicznie instytucją, mającą na celu udzielanie pomocy w zaspokojeniu pozaprogramowych potrzeb i aspiracji naukowych studentów, było założone w 1801 roku Koło Literackie Przyjacielskie na Uniwersytecie Jagiellońskim^{3/}.

Później powstawały inne zespoły: na początku 1805 roku - Towarzystwo Matematyczno-Fizyczne, Towarzystwo Nauk Moralnych oraz Towarzystwo Nauk Pięknych na uniwersytecie w Wilnie, w 1817 roku - Towarzystwo Ćwiczącej się Młodzieży w Literaturze Ojczyźnej we Lwowie, w 1818 roku - Towarzystwo Akademickie Czciocieli Nauk w Warszawie. Miały one na celu przede wszystkim zaspokajanie zainteresowań naukowych studentów, ale - zgodnie z życzeniem swych członków - prowadziły także działalność pozanaukową.

1/ Uchwała II Kongresu Studenckiego Ruchu Naukowego, Warszawa 1979, s.4.

2/ J.Baszkiewicz: Młodość Uniwersytetu, Warszawa 1963, s. 43.

3/ J.Godula: Protoplaści /w/ Tygodnik Studencki "Politechnik" 1978, nr 20/798/, s. 4-5.

Najbardziej interesującym "towarzystwem" i równocześnie najpowszechniej znanym w Polsce związkiem naukowym studentów było Towarzystwo Filomatów, założone w 1817 roku. W atmosferze entuzjazmu, wolnomyślicielstwa i patriotyzmu prowadzono tu także działalność naukową. Oceniając działalność naukową studentów w XIX wieku nie można pominąć milczeniem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, gdzie w roku 1877 powstało Koło Matematyczno-Fizyczne, oraz Politechniki Lwowskiej, gdzie w roku 1891 założono Koło Mechaników.^{4/}

Powstanie tego ruchu naukowego stanowi - co należy jeszcze raz podkreślić - konsekwencję działalności studentów, wychodzącej poza programy studiów realizowane w poszczególnych uczelniach. Mowa tu oczywiście o najzdolniejszych studentach: oni to poszukiwali materiałów pozaobowiązkowych, oni opracowywali tematy wykraczające poza wymogi i ramy studiów. Ponieważ aktywność tego rodzaju mobilizująco wpływała na innych studentów, wnosząc znaczne ożywienie do procesu dydaktyczno-wychowawczego, znalazła ona poparcie u części profesorów, którzy często stanowili duszę ruchu naukowego studentów. Oni też niekiedy byli inicjatorami powstawania różnych kół naukowych i "towarzystw".

Program działania niektórych kół naukowych studentów obejmował szeroki zakres celów: od celów o charakterze naukowo-społecznym do celów o charakterze głównie towarzyskim^{5/}. Dominującą jednak cechą ich działalności w omawianym czasie była podobno przewaga przedsięwzięć o charakterze naukowym, a ogólny cel, któremu służył ruch naukowy, sformułować można jako dążenie do systematycznego pogłębiania i doskonalenia wiedzy o przedmiocie studiów. Taka formuła wynika z zakładanych celów działania różnych kół, konkretyzowanych jako: a/ stworzenie studentom możliwości prowadzenia pracy naukowej - zakończonej publikacją; b/ przygotowanie pomocy naukowych^{6/} /np. powielanie skryptów z wykładów lub przygotowywanie pomocy poglądowych/. Wymienione cele, a w realizacji - formy działania, wynikały z potrzeb

4/ J. Dziechciarz, J. Godula: Organizacja i funkcjonowanie studenckiego ruchu naukowego. Warszawa 1974, wyd. Zarządu Głównego SZSP. Na stronie 7 czytamy, że oprócz tych powstały również w Politechnice we Lwowie: Związek Studentów Inżynierii Lądowej i Wodnej - w 1892r., a także Związek Studentów Inżynierii Leśnej w roku 1900.

5/ Ibidem, s. 8-10

6/ Ibidem, s. 8

studentów i służyły rozwojowi jednostek, nie - grup studentów w uczelniach. Stanowiły zatem pomoc w realizacji celów dydaktycznych uczelni.

Przykładem typowego - być może - koła naukowego, realizującego podstawowe wymienione cele, jest Koło Rolników założone w 1906 r. w Warszawie. W "Kalendarzu Akademickim na rok 1924/1925", wydanym pod redakcją Feliksa Dąbrowskiego przez Radę Naczelną do Spraw Młodzieży Akademickiej, napisano: "Okres od 1918 roku jest czasem intensywnej pracy Koła zwłaszcza w dziedzinie naukowej, czego dowodem jest szereg prac członków wydanych przez Koło"^{7/}. Poza wymienionymi tu wydawnictwami Koło Rolników przygotowywało również wykłady większości profesorów. Można przy tym dodać, że oba rodzaje publikacji potwierdzają wysoki stopień zorganizowania tego koła naukowego.

Brak jest jednak kompleksowych i wiarygodnych danych statystycznych wykazujących - pod względem jakości i ilości - dorobek studenckiego ruchu naukowego oraz stopień jego wewnętrznego zorganizowania. Wiadomo jest ogólnie, że na początku XX wieku w środowisku akademickim w Polsce działały 92 koła naukowe, które skupiały w swych szeregach około 12000 studentów.^{8/}

Lata trzydzieste w działalności studenckiego ruchu naukowego stanowią okres wyraźnego obniżenia się jego aktywności. Koła naukowe przejęły bowiem swoistą funkcję lokalnych organizacji młodzieży akademickiej zdominowanych działalnością o charakterze społecznym.

Odrodzenie się działalności studenckich kół naukowych i stowarzyszeń po II wojnie światowej następuje już we wrześniu 1945 roku. Jest ona szczególnie ożywiona w tych ośrodkach naukowych, w których studencki ruch naukowy nie utracił swej aktywności w okresie międzywojennym. W latach 1945-1951 w Uniwersytecie Poznańskim działało 28 kół naukowych, a pierwsze z nich wznowiło swą działalność 26 września 1945 roku^{9/}.

7/ Ibidem, s. 8

8/ W latach dwudziestych w Krakowie istniało 20 kół naukowych, z tego 19 na UJ i 1 na Akademii Górniczej. W tych 19 kołach na UJ pracowało wówczas 2506 studentów. We Lwowie istniało 16, w Warszawie na UW 12, zaś na Politechnice 8 studenckich kół naukowych. W Poznaniu na Uniwersytecie było 15 kół, a w środowisku lubelskim 11 kół naukowych studentów /ibidem, s. 12-13/.

9/ Ibidem, s. 19.

Wydarzeniem o istotnym znaczeniu dla powojennej historii ruchu naukowego studentów w Polsce był I Kongres Studentów Polskich, który odbył się w kwietniu 1950 roku i powołał Zrzeszenie Studentów Polskich. Organizacja ta przejęła patronat nad działalnością studenckich kół naukowych. Jednakże nie wytyczono, ani na Kongresie, ani nie uczynił tego ZSP, kierunków dalszego rozwoju ruchu naukowego. Zadania kół naukowych rozpatrywano niemal wyłącznie w kontekście "walki o produkcję kadr"^{10/}. Jeżeli dodamy do tego zmianę programów nauczania, które poważnie ograniczyły ilość wolnego czasu studentów, to oczywiste będzie, że warunki te nie sprzyjały realizacji zadań naukowych przez studentów. Dodatkowym czynnikiem ograniczającym zasięg działania kół był fakt nakazu pisania wstępnych prac kandydatom na członków koła naukowego, a także założenie, iż w kołach mogą pracować tylko ci studenci, którzy mają zamiar poświęcić się pracy naukowej^{11/}.

Najwyższym forum ruchu naukowego studentów od lutego 1961 roku, kiedy to odbył się I Ogólnopolski Zjazd Metodyczny Studenckich Kół Naukowych, były kolejne zjazdy^{12/}, natomiast od kwietnia 1974 roku - Kongres Studenckiego Ruchu Naukowego. Ostatni, II Kongres Studenckiego Ruchu Naukowego odbył się w marcu 1979 roku. Padały tu często stwierdzenia typu: "Aktualnie o studenckim ruchu naukowym mówi się, że jest on w pewnym sensie ruchem elitarnym, szerzej aktywizującym się wyłącznie w czasie organizowania w okresie letnim studenckich obozów naukowych. A przecież jest to wyjątkowo pociągająca droga do autentycznego sprzężenia procesu dydaktycznego z doskonaleniem warsztatu naukowego studentów i z badaniami prowadzonymi w uczelniach".^{13/}

Interesujący jest obraz studenckiego ruchu naukowego przedstawiony w liczbach /tabela 1/, obejmujący okres od 1961 do 1972 roku.

10/ Ibidem, s. 21.

11/ Ibidem, s. 22.

12/ II Zjazd odbył się w kwietniu 1965, a III Zjazd w marcu 1970 roku.

13/ Dydaktyka Szkoły Wyższej, 1980, nr 1/49/, s. 3-14.

Tabela 1

Rozwój liczbowy kół naukowych w Polsce
w latach 1961-1972 według typów uczelni

Uczelnie	R o k				
	1961	1965	1967	1969	1972
Uniwersytety	100	129	145	174	218
Pedagogiczne	16	29	31	37	52
Techniczne	48	107	119	183	234
Medyczne	93	158	207	244	265
Ekonomiczne	22	21	46	68	72
Rolnicze	25	51	72	74	66
Artystyczne	6	-	-	26	15
Morskie	-	-	-	7	10
Wychow. fizycz.	-	-	-	11	19
R a z e m	310	490	620	824	946

Widzimy, że na wszystkich rodzajach uczelni istniały tendencje do ilościowego rozwoju kół naukowych. W uczelniach, które nie posiadały kół naukowych, od 1969 roku powołano je. Ich sumaryczna liczba w okresie sprawozdawczym wzrosła trzykrotnie.

Tabela 2

Rozwój liczbowy członków kół naukowych w
Polsce w latach 1961-1972 według typów uczelni

Uczelnie	R o k				
	1961	1965	1967	1969	1972
Uniwersytety	3669	5644	7089	8035	5773
Pedagogiczne	703	1070	1013	1318	1355
Techniczne	1676	3951	3604	6253	5695
Medyczne	1314	2090	2789	2743	2730
Ekonomiczne	703	621	1265	1695	1308
Rolnicze	899	2280	2685	2472	2737
Artystyczne	241	-	-	469	214
Morskie	-	-	-	260	137
Wychow. fizycz.	-	-	-	260	328
R a z e m	9205	15657	18452	23458	20566

Okazuje się, że mimo ilościowego wzrostu kół naukowych, liczba członków - wzrastająca do 1969 roku - maleje od 1972 roku. Jest to wynikiem wzrastających wymagań w stosunku do członków kół naukowych ze strony władz kół naukowych, które zaczęły stawiać nie na ilość, lecz na jakość swych członków. W efekcie w roku 1972 ogólna liczba członków kół naukowych jest niższa od takiej liczby w roku 1969 o ponad 3000 osób.

Tabela 3

Liczba członków kół naukowych w stosunku do liczby studentów studiów stacjonarnych w poszczególnych typach uczelni w latach 1969-1972

Uczelnie	Procent członków kół naukowych w stosunku do ogółu studentów studiów stacjonarnych	
	1969	1972
Uniwersytety	15,6	10,3
Pedagogiczne	18,3	14,7
Techniczne	9,2	7,5
Medyczne	11,8	11,8
Ekonomiczne	12,4	9,8
Rolnicze	12,5	13,2
Artystyczne	4,7	9,5
Morskie	-	12,2
Wychowania fizycznego	14,5	10,2
Ogółem	12,3	11,0

Z powyższego zestawienia wynika, iż najwyższy procentowy udział w ruchu naukowym mają studenci uczelni pedagogicznych; wynosi on 18,3% w roku 1969. Procentowy udział studentów w ruchu naukowym w 1972 roku także wykazał w stosunku do roku 1969 tendencję spadkową i dla ogółu uczelni wynosił 11%, przy czym najniższy udział w ruchu naukowym wykazały uczelnie techniczne.

Przedstawione dotąd fakty i liczby, dotyczące wyższego szkolnictwa cywilnego, będą stanowić tło dla obrazu ruchu naukowego słuchaczy w szkolnictwie wojskowym.

Z działalnością wykraczającą poza program kształcenia, a noszącą znamiona naukowości, spotykamy się już w otwartej w 1765 roku w Warszawie Akademii Szlacheckiego Korpusu Kadetów J.K.M. i Rzeplitej.

W Korpusie Kadetów istniał samorząd uczniowski. W jego skład wchodziły dekurie z dekurionami na czele. Dekurię stanowili: kadet wyróżniający się w nauce i czterech przez niego wybranych kolegów. Celem dekurii była praca nad sobą i udzielanie pomocy słabszym kolegom. Formą pracy były cotygodniowe zebrania, na których dzielono się nowościami. Nowości czerpano zasadniczo z prasy oraz literatury zagranicznej i krajowej^{14/}.

Rozbiory Polski wpłynęły na zahamowanie rozwoju szkolnictwa wojskowego. Nie notuje się istnienia i działalności kół naukowych, ani innych form ruchu naukowego słuchaczy. W zaborach powstają szkoły wojskowe, np. w zaborze austriackim we Lwowie powstaje w 1776 roku Akademia Stanowa zbliżona typem do akademii rycerskiej okresu XVIII wieku, a rząd pruski zakłada Niższy Korpus Kadetów w 1776 roku w Chełmie oraz drugi w Kaliszu. Jednak szkoły te nie reprezentują korzystnych warunków do pracy naukowej ich słuchaczy^{15/}.

W okresie Królestwa Polskiego szkolnictwo wojskowe znacznie się ożywiło. Jednakże warunki kształcenia doprowadziły do tego, że - jak pisze J.T.Głębocki - "... w szkołach wojskowych Królestwa Kongresowego, wykład nauk był dosyć obszerny, odpowiedni w techniczności, w specjalnościach, co do zawodu, ale ducha owszem krępowano, myśli wyższe przytłumiano surowo"^{16/}.

Podkreślić należy, że to krępowanie i przytłumianie myśli nie tylko nie stanowiło zasadniczej przeszkody w działalności ówczesnych słuchaczy, ale było swego rodzaju bodźcem mobilizującym. Cytowany Głębocki pisze: "A do tego młodzież wojskowa

14/ Antoni Knot: Dzieje Szkolnictwa Wojskowego w Polsce. Lwów 1938, s. 46.

15/ Antoni Knot: Z przeszłości Szkolnictwa Wojskowego w Polsce. Poznań 1928, s. 14.

16/ J.T.Głębocki: Wywód o Szkołach Rycerskich Czyli Wojskowych w Polsce w Ciągu Dziejowym. Kraków 1866, s. 54

ówczesna zachowując pomiędzy sobą najściślejsze, serdeczne koleżeństwo, w jedności ducha najściślej czuwała nad sobą moralnie, nawzajem wykształcała się umiejętnie pod każdym względem, szczególnie w wyższych wojennych umiejętnościach, co do pomysłów strategicznych - choć nawet takowe rozmyślania urzędowe nie tylko dawanymi nie były, ale owszem surowo je wzbraniano, bo sam naczelny wódz zwykł był mawiać, że nie potrzebuje uczonych, ale posłusznych podkomendnych"^{17/}. Z treści tego cytatu wynika, że istniały, co prawda nie zorganizowane, formy działania słuchaczy noszące charakter dokształcający i powodujące pogłębianie i poszerzanie nauczanej wiedzy wojskowej.

W konsekwencji rozbiorów Polski, a także z upadkiem powstania 1863 roku, w rozwoju szkolnictwa wojskowego nastąpiła dłuższa przerwa. Dopiero w okresie bezpośrednio poprzedzającym pierwszą wojnę światową powołano szereg organizacji wojskowych i rozpoczęto szkolenie, przy czym jego początek - w postaci konspiracyjnej - ma miejsce około 1905 roku, a rozmach następuje około roku 1913. Pierwsze uczelnie wojskowe powstają między 1917 rokiem /Szkoła Podchorążych/, a 1922 rokiem, kiedy powstała Oficerska Szkoła Inżynierii. W międzyczasie, tj. w 1919 roku, powstała poprzedniczka Akademii Sztabu Generalnego WP - Wyższa Szkoła Wojenna. Uczelnie wojskowe miały za zadanie w bardzo krótkim okresie czasu wyszkolić kadry dla kierowania armią polską po odzyskaniu niepodległości. Program intensywnego szkolenia nie sprzyjał naukowej działalności, chociaż poziom kształcenia teoretycznego był wysoki, a nawet zbyt wysoki, co znalazło swoje odbicie w raportach o stanie szkolnictwa wojskowego. Płk Sztabu Generalnego Młodzianowski w takim raporcie w roku 1923 pisał: "W dążeniu do "akademickiego" poziomu, wykształcenie oficera doszło nawet do wyraźnej przesady: nauczaniu w szkołach oficerskich nadano kierunek wybitnie teoretyczny, zapominając niejako, że wojsku bardziej jest potrzebny praktycznie do swych zadań przysposobiony d o w ó d c a , niż uczoney t e o r e t y k"^{18/}. Nadanie takiego

17/ Ibidem, s. 55 /podkreślenie moje - Z.K./.

18/ Uwagi o szkolnictwie oficerskim. Teczka Akt Wyższej Szkoły Wojennej nr 340.1/1, s. 6 /CAW/.

teoretycznego kierunku szkolnictwu wojskowemu znacznie ożywiło działalność słuchaczy uczelni wojskowych. Widomą oznaką tego jest duża liczba artykułów publikowanych przez oficerów. Publikacje te przede wszystkim zamieszczane były w takich periodykach, jak: Bellona; Przegląd Piechoty /Artylerii, Kawalerii, Lotniczy itp./.

Ożywiło się też życie naukowe słuchaczy uczelni wojskowych. Komendant Wyższej Szkoły Wojennej stwierdził: "W armii naszej prowadzi się stale cały szereg studiów i prac doświadczalnych. Jedne z nich rozpoczęte na podstawie rozkazów lub życzeń władz przełożonych, inne na podstawie zdrowej samorządnej inicjatywy. Wiele z nich przyniosło już ciekawe i poważne wyniki, zasługujące bądź to na wykorzystanie ich bezpośrednio, bądź też na troskliwe zajęcie się nimi i pełniejsze ich przestudiowanie, a w każdym wypadku ocenę z punktu widzenia taktycznego i operacyjnego"^{19/}.

Adresowanie takich słów do słuchaczy jest potwierdzeniem uznania dla ich działalności na polu naukowym w uczelni.

Poważnymi wynikami pracy naukowej mogą się poszczycić oficerowie studiujący na Politechnice Warszawskiej. Rektor Politechniki Warszawskiej w marcu 1938 roku pisał: "Koło Naukowe Techniki Wojskowej Studentów Politechniki Warszawskiej, grupujące w sobie studiujących w Politechnice oficerów oraz inżynierów, którzy specjalizują się w przedmiotach stanowiących podstawę wiedzy wojskowej, postawiło sobie główny cel swej pracy wykształcenie oficerów, rozumiejących możliwości techniki i inżynierów rozumiejących potrzeby wojska", a dalej "... z prawdziwą radością patrzę na cel i program pracy, który sobie Koło Techniki Wojskowej postawiło, widzę w nim bardzo poważne uzupełnienie nauczania w Politechnice i życzę, by praca rozpoczęta dała jak najlepsze owoce i przyczyniła się do wzmocnienia narodu i państwa polskiego"^{20/}.

Po II wojnie światowej konieczność kształcenia na doraźne i rosnące potrzeby kraju w warunkach złożonej sytuacji społeczno-politycznej świata spowodowała odsunięcie kwestii naukowej

19/ Akta Dyrektora Nauk Wyższej Szkoły Wojennej. Tom 1. nr 340. 1/257 /CAW/.

20/ Rocznik Koła Naukowego Techniki Wojskowej Studentów Politechniki Warszawskiej. Warszawa 1938, s.7 /Rektorem był wówczas J.M. prof.dr inż. Józef Zawadzki/.

działalności słuchaczy w bliżej nieokreślonej przyszłości. W uczelniach wojskowych rozwija się działalność o charakterze pomocy wzajemnej słuchaczy w opanowaniu programu kształcenia. Jest ona organizowana na wyraźne potrzeby, trwa do czasu zaspokojenia potrzeb i zanika, ale ma tendencje do natychmiastowego odrodzenia się w momentach tego wymagających. Taki stan trwa w uczelniach wojskowych do lat pięćdziesiątych.

W Akademii Sztabu Generalnego WP pierwsze koła naukowe słuchaczy powołano w 1951 roku. Przyjmują one nazwę "Koła Wojsko-Naukowe Słuchaczy". Zasadniczą przyczyną powołania tych kół była nagląca potrzeba zwiększenia liczby oficerów czynnie uczestniczących w działalności naukowej uczelni. Wydawało się, że część słuchaczy - we właściwy sposób zmobilizowana i zainteresowana tą działalnością - czynnie się włączy do ruchu naukowego. Potrzeba taka wynikała z tego, że część kadry uczelni nie posiadała doświadczenia ani przygotowania do prowadzenia działalności naukowej, a zadania naukowo-badawcze postawione przed akademią były bardzo poważne. W czasie odprawy prowadzonej przez gen. dyw. Zygmunta Berlinga, ówczesnego komendanta, szef Wydziału Studiów ppłk M. Korzów w dyskusji wysunął postulat, który miał brzmienie: "Do pracy naukowo-badawczej należy wciągnąć szerszy ogół składu Akademii w łą c z a j ą c r ó w n i e ż s ł u c h a c z y"^{21/}.

Stanowisko takie spotkało się z ogólnym poparciem kadry uczelni, sądzono bowiem, że będzie to znaczna pomoc w realizacji zadań naukowo-badawczych postawionych przed akademią. Pełnego poparcia kołom udzieliła również komenda uczelni^{22/}. W tym miejscu już można stwierdzić, że wyniki działalności słuchaczy w kołach wojskowo-naukowych były skromne, znacznie mniejsze niż oczekiwano. Dla kronikarskiej ścisłości należy nadmienić, że słuchacze z entuzjazmem włączyli się do działalności dla nich zupełnie nowej. W połowie 1951 roku koła liczyły już 250 członków^{23/}.

21/ Dane według dokumentów CAW nr 1394/68/951 k. 155-169, s. 10 /podkreślenie moje - Z.K./.

22/ Dane według dokumentów CAW nr 1394/68/961 k. 13-31, s. 14.

23/ Wyniki Pracy Naukowo-Badawczej Akademii Sztabu Generalnego za 1951 rok, zatwierdzone przez Radę Naukową dnia 29 grudnia 1951 r., s. 14 - CAW 1394/68/961 k. 13-31.

Jednakże postawienie zbyt wysokich wymagań w stosunku do członków kół, brak inspiracji ze strony kadry przeciążonej działalnością dydaktyczną i podnoszeniem kwalifikacji osobistych, warunki studiów w ogólności spowodowały w krótkim czasie całkowity zanik działalności naukowej słuchaczy w ramach kół, Jedynie pojedynczy słuchacze prowadzili taką działalność finalizując ją publikacjami.

Podobnie przedstawia się problematyka działalności naukowej innych wyższych uczelni, gdzie w różnych okresach powstawały i zanikały różne koła zainteresowań. W Wyższych Szkołach Oficerskich powołano do życia pismem Głównego Inspektora Szkolenia z dnia 30 czerwca 1972 roku Naukowe Koła Podchorążych /NKP/.

W Wojskowej Akademii Technicznej pierwsze koła naukowe słuchaczy powstają w 1963 roku. Słuchacze WAT zorganizowani są w 9-ciu kołach^{24/}. Natomiast w Wojskowej Akademii Politycznej koła naukowe słuchaczy pracują od roku 1968. Słuchacze WAP posiadają czynnie działających 12 kół^{25/}.

Dla ujednoczenia i uporządkowania problemów działalności naukowej podchorążych, dania im możliwości realizacji zamierzeń w aktywnej, twórczej i owocnej pracy okresowo odbywają się narady aktywu naukowych kół podchorążych z udziałem przedstawicieli kół naukowych słuchaczy /KNS/ akademii wojskowych. Pierwsza taka narada odbyła się na terenie WSOWZ we Wrocławiu w 1974 roku, druga - w 1977 roku na terenie WSOWP w Poznaniu, gdzie dokonano oceny działania 11 Naukowych Kół Podchorążych, w których składzie znajdowało się 95 sekcji przedmiotowych liczących łącznie 1868 członków^{26/}.

Styczeń 1974 roku to data odrodzenia się działalności ruchu naukowego słuchaczy w Akademii Sztabu Generalnego WP. Powołano bowiem na III kursie ogólnowojskowym "Koło Wiedzy Taktyczno-Operacyjnej"^{27/}. Czas powstania tego koła i - za jego przykładem - innych kół naukowych słuchaczy jest okresem szczególnie sprzyjającego klimatu dla poczynań mających na celu zmianę warunków studiów oraz ułatwienie słuchaczom realizacji zadań

24/ Dane ze stycznia 1980 roku.

25/ Dokumenty koła naukowego słuchaczy WAP na dzień 22 marca 1979, s. 10.

26/ Druga Narada Aktywu Naukowych Kół Podchorążych Wyższych Szkół Oficerskich. Poznań 1977, s. 19.

27/ Akademicki Biuletyn Słuchaczy 1974, nr 4, s. 31-32.

związanych z pogłębieniem i poszerzeniem wiedzy programowej. Początki ruchu naukowego słuchaczy mają więc bezpośredni związek z potrzebami zarówno każdego słuchacza, jak i grup szkoleniowych oraz z poparciem udzielanym przez katedry, a także komendę akademii. W tej sytuacji ruch naukowy słuchaczy znalazł pełne zrozumienie oraz poparcie dla swego odrodzenia, rozwoju i działalności. Należy podkreślić, że celem przedsięwzięć komendy uczelni - zmierzającej do unowocześnienia procesu studiów - jest również wyjście naprzeciw ruchowi naukowemu słuchaczy. Dobitym tego przykładem jest posiedzenie Rady Naukowej, na którym rozpatrywano zagadnienia pracy pozalekcyjnej słuchaczy i organizacji pracy naukowo-badawczej celem przygotowania podstaw do powołania ruchu naukowego słuchaczy w uczelni^{28/}. Taki sam cel przyświecał posiedzeniu Zespołu Komendanta, na którym dokonano wszechstronnego rozpatrzenia zagadnień związanych z aktywnym włączeniem słuchaczy do procesu studiów^{29/}.

Fakty te dowodzą, że inicjatywa powołania kół naukowych słuchaczy w akademii napotkała na dobrze przygotowany grunt i spotkała się z przychylnością ze strony kadry uczelni. Poparcie dla powstających kół naukowych było wszechstronne. Wyrażało się ono także w tym, że w inauguracyjnych zebraniach kół osobiście uczestniczyli przedstawiciele Komendy Akademii^{30/}, którzy nadawali swą obecnością i wystąpieniami wysoką rangę przybierającemu kształt organizacyjny ruchowi naukowemu słuchaczy Akademii Sztabu Generalnego WP.

Liczba kół naukowych w akademii systematycznie rosła i obecnie wynosi 17.^{31/}

Tak w zarysie przedstawia się problematyka związana z powstaniem ruchu naukowego słuchaczy na obszarze prowadzonych badań. Badania dotyczące działalności studentów /słuchaczy, podchorążych/ w ruchu naukowym wykazują niezłomie uzyskanie znacznych doświadczeń w pracy tego ruchu, a także osiągnięcia zanotowane przez poszczególnych słuchaczy i całe koła naukowe.

28/ Rady Naukowe obradujące w dniach 13 czerwca i 17 lipca 1973 r.

29/ Posiedzenie Zespołu Komendanta odbyło się w dniu 23 kwietnia 1974 r.

30/ W inauguracyjnym posiedzeniu koła naukowego słuchaczy Katedry Wojsk Rakietowych i Artylerii w dniu 5 grudnia 1974 r. uczestniczyli zastępcy komendanta w osobach: gen.dyw.W.Jagas, gen.bryg.Z.Jurewicz oraz płk W.Jura

31/ Dane za październik 1979 rok.

Badania naukowe przeprowadzone w środowisku kadry naukowo-dydaktycznej o dużym doświadczeniu wynikającym ze współpracy ze słuchaczami w ramach kół naukowych, a także w środowisku słuchaczy kursów stacjonarnych ASG WP, pozwalają na stwierdzenie, że zagadnienia związane z ruchem naukowym słuchaczy stale są rozwiązywane z tendencją do optymalizacji. Wynika z tego również, że w ramach tych poszukiwań raz uzyskuje się wyniki korzystne, innym razem napotyka się na niepowodzenia.

Należy nadmienić, że znaczny materiał badawczy tak pod względem objętości, jak i jakości uzyskano drogą ankietowania. Ankieta, według której przebadano słuchaczy, została tak opracowana, aby dać szeroką charakterystykę badanej populacji, ich sposobu uczenia się, a także ich stosunku do ruchu naukowego widzianego przez pryzmat osobistych planów związanych z perspektywą ukończenia akademii /wzór ankiety - patrz załącznik nr 3/.

Natomiast ankieta, przy pomocy której przebadano stanowisko kadry naukowo-dydaktycznej, została tak przygotowana, aby ukazać punkt widzenia respondentów na ruch naukowy słuchaczy w warunkach ASG WP tak w przeszłości, jak i w perspektywie /wzór ankiety - patrz załącznik nr 4/.

Uzupełnieniem badań ankietowych był wywiad prowadzony z kierowniczą kadrą naukowo-dydaktyczną uczelni, posiadającą znaczny dorobek w działalności ASG WP i ponad 20-letni staż. Wywiad miał na celu ukazanie początków narodzin ruchu naukowego słuchaczy w ASG WP, jego rozwoju i zaniku działalności w oczach i odczuciach jego organizatorów i uczestników^{32/}.

Zagadnienia związane z planem, metodami i zakresem badań przedstawione zostały w załączniku nr 6.

x
x x

Zaprezentowany krótki rys historyczny powstania, rozwoju i działalności ruchu naukowego studentów /słuchaczy, podchorążych/ wykazał, że narodził się on wraz z powstaniem szkolnictwa wyższego. Był on potrzebny tak słuchaczom, jak i uczelniom, znajdował dla siebie zawsze pole działania i potrafił przystosować się do istniejących warunków. Inicjatorami ruchu byli sami słuchacze, a inspiratorami często władze uczelni i nauczyciele. Ruchowi naukowemu słuchaczy poświęca się coraz więcej uwagi. W wyższych szko-

32/ Pytania do wywiadu - załącznik nr 5

łach oficerskich powołano naukowe koła podchorążych. W akademiach wojskowych działają koła naukowe słuchaczy. W ASG WP ruch naukowy znalazł sobie trwałe miejsce w działalności naukowo-szkoleniowej i badawczej uczelni. Słuchacze czynnie i z dużym zaangażowaniem włączyli się do tego ruchu, a z drugiej strony kadra i Komenda ASG WP udzielają wszechstronnej pomocy i poparcia pracującym kołom naukowym słuchaczy.

Zadania ruchu naukowego słuchaczy, stosowane formy pracy, rozwiązania organizacyjne w konfrontacji z założonymi celami rozprawy wskazują na celowość głębszego spojrzenia na stojące przed ruchem naukowym słuchaczy zagadnienia, które rozważone zostaną w kolejnych częściach tego rozdziału.

1.2. Rola i zadania kół naukowych studentów /słuchaczy/ w uczelniach wyższych

Badania działalności studenckiego ruchu naukowego wykazały, że tak podejmowane cele działania, jak i wynikające z nich zadania dla studenckich kół naukowych zawsze były - i są w dalszym ciągu - ściśle związane z wymaganiami, jakie stawiane były studentom /słuchaczom/ w okresie ich studiów w uczelni oraz założeniami wynikającymi z pewnych modelowych ustaleń dotyczących wizji absolwentów. Dotyczy to zwłaszcza założeń tego, co powinni sobą przedstawiać absolwenci danej uczelni, co powinno im być znane, a co do perfekcji opanowane, a nawet jak powinni doskonalić swą wiedzę po ukończeniu studiów. Generalnie student jest zobowiązany opanować określony zakres wiedzy i umiejętności. Jednakże coraz częściej wiele uczelni stawia przed studentami zadania opanowania podstaw do podjęcia prac o znamionach naukowych.

Wyniki badań pozwalają stwierdzić, że w bardzo różny sposób widzieli i stawiali przed kołami naukowymi cele działania słuchacze /studenci, podchorążowie/ uczelni wyższych - członkowie kół naukowych. Przeprowadzone przez autora badania ruchu naukowego studentów wybranych wyższych szkół oficerskich - zwłaszcza ASG WP, WAP i WAT - potwierdziły, że na przestrzeni działania tego ruchu ukształtowały się w sposób wyraźny dwa zasadnicze kierunki działania kół naukowych w uczelniach.

Na dwukierunkowe ukształtowanie ruchu naukowego zasadniczy wpływ miało to, jakich studentów kształciła uczelnia, jakie

były ich zainteresowania i uzdolnienia oraz motywy angażowania się do pozaprogramowej działalności w uczelni. Nie bez znaczenia były tutaj także tradycje ruchu naukowego studentów w danej uczelni oraz warunki jego działania. Mowa tu, przede wszystkim o takim programie kształcenia, który umożliwiał angażowanie się do działalności pozaprogramowej, oraz o życzliwej atmosferze tworzonej przez władze uczelni i umiejętnej inspiracji tego ruchu ze strony kadry nauczycieli uczelnianych.

Konieczna wydaje się w tym miejscu prezentacja obu sygnalizowanych kierunków.

a/ Jeden z kierunków przyjmował, że ruch naukowy słuchaczy powinien poszerzać i pogłębiać proces dydaktyczny w uczelni. Przykładem tego kierunku był studencki ruch naukowy w początkach jego działania w przeszłości. Niekiedy te cele o charakterze dydaktycznym były jeszcze mniej ambitne, sprowadzając się do udzielania pomocy koleżeńskiej w nauce. Rola, jaką spełniał tak widziany i realizowany ruch naukowy, w bezpośredni sposób wpływała na podejmowane zadania, które w przeważającej większości umożliwiały skuteczną realizację procesu dydaktycznego w uczelni. Stąd w początkach studenckiego ruchu naukowego podejmuje się zadania udzielania wszelkiej pomocy członkom kół, począwszy od dydaktycznej w zakresie samopomocy koleżeńskiej poprzez powielanie wykładów profesorów do zadań społecznych, a nawet towarzyskiego charakteru.

Współcześnie studencki ruch naukowy zamierza znacznie większy nacisk położyć na funkcje dydaktyczne, jako że praktyka potrzeb studentów wykazała taką konieczność^{33/}. Zatem do podstawowych zadań współczesnego koła naukowego należeć będzie prowadzenie działalności samokształceniowej, naukowo-badawczej i popularyzatorskiej. Należy stwierdzić, że działalność samokształceniowa we współczesnym znaczeniu nabrała nowych cech. W pojęciu studenckiego ruchu naukowego, jak przedstawiają to Józef Dziechciarz i Jerzy Godula : "... ma na celu pogłębianie i poszerzanie zakresu wiedzy fachowej i ogólnej zdobywanej przez studentów w uczelni"^{34/}.

33/ Uchwała II Kongresu Studenckiego Ruchu Naukowego. Warszawa 1979, SZSP Zarząd Główny.

34/ Organizacja i funkcjonowanie ..., op.cit., s. 80

Na terenie wyższych uczelni wojskowych przykładem tego kierunku działania ruchu naukowego może być ruch naukowy podchorążych wyższych szkół oficerskich^{35/}, a w przeszłości - w Korpusie Kadetów. Co prawda podchorążacki ruch naukowy zakłada znacznie szersze cele działania, jednakże w przeważającej większości praktyka ich działania w najszerszym zakresie obejmuje realizację celów o charakterze dydaktycznym. Stąd realizowanie zadań z zasady zmierzało do pogłębiania programowych treści nauczania, rozbudzania zainteresowań indywidualnych, kształtowania samodzielności w studiowaniu literatury oraz wdrażania do twórczej działalności poznawczej, a także wykonywania pomocy naukowo-dydaktycznych i zdobywania klas specjalistów wojskowych^{36/}. Zadania takie podjęto w naukowym kole podchorążych WSOWZ. Ocenia się, że są one reprezentatywne dla innych naukowych kół podchorążych. Istnieją co prawda w niektórych kołach próby realizacji zadań wykraczających poza wyżej wymienione, jednakże nie stanowią one o podstawie większości zrealizowanych zadań i nie są to z zasady zadania wykonywane przez sekcje taktyczne tych kół.

W wojskowym szkolnictwie akademickim w przeszłości charakterystyczna dla omawianego kierunku może być działalność kół wojskowo-naukowych w naszej akademii. Koła te bowiem jako zasadniczy cel swej działalności przyjęły: "Rozszerzanie i pogłębianie wiadomości słuchaczy w zakresie nauki wojennej, podstaw marksizmu-leninizmu, popularyzowanie doświadczeń wyszkolenia bojowego wojsk i dzielenie się tym doświadczeniem w murach Akademii celem podnoszenia wiedzy metodycznej słuchaczy ..." ^{37/}. Jakkolwiek koła wojskowo-naukowe w ASG stawiały przed sobą cele szkoleniowe kwalifikujące je do pierwszego kierunku ruchu naukowego, to jednak w praktyce podjęte zadania wykraczały poza te cele działania. Zadania te bowiem określono jako: "Praktyczne zaznajamianie słuchaczy z zagadnieniami pracy naukowo-badawczej w Armii i powołanie najzdolniejszych spośród nich do wykonania pewnych prac" ^{38/}.

35/ Biuletyn Wyższej Oficerskiej Szkoły Lotniczej, Dęblin 1975, s. 120

36/ Druga narada ..., op.cit., s. 65-66

37/ Wyniki Pracy ..., op.cit., s. 14 - CAW 1394/68/961 k.13-31

38/ Ibidem, s. 2

Wymienione zadania kwalifikowały by ten ruch naukowy do grupy nadającej kołom naukowym słuchaczy charakter naukowy. Jednak warunki realizacji tych zadań przez koła wojskowo-naukowe sprowadziły tę działalność do podejmowania przez słuchaczy /a nawet przydzielania im przez wykładowców/ opracowywania i wygłaszania na nakazany temat referatu, po czym dyskutowano w grupie szkoleniowej pod kierunkiem opiekuna tejże grupy te problemy, które były najbardziej kontrowersyjne lub szczególnie zainteresowały słuchaczy^{39/}. Jak wykazały badania były to przeważnie tematy wchodzące w zakres programu szkolenia na danym kursie i pozwalały na ugruntowanie nauczanej wiedzy^{40/}. Wszystko to wskazuje na zasadność zakwalifikowania kół wojskowo-naukowych do omawianego kierunku w ruchu naukowym słuchaczy.

Bardzo zróżnicowane cele działania zakładają obecnie koła naukowe słuchaczy w ASG WP. Koło Wiedzy Taktyczno-Operacyjnej przyjęło cele działania, które pozwalają na zakwalifikowanie go do pierwszego kierunku. Zrealizowanie tego typu celów potwierdził przewodniczący koła w podsumowaniu działalności w obecności komentanta Akademii Sztabu Generalnego WP^{41/}. Wynikające z takich celów szkoleniowych zadania realizowane są przez spadkobierców tego koła. Koło Naukowe Słuchaczy przy Katedrze Taktyki Ogólnej wytyczyło sobie bowiem zadania, do których należy: "kształtowanie u członków Koła zaangażowanej postawy społeczno-politycznej; pogłębianie wiedzy z zakresu taktyki ogólnej i służby sztabów; kształtowanie umiejętności samodzielnego i zespołowego rozwiązywania wybranych problemów taktyczno-operacyjnych mających charakter użytkowy"^{42/}.

b/ Inny kierunek podejmowanych celów i zadań w ruchu naukowym zmierzał w ogólności do stworzenia podstaw metodycznych do pracy naukowej - zwłaszcza w warunkach uczelni, przy której działalność była prowadzona - oraz do systematycznego rozwijania zainteresowań

39/ Dane uzyskane w wyniku wywiadu z nauczycielami akademickimi. Płk Hendrys dodatkowo wyjaśnia, że często były to prace kursowe.

40/ Patrz - Wyniki Pracy ..., op.cit., s. 2-14

41/ Akademicki Biuletyn Słuchaczy, 1974, nr 4, s. 32

42/ Druga narada ..., op.cit., s. 150-151

o charakterze naukowo-badawczym swych członków. Przykładem tego kierunku w wyższych uczelniach cywilnych był studencki ruch naukowy lat siedemdziesiątych^{43/}. Rola tego ruchu w uczelni cywilnej wyraźnie dawała się zaobserwować w postaci podejmowanych i realizowanych poważnych zadań. Do podstawowych zadań koła zaliczamy: kształtowanie umiejętności samodzielnego rozwiązywania problemów naukowych; kształtowanie umiejętności praktycznego stosowania wiedzy teoretycznej; wdrażania nauki na potrzeby praktyki; rozumienia społecznego sensu nauki; kształtowanie w szkole wyższej atmosfery rzetelnej nauki, sprzyjającej osiągnięciu przez studentów jak najlepszych wyników w nauce; działanie na rzecz stałej modernizacji treści i form procesu dydaktycznego^{44/}.

W wyższym szkolnictwie wojskowym przedstawicielem tego kierunku mogą być koła naukowe słuchaczy Wojskowej Akademii Technicznej, podejmujące w wypracowanym modelu działania przede wszystkim zadania w zakresie: "podejmowania przez członków ruchu naukowego indywidualnych i zespołowych tematów badawczych i badawczo-konstrukcyjnych /w tym również interdyscyplinarnych/; udziału członków w pracach naukowych instytutów i katedr ..."^{45/}.

W ASG WP pretendować do tego kierunku może koło naukowe słuchaczy pracujące przy Katedrze Taktyki Lotnictwa. Choć nie pomija ono funkcji dydaktycznych, to jednak kładzie wyraźny nacisk na czynne włączenie swych członków do działalności o charakterze naukowym^{46/}. Takie zaszeregowanie potwierdza działalność tego koła, realizującego szereg przedsięwzięć finalnych, w wyniku których uzyskuje interesujące materiały naukowe wydawane systematycznie każdego roku akademickiego. Wydawnictwa te służą jako materiały pomocnicze w procesie szkolenia słuchaczy. Zakres podejmowanych zadań jest stosunkowo szeroki i obejmuje: pogłębienie wiedzy z zakresu taktyki lotnictwa; kształtowanie umiejętności samodzielnego i zespołowego rozwiązywania problemów; badania,

43/ Przewodnik Studenckiego Ruchu Naukowego, Warszawa 1977, s. 4b

44/ Ibidem, dział d, rozdział I § 1.

45/ Druga narada ..., op.cit., s. 54-55

46/ Płk dypl.mgr J.Pasternak, ppłk dypl.Z.Kielan: Koło Naukowe Słuchaczy Pionu OPK i Lotnictwa ASG WP /W/ Przegląd Wojsk Lotniczych i Wojsk Obrony Powietrznej Kraju, 1977, nr 12, s. 32

rozwijania i pogłębiania zainteresowań taktyką lotnictwa, niezbędnych przy rozwiązywaniu zagadnień dowódczo-sztabowych; kształtowanie atmosfery rzetelnego uprawiania nauki, sprzyjającej osiągnięciu przez członków Koła jak najlepszych postępów w opanowaniu wiedzy; angażowanie członków Koła do popularyzowania taktyki lotniczej^{47/}.

Nie mieszczące się w tym uproszczonym podziale ruchu naukowego cele działania ustaliło dla swych poczynań Ogólnoakademickie Koło Naukowe Dydaktyki Wojskowej, pracujące na bazie Instytutu Dydaktyki Wojskowej. Cele te zostały podzielone na programowe, wychowawcze i samowychowawcze, a także organizacyjne. Do celów programowych zaliczono: pogłębianie wiedzy z zakresu metodologii badań naukowych, metodyki szkolenia taktycznego /wojsk i sztabów/, dydaktyki innowacyjnej i metodyk szczegółowych; studiowanie problemów szkolnictwa i oświaty w kraju ze szczególnym uwzględnieniem szkolnictwa wojskowego; zapewnienie możliwości indywidualnych i zespołowych udziałów słuchaczy w różnych badaniach naukowych, ze szczególnym uwzględnieniem pomocy słuchaczom w zakresie doboru i opracowywania prac kursowych i dyplomowych; poszukiwanie nowych form samokształcenia, badanie problemów pracy kół naukowych dla określenia: treści, zasad, form, metod pracy koła; poszukiwanie struktur organizacyjnych i funkcjonalnych.

Do celów wychowawczych i samowychowawczych zaliczono: kształtowanie twórczej, aktywnej i ideowej osobowości członków koła; przygotowanie słuchacza do samodzielnego kształcenia i pogłębiania zainteresowań; kształcenie nawyków dobrej roboty, inicjatywy i odpowiedzialności za pracę zespołu, a przez to odpowiedzialności jednostkowej; wyrabianie poczucia pracy społecznej i motywów konkretnego działania, poprzez rozwijanie umiejętności praktycznego stosowania wiedzy teoretycznej oraz umiejętności samodzielnego rozwiązywania problemów naukowych.

Do celów organizacyjnych koło zaliczyło: zainicjowanie badań określających kierunki rozwoju kół naukowych w ASG WP, ich struktur organizacyjno-funkcjonalnych, treści, form i metod pracy; poszukiwanie przez ścisłą współpracę z innymi kołami naukowymi dróg integracji organizacyjno-programowych; poszukiwanie inno-

47/ Statut Koła Naukowego Słuchaczy KTL, s. 2

wacyjnych form pracy koła, wdrażanie ich w codzienną działalność; realizację poszczególnych sprawdzonych form działalności koła, np. organizacja tematycznych spotkań z doświadczonymi pracownikami naukowo-dydaktycznymi ze środowisk cywilnych i wojskowych^{48/}.

Takie cele działania ruchu naukowego słuchaczy są pewną próbą łączenia wymienionych dwóch kierunków, ale równocześnie praktyka działania tego koła wykazała, iż były to ambitne, lecz zbyt szerokie cele prowadzące do rozproszenia wysiłków w warunkach studiów w ASG WP.

Próba ujednoczenia takiego stanu ruchu naukowego słuchaczy w uczelni było opracowanie na bazie wstępnych badań "Ramowego Statutu Kół Naukowych Słuchaczy Akademii Sztabu Generalnego WP". W statucie tym czytamy: "Celem działalności kół naukowych słuchaczy jest stworzenie ich członkom możliwości i warunków: intensyfikacji zdobywania wiedzy, rozwijania zainteresowań naukowych i dydaktycznych, kształtowania samodzielności oraz nawyków do prowadzenia pracy naukowo-dydaktycznej, uzyskania podstawowych wiadomości z zakresu metodologii wojskowych badań naukowych, a także inspirowania ich do twórczych poszukiwań w dziedzinie nauki wojennej, a zwłaszcza taktyki i sztuki operacyjnej^{49/}.

Równocześnie dla wszystkich kół naukowych przyjęto ogólne zadania w akademii. Do zadań tych zaliczono: rozszerzanie i pogłębianie wiedzy taktyczno-operacyjnej słuchaczy, z uwzględnieniem najnowszych osiągnięć współczesnej myśli wojskowej i techniki wojennej wojsk własnych i przeciwnika; uczestniczenie słuchaczy w pracach badawczych i wdrożeniowych prowadzonych w katedrach oraz instytutach; przedstawianie rezultatów własnej pracy badawczej podczas zajęć dydaktycznych; popularyzowanie najnowszych osiągnięć z dziedziny taktyki, sztuki operacyjnej i techniki wojennej oraz rezultatów własnych prac badawczych^{50/}.

Badania opinii słuchaczy /patrz - dokumentacja, wyniki ankiety/ wykazały, że opowiadają się oni za tym, aby koła miały charakter inspirujący do działalności pozaprogramowej i równocześnie działalności programowej uczelni, zgodnie z potrzebami

48/ Akademicki Biuletyn Słuchaczy, 1978, nr 17, s. 103-105

49/ Ramowy Statut Kół Naukowych Słuchaczy Akademii Sztabu Generalnego WP, s. 4

50/ Ibidem, s. 4

bieżącymi słuchaczy. Tylko niewielki odsetek wynoszący około 8-10% badanych uważa, że mogą to być funkcje rozwijające i poszerzające zainteresowania o charakterze naukowym.

Natomiast inne na tenże temat jest zdanie kadry naukowo-dydaktycznej :42% ankietowanych wypowiada się za funkcją poszerzającą zainteresowania naukowe. Za funkcją inspirującą do działalności pozaprogramowej opowiedziało się 24% badanej kadry, a 21% zaleca połączyć obydwie funkcje. Natomiast aż 13% badanych nie ma zdania na ten temat.

Okazało się, że istnieją znaczne różnice poglądów co do funkcji kół naukowych słuchaczy w ASG WP. Różnice na ten temat występują tak wśród samych słuchaczy-członków kół naukowych, jak i doświadczonej kadry dydaktyczno-naukowej uczelni.

W opinii Rady Naukowej Akademii Sztabu Generalnego WP^{51/} cele działania kół naukowych słuchaczy powinny przynosić zwłaszcza praktyczne korzyści członkom kół, zmierzając tak do pogłębienia wiedzy, jak i wykazywania w czasie zajęć programowych nabytych wiadomości i umiejętności, do rozbudzania zainteresowań oraz prowadzenia szerokiej na miarę potrzeb współpracy zarówno wewnątrz uczelni, jak i poza nią.

Z kolei badania słuchaczy dotyczące zadań kół naukowych w uczelni wykazały, że chcieliby oni nadać priorytet tym zadaniom, które pozwalają poszerzać i pogłębiać ich wiedzę zwłaszcza w dziedzinie taktyczno-operacyjnej. Niewielki odsetek członków kół naukowych słuchaczy wyraził chęć - jak to określono - "udziału w prawdziwej pracy naukowej". Natomiast część słuchaczy chciałaby, aby działalność w kołach naukowych miała za główne zadanie udzielanie pomocy w opanowaniu wiedzy programowej i pisaniu pracy dyplomowej.

Badanie opinii kadry naukowo-dydaktycznej na temat zadań jest o tyle interesujące, że nikt z badanych nie opowiedział się za tym, aby jedynym zadaniem koła naukowego słuchaczy w ASG WP było pogłębianie i poszerzanie wiedzy programowej. Większość badanych opowiedziała się za realizacją tego zadania równoległe z zadaniem wytworzenia systematycznego kształcenia się członków kół. Znaczna część kadry stawiała na kojarzenie zadań pogłębia-

51/ Rada z dnia 18.07. 1980 r.

nia wiedzy, jej poszerzania z zadaniami pobudzania i rozwijania zainteresowań naukowo-badawczych jako podstawowych zadań kół naukowych słuchaczy w ASG WP.

Zdaniem Rady Naukowej naszej uczelni podstawą powinny być zadania nakreślone w "Ramowym Statucie Kół Naukowych Słuchaczy ASG WP", powiązane ściśle z zadaniami naukowymi, stojącymi przed akademią.

Tak w ogólności przedstawiają się problemy dotyczące celów spełnianych w uczelniach oraz zadań podejmowanych przez ruch naukowych uczelni cywilnych, wyższych szkół oficerskich i akademii wojskowych, w tym zwłaszcza w ASG WP. Wynika z tego, że ruch naukowy tak w szkolnictwie cywilnym, jak i w szkolnictwie wojskowym odczuwa ciągle brak ustaleń dotyczących możliwego modelu podejmowania celów i zadań, jakie powinny przyjąć do swej realizacji koła naukowe słuchaczy w określonych uczelniach.

x

x

x

Wszystko wskazuje na to, że cele podejmowane przez ruch naukowy słuchaczy we wszystkich uczelniach stanowią o pełnionej roli tego ruchu w uczelni, a także stanowią podstawę kierunków działania i wynikających stąd zadań kół naukowych. Przedstawiony przegląd celów i funkcji działania kół naukowych daje obraz roli spełnianej przez ruch naukowy słuchaczy. Widzimy, że cele działania podejmowane są tak, aby uwzględniały potrzeby, a zwłaszcza możliwości kół naukowych i ich członków.

Zadania kół naukowych tak w środowisku cywilnym, jak i w WSO czy akademiach wojskowych są funkcją celów działania przyjętych przez poszczególne koła naukowe. Niekiedy nawet samo sprecyzowanie treści zadania jest zbliżone czy identyczne z treścią celów działania czy funkcji spełnianych przez koło naukowe.

Stwierdzić należy, że z pozoru tylko przyjęcie określonych zadań nie wpływa na skuteczność działania koła. Przyjęcie szerokiej gamy zadań doprowadza niekiedy do znacznego spłyceńia działalności koła, rozprasza wysiłek i daje nikłe efekty

pracy. Analiza studenckiego ruchu naukowego wykazuje, że w latach pięćdziesiątych przede wszystkim uczelnie były zainteresowane w wychowaniu i przygotowaniu młodej kadry naukowej do pracy naukowo-badawczej, przy czym kadre tę należało nauczyć posługiwania się marksistowsko-leninowską metodą badań. W pełni więc uzasadniony jest w tym okresie nacisk na to właśnie zadanie. Poza tym zakres zadań był szeroki, gdyż istniała naturalna potrzeba realizowania na przykład takiego zadania, jak podnoszenie ogólnego poziomu kulturalnego młodzieży studenckiej, co bezpośrednio wiązało się z zadaniem poprzednim, jeżeli uczelnie oceniały, że podstawowe dla siebie kadry same muszą wyszkolić.

Okres lat siedemdziesiątych stawia studenckiemu ruchowi naukowemu inne w części zadania, które mają bezpośredni wpływ na modernizację systemu kształcenia w Polsce. Studentów dopuszcza się do ustalania programów studiów, a nawet oceniania procesu kształcenia. Ostatni Kongres Studenckiego Ruchu Naukowego przyznał, że niektóre zadania postawione kołom naukowym były zadaniami - jak się okazało - na wyrost. Nawet stwierdza się, że przyniosły one więcej szkody niż pożytku. Współczesne wymagania wskazują na to, że trzeba szczególną uwagę zwrócić na ustalenie zadań realnych, wynikających z potrzeb członków koła w pierwszej i potrzeb uczelni w drugiej kolejności, przy czym potrzeby uczelni powinny korespondować z potrzebami członków kół naukowych słuchaczy.

Jeżeli w szkołach oficerskich prawidłowe jest kładzenie nacisku na zagadnienia ujawniania i wyzwalania aktywności, a także udzielania pomocy podchorążym podczas realizacji programu szkolenia, to już w akademii wojskowej musi wystąpić wyraźna w tym zakresie różnica, wynikająca ze specyfiki tych uczelni.

Zadania naukowych kół podchorążych w WSO są bardzo ambitne. Przegląd tych zadań nasuwa wniosek, że wszystkie nie mogą być realizowane na wysokim poziomie. Potwierdzeniem tego wniosku są badania, które wykazały, że niektóre zadania przekraczają możliwości podchorążych. Pomimo że w WSO akcentuje się zadania związane z udziałem w pracy naukowo-badawczej, to na obecnym etapie stan faktyczny jest taki, że zdecydowana większość słuchaczy ASG WP po raz pierwszy styka się z taką działalnością, a są to absolwenci WSO.

W Wojskowej Akademii Politycznej konkretne koła naukowe słuchaczy stawiają swym członkom zadania w pełni realne, przywią-

zane do konkretnych warunków i możliwości słuchaczy. Podobnie w Wojskowej Akademii Technicznej, gdzie przede wszystkim warunki i charakter studiów technicznych w szerokim zakresie pozwalają na położenie szczególnego nacisku na działalność naukową sensu stricto.

W akademiach wojskowych problem zadań stawianych przed kołami naukowymi słuchaczy jest - jak się wydaje - dosyć dobrze wyważony.

Bardzo zwięźle i precyzyjnie postawiono zadanie kołom wojskowo-naukowym w Akademii Sztabu Generalnego WP w latach 50. Jednakże szereg czynników i uwarunkowań nie pozwolił na szersze zaangażowanie większej liczby słuchaczy do pracy naukowo-badawczej /wielu słuchaczy, którzy czynnie włączyli się do tej pracy, dotychczas pożytecznie służy swej Alma Mater/. Innym zagadnieniem jest to, że działalność ta wymagała od uczestników /słuchaczy i kadry/ tyle wysiłku i wyrzeczeń, iż w takim układzie nie mogła trwać długo, stanowiła bowiem dodatkowe obciążenie tak dla kadry, jak i słuchaczy. Spadkobiercy tych kół naukowych słuchaczy z odrodzeniem tej działalności podjęli skromniejsze zadania /np. cytowane Koło Naukowe Katedry Taktyki Ogólnej/. Jednak warunki działania jak i możliwości słuchaczy pozwoliły z czasem na przyjęcie zwiększonych zadań. Ocenia się, że zadania kół naukowych w ASG WP uwzględniają możliwości członków tych kół. Trzeba jednak pamiętać, że ich działalność ma miejsce w utrudnionych warunkach, wynikających z charakteru studiów w ASG WP, w tym czasie trwania studiów, który dla pracy słuchaczy w kołach naukowych, jako stosunkowo krótki, powinien być również brany pod uwagę, zwłaszcza z punktu widzenia zadań podejmowanych przez poszczególne koła.

Reasumując można stwierdzić, że współczesne dążenia ruchu naukowego słuchaczy znalazły potwierdzenie w przeprowadzonych badaniach ankietowych i wywiadach, wskazując wyraźnie, iż ukształtowały się dwa zasadnicze kierunki spełnianych funkcji i podejmowanych zadań przez koła naukowe słuchaczy w różnych uczelniach wyższych.

W warunkach wojska najłatwiej podejmowały zadania o charakterze badawczym koła o kierunku technicznym. Koła o kierunku humanistycznym skuteczniej realizowały zadania o charakterze dydaktycznym. Wytyczanie ambitnych zadań badawczych ze względu na brak wa-

runków nie zawsze mogło być zrealizowane. Zasadnicze przyczyny trudności w realizacji zadań naukowych to brak umiejętności, doświadczenia, pracowitość studiów, predyspozycje i uzdolnienia słuchaczy członków kół nie odpowiadające potrzebom dla realizacji takich zadań, konieczność aktywnego udziału dużej ilości doświadczonych kadry w inspiracji i merytoryczno-organizacyjnej pomocy kołom naukowym słuchaczy.

Znając kierunki rozwiązań podejmowanych funkcji i zadań w ruchu naukowym i uwzględniając warunki ASG WP należałoby dążyć do spełniania takich funkcji i podejmowania takich zadań, które umożliwią realizację zamierzeń dydaktycznych na wysokim poziomie merytorycznym i organizacyjnym. Jednakże równolegle z tymi zadaniami i funkcjami należałoby podejmować część zadań o charakterze naukowym, tak aby z upływem pewnego okresu /rzędu pięciu lat/ można było dokonać odwrócenia proporcji, podejmując przede wszystkim zadania o charakterze naukowym. Wydaje się, że pogodzonoby wówczas potrzeby z możliwościami tak członków kół naukowych, jak i uczelni.

1.3. Treść i formy działalności kół naukowych studentów /słuchaczy/ w uczelniach wyższych

Przedstawione cele i zadania ruchu naukowego słuchaczy wywierały bezpośredni wpływ na treść, a także formy działalności prowadzonej przez koła naukowe.

a/ W kołach naukowych słuchaczy - umownie zaliczonych do pierwszego kierunku, a zdominowanych pracą mającą na celu realizację zadań o charakterze dydaktycznym - uwidoczniło się dążenie do podejmowania treści wynikających z zakresu programu kształcenia oraz częściowo treści natury społeczno-towarzyskiej. Treści tej natury były podejmowane zwłaszcza w niektórych uczelniach cywilnych. Uczelnie "techniczne, rolnicze, medyczne prowadziły szeroko zakrojoną działalność wydawniczą, finansowo-pożyczkową i naukową pomoc koleżeńską"^{52/}. W okresie międzywojennym nie zaszły większe zmiany w treści pracy kół naukowych w uczelniach cywilnych.

52/ Organizacja i funkcjonowanie ... op.cit., s. 8

Andrzej Kostrzewski pisząc o historii Koła Naukowego Geografów UAM w Poznaniu, istniejącego od 1922 roku, stwierdza : "podstawowymi przejawami działalności koła były wycieczki w okolice Poznania, organizowane w celu poznania geomorfologii najbliższej okolicy oraz opanowania umiejętności fotografowania"^{53/}.

Studenckie koła naukowe lat pięćdziesiątych, według założeń ruchu naukowego, miały zajmować się wyłącznie treściami naukowymi. Jednakże "Administracyjne podejście do dyscypliny studiów spowodowało, że w niektórych uczelniach koła naukowe - wbrew intencjom władz organizacji i resortu - przeobrażały się w kółka koleżeńskie pomocy w nauce"^{54/}.

Współcześnie podejmowane w tych kołach treści pracy są znacznie bliższe treściom dydaktycznym. Przykładem niech będzie działalność kół naukowych WSE w Poznaniu, gdzie między innymi realizowano temat: "Wpływ procesu technologicznego i warunków przechowywania na jakość produktów spożywczych"^{55/}. Temat ten był pogłębieniem realizowanych zajęć programowych w uczelni.

Innym tematem - podjętym przez koła naukowe na terenie WSE w Katowicach - była "Efektywność wykorzystania czynników produkcji"^{56/}. Podobnie jak to było w Poznaniu temat taki znajdował się w programie studiów tejże uczelni, a jego zrealizowanie wywarło wpływ na znaczne pogłębienie wiedzy z zakresu rozpatrywanej problematyki.

W uczelniach wojskowych w przeszłości podejmowane treści dotyczyły z zasady wszelkiego rodzaju nowości mających charakter wojskowy i techniczny. Uzyskiwano te informacje przede wszystkim z krajowej, a także zagranicznej literatury oraz prasy^{57/}.

Współcześnie naukowe koła podchorążych kwalifikujące się do omawianego kierunku dokonują uogólnień pozwalających ich członkom na pogłębianie nauczanych treści programowych. I tak naukowe

53/ A. Kostrzewski: Historia /W/ Problemy Studenckiego Ruchu Naukowego 1974, nr 1 /10/.

54/ Organizacja i funkcjonowanie ... op.cit., s. 21-22 .

55/ Ibidem, s. 123

56/ Ibidem, s. 126

57/ Dzieje Szkolnictwa ... op.cit., s. 46

koło podchorążych /sekcja taktyczna i ogniowa/ WSOWZ we Wrocławiu zajmowało się między innymi takimi tematami wchodzącymi w zakres programu szkolenia, jak: "Działanie grup dywersyjno-rozpoznawczych przeciwnika", "Działanie taktycznych desantów powietrznych" oraz "Zwalczanie broni przeciwpancernej nieprzyjaciela" itp. ^{58/}.

Natomiast w wojskowym szkolnictwie akademickim w niektórych kołach naukowych WAP jako przykład może służyć fakt podjęcia długofalowego tematu związanego z merytorycznymi i metodycznymi problemami współczesnej psychologii osobowości w warunkach służby wojskowej. Inne treści obejmują zagadnienia nauczania - zwłaszcza aktywnego - i problematykę nowoczesnego kształcenia w szkole wyższej ^{59/}.

W ASG WP w latach pięćdziesiątych koła wojskowo-naukowe słuchaczy zajmowały się nową problematyką w programach kształcenia, jak działania bojowe w warunkach zastosowania broni atomowej, działania desantowe itd.

W obecnym okresie treści podejmowane w kołach naukowych słuchaczy w akademii zmierzają w większości do angażowania najszerszych rzesz słuchaczy, a także stworzenia możliwości opanowania wiedzy programowej niezbędnej każdemu absolwentowi w jego pracy po ukończeniu ASG WP. Dla przykładu jedno z lepiej pracujących - Koło Naukowe Słuchaczy Katedry Taktyki Ogólnej opracowało zagadnienia prowadzenia działań bojowych w warunkach nocnych, a także działania grup rajdowych oraz powietrzno-lądowych zespołów ogniwo-uderzeniowych itp. ^{60/}.

Z zasady podejmowane treści działalności kół naukowych słuchaczy determinują zastosowanie określonych form pracy tych kół. W uczelniach cywilnych w przeszłości studenci oprócz dyskusji na określone tematy związane z wygłoszonymi już przez profesorów wykładami, robiąc szczegółowe notatki, dokonywali powielen tych wykładów. Udzielali także pomocy w nauce słabszym studentom poprzez prowadzenie konsultacji ^{61/}.

58/ Druga Narada ..., op.cit., s. 130

59/ Ibidem, s. 37

60/ Dokumentacja Koła Naukowego Słuchaczy Katedry Taktyki Ogólnej

61/ Organizacja i funkcjonowanie..., op.cit., s. 8

W okresie międzywojennym w przedstawianych kołach naukowych do stosowanych podstawowych form pracy należały dyskusje nad przeczytanymi pracami, wygłaszanie referatów na określone tematy, organizowanie wycieczek krajoznawczych czy organizowanie pomocy dla studentów mających trudności w nauce ^{62/}.

W okresie powojennym najczęściej stosowane formy pracy to organizowanie zebrań, które często były przekształcane w niemal obowiązkowe seminaria czy wykłady prowadzone przez profesorów ^{63/}; opracowywano także referaty, które wygłaszano na zebraniach, po czym dyskutowano nad ich treścią i formą. Popularną formą pracy kół było organizowanie wycieczek.

W latach siedemdziesiątych podstawowymi formami pracy w omawianym kierunku kół naukowych były opracowania referatów, ich prezentowanie i omawianie na forum koła, a także prowadzenie dyskusji w oparciu o referat lub wprowadzenie na określony przez zarząd koła temat. Często uwieńczeniem opracowań szeregu referatów na określony temat było organizowanie przez koła naukowe seminariów, odczytów wygłaszanych przez wybitnych specjalistów - teoretyków lub praktyków. Często organizuje się projekcje filmów naukowo-oświatowych oraz tzw. wycieczki naukowe ^{64/}.

W ruchu naukowym szkolnictwa wojskowego podstawową formą pracy były zebrania słuchaczy, na których dzielono się nowościami oraz udzielanie pomocy słabszym w nauce kolegom ^{65/}.

W naukowych kołach podchorążych WSO opracowuje się i wygłasza referaty dotyczące wybranych tematów, przy czym wygłoszenie referatu poprzedza dyskusja. Organizuje się konkursy wiedzy politycznej i wojskowej, projekcje filmów, wystawy obrazujące dorobek wojsk. Organizuje się podróże wojskowo-historyczne. Opracowuje się doniesienia naukowe i zgłasza je na konferencjach i sympozjach, bierze się udział w redakcji konspektów, artykułów itp. ^{66/}. Oprócz wymienionych form pracy organizuje się zebrania

62/ Ibidem, s. 16

63/ Ibidem, s. 22

64/ Ibidem, s. 84-85

65/ Działalność szkolnictwa ... op.cit., s. 46

66/ Organizacja i funkcjonowanie ... op.cit., s. 49

naukowe, spotkania z zaproszonymi gośćmi, wykonuje pomoce dydaktyczne i bierze udział w modernizowaniu bazy szkoleniowej, a także popularyzuje zagadnienia obronności kraju wśród młodzieży szkół średnich, organizuje się wycieczki i zwiedza obiekty wojskowe. Takie formy pracy stosuje Sekcja Taktyczna NKP WSOWZ we Wrocławiu ^{67/}.

Niektóre koła naukowe coraz częściej rozszerzają formy pracy dotychczas stosowane. Powszechniej organizuje się i bierze udział w seminariach i sympozjach. Sekcja Taktyczna NKP WOSL w Dęblinie we współpracy z kołem naukowym słuchaczy pracującym na bazie Katedry Taktyki Lotnictwa ASG WP od 1977 roku wspólnie przeprowadzają jedno-dwa takie przedsięwzięcia w roku akademickim ^{68/}. W innych NKP podejmuje się bardzo szeroki zakres form pracy, które często wykraczają poza kwalifikowane do omawianego kierunku ruchu naukowego, jednakże sami członkowie tychże kół przyznają, że nie wszystkie z tych form zdały pomyślnie egzamin, gdyż są mało efektywne ^{69/}.

Natomiast w akademiach wojskowych stosuje się najczęściej zebrania naukowe oraz spotkania naukowe, a także spotkania z pracownikami organów partyjno-politycznych i dowódcami różnych szczebli. Często formą pracy są sesje i sympozja naukowe oraz sympozja filmowe, a także działalność publicystyczna ^{70/}.

W ASG w latach pięćdziesiątych koła wojskowo-naukowe stosowały w zasadzie jako podstawową formę pracy przydział członkom koła określonego tematu do opracowania referatu i jego wygłoszenia na forum grupy szkoleniowej, a także dyskusję jako rozwinięcie tez zawartych w prezentowanym referacie.

Obecnie w ASG WP koła naukowe słuchaczy najczęściej stosują takie formy pracy, jak informacje na określone tematy, wymiany doświadczeń, organizowanie wystaw osiągnięć i seminariów oraz działalność publicystyczną. Podstawową formą pracy pozostaje opracowywanie i wygłaszanie referatów oraz udział w dyskusjach.

67/ Druga narada ..., op.cit., s. 130-131

68/ Patrz - Plan współpracy ASG WP z WOSL Dęblin

69/ Z badań NKP WSOWI we Wrocławiu. Patrz - Druga Narada ..., op.cit., s. 114-115.

70/ Ibidem, s. 36-40

b/ Drugi kierunek ruchu naukowego słuchaczy zdominowany pracą, mającą na celu działalność o charakterze naukowym, podejmuje treści tylko częściowo mieszczące się w programach kształcenia. W większości wykraczają one poza ten program. Tutaj działalność prowadzono bardziej planowo i z większą konsekwencją. Tematy podejmowali słuchacze, którzy wykazywali szczególne zainteresowania i uzdolnienia w danym przedmiocie.

Przykładem tego kierunku podejmowanych treści był ruch naukowy rodzący się wraz z powstaniem pierwszych uniwersytetów. W obecnych czasach na terenie uczelni cywilnych odpowiednikiem były studenckie koła naukowe początku lat siedemdziesiątych. Podejmowana tematyka była uogólnieniem teorii i jednocześnie próbą odwzorowania tej teorii w praktyce społecznej. Treść działalności kół naukowych była typowa dla ruchu naukowego uczelni. Dla przykładu Koło Naukowe Motoryzacji przy Politechnice Szczecińskiej w okresie lat 1971-1973 opracowywało takie tematy jak: "Badanie potoków ładunkowych na wybranych trasach", "Badanie torów ogólnego użytku", "Analiza sprawności wykonywania prac ładunkowych w ciężarowym transporcie samochodowym" oraz "Badanie natężenia ruchu i przepustowości dworca autobusowego"^{71/}. Należy nadmienić, że tematy te zostały zlecone kołom naukowym przez uczelnię na zasadach odpłatności, a zadania badawcze zgłoszone były przez gospodarkę narodową.

Inne treści podejmowali członkowie Kół Nauk Politycznych. Realizowali on bowiem następujące tematy: "Organizacja społeczeństwa socjalistycznego", "Funkcjonowanie władzy lokalnej" czy też "Świadomość polityczna młodzieży studenckiej"^{72/}.

Na obszarze szkolnictwa wojskowego w latach międzywojennych podejmowane treści dotyczą przede wszystkim nowości techniczno-taktycznych. Rozpatrywanie zagadnień "... desantów lotniczych, radiowej komunikacji w pierwszych liniach bojowych, przeszkadzania przy łączności radiowej, łączności optycznej,

71/ Organizacja i funkcjonowanie ..., op.cit., s. 34

72/ Ibidem, s. 39

zagadnienie organizacji służby inżynierskiej, broni pancernej oraz kwestie nowej taktyki i użycia gazów bojowych" ^{73/} to tematy potwierdzające taką kwalifikację.

Naukowe koła podchorążych podejmują w części treści z zakresu naukowego. Przykładem jest prowadzenie badań w dziedzinie psychologii lotniczej, szczególnie w zakresie zachowania się pilota podczas lotu, oraz badań psychologicznych kandydatów na pilotów w WOSL Dęblin ^{74/}. Sekcja Taktyczna NKP WSOWP w Poznaniu podejmowała treści wynikające z ważnych taktycznie tematów, jak: "Wykorzystanie czołgu na współczesnym polu walki" albo "Warunki organizacji zasadzek" czy też "Inżynierska rozbudowa plutonowego punktu oporu" ^{75/}. Stwierdzić należy, że tego typu treści stanowią jednakże niewielki procent podejmowanych w NKP zadań.

Typowym reprezentantem tego kierunku ruchu naukowego są koła naukowe słuchaczy WAT. Tylko w roku 1978 opracowano szereg interesujących tematów, jak: "Analiza możliwości wykorzystania informacji zapisanej na zdjęciach satelitarnych metodami elektronicznymi", "Opracowanie koncepcji uniwersalnego podgrzewacza cieczy dla urządzeń do likwidacji skażeń", a także "Wyznaczanie rozkładów jazdy minimalizujących rozprzestrzenianie się zakłóceń w sieci kolejowej" itd. ^{76/}.

Na terenie ASG WP niektóre koła naukowe słuchaczy podejmowały treści o charakterze naukowym. Przykładem niechaj będzie koło naukowe słuchaczy przy Katedrze Taktyki Lotnictwa, które rozpatrywało przy czynnym udziale członków innych kół naukowych i przedstawicieli wojsk takie tematy, jak: "Zagadnienia bezpieczeństwa latania", "Problemy perspektywicznego pola walki", "Problemy rozpoznawania rakietowych środków przenoszenia broni jądrowej" albo "Zwalczanie lotnictwa nieprzyjaciela na lotniskach" oraz "Działania bojowe śmigłowców".

Na podkreślenie zasługuje, że niektóre tematy potraktowano kompleksowo i długofalowo, np. w 1976 roku podjęto temat: "Zastosowanie i możliwości bojowe śmigłowca na perspektywicznym polu walki". W roku 1977 rozpatrywano najnowsze konstrukcje śmig-

73/ Rocznik Koła..., op.cit., s. 17

74/ Biuletyn Wyższej ..., op.cit., s. 123-124

75/ Druga Narada ..., op.cit., s. 143

76/ Przegląd Prac Kół Naukowych Słuchaczy 1978, Warszawa, WAT 838/79

łowców, aby w 1978 roku przeprowadzić seminarium na temat: "Walka ze śmigłowcami przeciwnika". W 1979 roku "Działania bojowe śmigłowców w nocy" stanowiły temat sympozjum przeprowadzonego przez to koło naukowe.

Zrealizowanie wymienionych tematów uwieńczone zostało opracowaniem i wydaniem drukiem materiałów pomocniczych do szkolenia, z których mogli korzystać słuchacze w czasie studiów.

Z kolei koło naukowe słuchaczy przy Katedrze Taktyki Ogólnej podejmowało zagadnienia prowadzenia działań bojowych w warunkach nocnych czy też działań grup rajdowych albo też działań powietrzno-lądowych zespołów ogniowo-uderzeniowych, które nosiły znamiona kwalifikujące do treści o charakterze naukowym.

Wykazane treści działalności kół naukowych stanowiły inspirację do podejmowania określonych form pracy. Zakres tych form pracy okazał się stosunkowo szeroki.

W przeszłości studenckiego ruchu naukowego podstawową formą pracy było samodzielne studiowanie i prowadzenie dyskusji naukowych^{77/}.

W latach siedemdziesiątych dorobek studenckich kół naukowych wypracowywany najczęściej bywał na obozach naukowo-badawczych w ramach akcji letniej, a prezentowany na sesjach, seminarjach i zjazdach^{78/}.

W ruchu naukowym słuchaczy szkolnictwa wojskowego w okresie międzywojennym stosowano zwłaszcza opracowywanie referatów i ich publikowanie, organizowanie odczytów zapraszanych osób, a także organizowanie wycieczek /w tym zagranicznych/. Koło było również organizatorem praktyk słuchaczy, a na podkreślenie zasługuje przygotowywanie poważnych opracowań naukowych^{79/}.

Naukowe koło podchorążych w realizacji treści o charakterze naukowym stosowało takie formy pracy, jak: opracowywanie referatów i ich prezentowanie, prowadzenie dyskusji i pogadarek, a także odczytów i wyświetlanie filmów. Zajęcia praktyczne stanowią pomocniczą formę pracy, ale cieszą się dużym powodzeniem podchorążych^{80/}.

77/ Organizacja i funkcjonowanie ..., op.cit., s. 9

78/ Ibidem, s. 34

79/ Rocznik Koła ..., op.cit., s. 74-75

80/ Organizacja i funkcjonowanie ..., op.cit. s. 143-145

W kołach naukowych WAT podstawowe formy pracy to podejmowanie indywidualnych i zespołowych prac naukowych, udział w obozach naukowych oraz pracach laboratoryjnych, recenzowanie prac o charakterze fachowym, organizowanie seminariów, narad i sympozjów oraz udział w podobnych przedsięwzięciach innych kół naukowych, popularyzowanie najnowszych osiągnięć nauki i techniki krajowej i zagranicznej, utrzymywanie współpracy z instytutami naukowo-badawczymi ^{81/}.

W kołach naukowych słuchaczy ASG WP treści o charakterze naukowym realizowano takimi formami pracy, jak: organizowanie seminariów, narad i sympozjów; popularyzowanie najnowszych osiągnięć nauki i techniki wojskowej; upowszechnianie dorobku katedry i koła naukowego; nawiązanie i utrzymywanie kontaktów z ruchem naukowym słuchaczy /podchorążych/ innych uczelni oraz jednostek wojskowych i sztabów.

Ramowy Statut Kół Naukowych Słuchaczy Akademii Sztabu Generalnego WP stwierdza, że "W swojej działalności koła naukowe słuchaczy stosują następujące zasadnicze formy i metody pracy :

- a/ organizowanie informacji i dyskusji naukowych nad zasadniczymi problemami współczesnej sztuki wojennej oraz organizowanie wykładów i seminariów z zakresu metodologii prowadzenia badań naukowych;
- b/ organizowanie narad, seminariów i sympozjów naukowych na najbardziej aktualne tematy z dziedziny taktyki i sztuki operacyjnej;
- c/ opracowywanie i wygłaszanie referatów, informacji i komunikatów z zakresu problematyki będącej przedmiotem zainteresowań koła;
- d/ organizowanie projekcji filmów o tematyce wojskowej oraz kursowych i wydziałowych konkursów z zakresu wiedzy taktycznej;
- e/ organizowanie spotkań z wybitnymi /doświadczonymi/ dowódcami i naukowcami wojskowymi;
- f/ uczestniczenie w pracy naukowo-badawczej katedr i instytutów;
- g/ popularyzowanie osiągnięć członków koła i całego koła w dziedzinie działalności naukowej, zwłaszcza przez ich publikowanie w czasopiśmie wojskowych;

81/ Ibidem, s. 53-57

h/ nawiązywanie i utrzymywanie współpracy z innymi kołami naukowymi wewnątrz Akademii Sztabu Generalnego WP i kołami naukowymi innych uczelni wojskowych oraz kołami Towarzystwa Wiedzy Wojskowo-Obronnej w jednostkach wojskowych ^{82/}.

Z zaprezentowanych, a proponowanych do zastosowania form pracy dla kół naukowych wynika, że ich mnogość pozwala na szeroki wybór, umożliwiając realizację zadań o charakterze zarówno dydaktycznym, jak i naukowym.

W ogólności można stwierdzić, że koła naukowe słuchaczy w praktyce swej działalności podejmują formy pracy, które zawierają się tak w jednym, jak i drugim wymienionym kierunku doboru tych form. Dobitnym przykładem może być zastosowanie form przez koło naukowe słuchaczy przy Katedrze Taktyki Ogólnej. Analiza form pracy wymienionego koła naukowego wykazała, że w okresie lat 1977-1980 w kole tym zrealizowano ^{83/}:

Forma pracy	Rok akademicki		
	1977/78	1978/79	1979/80
Informacja	1	1	2
Seminarium	4	2	2
Symposium	-	1	1
Wymiana doświadczeń	-	2	1
Prelekcje filmowe	-	1	1
Publicystyka	2	1	2
Wystawa osiągnięć	1	-	1

Uwaga: Cyfra oznacza liczbę przedsięwzięć zrealizowanych przy zastosowaniu danej formy pracy.

Analiza danych wykazuje, że najczęściej stosuje się seminaria, informacje i prowadzi działalność publicystyczną.

82/ Ramowy Statut ..., op.cit., s. 4-5

83/ Materiał uzyskano na podstawie dokumentacji koła nr PF 15/990.

Badania form pracy stosowanych przez koło naukowe słuchaczy Katedry Taktyki Wojsk Chemicznych wykazały, że w roku 1978/79 były to: informacja - 2; seminarium - 1; opracowanie i wygłoszenie referatu - 9; organizowanie wycieczek - 1 /do WICHiR/. Na rok akademicki 1979/80 koło przyjęło identyczne formy pracy ^{84/}. Z zestawienia tego wynika, że najczęściej podejmowaną formą pracy jest opracowywanie i wygłaszanie referatów przez członków koła.

Natomiast analiza form pracy stosowanych przez koło naukowe słuchaczy pracujące przy Katedrze Taktyki Lotnictwa wykazała ^{85/}.

Zastosowana forma pracy	Rok akademicki		
	1977/78	1978/79	1979/80
Informacja	9	5	3
Seminarium	-	1	1
Symposium	1	1	1
Konserwatorium	1	1	1
Narada	2	-	-
Spotkanie	3	-	-
Dyskusja	-	3	4
Prelekcja filmowa	1	1	2
Publicystyka	2	2	3
Wystawa osiągnięć	1	1	2
Wymiana doświadczeń	1	2	4

Z analizy tej wynika, iż koło poszukuje nowych form pracy, równocześnie rezygnując z tych, które nie przyniosły spodziewanych efektów.

84/ Dane na podstawie "Dokumentacji Koła Naukowego Słuchaczy KTChem.", s. 10-28.

85/ Dane do opracowania zestawienia - "Zeszyt Pracy Koła Naukowego Katedry Taktyki Lotnictwa".

Nadmienić należy, że sympozja i seminaria realizowane były z udziałem naukowego koła podchorążych WOSL, przy czym przedsięwzięcia te prowadzone były przemienne to na terenie ASG WP, to na terenie WOSL Dęblin.

Ocenia się, że koła naukowe słuchaczy w Akademii Sztabu Generalnego WP w swojej działalności stosują szeroki zakres form i metod pracy.

Interesujące jest spojrzenie na stanowisko zajmowane przez słuchaczy na temat realizowanych w kołach form pracy. Badania opinii wykazały, że część słuchaczy krytycznie ustosunkowała się do takiej formy, jaką jest opracowywanie referatów i ich wygłaszanie. Badani zarzucają tej formie pracy, że jest ona "mało twórcza". Do ciekawszych i pożytecznych form pracy zaliczają informacje i dyskusje oraz sympozja naukowe.

Opinia kadry naukowo-dydaktycznej dotycząca form pracy kół naukowych słuchaczy opowiada się za zespołowym i indywidualnym opracowywaniem wybranych tematów, wygłaszaniem informacji, prelekcji czy referatu połączonego z dyskusją. I w tym opinia kadry jest odmienna od opinii słuchaczy. Kadra podaje również takie formy pracy, jak spotkania autorskie, organizowanie i udział w seminariach, konwersatoriach, naradach i sympozjach. Kadra twierdzi, że zapoznavanie słuchaczy z osiągnięciami instytutów naukowo-badawczych jest trudne do załatwienia od strony formalnej, a przy tym niewiele przynosi pożytku słuchaczom. Na temat opracowywania przez członków koła naukowego materiałów poglądowych do szkolenia wypowiedziano opinie, że ta forma pracy powoduje zatracanie niewielkiego czasu, jakim dysponują słuchacze na pracę w kole naukowym. Dopuszcza się stosowanie tej formy pracy przez kandydatów, na członków koła naukowego słuchaczy.

Zdaniem Rady Naukowej ASG WP treści podejmowane przez koła naukowe słuchaczy winny być powiązane z zadaniami stojącymi przed uczelnią. Formy pracy powinny zostać zachowane z równoczesnym położeniem większego nacisku na współpracę z takimi uczelniami jak WAT i WAP ^{86/}.

Doświadczenia autora pozwalają na stwierdzenie, że na obecnym etapie działalności kół naukowych w ASG WP celowe byłoby, aby treść pracy wynikała z trudniejszych tematów podejmowanych w

86/ Z posiedzenia Rady Naukowej ASG WP w dniu 18.07.1980 r.

programie studiów, a także z wszelkich nowości będących podstawą nowych jakości w taktyce i sztuce operacyjnej.

Koła naukowe słuchaczy mogłyby podejmować formy pracy z uwzględnieniem potrzeb i możliwości ich członków, przy czym formy bardziej proste mogłyby stosować koła, które podejmują cele o charakterze dydaktycznym. Koła naukowe mogłyby stosować formy pracy już sprawdzone w działalności ruchu naukowego, a także dążyć do podejmowania działalności w oparciu o trudniejsze, ale efektywniejsze w działaniu.

x

x

x

Przedstawione wyniki badań treści i form działalności kół naukowych wykazały znaczną ich różnorodność i stopień wykorzystania w pracy. Treść pracy kół naukowych realizujących cele dydaktyczne tak w szkolnictwie cywilnym, jak i wojskowym była funkcją programu kształcenia i zainteresowań członków koła. Program kształcenia jednak dominował wyraźnie przy doborze tych treści. Natomiast w kołach, które realizowały cele o charakterze naukowym dominowały przy wyborze treści zainteresowania członków koła oraz potrzeby uczelni.

Poważna rola powinna przyspaść katedrom w zakresie tak inspiracji w wytyczaniu kierunków działania koła, jak i w ustaleniu treści, jakimi koła naukowe słuchaczy mogłyby się zajmować, aby zrealizować stojące przed kołem oraz katedrą cele działania. Jeżeli chodzi o dobór form pracy koła, to katedra powinna pozostawić to do uznania członków koła.

Przeprowadzona analiza form pracy kół naukowych uwiarydliwiła, że istnieje ich bogaty repertuar. Niektóre z tych form są chętnie przyjmowane przez koła naukowe słuchaczy niezależnie od rodzaju uczelni, przy której ruch naukowy prowadzi swą działalność. Taką formą jest wygłaszanie referatów przez członków koła na zebraniach /posiedzeniach/ koła, prowadzenie dyskusji, a ponadto organizowanie i udział w takich przedsięwzięciach, jak seminaria, konferencje, sesje czy sympozja. O ile wygłaszanie referatów jest jedną z najprostszych i równocześnie umożliwiających autorowi osobiste wykazanie się efektami działania formą pracy, o tyle organizowanie innych przedsięwzięć innymi formami

pracy jest znacznie trudniejsze. Dla przykładu symposium to forma prezentowania dorobku określonego kolektynu i równocześnie jego członków. Wysiłek zaangażowanych do tego przedsięwzięcia członków koła jest nierówny i niekiedy niewymierny, ale stanowi o powodzeniu całego zamierzenia. Zatem tego typu formy pracy mogą stosować koła naukowe słuchaczy posiadające znaczne doświadczenie w działalności ruchu naukowego i równocześnie zrzeszające odpowiednio do tego przygotowanych członków.

Analizując formy pracy studentów uczelni cywilnych w ruchu naukowym, widzimy, że tylko jedna z tych form pracy, ale przynosząca wysokie efekty nie jest stosowana przez koła naukowe słuchaczy ASG WP. Formą tą jest organizowanie obozów naukowych o różnym charakterze i udział w nich.

W wyniku analizy form pracy naukowych kół podchorążych WSO można stwierdzić, że przyjęły one bardzo szeroki zakres tych form, jednakże nie wszystkie zdały na tym terenie egzamin i w efekcie praktycznego działania zawężył się znacznie zakres ich zastosowania. Wnioski idą tutaj dalej, a mianowicie: by koła rozpoczynały swą działalność od prostych form pracy.

Natomiast analiza stosowanych form pracy kół naukowych w akademiach wojskowych pozwala stwierdzić, że przyjmowane formy pozwalają na skuteczne realizowanie zakładanych zadań tych kół. Nieco szerszy zakres form pracy na tle badanych akademii przyjmują do realizacji swych zadań koła naukowe słuchaczy w WAT. Z kolei godnym podkreślenia jest fakt, że koła naukowe słuchaczy w WAP stosują każdą formę pracy, która może być przydatna określonemu kołu.

W ASG WP na przestrzeni rozpatrywanego okresu czasu formy pracy stosowane przez koła naukowe znacznie się rozwinęły i wzbogaciły. W roku 1951 rozpoczynano od form prostych, ale już sprawdzonych na terenie studenckiego ruchu naukowego. Było to opracowywanie i wygłaszanie referatów. Forma ta do dzisiaj jest utrzymywana.

Koła naukowe słuchaczy wypracowały szeroki wachlarz form pracy. Jednakże badania wykazały, że w praktycznej działalności szereg form nie jest stosowany, a wybrane przez koło /zarząd/ są wyraźnie preferowane. Niepokojącym jest fakt stosowania małej różnorodności form pracy. Natomiast pocierające jest, że koła

nie unikają trudnych od strony organizacyjnej i realizacyjnej form pracy, jak seminaria czy sympozja. Na podkreślenie zasługuje adaptacja do praktyki działania kół naukowych słuchaczy nowej formy pracy, jaką stanowi konwersatorium.

Wydaje się, że znaczne korzyści uczestnikom przedsięwzięć kół naukowych przynoszą te z nich, w których aktywny udział biorą słuchacze-członkowie różnych kół.

Ocenia się, że niektóre formy pracy koła nie znajdują uznania u części członków kół naukowych, gdyż są zbyt "pasywne". Umożliwiają one aktywne wykazanie się swym dorobkiem jedynie słuchaczom opracowującym i referującym. Pozostali członkowie koła jedynie biernie wysłuchują treści zawartych w referatach. Wydaje się, że do opracowywania referatów można by wyznaczać zespoły, co angażowałoby większą liczbę członków koła. Innym rozwiązaniem byłoby połączenie formy referatowej z dyskusją na temat prezentowany w referacie, co zaktywizowałoby pozostałych członków koła.

Preferowanie seminarium czy sympozjum ma swoje źródła w tym, że pozwala na zaangażowanie większej liczby członków koła, umożliwia utrzymywanie kontaktów z członkami innych kół naukowych i w efekcie przynosi wymierne korzyści naukowe. Świadczy także o wysokim poziomie zorganizowania koła i dobrej pracy jego zarządu.

Można stwierdzić, że dają się zaobserwować dwie zasadnicze tendencje przyjmowania form pracy koła do realizacji. Jedna - przyjmująca określone formy pracy i zmierzająca do ich systematycznego doskonalenia w danym kole naukowym, druga - podtrzymująca sprawdzone w danym kole formy pracy z jednoczesnymi próbami poszukiwania nowych czy adaptacji już znanych form pracy kół naukowych słuchaczy.

Na podstawie badań i doświadczenia autora ocenia się, że koła naukowe słuchaczy podejmujące funkcje o charakterze dydaktycznym mogłyby podejmować prostsze formy pracy przedstawione w ramach pierwszego kierunku. Natomiast koła, które podejmują funkcje o charakterze naukowym, mogłyby realizować te formy pracy, które przedstawiono w drugim kierunku działalności kół naukowych.

1.4. Formy strukturalno-organizacyjne kół naukowych studentów /słuchaczy/ w uczelniach wyższych

Treściom działalności kół naukowych słuchaczy podporządkowane są formy strukturalno-organizacyjne ruchu naukowego słuchaczy.

Na przestrzeni historii ruchu naukowego słuchaczy zawsze koło stanowiło podstawową komórkę organizacyjną studenckiego ruchu naukowego. Z kolei koła naukowe zrzeszały się w "towarzystwa"^{87/} czy też "stowarzyszenia"^{88/}.

Koło naukowe

Przeprowadzone badania cywilnego i wojskowego ruchu naukowego wykazały, że generalnie ukształtowały się dwa zasadnicze rodzaje kół naukowych.

Koła reprezentujące pierwszy rodzaj skupiają słuchaczy studiujących na konkretnym wydziale, a ich praca ma charakter monotematyczny. Praca takiego koła oparta jest na bazie, jaką stanowi katedra /instytut/. Należy zaznaczyć, że większość kół naukowych posiada taki charakter.

Drugi rodzaj kół naukowych ma charakter interdyscyplinarny. Koło takie skupia słuchaczy rekrutujących się z całego środowiska uczelni, a nawet szeregu różnych uczelni. W cywilnym szkolnictwie funkcje spełniane przez koła interdyscyplinarne sukcesywnie przejmują Centra Studenckiego Ruchu Naukowego.

a/ Przykładem pierwszego rodzaju kół naukowych w uczelniach cywilnych są studenckie koła naukowe z okresu powstawania ruchu naukowego studentów^{89/}.

W szkolnictwie wojskowym reprezentantem tego kierunku może być ruch naukowy słuchaczy w WAT, a także koła wojskowo-naukowe lat pięćdziesiątych w ASG WP, a aktualnie - część kół naukowych słuchaczy pracujących w akademii. Przykładem tego rodza-

87/ Organizacja i funkcjonowanie ..., op.cit., s. 7

88/ Koło naukowe skupia wyłącznie studentów jednego kierunku w uczelni, np. studentów wydziału prawa.

89/ Organizacja i funkcjonowanie ..., op.cit. s. 7-8

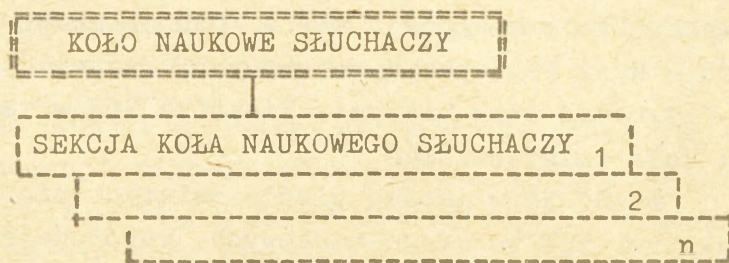
ju kół naukowych może być koło naukowe słuchaczy pracujące przy Katedrze Taktyki Lotnictwa, którego członkowie zajmują się wyłącznie zagadnieniami dotyczącymi lotnictwa i służby sztabów oraz reprezentują wyłącznie słuchaczy tejże katedry. Podobnie jest także w kole naukowym słuchaczy pracującym przy Katedrze Taktyki Wojsk Chemicznych i innych katedrach. Ogólnie można przyjąć, że większość kół naukowych w uczelni posiada taki charakter.

b/ Przykładem drugiego rodzaju kół naukowych mogą być współczesne studenckie koła naukowe w uczelniach cywilnych, które zrzeszają studentów w ramach całej uczelni ^{90/}.

W szkolnictwie wojskowym reprezentantem tego kierunku są naukowe koła podchorążych WSO. W każdej wyższej szkole oficerskiej istnieje bowiem jedno koło naukowe skupiające podchorążych danej szkoły. Natomiast w akademickim szkolnictwie wojskowym generalnym reprezentantem drugiego rodzaju kół naukowych są koła pracujące w WAP. Na terenie ASG WP będą to przede wszystkim takie koła, jak funkcjonujące przy Katedrze Historii Sztuki Wojennej, przy Instytucie Dydaktyki Wojskowej czy też Katedrze Pracy Partyjno-Politycznej, których członkowie opracowują tematy związane z historią sztuki wojennej czy odpowiednio dydaktyki wojskowej lub też pracy partyjno-politycznej w wojsku i reprezentują słuchaczy całej uczelni.

Ogólny schemat organizacji koła naukowego słuchaczy tak pierwszego jak i drugiego rodzaju jest identyczny, co zostało pokazane na schemacie nr 1.

Schemat nr 1

Ze schematu tego widzimy, że w skład koła naukowego słuchaczy wchodzi sekcje. Taka struktura organizacyjna ruchu nauko-

^{90/} Ibidem, s. 77-78

wego na szczeblu koła ukształtowała się wraz z narodzinami tegoż ruchu i przetrwała do czasów dzisiejszych. Wspomniany już "Kalendarz Akademicki na rok 1924/25" podaje, że w założonym w 1906 roku Warszawskim Kole Rolników praca odbywała się w sekcjach: odczytowej, skryptów, kółek rolniczych i innych.

Badania wykazały, że struktura organizacyjna koła naukowego słuchaczy powinna być elastyczna. Elastyczność tej struktury zapewnia możliwość powoływania i także rozwiązywania sekcji w zależności od konkretnych potrzeb. Pozwala to na uaktualnianie wewnętrznej struktury koła. W studenckim ruchu naukowym, w podchorążackim ruchu naukowym, a także w ruchu naukowym w akademiach wojskowych jak WAP oraz WAT sekcje z zasady mają charakter stały. Nadmienić należy, że w WAT nie wszystkie koła naukowe słuchaczy posiadają sekcje. Sekcje we wszystkich uczelniach skupiają słuchaczy zainteresowanych określonym problemem /tematem/. W uczelniach cywilnych sekcje mają charakter pomocniczy. Dla przykładu w Kole Naukowym Historyków UAM w Poznaniu działała przez trzy lata sekcja pod nazwą "DORA". Członkowie tej sekcji podjęli się opracowania pełnej dokumentacji i monografii obozu koncentracyjnego "Dora" ^{91/}. Wewnętrzna struktura organizacyjna koła ulega częstym zmianom. W kołach prowadzących pracę o charakterze samokształceniowym sekcje są liczne. W kołach stawiających na pracę o charakterze naukowo-badawczym sekcje /niekiedy nazywane grupami/ są mniej liczne. Często sekcje /grupy/ po zakończeniu opracowań są rozwiązywane, a w ich miejsce organizuje się nowe.

W uczelniach wojskowych sekcje z zasady mają charakter stały. W nich też odbywa się podstawowa praca członków kół naukowych. Dla przykładu : NKP w WOSL pracuje w czterech sekcjach - Nauk Polityczno-Wojskowych, Techniki Lotniczej, Psycho-fizycznej oraz Taktyki. Niektóre NKP w ramach sekcji powołują koła zainteresowań ^{92/}.

W ASG WP w latach pięćdziesiątych nie było sekcji w strukturze kół wojskowo-naukowych. Współcześnie wszystkie koła pracują w sekcjach. Skupiają one słuchaczy poszczególnych lat

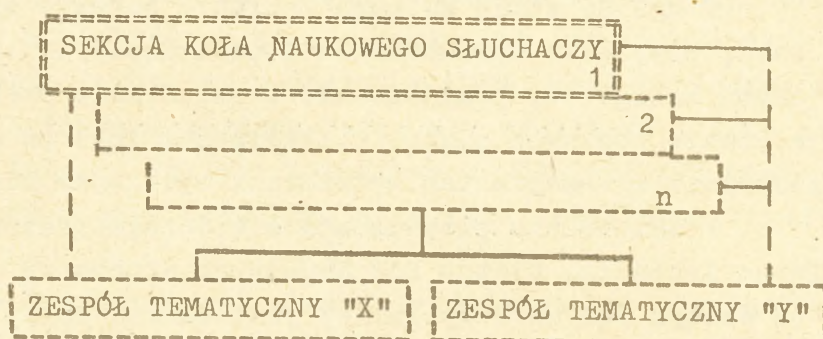
91/ Ibidem, s. 78

92/ Ibidem, s. 126

studiów albo też słuchaczy wszystkich lat studiów. W niektórych kołach na doraźne potrzeby powoływano zespoły tematyczne /grupy słuchaczy/ dla opracowania określonego konkretnego tematu. Zespół taki wywodził się z jednej lub wielu sekcji koła. Praca zespołu trwała do zakończenia opracowania tematu, po czym rozwiązywał się on automatycznie.

Ogólny schemat powoływania zespołów tematycznych /problemowych/ i grup członków koła przedstawia się następująco:

Schemat nr 2

Jak widzimy, zespół tematyczny "X" wyłoniony został z jednej sekcji, natomiast zespół "Y" wyłoniły sekcje 1,2 oraz sekcja "n".

Tak w uczelniach cywilnych, jak i wojskowych władzę koła stanowi Walne Zebranie Członków Koła. Funkcje wykonawcze spełnia Zarząd Koła ^{93/}. Zarząd koła jest wybierany na Walnym Zebraniu, a jego kadencja trwa z zasady w uczelniach cywilnych i w WAP jeden rok. Kadencja Rad Naukowych Kół Podchorążych i Zarządów pozostałych uczelni wojskowych trwa dwa lata .

Doświadczenia autora wykazały, że korzystniejsze dla koła jest ustalenie kadencji zarządu na dwa lata. Wynika to z faktu, że trzon zarządu - z zasady z przewodniczącym koła - może skutecznie wykorzystać nabyte doświadczenie w kierowaniu przedsięwzięciami swych członków. Jednakże każdego roku odbywać się powinno

93/ W NKP WSO funkcje Zarządu pełni Rada NKP.

dokooptowanie nowych słuchaczy do składu zarządu na miejsce ubywających z uczelni absolwentów. Bardzo wskazane jest, aby do składu zarządu wchodził również słuchacz pierwszego roku studiów, gdyż pozwala to im na czynne włączenie się do prac zarządu na drugim i trzecim roku studiów.

Ważne znaczenie dla rozpoczęcia działalności koła posiada Walne Zebranie członków koła. Podstawowymi zadaniami Walnego Zebrania jest bowiem w uczelniach cywilnych i w WAT: przyjmowanie sprawozdań ustępującego Zarządu; określanie kierunków dalszej działalności; wybór nowego Zarządu Koła; ustalanie wysokości składki członkowskiej ^{94/}.

W WAP do zadań Walnego Zebrania należy: wybieranie zarządu koła; przyjęcie sprawozdania i udzielenie absolutorium ustępującemu zarządowi; przyjmowanie i skreślanie członków koła; zatwierdzanie rocznych planów działalności koła po uprzednim ich uzgodnieniu z komendantem wydziału i opiekunem naukowym koła ^{95/}.

W ASG WP nie przywiązuje się dużego znaczenia do zadań Walnego Zebrania. Statut Kół Naukowych Słuchaczy jedynie podaje, że na Walnym Zebraniu wybierany jest zarząd koła, i że Walne Zebranie może dokonać zmian zarządu koła, jeżeli nie realizuje on planu pracy koła ^{96/}.

Natomiast Regulamin Koła Naukowego Słuchaczy Kursów Lotnictwa Operacyjnego podaje, że Walne Zebranie dokonuje wyboru zarządu koła, ustala skład ilościowy i dokonuje podziału funkcji członków zarządu ^{97/}.

Badania dokumentacji kół naukowych wykazują, że Walne Zebranie mogłoby : zatwierdzać plany działalności koła; przyjmować sprawozdania i udzielać absolutorium ustępującemu zarządowi; przyjmować i dokonywać skreśleń członków koła; dokonywać wyboru zarządu koła i jego zmian.

94/ Wzorcowy Statut ..., op.cit., s.3

95/ Wzorcowy Regulamin ..., op.cit. s. 9

96/ Ramowy Statut ..., op.cit. s. 6-7

97/ Zeszyt Pracy Koła Naukowego Słuchaczy KTL, s. 3

Różnie widzi ruch naukowy słuchaczy zagadnienie składu zarządu koła naukowego. W uczelniach cywilnych zarządy działają w składzie : przewodniczący, sekretarz, skarbnik i członkowie /od jednego do pięciu/ ^{98/}.

W szkolnictwie wojskowym w skład rady naukowego koła podchorążych wchodzi z zasady 3-5 osób. W NKP WOSL w skład rady wchodzi: przewodniczący, zastępcy /jeden do trzech/; sekretarz ^{99/}.

W szkolnictwie akademickim podobnie w skład zarządu wchodzi: przewodniczący, jego zastępca i sekretarz wybrani ze składu 3-5-osobowego zarządu ^{100/}.

W ASG WP w skład zarządu wchodzi: przewodniczący koła; sekretarz; członkowie /na dziesięciu członków koła jeden członek zarządu/ ^{101/}. W niektórych kołach naukowych liczba członków koła odpowiada liczbie sekcji pracujących w kole, przewodniczący sekcji są bowiem członkami zarządu koła. Dla przykładu : koło pracujące na bazie Katedry Taktyki Lotnictwa w roku 1977/78 miało w składzie zarządu pięciu członków, a od roku 1978/79 po trzech członków ^{102/}.

Zarządy kół naukowych słuchaczy mają szereg obowiązków, które realizują okresowo i na bieżąco. Obowiązki te wynikają z nałożonych na te zarządy zadań. Do zasadniczych zadań zarządu studenckiego koła naukowego należy : kierowanie działalnością koła; reprezentowanie koła na zewnątrz; opracowywanie planu pracy w uzgodnieniu z właściwą jednostką organizacyjną uczelni i SZSP; opracowywanie preliminarza budżetowego koła; przeprowadzanie kwalifikacji na obczy naukowe; ustalanie składów osobowych zespołów problemowych i badawczo-problemowych, a także składów osobowych na seminaria i sesje naukowe; występowanie do instytucji SZSP o zawarcie umów z instytucjami na wykonanie prac naukowych i wdrożeniowych; składanie pisemnych sprawozdań Radzie Uczelnianej z działalności koła i wydawanie opinii o członkach koła.

98/ Wzorcowy Statut ..., op.cit. s. 3

99/ Ramowy Statut NKP WOSL, s.3

100/ Regulamin ..., op.cit., s. 9-10

101/ Ramowy Statut ..., op.cit., s. 6

102/ Zeszyt Pracy ..., op.cit., s. 9-14

Bardzo szeroki zakres zadań posiadają rady naukowych kół podchorążych. Zadania te opracowane są w postaci obowiązków, do których zaliczono : utrzymywanie ścisłego kontaktu z zastępcą komendanta szkoły do spraw szkolenia oraz organizacją partyjną i młodzieżową szkoły; opracowywanie i realizowanie rocznych i miesięcznych planów pracy i przedstawianie do zatwierdzenia zastępcy komendanta do spraw szkolenia; zatwierdzanie miesięcznych planów pracy poszczególnych sekcji przedmiotowych; prowadzenie dokumentacji NKP; reprezentowanie NKP natomiast w kontaktach z innymi pokrewnymi organizacjami naukowymi - reprezentowanie również uczelni na zewnątrz; nadzorowanie i koordynowanie działalności poszczególnych sekcji przedmiotowych oraz podejmowanie niezbędnych decyzji dotyczących wyników ich pracy; organizowanie wystaw dorobku naukowego koła oraz zwiedzanie wystaw dorobku naukowego uczelni wojskowych i cywilnych; organizowanie rzadziej niż raz na kwartał poszerzonego zebrania Rady z udziałem kierowników sekcji przedmiotowych oraz przedstawicieli organizacji partyjnej i młodzieżowej szkoły; występowanie z wnioskami do komendanta szkoły w sprawie udzielania wyróżnień członkom NKP za szczególne osiągnięcia w pracy NKP; realizowanie uchwały zebrań ogólnych oraz wniosków sekcji dotyczących powoływania nowych sekcji przedmiotowych, rozwiązywania źle pracujących sekcji oraz usuwania z szeregów NKP członków nie wywiązujących się z obowiązków statutowych, bądź w inny sposób naruszających dobre imię członka NKP; do dnia 15 czerwca każdego roku przedkładanie zastępcy komendanta do spraw szkolenia krótkiego sprawozdania z rocznej działalności NKP; utrzymywanie kontaktu ze studenckim ruchem naukowym poza szkołą ^{103/}.

Obowiązki zarządu koła naukowego słuchaczy akademii wojskowych są bardziej ogólne i skondensowane. Do obowiązków zarządu koła naukowego słuchaczy w WAP należy : kierowanie działalnością koła; reprezentowanie koła w pracy na zewnątrz; opracowywanie planu pracy koła; organizowanie zebrań naukowych koła nie rzadziej niż raz w kwartale; ustalanie składu osobowego delegacji na międzyuczelniane i ogólnopolskie imprezy naukowe, w uzgodnieniu z Radą Uczelnianą Kół Naukowych; składanie komendzie wydziału oraz Radzie Uczelnianej Kół Naukowych okresowych sprawozdań z działalności koła; opiniowanie działalności członków kół ^{104/}.

^{103/} Ramowy Statut NKP..., op.cit., s.3-4

^{104/} Regulamin Kół Naukowych Słuchaczy, s. 9-10

W ASG WP koło naukowe słuchaczy Kursów Lotnictwa Operacyjnego w 1975 roku ustaliło dla zarządu takie zadania, jak : kierowanie działalnością koła; opracowanie rocznego planu pracy koła; kontrola pracy poszczególnych sekcji; reprezentowanie koła na zewnątrz ASG; ustalanie składu osobowego delegacji na uczelniane lub międzyuczelniane sesje naukowe; składanie sprawozdań z rocznej działalności koła ^{105/}.

Ramowy Statut Kół Naukowych Słuchaczy ASG WP ustala, że do obowiązków zarządu koła należy : ścisła współpraca z opiekunem naukowym; organizowanie raz w miesiącu posiedzeń zarządu; reprezentowanie koła; ustalanie składu delegacji, które mają uczestniczyć w uczelnianych i międzyuczelnianych przedsięwzięciach naukowych; przemyślany i dostosowany do możliwości członków koła przydział zadań wynikających z rocznego planu pracy; utrzymywanie kontaktów z kołami naukowymi innych katedr /instytutów/; prowadzenie dokumentacji sprawozdawczej oraz składanie sprawozdania z rocznej działalności koła; nadzorowanie pracy członków /sekcji/ koła oraz udzielanie im niezbędnej pomocy ^{106/}.

Do lat sześćdziesiątych w uczelniach cywilnych studencki ruch naukowy był wyłącznie elementem programowej działalności organizacji młodzieżowych. Udział katedr i instytutów w stymulowaniu, programowaniu, nadzorowaniu i finansowaniu działalności kół naukowych był nikły. Efektywność funkcjonowania poszczególnych kół zależała niemal całkowicie od inicjatywy organizacji studenckiej i dobrej woli entuzjastów studenckiego ruchu naukowego, wywodzących się spośród kadry naukowo-dydaktycznej. Od początku lat siedemdziesiątych zmiany w szkolnictwie cywilnym doprowadziły do opracowania szeregu programów aktywizacji i współpartnerstwa ruchu naukowego studentów z uczelniami. Podstawę nowych ustaleń stanowi "Program zwiększenia udziału studentów w procesie dydaktyczno-wychowawczym i w pracach badawczo-rozwojowych" ^{107/}.

105/ Zeszyt Pracy ..., op.cit., s. 3

106/ Ramowy Statut ..., op.cit. s.6-7

107/ Program ten został przyjęty w dniu 30 maja 1973 roku na wspólnym posiedzeniu Kolegium Ministerstwa Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki oraz Prezydium Zarządu Głównego Socjalistycznego Związku Studentów Polskich.

Studenckie koła naukowe zostały więc zbliżone do katedr, instytutów i zakładów naukowych, które także są zobowiązane do finansowania działalności ruchu naukowego studentów. W praktyce jednak opieka merytoryczna nad działalnością koła sprawowana jest przez opiekuna naukowego /doradcę naukowego/, który wyznaczany jest ze szczebla uczelni przez rektora. W powiązaniu studenckich kół naukowych z komórkami organizacyjnymi ich uczelni i centrami studenckiego ruchu naukowego istnieje duża dowolność, ale podstawę stanowi wydział.

W wyższych szkołach oficerskich /WSO/ podchorążacki ruch naukowy jest ściśle powiązany z cyklem przedmiotowym, na bazie którego prowadzi się podstawową działalność.

W wojskowym szkolnictwie akademickim istnieje ścisła integracja kół naukowych słuchaczy z katedrą, instytutem oraz zakładem, a tylko sporadycznie z wydziałem.

W ASG WP koła naukowe słuchaczy były i są nadal ściśle związane z katedrami /instytutami/, które stanowią podstawową bazę działania dla tychże kół. Istniały próby integracji kół na szczeblu wydziału, jednakże nie przyniosły one pozytywnych rezultatów. Badania w pełni potwierdziły prawidłowość, jaką w warunkach ASG WP stanowi ściśle powiązanie koła naukowego słuchaczy z katedrą. W perspektywie działalności ruchu naukowego w uczelni nie należało by wykluczać podstawowego ogniwa współpracy na bazie wydziału. Przyjęcie bazy działania dla kół naukowych słuchaczy w wydziale sprowadziłoby się do takiej praktyki, że sekcje pracowałyby w dalszym ciągu na bazie katedry /instytutu/. Wydział nie posiada bowiem naturalnych warunków kadrowo-programowych, niezbędnych do współpracy z kołami naukowymi.

Ocenia się w ASG WP, że na szczeblu wydziału potrzebny jest organ inspiracyjno-koordynacyjny ruchu naukowego słuchaczy działającego w wydziale. Funkcje te spełnia Rada Kół Naukowych Słuchaczy Wydziału. Koła naukowe mają zatem zapewnioną pomoc dla swej działalności także szczebla wydziałowego.

W bardzo różny sposób przedstawiają się zagadnienia związane z pomocą szczebla uczelnianego dla ruchu naukowego słuchaczy. Doświadczenia ruchu naukowego słuchaczy nakazują powoływanie organów tego ruchu na szczeblu uczelni, określonej branży czy nawet regionu, jak to się dzieje w studenckim ruchu naukowym. Jednakże

podstawowym organem o charakterze przede wszystkim koordynacyjnym jest organ szczebla uczelnianego. W studenckim ruchu naukowym jest to Uczelniana Rada Studenckiego Ruchu Naukowego. Stanowi ona podstawowe ciało inspirujące, koordynujące, programujące i opiniujące dla wszystkich form studenckiego ruchu naukowego danej uczelni.

W skład uczelnianej rady kół naukowych /URKN/ wchodzi : przewodniczący wszystkich kół naukowych istniejących w danej uczelni; opiekunowie kół naukowych, pracownicy naukowo-dydaktyczni, żywo interesujący się pracą studenckich kół naukowych /mogą oni stanowić nie więcej niż jedną trzecią składu rady/; przewodniczący pionu nauki uczelnianej instancji organizacji studenckiej - powinien on być jednocześnie przewodniczącym URKN ^{108/}.

Do najważniejszych zadań URKN należy: programowanie i koordynacja pracy wszystkich studenckich kół naukowych działających w danej uczelni; zabezpieczenie pomocy merytorycznej dla kół naukowych ze strony pracowników naukowo-dydaktycznych; udzielanie pomocy organizacyjnej studenckim kołom naukowym przejawiającym małą aktywność w działaniu; opiniowanie uczelnianych imprez naukowych; podejmowanie inicjatyw mających na celu zabezpieczenie środków finansowych dla dalszej działalności merytorycznej i organizacyjnej ruchu naukowego, a także podział całości funduszy między poszczególne koła naukowe; zatwierdzanie planów i sprawozdań z pracy kół naukowych; wnioskowanie do władz uczelni i instancji nadrzędnych organizacji o wyróżnienia i nagrody dla najlepiej pracujących kół naukowych, ich opiekunów i członków; delegowanie przedstawiciela URKN do Rady Głównej Kół Naukowych; składanie okresowych planów i sprawozdań z pracy kierownictwu uczelni i Radzie Głównej Kół Naukowych.

Posiedzenia URKN odbywają się przynajmniej raz w semestrze ^{109/}. Od 7 lutego 1969 roku w Polsce działa Rada Główna Kół Naukowych zrzeszająca wszystkie uczelniane rady kół naukowych w kraju.

W szkolnictwie wojskowym w WSO opisana Rada NKP stanowi najwyższy organ ruchu naukowego podchorążych w każdej uczelni.

108/ Organizacja i funkcjonowanie ..., op.cit., s.65

109/ Ibidem, s. 66

W szkolnictwie akademickim odpowiednik RUKN to Rada Uczel-
niana Kół Naukowych w WAP, która : koordynuje działalność i wymia-
nę doświadczeń pomiędzy kołami; inspirowuje działalność kół nauko-
wych wewnątrz uczelni; inspirowuje zadania programowe o charakterze
ponaduczelnianym; organizuje współpracę z kołami naukowymi innych
akademii wojskowych, wyższych szkół oficerskich i uczelni cywil-
nych; udziela pomocy organizacyjno-merytorycznej w działalności po-
szczególnych kół; popularyzuje działalność i osiągnięcia kół; sprawa-
kuje nadzór nad racjonalnym wydatkowaniem przydzielonych środków
finansowych na działalność kół naukowych w uczelni.

Posiedzenia RUKN odbywają się przynajmniej raz na kwartał.
Natomiast w WAT rolę nadrzędną w ruchu naukowym słuchaczy pełni
Zarząd Akademicki SZMP oraz Oddział Szkolenia, przy czym wyraźnie
podzielone są sfery wpływów. Do zadań Oddziału Szkolenia należy
koordynacja działalności kół w skali uczelni, prowadzenie rejestru
kół, gromadzenie ich doświadczeń, uogólnianie i popularyzowanie
ich przy współpracy z Zarządem Akademickim SZMP. Z kolei Zarząd
ten wraz z Zarządami Wydziałowymi są inspiratorami i kierownikami
społecznymi ruchu naukowego słuchaczy. Poza tym Akademicka Komis-
ja Rewizyjna ZSMP otrzymała uprawnienia rewizyjne wobec kół nauko-
wych słuchaczy takie, jak wobec kół SZMP.

W ASG WP brak jest organu o charakterze koordynatora dzia-
łalności naukowej słuchaczy, odpowiednika Uczelnianej Rady Studen-
ckiego Ruchu Naukowego. Od 1977 roku prowadzą działalność Rady Kół
Naukowych Słuchaczy Wydziału ^{110/}. Rady takie prowadzą działalność
w uczelniach wojskowych z wyjątkiem WAT, gdzie nie występują, jed-
nak rola wydziału w działalności kół jest znaczna.

Badania struktury ruchu naukowego w uczelniach wykazały,
że dla skuteczniejszej działalności ruchu naukowego słuchaczy ko-
nieczne jest powołanie organu o charakterze uczelnianym, w gestii
którego znajdowałyby się zagadnienia tegoż ruchu naukowego w całej
uczelni.

Tak przedstawiają się zagadnienia struktur organizacyj-
nych ruchu naukowego słuchaczy.

110/ Rady zostały powołane : Zarządzeniem Komendanta Akademii
Sztabu Generalnego WP nr 138 z dnia 30.12.1977 r.

Podstawa działania

Interesujące i złożone są w ruchu naukowym rozwiązania funkcjonalne, których różnorodność wynika z kierunku przyjętego przez koło naukowe słuchaczy.

a/ W pierwszym kierunku, czyli w kołach naukowych, gdzie treść działania zdominowana jest pracą o charakterze dydaktycznym, aktywizacja i propagowanie pracy w ruchu naukowym prowadzone są w sposób zbliżony do administracyjnego, często ze znacznym udziałem władz danej uczelni.

Do pierwszego kierunku zaliczyć można jako przykład, generalnie biorąc, ruch naukowy podchorążych w WSO, gdzie - jak praktyka wykazuje - zainteresowania są podporządkowane już istniejącym kierunkom zainteresowań, zwłaszcza w cyklach przedmiotowych. Dla przykładu w Wyższej Oficerskiej Szkole Samochodowej /WOSS/ "Kierownicy cykli poprzez swoich wykładowców kierują akcją werbunkową do sekcji, ustalają ilość sekcji w cyklu, i są rozliczani z działalności tych sekcji przez komendę szkoły. Ponadto w różnych planach pracy metodycznej cykli przynajmniej raz na kwartał ujmuje się rozliczenie z działalności sekcji pracujących w cyklu" ^{111/}.

Natomiast w kołach naukowych zdominowanych pracą o charakterze naukowym aktywizacja i propagowanie działalności ruchu naukowego prowadzone są przede wszystkim przez samych członków ruchu naukowego.

b/ Przykładem drugiego kierunku jest studencki ruch naukowy, a także ruch naukowy słuchaczy, gdzie zainteresowania studentów /słuchaczy/ stanowią podstawę działania ruchu, propagowaniem zaś działalności zajmują się słuchacze, korzystając z pomocy całego środowiska, w którym pracują ^{112/}.

W kołach naukowych słuchaczy w ASG WP występują obydwa wymienione kierunki tej działalności. Jedne koła naukowe kształtują określone od lat kierunki zainteresowań słuchaczy w stosunku

111/ Druga Narada ..., op.cit., s. 59

112/ Patrz - Statut kół naukowych słuchaczy WAT.

do przyjętych przez dane koło ^{113/}. W kole naukowym słuchaczy pracującym przy Katedrze Taktyki Lotnictwa kierunki zainteresowań słuchaczy są podstawą pracy koła ^{114/}.

Badania działalności ruchu naukowego słuchaczy w uczelni wykazują, że dużo już uczyniono w ASG WP dla propagowania działalności kół naukowych w uczelni. Największy udział w tym mają sami członkowie kół naukowych, ale pomocą w tym zakresie jest także kadra naukowo-dydaktyczna i władze uczelni.

Ciągłość działania

Zagadnienie aktywizacji wywiera duży wpływ na zagadnienie rytmiczności działalności kół naukowych słuchaczy. Dla ruchu naukowego ważne jest zagadnienie ciągłości i rytmiczności działania poszczególnych członków i całych kół naukowych słuchaczy. Jest ono o tyle istotne, że stanowi podstawę efektywności pracy zarówno każdego członka ruchu naukowego, jak i każdego koła naukowego słuchaczy.

Badania działalności ruchu naukowego słuchaczy wykazały, że ciągłość pracy koła naukowego to pojęcie stosunkowo szerokie, jednak generalnie ukształtowały się dwa zasadnicze kierunki realizacji ciągłości pracy kół naukowych.

a/ Pierwszy z kierunków zakłada planową, systematyczną pracę wynikającą z chęci /lub konieczności/ realizacji zadań bieżących. Występuje on zwłaszcza w tych kołach naukowych słuchaczy, które realizują funkcje dydaktyczne.

Przykładem pierwszego kierunku mogą być koła naukowe w WSO i akademiach wojskowych ^{115/}. Należy zaznaczyć, że występuje tutaj zjawisko wyraźnej przerwy /zawieszania/ w działalności członków kół naukowych w okresie odbywania praktyk tak przez podchorążych, jak i słuchaczy ^{116/}.

113/ KNS przy KTO ASG WP od momentu powstania zainteresowania swych członków kieruje na zagadnienia natarcia, obrony i desantów. Patrz - Dokumentacja koła.

114/ W roku 1977 koło pracowało w sekcjach reprezentujących rodzaje lotnictwa i służbę sztabów, natomiast w roku 1979/1980 w sekcjach - lotniczej i służby sztabów. Patrz - Dokumentacja koła.

115/ Druga Narada ..., op.cit., s.35-36 i 139-140

116/ Ibidem, s. 118

b/ Drugi kierunek, mimo że nie neguje prowadzenia pracy w ciągu całego roku akademickiego, szczególny nacisk kładzie na prowadzenie pracy w czasie wakacji na obozach naukowych.

Przykładem tego kierunku jest studencki ruch naukowy^{117/}.

W ASG WP przywiązuje się dużą uwagę do ciągłości i rytmiczności pracy kół naukowych. Pozytywnym przykładem są koła naukowe pracujące przy Katedrze Taktyki Ogólnej i Katedrze Taktyki Lotnictwa^{118/}. Badania dokumentacji jednakże wykazały, że w kołach naukowych dążących do realizacji funkcji naukowych istnieją obiektywne przyczyny przemawiające za koniecznością pracy systemem "zrywów", gdyż w okresach nasilenia zajęć dydaktycznych członkowie nie mogą aktywnie angażować się do pracy w kole^{119/}.

Z uzyskanych w pracy ruchu naukowego słuchaczy ASG WP doświadczeń wynika, że zagadnienia aktywizacji zainteresowań słuchaczy do pracy w kołach naukowych, propagowanie tej pracy, a także ciągłości pracy koła naukowego są mocno z sobą powiązane, oddziałując na siebie wzajemnie. W ASG WP trzeba umożliwić przede wszystkim słuchaczom realizację tychże problemów podobnie jak było to dotychczas. Kadra musi jednak spełniać rolę inspiratorską i pomocniczą.

Motywy działania

Ważnym problemem w działalności ruchu naukowego słuchaczy jest uwzględnianie motywów działania członków tegoż ruchu. Motywy działania mogą stanowić podstawę zainteresowań i aktywności w pracy kół naukowych. Motywy działania mogą być bardzo różne, jednakże - generalnie biorąc - można dokonać podziału na dwa zasadnicze zespoły motywów pracy w kołach naukowych.

Jeden zespół motywów działania w kołach naukowych zakłada chęć najlepszego opanowania treści programu kształcenia. Drugi zespół motywów zakłada z kolei chęć wykazania się /niekiedy sprawdzenia się/, potrzebę nabycia umiejętności organizatorskich, retorycznych, pisarskich itp.

117/ Organizacja i funkcjonowanie ..., op.cit., s. 93

118/ Patrz - Dokumentacja pracy tych kół naukowych słuchaczy.

119/ Są to zwłaszcza sesje, ćwiczenia, ferie, itp.

Motywy należące do pierwszego wydzielonego zespołu reprezentują zasadniczo członkowie naukowych kół podchorążych w WSO^{120/}, natomiast drugiego zespołu - członkowie kół naukowych w uczelniach cywilnych^{121/} i w akademiach wojskowych.

Na terenie ASG WP członkowie kół naukowych w większości kierują się podobnymi motywami. Jednak badania wykazały, że istnieje tu jeszcze szerszy zakres motywacji pracy w kołach naukowych słuchaczy. Przytacza się takie motywy, jak pragnienie popularyzacji zagadnień taktyczno-operacyjnych czy przykład kolegi, który zadeklarował chęć pracy w kole naukowym, a nawet "że jest to dobrze widziane przez wykładowców"^{122/}.

Z uzyskanych doświadczeń wynika, że rozbudzać i ugruntować u słuchaczy należy zwłaszcza takie motywy, które umożliwią wytworzenie naturalnej potrzeby pracy w kołach naukowych dla - jak to sami słuchacze określają - "naukowego wyzycia się", a także wykształtowania nawyku systematycznego indywidualnego doksztalcania się każdego absolwenta ASG WP.

Efekty działalności

Efekty działalności słuchaczy w kołach naukowych powinny być użyteczne zarówno dla samych członków koła naukowego, jak i dla innych słuchaczy. Badania wykazały, że ogólnie można wyodrębnić dwa kierunki zakładanej użyteczności, a także zaprezentowania umiejętności efektywnego udziału słuchaczy w kołach naukowych.

Pierwszy kierunek zakłada, że wyniki działalności ruchu naukowego mają służyć wszystkim słuchaczom /także nie będącym członkami kół naukowych^{123/}. W tym kierunku działania udział członków kół naukowych w faktycznej i efektywnej działalności jest niewielki^{124/}.

120/ Chodzi o większość podchorążych w NKP z wykluczeniem aktywu NKP.

121/ Organizacja i funkcjonowanie ..., op.cit., s.9

122/ Z badań ankietowych

123/ Druga Narada ..., op.cit., s. 85

124/ Ibidem, s. 66

Drugi kierunek zakłada, że wyniki działania mają nosić znamiona dorobku naukowego. Mogą być wykorzystane jako podstawa do prowadzenia dalszych badań, a także stanowić pewne cząstkowe rozwiązania. W tym kierunku działania osobisty udział członków kół naukowych w faktycznej działalności naukowej jest znaczny.

Przykładem pierwszego kierunku, ogólnie oceniając, może być podchorążacki ruch naukowy. Często zakłada się w tym ruchu dalej idące efekty tej działalności. Natomiast z drugim kierunkiem mamy do czynienia zwłaszcza w niektórych studenckich kołach naukowych^{125/} oraz w kołach naukowych w WAT^{126/}.

W ASG WP stwierdza się znaczne zróżnicowanie w wykorzystaniu efektów działalności członków kół naukowych. Jedne koła - i tych jest przeważająca większość - zakładają, że wykorzystanie działalności członków tychże kół naukowych mieć będzie miejsce w zabezpieczeniu realizacji procesu dydaktycznego^{127/}. Inne, pomimo że większość dorobku członków ich kół naukowych traktowana jest podobnie, jednak uzyskują określony dorobek o charakterze naukowym^{128/}.

Badania wykazały, że ponad 50% słuchaczy jest za utrzymaniem takiego stanu. Interesujące jest, że zdanie słuchaczy i kadry na ten temat było podobne. Osobiste doświadczenia autora poparte badaniami pozwalają na stwierdzenie, że obecnie w ASG WP, należało by kołom naukowym pozostawić swobodę w podejmowaniu decyzji co do sposobu wykorzystania opracowań powstałych w ruchu naukowym słuchaczy. Jednak należy dążyć do systematycznego zwiększania udziału dorobku o charakterze naukowym.

125/ Organizacja i funkcjonowanie ..., op.cit., s. 34-39

126/ Druga narada ..., op.cit., s. 56-57

127/ Między innymi takie koła, jak: Historii Sztuki Wojennej, Taktyki Wojsk Chemicznych, Taktyki Tyłów WL i WOPK itd.

128/ Koło Katedry Taktyki Ogólnej zajmuje się zagadnieniami działania powietrzno-lądowych zespołów uderzeniowych, z czego materiał został opracowany i ukazał się drukiem lub koło przy Katedrze Taktyki Lotnictwa, które m.in. zajmowało się opracowaniem tematu "Działania bojowe śmigłowców w nocy". Temat ten stanowi wycinek opracowania naukowego dotyczącego "Działań bojowych lotnictwa w warunkach nocy".

Kadra a ruch naukowy słuchaczy

Dla ruchu naukowego słuchaczy ważny jest udział doświadczonej kadry naukowo-dydaktycznej w tym ruchu. Praca kadry w ruchu naukowym słuchaczy jest jednym z podstawowych czynników skutecznego działania kół naukowych w każdej uczelni. Doświadczenia wykazały, że ukształtowały się zasadnicze dwa kierunki udziału kadry w ruchu naukowym słuchaczy. Jeden kierunek zakłada udział nauczyciela w zespole słuchaczy członków koła zajmujących się dziedziną wiedzy będącą treścią wspólnych zainteresowań. Drugi kierunek natomiast zakłada udział nauczyciela - opiekuna koła w pracach całego koła /sekcji/.

Przykładem pierwszego kierunku jest studencki ruch naukowy od zarania jego powstania do czasów współczesnych ^{129/}. Na terenie wojskowym takim przykładem są koła naukowe w WAT.

Natomiast przykładem drugiego kierunku są naukowe koła podchorążych w WSO oraz koła naukowe słuchaczy w WAP ^{130/}.

Prawdą jest, że w niektórych uczelniach grono osób kadry angażowane /lub angażujące się/ w pracę kół naukowych jest szersze. Poza opiekunami pracującymi na bieżąco, dorywczo angażuje się w przedsięwzięcia kół naukowych także kadra w charakterze specjalistów.

Ruch naukowy słuchaczy ASG w latach pięćdziesiątych stanowi typowy przykład rozwiązania, w którym jeden nauczyciel sprawuje całkowity nadzór merytoryczny nad działalnością całego koła. Obecnie tendencja taka ulega systematycznie zmianie w kierunku angażowania większej liczby nauczycieli akademickich w pracach ruchu naukowego słuchaczy ^{131/}.

Badania oraz doświadczenia autora wykazały, że bez udziału nauczycieli akademickich w ruchu naukowym, nie można by mówić o działaniu takiego ruchu w ogóle. Kadra powinna spełniać rolę doradczą, ale i inspirować działalność, jeżeli zachodzi tego potrzeba.

129/ Organizacja i funkcjonowanie ..., op.cit., s. 52-53

130/ Druga Narada ..., op.cit. s. 36

131/ W kole naukowym słuchaczy KTL oprócz opiekuna koła, opiekunów sekcji do pracy angażuje się według potrzeb koła czy poszczególnych jego członków prawie połowa nauczycieli katedry.

Planowanie pracy

Udział kadry naukowo-dydaktycznej w ruchu naukowym słuchaczy wywiera znaczny wpływ na organizację i planowanie pracy kół naukowych. Zagadnienie organizacji i planowania ukształtowało się w ruchu naukowym słuchaczy - ogólnie biorąc - w dwóch kierunkach. Jeden kierunek zakłada skupianie zagadnień organizacji pracy ruchu naukowego na szczeblu zarządu koła naukowego słuchaczy z czynnym udziałem jego opiekuna, drugi kierunek zaś - szczegółowe zagadnienia organizacji i planowania pracy koła scedowuje na małe zespoły /grupy badawcze w składzie 2-3 osoby/^{132/}. Koło w takiej sytuacji opracowuje ogólne ramy planu pracy.

Przykładem pierwszego kierunku jest w ogólności ruch naukowy w WSO i akademiach wojskowych /wyłączając WAT/. W uczelniach tych organizacja i planowanie skupiają się na szczeblu koła naukowego, a uszczegółowienia tych planów odbywają się w sekcjach.

Natomiast przykładem kierunku drugiego jest studencki ruch naukowy oraz koła naukowe słuchaczy w WAT, gdzie koło opracowuje jedynie ramy planu pracy, a zespoły badawcze podejmują w charakterze roboczym zagadnienia organizacji i planowania szczegółowego swej działalności.

W ASG WP w kołach naukowych słuchaczy wytycza się kierunki działania obejmujące perspektywę jednego - dwóch lat. Kierunki stanowią podstawę opracowania planu pracy. Plany pracy^{133/} są korelowane w czasie działania według aktualnych potrzeb i możliwości danego koła. Generalnie zagadnienie organizacji i planowania pracy kół naukowych jest realizowane zgodnie z pierwszym kierunkiem. Jednakże plan pracy koła jest uszczegóławiany w sekcji. Plan pracy jest bardzo prostym w swej formie dokumentem^{134/}.

Z przeprowadzonych badań i doświadczeń autora wynika, że tak kierowanie działalnością koła naukowego słuchaczy, jak i propozycje planu pracy powinny być opracowane przez zarząd koła z udziałem jego opiekuna. Dokumentacja koła nie może być przeformalizowana. Badania w WAT wykazały, że niekiedy brak jest dokumentacji, ale jest prowadzona aktywna praca, dająca ewidentne wyniki działalności członków koła.

132/ Organizacja i funkcjonowanie ..., op.cit. s. 48-51

133/ W ASG WP koła opracowują dwuletnie lub roczne albo kwartalne plany pracy.

134/ Patrz - Wariant planu pracy koła - załącznik nr 7.

Plany pracy koła naukowego słuchaczy zawierają dane dotyczące współpracy z innymi kołami naukowymi wewnątrz i na zewnątrz uczelni. Zagadnienie współpracy kół naukowych jest o tyle ważne, że umożliwia czerpanie z doświadczeń innych kół naukowych, a także stwarza możliwość działania o charakterze interdyscyplinarnym.

Współpraca kół naukowych

W działalności ruchu naukowego słuchaczy wykształtowały się dwa zasadnicze kierunki realizacji współpracy kół naukowych. Jeden kierunek zakłada utrzymywanie współpracy między kołami naukowymi tej samej dziedziny wiedzy, drugi kierunek zaś - podejmuje współpracę z kołami naukowymi słuchaczy reprezentującymi pochodne, a nawet dowolne dziedziny wiedzy.

Przykładem pierwszego kierunku jest - ogólnie biorąc - studencki ruch naukowy lat siedemdziesiątych ^{135/} oraz przeważająca liczba kół naukowych słuchaczy w WAT ^{136/}. Natomiast przykładem drugiego kierunku jest współczesny studencki ruch naukowy oraz ruch naukowy w WAP ^{137/}.

Na terenie ASG WP w kołach naukowych słuchaczy przeważa tendencja kierunku wymienionego jako pierwszy, ale istnieją również przykłady współpracy według zasad kierunku wymienionego jako drugi.

Badania i doświadczenia autora wykazały, że w warunkach ASG WP na obecnym etapie rozwoju kół naukowych słuchaczy, należy podtrzymywać tendencje współpracy kół reprezentujących tą samą dziedzinę wiedzy ^{138/}. Natomiast w perspektywie należałoby postawić na przejście na interdyscyplinarną pracę kół naukowych słuchaczy.

Ocena działania

Działalność kół naukowych ogólnie jest akceptowana i podlega ocenie. Zarządzenie nr 63 Ministra Nauki Szkolnictwa Wyższe-

135/ Powołano nawet komitety koordynacyjne - np. Kół Nauk Politycznych. Patrz - Organizacja i funkcjonowanie ..., op.cit. s.39

136/ Patrz - Druga Narada ..., op.cit. s. 56-57

137/ Ibidem, s. 39

138/ Dotyczy to zwłaszcza kół zajmujących się zagadnieniami taktyczno-operacyjnymi

go i Techniki z dnia 14.12.1974 r. w § 11 pkt 3 określa, że "Organy kolegialne szkoły dokonują okresowej oceny rozwoju ruchu naukowego oraz oceny udziału nauczycieli akademickich w rozwoju tego ruchu".

We wszystkich uczelniach ocenę ruchu naukowego słuchaczy prowadzi zwłaszcza władze uczelni, organizacja młodzieżowa i partyjna. Nie wszędzie jednak przykładą się należyta uwagę do prowadzenia oceny działalności kół naukowych. Dobrze postawione jest to zagadnienie w WSOWZ, gdzie corocznie wyróżnia się najlepiej pracujące sekcje oraz ich członków. Wyróżnienia stanowią najczęściej nagrody rzeczowe i dyplomy. Dodatkowo na zbiórce stanu osobowego szkoły - w czasie wręczania dyplomów ukończenia szkoły - komendant wręcza absolwentom dyplomy uznania i nagrody rzeczowe za aktywną działalność w NKP. Podobnie dużą uwagę skupia się na zagadnieniu oceniania podchorążych w WOSL w Dęblinie ^{139/}.

W WAP prowadzi się bieżącą ocenę pracy kół naukowych słuchaczy. Ogólnie słuchacze najbardziej cenią sobie wyróżnienie jakim jest kierowanie w pierwszej kolejności do pracy w wyższym szkolnictwie wojskowym, czy do wojskowych placówek naukowych, albo kierowanie na studia doktoranckie ^{140/}.

W WAT obok bieżącej oceny pracy kół naukowych słuchaczy prowadzi się "Konkurs o Nagrodę Rektora".

Plonem tego konkursu w roku 1976 było 26 prac, z których 6 zostało nagrodzonych, a 8 wyróżnionych. O wartości prac oraz potrzebie kontynuowania konkursu świadczy fakt, że Polska Akademia Nauk przyznała cztery specjalne nagrody członkom tych kół naukowych. Natomiast w plebiscytcie Wydziału Nauki ZG SZSP i redakcji tygodnika "ITD" na największe osiągnięcie studenckiego ruchu naukowego jury uznało za jedno z największych osiągnięć studenckiego ruchu naukowego w Polsce w dekadzie lat siedemdziesiątych - całokształt pracy Koła Naukowego Fizyków WAT.

W ASG WP w latach pięćdziesiątych nie prowadzono oceny działalności kół wojskowo-naukowych. Znalazło to swój wyraz w czasie prowadzenia kontroli akademii ^{141/}. Obecnie w ASG WP w różny sposób prowadzi się ocenę działalności kół naukowych słuchaczy,

139/ Biuletyn WOSL ..., op.cit., s. 119-130

140/ Regulamin Kół Naukowych ..., op.cit. s. 7

141/ CAW - Protokół ..., op.cit., s. 22

a także poszczególnych członków tych kół. Z ramienia Komendy wielokrotnie czyni to komendant oraz zastępcy komendanta. Najczęściej są to oceny okolicznościowe, wygłaszane przy okazji przedsięwzięć przeprowadzanych przez koła naukowe, których są uczestnikami /gośćmi/, a także na posiedzeniach Rady Naukowej uczelni oceniającej działalność naukowo-badawczą.

W wydziałach podobnie ocenia się tę działalność, tyle że jest to czynione znacznie częściej niż na szczeblu akademii. W katedrach bardzo szczegółowo ocenia się pracę poszczególnych członków kół działających przy tych katedrach. Katedry posiadają najbardziej bogate doświadczenia w zakresie oceny kół naukowych i ich członków.

Badania i doświadczenia autora wykazały, że członkowie kół naukowych przykładają dużą uwagę do pozornie niewielkich gestów czy słów uznania świadczących o tym, że przełożeni zainteresowani są aktywną działalnością każdego słuchacza.

Wydaje się, że ocena działania kół naukowych słuchaczy powinna być prowadzona na szczeblach uczelni, wydziału jak i katedry.

Ocena pracy ruchu naukowego słuchaczy wymaga posiadania nawet niewielkiego funduszu nagrodowego dla kół naukowych i ich członków. W studenckim ruchu naukowym koła posiadają fundusz finansowy przeznaczony na cele ich działalności^{142/}. Wyższe szkoły oficerskie posiadają także konto finansowe na działalność naukową podchorążych. W akademiach wojskowych zagadnienie to jest różnie widziane i traktowane. W WAP brak jest specjalnego konta finansowego na pracę kół naukowych słuchaczy. Natomiast w WAT ustalono program, który jest zabezpieczony pod względem finansowym na cele działalności naukowej słuchaczy.

W ASG WP ruch naukowy słuchaczy nie posiada żadnych środków finansowych na swój cel.

Badania ruchu naukowego wykazały, a doświadczenie autora potwierdziło potrzebę przyznania kołom naukowym nawet skromnych środków finansowych niezbędnych do zabezpieczenia przedsięwzięć realizowanych przez nie i wyróżniania najlepiej pracujących członków. Wywarłoby to znaczny wpływ na aktywizację działalności kół naukowych.

142/ Organizacja i funkcjonowanie ..., op.cit., s. 80

Udział masowy czy jednostkowy

Dla skutecznej działalności kół naukowych słuchaczy duże znaczenie posiada liczba członków w odniesieniu do liczby studiujących słuchaczy. Jaskrawo wyróżniają się dwa kierunki procentowego udziału słuchaczy w ruchu naukowym. Jeden kierunek reprezentuje te koła, gdzie udział słuchaczy jest niewielki. Drugi natomiast kierunek reprezentują te koła naukowe, gdzie udział słuchaczy jest masowy.

Do pierwszego kierunku zaliczyć możemy w ogólności studencki ruch naukowy^{143/}, a także ruch naukowy słuchaczy WAT^{144/}. Natomiast do drugiego kierunku można zaliczyć generalnie naukowe koła podchorążych w WSO, gdzie procent przynależności podchorążych jest stosunkowo duży^{145/}, oraz ruch naukowy słuchaczy w WAP^{146/}.

W ASG WP w latach pięćdziesiątych ruch naukowy słuchaczy był ruchem masowym. Wszyscy słuchacze grup szkoleniowych byli członkami kół wojskowo-naukowych. Obecnie do kół naukowych słuchaczy należy około 50% słuchaczy studiów stacjonarnych^{147/}.

Tak pokrótce można scharakteryzować istotniejsze zagadnienia dotyczące form strukturalno-organizacyjnych w ruchu naukowym słuchaczy.

x

x

x

Koło naukowe słuchaczy było, jest i powinno pozostać podstawową komórką organizacyjną ruchu naukowego w uczelni. Natomiast na zarządzie spoczywać musi rola organizatora i realizatora przedsięwzięć i działalności koła. W akademii na obecnym etapie

143/ Wskaźnik przynależności wynosi średnio ok. 6-12% studentów.

144/ Wskaźnik przynależności wynosi tutaj ponad 10% słuchaczy WAT. Patrz - Druga Narada ..., op.cit., s. 57

145/ W WSOWInż. w 1972 r. koła liczyły ok. 50% studiujących, w końcu 1977 r. wskaźnik ten wynosił ok. 20-25% podchorążych uczelni. Inaczej przedstawia się to w WOSS, gdzie w 1973 r. zrzeszało 17%, w 1974 r. 20%, w 1975 r. 32%, a już w 1977 r. aż 35,2% podchorążych.

146/ W pierwszym kwartale 1977 r. koła zrzeszały 70-80% słuchaczy studiów stacjonarnych.

147/ Badania wykazały, że wskaźnik ten wynosi ponad 50% słuchaczy.

rozwoju ruchu naukowego należało by w większości organizować koła naukowe o charakterze monotematycznym.

W uczelniach istnieją organa mające za zadanie przede wszystkim koordynację przedsięwzięć ruchu naukowego w skali uczelni. W akademii również należałoby powołać tego typu organ.

Władza ruchu naukowego spoczywa z zasady w rękach samych członków tego ruchu lub jest dzielona z kadrami uczelni /na przykład jeżeli we władzach uczelnianych przewodniczącym jest przedstawiciel kadry, to sekretarzem jest słuchacz/.

Zasadnicza działalność słuchaczy ma miejsce w sekcjach oraz zespołach problemowych. W występującej postaci w pełni sprawdziła się elastyczność tak pojmowanej struktury organizacyjnej koła.

Ruchowi naukowemu słuchaczy niezbędna do działalności jest uwaga, jaką powinni mu poświęcać przełożeni, organizacja młodzieżowa i partyjna, a także cała kadra naukowo-dydaktyczna. Zwłaszcza ocena, jaką wystawia się temu ruchowi, jest poważną zachętą do angażowania się w tej pozaprogramowej pracy dla wszystkich jego uczestników, a także motywem do pracy w ruchu naukowym dla kolejnych zastępców słuchaczy.

Bazą dla działalności słuchaczy są różne komórki organizacyjne uczelni. W akademii w obecnych warunkach najkorzystniejszą dla ruchu naukowego bazą wydaje się być katedra /instytut/.

W każdej uczelni kładzie się nacisk na zagadnienia propagowania i aktywizacji ruchu naukowego słuchaczy, a także utrzymania rytmiczności pracy w ciągu całego roku akademickiego. Dąży się do uzyskania dużej efektywności pracy i użyteczności opracowań członków ruchu naukowego.

We wszystkich uczelniach duże znaczenie przykłada się do czynnego udziału kadry naukowo-dydaktycznej w pracy w ruchu naukowym słuchaczy. Doświadczenie wykazało, że im więcej kadry samorzutnie angażuje się w działalność naukową słuchaczy, tym lepsze efekty osiąga ruch naukowy słuchaczy.

W ruchu naukowym słuchaczy mało uwagi przykłada się do prowadzenia, nawet niekiedy skromnej dokumentacji. Doświadczenie wykazało, że konieczność prowadzenia szerokiej dokumentacji w znaczny sposób zraża słuchaczy do pracy w ruchu naukowym, a zwłaszcza jego władzach. Jednakże wydaje się celowe, aby słuchaczom

uświadomić, iż planowe realizowanie zadań wymaga prowadzenia chociażby uproszczonej dokumentacji zwłaszcza na szczeblu koła naukowego.

Działalność kół naukowych słuchaczy powinna być wspomagana określonymi, nawet niewielkimi środkami finansowymi, by zapewnić realizację podstawowych potrzeb wynikających z realizacji zadań realizowanych w ramach tego ruchu.

Udział słuchaczy w ruchu naukowym w uczelniach jest różny. Pomimo, że masowy udział w tym ruchu posiada wiele niedoskonałości, generalnie przynosi wiele pożytku i nie należy unikać takiego rozwiązania na obecnym etapie ruchu naukowego słuchaczy w ASG WP.

W n i o s k i

W niniejszym rozdziale zostały przedstawione wyniki badań dotyczące powstania i działalności ruchu naukowego studentów w uczelniach cywilnych, podchorążackiego ruchu naukowego w wyższych szkołach oficerskich oraz ruchu naukowego słuchaczy w akademiach wojskowych w tym zwłaszcza w ASG WP.

Szczególna uwaga została zwrócona na rolę i zadania kół naukowych w wyższych uczelniach, stanowiących o podstawach działalności ruchu naukowego słuchaczy. Rozwinięciem tego zagadnienia było rozpatrzenie treści i form działalności kół naukowych, co znacznie zaostrzyło obraz kół naukowych słuchaczy. Natomiast analiza form organizacyjno-strukturalnych i funkcjonowania kół naukowych umożliwiła całościowe ujęcie tematu w zakresie działalności kół naukowych w różnych okresach. W ostatecznym efekcie takie ujęcie rozdziału umożliwiło ukazanie zasadniczych problemów ruchu naukowego słuchaczy w różnych środowiskach uczelnianych - ze szczególnym uwzględnieniem działalności ruchu naukowego słuchaczy w ASG WP na tle wymienionego ruchu - tak w środowisku cywilnym, jak i wojskowym.

Przedstawione wyniki badań w konfrontacji ze współczesnymi wymaganiami dydaktyczno-naukowymi mogą stanowić ukierunkowaną podstawę do określenia przede wszystkim miejsca i zadań kół naukowych, treści i form pracy, a także zagadnień organizacji i funkcjonowania kół naukowych w procesie dydaktyczno-naukowym w ASG WP.

Analiza roli spełnianej przez ruch naukowy słuchaczy w uczelni wykazała, że od tej roli uzależnione jest miejsce, jakie ruch naukowy uzyska w uczelni w świadomości wszystkich słuchaczy, zwłaszcza członków tegoż ruchu oraz w świadomości kadry naukowo-dydaktycznej uczelni. Ocena tej roli jest pozytywna : okazało się, że we wszystkich uczelniach ruch naukowy słuchaczy potrafił znaleźć swoje miejsce. Dla utrzymania wysokiego miejsca ruchu naukowego w uczelni należy przede wszystkim mieć na uwadze warunki kształcenia i badania, pozwolą one bowiem na spełnianie funkcji o charakterze dydaktycznym czy też dydaktyczno-naukowym.

Z kolei analiza zadań realizowanych przez koła naukowe słuchaczy potwierdziła podejmowanie szerokiej ich gamy, przy czym determinowane są one celami działania ruchu naukowego w uczelni. W rezultacie pomimo dążeń do realizacji zadań o charakterze naukowym, znaczna ich część miała charakter dydaktyczny. Przyczyną tego stanu rzeczy były przede wszystkim warunki działania kół naukowych słuchaczy w poszczególnych uczelniach. Warunki istniejące w ASG WP pozwalają na realizację zadań o charakterze dydaktycznym z częściowym podejmowaniem zadań naukowych. W perspektywie, przy zmianie warunków kształcenia, istnieje znaczne prawdopodobieństwo zmiany proporcji zadań na korzyść naukowych.

Natomiast wyniki analizy treści realizowanych przez ruch naukowy słuchaczy wykazały, iż są one ściśle związane z programem kształcenia. Niektóre koła naukowe wykraczają poza ten program, ale w niewielkim procencie. Wynika to głównie z treści programu kształcenia oraz warunków studiów, w tym warunków pracy w kole naukowym - zwłaszcza z dysponowanego na tę pracę czasu, a także z możliwości wykorzystania efektów pracy w kole naukowym do zaliczenia kolejnych lat studiów czy możliwości sfinalizowania opracowań w formie pracy dyplomowej. W warunkach ASG WP wydaje się celowe podejmowanie treści korespondujących z programem studiów. W perspektywie, jeżeli pozwolą na to warunki wynikające z predyspozycji członków koła naukowego, ich chęci do podjęcia pracy w szkolnictwie czy placówkach naukowych wojska, należałoby podejmować treści pracy znacznie wykraczające poza program kształcenia. Treści te mogłyby być inspirowane potrzebami wojsk, uczelni, a zwłaszcza samych członków tegoż ruchu.

Podjęmowane treści pracy wynikają z przyjmowanych przez poszczególne koła naukowe kierunków działania. Doświadczenie wykazuje, że członkowie ruchu naukowego napotykają na znaczne trudności w ich ustaleniu. W warunkach akademii wskazane byłoby, aby komórki organizacyjne stanowiące bazę dla działania koła naukowego udzieliły konkretnej pomocy w ustaleniu tych kierunków. Treści pracy kół naukowych są również związane z rodzajem kooperantów koła naukowego. Zwłaszcza głębia tematów jest znacznie inna, gdy kooperantem jest wyższa szkoła oficerska, a inna - gdy uczelnia akademicka. W akademii większość kooperantów stanowić mogą obecnie szkoły oficerskie, należałoby jednak w szerszym zakresie rozpocząć współpracę z ruchem naukowym innych akademii wojskowych.

Badania form pracy kół naukowych słuchaczy wykazały, że w większości wynikają one z zadań realizowanych przez koła. Wyraźnie uwidoczniło się uzależnienie form pracy od podejmowanych treści, przy czym koła podejmujące treści o charakterze dydaktycznym stosowały proste formy pracy, powielając je w swej działalności. Natomiast koła realizujące treści zmierzające do uzyskania efektów o charakterze naukowym stosowały formy złożone i bardziej urozmaicone ich zestaw. W obydwu jednak rodzajach kół naukowych samodzielne studiowanie stanowiło podstawową formę pracy członków. Także wszystkie rodzaje kół naukowych rozpoczynały swą działalność, stosując proste i zmierzając do złożonych form pracy. W akademii formy pracy stosowane przez koła naukowe słuchaczy nie odbiegają od form pracy ruchu naukowego w innych uczelniach. Badania zastosowanych praktycznie form pracy przez wybrane koła naukowe słuchaczy wykazały, że zaniechały one stosowania szeregu form, wyraźnie preferując wybrane, już praktycznie sprawdzone formy. Niepokój budzi tutaj fakt małej różnorodności stosowanych form pracy. Natomiast budującym jest fakt, że koła nie unikają trudnych od strony organizacyjnej i realizacyjnej form pracy, takich jak seminaria czy sympozja. Mimo uznania przez członków kół naukowych niektórych form pracy za "pasywne", nie należałoby z nich rezygnować, a dokonać zmian w zakresie organizacji ich przygotowania. Ocenia się jednak, że znaczne korzyści członkom ruchu naukowego przynoszą przedsięwzięcia realizowane takimi formami, które cechuje aktywność słuchaczy-członków różnych kół naukowych akademii i zaproszonych gości.

Wydaje się, że w akademii można by stosować dotychczasowe formy pracy kół naukowych słuchaczy, a formy proste mogłyby być preferowane. Formy złożone natomiast mogłyby być wprowadzone z pomocą organizacyjną kadry dydaktyczno-naukowej do konkretnej tematycznej czy też problemowej działalności koła.

Wyniki analizy form strukturalno-organizacyjnych i funkcjonowania ruchu naukowego słuchaczy wykazały, że koło zawsze było podstawową komórką organizacyjno-funkcjonalną tegoż ruchu w uczelni. Podobnie jest w akademii. Ocenia się, że komórka ta mogłaby pozostać w ASG WP w niezmienionej formie, przyjmując kształt monotematyczny lub interdyscyplinarny.

Na szczeblu uczelnianym znajdują się organa nadrzędne dla ruchu naukowego słuchaczy. W pełni zdają one egzamin w zakresie organizacji i korelacji działań kół naukowych oraz utrzymania współpracy z ruchem naukowym innych uczelni oraz władzami tejże uczelni. Nie zawsze udawało się temu organowi wytyczać ruchowi naukowemu swych uczelni właściwych kierunków działania. W akademii praktycznie organ taki nie istnieje. Ocenia się, że istnieje wyraźna potrzeba powołania go w strukturze działalności ruchu naukowego uczelni.

Generalnie można stwierdzić, że ruchowi naukowemu słuchaczy jest bardzo pomocna sympatia i pomoc przełożonych, organizacji młodzieżowej i partyjnej oraz całej kadry dydaktyczno-naukowej. O ile w akademii komenda uczelni i komendy wydziałów poświęcają dużo bacznej uwagi i udzielają wsparcia ruchowi naukowemu, o tyle organizacja partyjna nie zawsze dostrzegała jego działalność. Część kadry natomiast z przymrużeniem oka przygląda się wysiłkom słuchaczy - uczestników tego ruchu w uczelni. Uzyskanie poparcia z tej strony znacznie mogłoby uaktywnić ruch naukowy słuchaczy w ASG WP.

Analiza dokumentacji prowadzonej w ruchu naukowym słuchaczy wykazała, że nie przykładają się dużego znaczenia do jej kształtu i treści. Ocenia się, że może ona jednak być pomocną dla prowadzenia planowej pracy i udokumentowania wysiłku członków ruchu naukowego. Wydaje się, że w akademii można by wypracować prosty wzorzec tej dokumentacji, który spełniałby wymienione wymogi i nie był pracochłonny w wykonaniu.

W ruchu naukowym uczelni dba się o zachowanie ciągłości pracy. Doświadczenie wykazuje, że nie jest to zagadnienie proste, wymaga bowiem wszechstronnej pracy w tym kierunku, zwłaszcza działań zarządów kół naukowych i wszystkich członków tego ruchu. Pominiecie tego zagadnienia powoduje powstawanie okresów zaniku działalności ruchu naukowego w uczelni. Wydaje się, że zagadnieniu temu w akademiach należałoby poświęcić dużo uwagi, ponieważ istnieją tutaj różne doświadczenia dotyczące zarówno przeszłości, jak i teraźniejszości.

Rozdział 2

STATUS I PROPOZYCJE DZIAŁALNOŚCI KÓŁ NAUKOWYCH SŁUCHACZY AKADEMII SZTABU GENERALNEGO WP

Bieżąca działalność ruchu oraz wyniki ostatniego Kongresu Studenckiego Ruchu Naukowego i Narady Aktywu Naukowych Kół Podchorążych wyższych szkół oficerskich świadczą o tym, iż działalność ruchu naukowego słuchaczy w dalszym ciągu stanowić będzie integralną część procesu dydaktycznego i naukowego wyższych uczelni.

Logiczny jest więc wniosek o konieczności dostosowania się tego ruchu do warunków studiów, zwłaszcza do koncepcji procesu dydaktycznego i naukowego uczelni oraz do celów, jakie stawia się przed studentami /cele te są pochodne względem wzoru absolwenta zakładanego przez uczelnię/. Szczególną opiekę - jak się wydaje - należałoby otoczyć tych słuchaczy, którzy mają predyspozycje do pracy dydaktyczno-naukowej i pracę tę chcą podjąć.

Warunki te określają wymagania, będące podstawą propozycji statusu działalności kół naukowych słuchaczy w ASG WP oraz statutu kół naukowych słuchaczy akademii.

Doświadczenie uczy, że propozycje działalności kół naukowych słuchaczy w uczelni nie mogą być całkowicie nowe, inne od dotychczasowej praktyki działania. W przypadku tego ruchu w ASG WP będą - jak wykazały badania na terenie uczelni cywilnych jak i wojskowych - pewną adaptacją racjonalnych rozwiązań uwzględniających istniejące warunki studiów w akademii.

2.1. Miejsce i zadania kół naukowych słuchaczy w procesie dydaktyczno-naukowym ASG WP

Wydaje się oczywistym, iż rozwój ruchu naukowego słuchaczy w akademii determinowany będzie ilościowymi, a zwłaszcza jakościowymi zmianami w niej zachodzącymi. Miejsce, które zajmie w procesie dydaktyczno-naukowym, zależy od wielu czynników, przy czym do najważniejszych - jak można sądzić - należeć będą: cele i - związane z nimi - zadania kształcenia słuchaczy w akademii; zakładany wzór /model/ osobowy absolwenta ASG WP; stosowane metody i formy nauczania; uzyskiwane efekty kształcenia.

Cele kształcenia obejmujące : kształtowanie postawy ideowo-moralnej słuchaczy, przekazywanie wiedzy wojskowej i społeczno-politycznej, rozwijanie i doskonalenie intelektu, kształtowanie umiejętności dowódczo-sztabowych oraz cech charakteru dowódcy i oficera sztabu ^{148/}, stanowią podstawę przygotowania oficerów sił zbrojnych do sprawowania funkcji dowódczych i sztabowych w oddziałach i związkach taktycznych oraz funkcji pomocniczych w innych ogniwach wojska. "Studia w ASG są studiami o szerokim profilu, chodzi bowiem o przygotowanie specjalistów o wysokich kwalifikacjach predestynowanych do działalności praktycznej i pracy o charakterze koncepcyjnym, o szczególnych walorach moralno-politycznych i ukształtowanych cechach charakteru, wszechstronnej wiedzy i umiejętnościach z dziedziny nauki i sztuki wojennej oraz szerokich horyzontach myślowych i dużych zdolnościach poznawczych" ^{149/}.

Takie zadania akademii znalazły się u podstaw skonstruowanego wzoru osobowego absolwenta ASG WP ^{150/}. Wzór ten zawiera obraz oficera tak teoretycznie, jak i praktycznie wszechstronnie przygotowanego do pełnienia obowiązków na określonych stanowiskach służbowych wojska.

Nie trzeba w tym miejscu dowodzić, iż działalność ruchu naukowego może doskonale służyć realizacji takiego wzoru osobowego.

Realizacji zadań zmierzających do urzeczywistnienia wzoru osobowego absolwenta służą w procesie studiów określone metody i formy kształcenia /nauczania/ ^{151/}. Formy nauczania stosowane w ASG WP umożliwiają także realizowanie zadań stawianych przez ruch naukowy w uczelni, o czym świadczą dotychczasowe doświadczenia uzyskane w pracy poszczególnych kół naukowych słuchaczy. Trzeba przy tym podkreślić, że koła zamierzające podejmować zadania badawcze we własnym zakresie /naukowe/ muszą zapoznawać swych członków z metodyką wojskowych badań naukowych, co również potwierdziły wyniki działalności kół naukowych w ASG WP.

148/ Zagadnienia metodyki nauczania w ASG, W-wa 1970, s.14-15

149/ Ibidem, s.12

150/ Ibidem, s. 17-31

151/ Ibidem, s. 79-249

Jak wykazały badania, formy kształcenia na pierwszym roku studiów zdominowane są pracą indywidualną słuchaczy. Pozwala to na ujawnienie słuchaczy zdolnych, co sprzyja ich angażowaniu się do pracy w ruchu naukowym. Przy dobrej pracy zarządu koła przyspieszane i ułatwiane zostaje zgłoszenie przez nich akcesu do koła naukowego, co ma niebagatelne znaczenie dla funkcjonowania ruchu naukowego w akademii w kontekście krótkiego czasu trwania studiów.

Z kolei na drugim i trzecim roku studiów wzrasta w istotnym stopniu wartość i rola pracy zespołowej, ułatwiając podejmowanie zamierzeń zespołowych w kołach naukowych słuchaczy.

Podkreślić w końcu należy, iż wysokie efekty kształcenia akademii, wykazywane na egzaminach dyplomowych, a potwierdzone w pracy na stanowiskach dowódczych, sztabowych i dydaktycznych także wskazują na istnienie sprzyjających warunków kształcenia, a w tym działalności w ruchu naukowym słuchaczy.

Miejsce zajmowane przez koła naukowe słuchaczy w uczelni zależy od efektów ich działalności. W akademii koła naukowe znalazły uznanie dla swej działalności tak w opinii komendy uczelni, jak i kadry dydaktyczno-naukowej, a zwłaszcza słuchaczy nie będących członkami kół naukowych, lecz biernie uczestniczących w ich przedsięwzięciach.

Dotychczasowe refleksje pozwalają na sprecyzowanie celów działalności ruchu naukowego słuchaczy w postaci dwóch niejako grup:

- pierwsza z nich obejmowała by: zapewnienie członkom kół naukowych możliwości aktywniejszego i intensywniejszego zdobywania wiedzy; wprowadzenie w zakres problemów metodyki wojskowych badań naukowych; wyrabianie nawyków organizacyjnych w realizowanych indywidualnych i zespołowych przedsięwzięciach koła;

- druga z nich dotyczyła by: pobudzania i rozwijania zainteresowań naukowych i dydaktycznych; kształtowanie samodzielności w prowadzeniu pracy naukowo-dydaktycznej i twórczych poszukiwań w dziedzinie nauki wojennej; doskonalenie nawyków organizacyjnych w realizowanych przedsięwzięciach koła; wdrażanie do pracy dydaktycznej.

Cele te implikują możliwe dwie podstawowe funkcje ruchu naukowego w akademii ^{152/}.

a/ Poszerzanie i pogłębianie treści programowych nauczanej wiedzy. Obecnie taka funkcja ruchu naukowego w akademii realizowana jest przez większość kół. Jest to wynikiem poszukiwania rozwiązań, które dałyby ewidentne korzyści zwłaszcza samym członkom kół naukowych i grupom szkoleniowym słuchaczy w opanowaniu programu kształcenia. Wpływ na takie generalne nastawienie miało zróżnicowanie w przygotowaniu słuchaczy do pracy w ruchu naukowym. Większość bowiem ankietowanych członków ruchu w ASG WP to słuchacze, którzy kończyli szkoły oficerskie bez statusu szkół wyższych i po raz pierwszy spotkali się z taką działalnością dopiero w murach akademii. Korzyści zatem, jakie mogli osiągnąć z działalności w ruchu naukowym słuchaczy, ułatwiały przyswojenie programu studiów, pozwalały na jego pogłębienie i poszerzenie. Do kół akces zgłaszano masowo ^{153/}. W efekcie taka funkcja ruchu naukowego umożliwiła wyrównanie poziomu kształcenia słuchaczy, a po określonym czasie pracy w kole wyłonienie słuchaczy uzdolnionych. Wraz z zarządem koła stanowili oni swego rodzaju aktyw ruchu naukowego, podejmując podstawowe zadania i będąc wzorem do naśladowania dla pozostałych członków koła. Bardzo często ci pozostali członkowie dopiero podczas studiów na trzecim roku włączali się czynnie do działalności w kole. Notowano także przypadki przynależności do koła i nie podejmowania nałożonych - w ramach ruchu naukowego słuchaczy - zadań lub niemożności ich zrealizowania.

Analizowany tu wariant posiada szereg zalet, ale nie jest wolny od wad. Do podstawowych zalet można zaliczyć: pomoc wszystkim słuchaczom w przyswajaniu wiedzy programowej; pobudzanie, odkrywanie i rozwijanie uzdolnień słuchaczy; duży stopień realności podejmowanych przedsięwzięć; umożliwienie pracy w ruchu każdemu słuchaczowi; możliwość nabycia przez słuchaczy umiejętności organizatorskich niezbędnych zwłaszcza po ukończeniu studiów.

152/ Pierwszy wariant działania kół naukowych słuchaczy w dalszych wywodach oznaczony będzie literą "a", natomiast drugi - literą "b".

153/ Istnieje szereg kół zrzeszających 100% słuchaczy grup szkoleniowych, a dla uczelni wskaźnik przynależności do kół wynosi ok. 50%.

Do podstawowych wad należy zaliczyć: traktowanie działalności o charakterze w pełni tego słowa naukowym jako funkcji drugorzędnej; angażowanie się do pracy w kole naukowym dużej liczby słuchaczy, co w efekcie jest korzystne dla mniej zdolnych, ale powoduje zatracanie czasu i charakteru ruchu naukowego słuchaczy.

Należy zaznaczyć, że niektóre z wad noszą dla ruchu naukowego w tym jego wariantcie znamiona zalet. Zaliczyć można do nich chociażby niepodjęcie zadań sensu stricto-naukowych, do których nie są przygotowani członkowie kół i których nie byłoby w stanie zrealizować.

b/Umożliwienie nabycia podstaw metodologicznych, pobudzenie i rozwijanie zainteresowań naukowo-badawczych.

Ten wariant funkcji ruchu naukowego słuchaczy jest zapewne bliski ruchowi naukowemu w pełnym tego słowa znaczeniu. Jego przyjęcie wymaga jednak - oprócz przygotowania słuchaczy do działalności w kole naukowym ^{154/} - dysponowania większym niż dotychczas czasem na działalność w kole naukowym, traktowania prac wykonanych w kole jako rocznych /kursowych itp./ i zaliczania ich na tej zasadzie, włączenia działalności kół do planu pracy naukowo-badawczej akademii, a członków kół do zespołów naukowych. W takim ruchu naukowym mogliby z zasady pracować wyłącznie słuchacze wyselekcjonowani, o określonych uzdolnieniach. Kadra naukowo-dydaktyczna musiała by znacznie zintensyfikować współpracę z poszczególnymi jego członkami.

Ocenia się, że do tego wariantu należałoby przejść po uzyskaniu znacznego doświadczenia w pracy w ramach wariantu pierwszego. "Wariant naukowy" powinien być traktowany jako docelowy, przy czym zmierzać do niego należy systematycznie, realizując częściowe funkcje już w wariantcie pierwszym. Taka perspektywa dyktowana jest zarówno potrzebami samych słuchaczy, jak i potrzebami uczelni. Omawiany wariant działania ruchu naukowego w uczelni może postawić ten ruch w gronie najwyższej notowanych pod względem uzyskiwanych efektów pracy.

^{154/} Z badań wynika, że obecni słuchacze ASG WP w większości dopiero w naszej uczelni zetknęli się z ruchem naukowym.

Do podstawowych zalet takiej propozycji funkcji koła naukowego należy zaliczyć zwłaszcza: identyfikowanie się z całym ruchem naukowym w szkolnictwie wyższym; możliwość wyłonienia w pracy ruchu naukowego słuchaczy reprezentujących typ osobowy oficera dydaktyka, a nawet naukowca; możliwość uzyskania konkretnego dorobku naukowego przez poszczególnych słuchaczy i dokonywania zaliczeń na poczet prac rocznych /kursowych/; prowadzenie działalności w ramach planu pracy naukowo-badawczej uczelni.

Podstawowymi wadami tej propozycji są przede wszystkim konieczność umiejętnego ujawnienia słuchaczy szczególnie uzdolnionych do działalności naukowo-badawczej i równoczesnego rozbudzenia w nich ambicji i chęci faktycznego, aktywnego angażowania się do działalności w kole naukowym, a także dania im solidnych podstaw z metodyki wojskowych badań naukowych; konieczność zmiany ustaleń dotyczących opieki nad ruchem naukowym ze strony uczelni; ograniczenie liczby słuchaczy pracujących w Kołach naukowych w skali akademii.

Należy zaznaczyć, że istotne znaczenie dla miejsca, jakie będzie zajmował ruch naukowy słuchaczy w uczelni /i to niezależnie od wariantu działania/, będą posiadały takie czynniki, jak: stosunek komendy akademii, komend wydziałów i katedr do ruchu naukowego słuchaczy; osobiste predyspozycje członków kół, ich przygotowanie, ambicje i zaangażowanie w działalności kół; program kształcenia; stopień zaangażowania się kadry uczelni w udzielaniu pomocy ruchowi.

Doświadczenia innych uczelni wykazały, że ruch naukowy zamierał, gdy władze uczelni nie interesowały się jego działalnością.

Osobiste predyspozycje członków kół naukowych stanowią podstawę możliwości uzyskania liczących się efektów naukowych przez koła. Ich przygotowanie przez szkołę oficerską do pracy w kole naukowym sprzyja szybkiemu włączeniu się do działalności w kole i równocześnie podnoszeniu poziomu jego pracy. Z kolei ambicje, a zwłaszcza aktywne zaangażowanie w pracy koła w warunkach naszej uczelni stanowi podstawę realizacji planów działania tak pod względem ilości, jak i terminowości przedsięwzięć.

W naszej uczelni szczególnego znaczenia nabiera wszechstronna pomoc, jakiej udzielają kołom naukowym i poszczególnym słuchaczom przedstawiciele kadry naukowo-dydaktycznej. Im ważniejsze miejsce będzie zajmował ruch naukowy słuchaczy w akademii, tym większe będzie zaangażowanie się kadry w inspirowaniu i pomocy dla tego ruchu.

Z obu proponowanych funkcji ruchu naukowego słuchaczy wynikają konkretne zadania dla kół naukowych:

a/ Pogłębianie i poszerzanie wiedzy w dziedzinie taktyki i sztuki operacyjnej; pobudzanie zainteresowań naukowych; kształtowanie umiejętności samodzielnego i zespołowego rozwiązywania problemów z zakresu nauki wojennej; wyrabianie nawyków organizacyjnych.

Dotychczasowy dorobek kół naukowych w pełni potwierdza możliwość podejmowania zadań o wymienionym charakterze, sprzyjają temu warunki istniejące w uczelni. Koła powinny położyć większy nacisk na pobudzanie zainteresowań naukowych i badawczych. Doskonałe opanowanie tego wariantu zadań będzie stanowiło podstawę do podjęcia zadań drugiego wariantu.

Zadania tego typu postawiło przed sobą Koło Naukowe Taktyki Lotnictwa i są one realizowane z powodzeniem. Podjęcie zadań zgodnych z wymienionymi w tym wariantcie umożliwia zaangażowanie największej liczby słuchaczy, równocześnie ułatwiając nabycie i zgłębienie wiedzy programowej w czasie studiów. W efekcie pozwoli to na osiągnięcie i utrzymanie dużej efektywności studiów przy równoczesnym pobudzeniu zainteresowań naukowo-badawczych członków kół naukowych. Realizacja tych zadań korzystna jest dla oficerów o uzdolnieniach dowódczych, sztabowych i częściowo dydaktyczno-naukowych.

Do zasadniczych zalet tego wariantu można zaliczyć: mobilizowanie członków koła do śledzenia najnowszych osiągnięć myśli i techniki wojskowej; stworzenie możliwości rozbudzenia u członków koła zainteresowań o charakterze naukowym; umożliwienie realizacji zadań w ramach koła przez praktycznie wszystkich szkolonych słuchaczy; nabywanie umiejętności organizacji szeregu przedsięwzięć w ramach ruchu naukowego.

Z kolei do podstawowych wad tego wariantu można zaliczyć: podejmowanie zadań o charakterze naukowo-badawczym raczej w formach uproszczonych, podstawowych; prowadzenie współpracy z innymi kołami naukowymi przede wszystkim pod kątem potrzeb własnych i koła; brak pełnych możliwości wykazania się słuchaczy szczególnie uzdolnionych.

b/ Umożliwienie opanowania podstaw metodyki wojskowych badań naukowych, a także wdrażanie członków kół naukowych - pod opieką nauczycieli akademickich - do działalności naukowo-badawczej; rozwijanie wśród członków kół zainteresowań naukowych; doskonalenie nawyków organizacyjnych z równoczesnym wdrażaniem do pracy dydaktycznej.

Podjęcie takich zadań wymaga istnienia warunków ich realizacji. Do podstawowych z nich należy zaliczyć udział w ruchu naukowym słuchaczy szczególnie uzdolnionych /zwłaszcza przejawiających zainteresowania natury dydaktycznej i naukowej/ oraz tworzenie zespołów naukowych pod kierunkiem szczególnie doświadczonych pracowników naukowych uczelni. Przyjęcie tego wariantu zadań pozwala na angażowanie niewielkiej, ale wartościowo cennej grupy słuchaczy, którzy mogliby opracować cząstkowe tematy teoretyczne, prowadzić badania w czasie ćwiczeń w wojskach czy w szerokim zakresie włączyć się do działalności publicystycznej na łamach periodyków wojskowych lub akademickich. Korzyści z tej działalności byłyby ewidentne dla słuchaczy, którzy mogliby wykazać się osobistym dorobkiem i rozwinąć uzdolnienia, a po ukończeniu uczelni objąć stanowiska w szkolnictwie czy instytutach wojskowych. Natomiast dla kadry uczelni oznaczałoby to zwiększone możliwości realizacji przedsięwzięć badawczych zwłaszcza o charakterze pomocniczym, a dla uczelni przyspieszenie realizacji planów naukowo-badawczych.

Takie zadania są jednak w warunkach ASG WP perspektywicznymi, gdyż brak jest obecnie możliwości ich pełnej realizacji.

Do zasadniczych zalet tego wariantu można zaliczyć: umożliwienie członkom kół opanowania metodyki wojskowych badań naukowych, co będzie przydatne w całej karierze zawodowej w wojsku; wyzwolenie aktywności o charakterze naukowo-badawczym, co prowadzi bezpośrednio do rozwoju nauki w zakresie taktyki i sztuki operacyjnej; znaczne pogłębienie motywacji uczenia się u słu-

chaczy, propagowanie nowych, aktywizujących metod i form kształce-
nia; doskonalenie umiejętności organizatorskich i udział w dzia-
łalności dydaktycznej uczelni.

Natomiast wadami tej propozycji zadań koła naukowego są przede wszystkim: konieczność przygotowania słuchaczy do pracy naukowo-badawczej, co pochłonie znaczną ilość czasu kadry nauko-
wej uczelni; konieczność umiejętnej synchronizacji zadań wynika-
jących z planu badań uczelni z planem pracy kół naukowych słucha-
czy; brak doświadczeń o szerszym zakresie, dotyczących realiza-
cji proponowanych zadań, co wynika z doświadczalnego, jednostko-
wego charakteru dotychczasowego ich stosowania w uczelniach.

Ocenia się, że mogą być przyjmowane zadania wynikające z fuzji przedstawionych wariantów zadań. Będzie to miało miejsce zwłaszcza w okresie przechodzenia od pierwszego /"a"/ do drugie-
go /"b"/ wariantu zadań. Nie wyklucza się także podejmowania za-
dań nie ujętych w niniejszych propozycjach, jak przedstawianie
rezultatów własnej pracy badawczej na zajęciach dydaktycznych al-
bo popularyzowanie najnowszych osiągnięć z dziedziny taktyki, sztu-
ki operacyjnej i techniki wojennej oraz rezultatów własnych prac
badawczych ^{155/}. Podobnie, podejmowania zadań związanych z roz-
wojem ruchu przodownictwa oraz rozwojem ruchu wynalazczo-nowator-
skiego wśród słuchaczy ^{156/}. Zadania takie były podejmowane przez
ruch naukowy słuchaczy, ale nie należałoby ich traktować jako za-
sadnicze lecz dopuszczalne w konkretnych warunkach. Dla przykła-
du w ostatnich latach do akademickiej komisji do spraw wynalaz-
czo-nowatorskich wpłynął zaledwie jeden wniosek racjonalizator-
ski opracowany przez słuchacza ^{157/}.

Istotne znaczenie dla przyjęcia jednego z wariantów ma
przygotowanie słuchaczy do pracy w ruchu naukowym. Przygotowanie
wstępne słuchacze otrzymują w naukowych kołach podchorążych wyż-
szych szkół oficerskich.

155/ Patrz. - Ramowy Statut Kół Naukowych Słuchaczy Akademii
Sztabu Generalnego WP, s. 4

156/ Problemy rozwoju kół naukowych słuchaczy w Akademii Sztabu
Generalnego WP /materiał do pkt.II porządku posiedzenia Ra-
dy Naukowej/, s. 2 /posiedzenie rady odbyło się 18.07.80 r./

157/ Ibidem, s. 5

W czasie prowadzonych badań zaledwie 5,2% słuchaczy III roku studiów na Wydziale Wojsk Lądowych było absolwentami WSO oraz 16,24% - na Wydziale Wojsk Lotniczych i OPK. Natomiast na I roku studiów było już 73% słuchaczy po WSO na Wydziale Wojsk Lądowych, a 23,31% na Wydziale Wojsk Lotniczych i OPK^{158/}. Wynika z tego, że akademia będzie otrzymywała coraz lepiej przygotowanych oficerów do działalności w ruchu naukowym słuchaczy.

x

x

x

Dla ruchu naukowego słuchaczy i jego działalności szczególnie ważnym zagadnieniem jest miejsce, jakie zajmuje on w uczelni. Decyduje on bowiem o atmosferze i warunkach sprzyjających /bądź nie/ pozytywnej i efektywnej działalności. Z zajmowanego miejsca wynikają funkcje ruchu naukowego, a z tych - zadania przyjmowane do realizacji przez członków tego ruchu.

Podstawą ustaleń związanych z miejscem ruchu naukowego są warunki, jakie przede wszystkim wpływają na funkcje i zadania tego ruchu. Ocenia się, że bardzo ważnym jest klimat, w jakim pracują koła. Klimat może stanowić motor lub hamulec ich poczynań. Ważnym jest także warunek widzenia celów działania przez wszystkich uczestników ruchu naukowego. Cele działania powinny korespondować z procesem dydaktyczno-naukowym, w którym powinny być umiejscowione i gdzie odpowiednio ukierunkowane znajdują swoje miejsce.

Doświadczenie wykazało, że aktualnie - pomimo szeregu niedostatków - można by przyjąć realny i już sprawdzony pierwszy wariant funkcji i zadań kół naukowych słuchaczy w ASG WP. Wariant ten pozwala na realizację zamierzeń przez ruch naukowy na poziomie nie niższym niż w innych uczelniach wyższych. Ocenia się, że zadania kół naukowych proponowane w pierwszym wariantcie charakteryzują się realnością i możliwością ich natychmiastowego zastosowania w ruchu naukowym słuchaczy uczelni. Mimo, iż drugi wariant omawianych funkcji i zadań jest rozwiązaniem pożądanym,

158/ Na podstawie badań zestawionych w tabeli nr 3

jednak - biorąc pod uwagę aktualne warunki - nie jest on możliwy do natychmiastowej realizacji.

Wariant ten jest zapewne tym, do którego ruch naukowy systematycznie będzie zmierzał w najbliższej przyszłości. Badania potwierdziły, że tylko takie rozwiązanie było korzystne dla ruchu naukowego w innych uczelniach.

2.2. Treść pracy kół naukowych słuchaczy w ASG WP

Treść pracy kół naukowych słuchaczy jako wynik podejmowanych zadań ma być odzwierciedleniem tego, czym się członkowie koła naukowego zajmują. Treść pracy daje uogólniony pogląd na charakter koła, potrzeby i możliwości jego członków oraz pośrednio na wpływ komórki organizacyjnej, na bazie której koło prowadzi swą działalność.

Treść pracy oznacza celową działalność członków koła naukowego słuchaczy realizowaną w ramach tegoż koła, zaspokajającą potrzeby intelektualne słuchaczy, zwłaszcza o charakterze dydaktycznym, naukowym i organizacyjnym.

Podstawę podejmowanych treści pracy przez koło naukowe słuchaczy stanowią kierunki działania koła. Kierunki takie wytyczone są na określony okres czasu. Z zasady okres taki wynosi od jednego do dwóch lat akademickich. Jak wykazuje doświadczenie, wytyczenie generalnych kierunków działania ma duże znaczenie dla działalności koła i jego członków. Właściwie wytyczone kierunki działania będą zgodne z potrzebami członków koła, ale równocześnie zbieżne z planami naukowo-badawczymi uczelni czy komórki organizacyjnej, na bazie której koło działa. Wskazane jest, by na kierunki działania wpływała rada kół naukowych wydziału, zarząd koła, jego członkowie, ale przede wszystkim katedra /instytut/, przy której koło działa.

Z kierunków działania wynikają konkretne tematy pracy kół naukowych słuchaczy. Zasadniczy wpływ na podjęcie przez koło określonego tematu pracy mają członkowie koła naukowego oraz katedra /instytut/ na bazie której koło prowadzi swoją działalność. Kryterium wyboru tematu pracy koła stanowią aktualne potrzeby słuchaczy i uczelni. Potrzeby zmierzają do poszerzenia i pogłębienia wykładanej w akademii tematyki w ścisłym powiązaniu z istniejącymi tendencjami rozwoju i rozwiązań nauczanej problematyki. Chodzi zwłaszcza o wnioski i postulaty uzyskane w wyniku ćwiczeń prowadzonych w wojskach, a także uwzględniające kształtujące się nowe tendencje i kierunki rozwiązań w technice i taktyce czy też w sztuce operacyjnej.

Pomimo dążenia, aby na dobór tematów oraz treści pracy kół naukowych zasadniczy wpływ mieli sami członkowie tych kół,

to jednak należałoby widzieć poważną rolę katedry /instytutu/ w tym zakresie.

Katedra /instytut/ bardzo dobrze orientuje się w możliwościach realizacji treści pracy kół naukowych i - kierując się potrzebą poszerzenia i pogłębienia wiedzy taktycznej oraz specjalistycznej - może synchronizować zamierzenia naukowo-badawcze katedry /instytutu/ z zamierzeniami podjęcia określonych tematów i treści pracy przez koła naukowe słuchaczy.

Praktyka działania kół naukowych słuchaczy wykazała, że tak przy planowaniu podjęcia określonych tematów pracy przez koła, jak również podczas ich realizacji koła oczekują na pomoc katedry /instytutu/.

Reprezentantem katedry /instytutu/ do współpracy i udzielania pomocy kołu naukowemu słuchaczy jest opiekun koła naukowego. Opiekun inspirowuje zarząd koła do podejmowania określonych, a potrzebnych słuchaczom i katedrze /instytutowi/ tematów.

Praktyka działania kół wykazała również, że niekiedy słuchacze sami nie są w stanie zdecydować o tematach, które mogliby podjąć do opracowania. Podobnie wygląda sprawa zestawienia przez nich typowanych tematów. Nie mogą z zasady bez pomocy zdecydować ostatecznie o tym, z których tematów powinni zrezygnować. Tę funkcję pełni opiekun koła. Wraz z innymi nauczycielami z katedry /instytutu/ jest on doradcą i konsultantem członków koła, realizujących konkretne zagadnienia, stanowiące o treści pracy każdego członka koła i koła jako całości.

Czynione w okresie dwóch lat próby angażowania w charakterze doradczym w kole naukowym słuchaczy szerokiego grona kadry naukowo-dydaktycznej w pełni zdały egzamin.

Jednakże członkowie koła muszą mieć możliwość nieskrępowanego udziału w decydowaniu o tematach i treściach pracy. Bardzo często słuchacze zgłaszają tematy, które ich zdaniem koniecznie należy podjąć na forum koła. Często są to tematy, które indywidualnie mogliby czy też chcieliby podjąć. W sumie tematów tych jest znaczna liczba przekraczająca możliwości realizacji. W efekcie trzeba zdecydować o ostatecznym dokonaniu wyboru tematów możliwych do zrealizowania przez koła naukowe słuchaczy.

Z dokonanego wyboru nie zawsze są zadowoleni wszyscy członkowie koła, a zwłaszcza ci, których propozycji nie zaakceptowano. Istnieje więc zawsze pilna konieczność uzasadnienia tematów podjętych do realizacji. Takie postępowanie ma prowadzić do wykazania, jakie racje zdecydowały o zakwalifikowaniu czy też zaniechaniu określonego tematu pracy koła. Przekonanie o słuszności doboru tematów, ich akceptacja stanowi podstawę zaangażowania się wszystkich członków koła do pracy nad realizacją treści.

Dla realizacji określonych w danym temacie treści pracy najkorzystniej jest, kiedy członkowie koła sami deklarują chęć opracowania określonych zagadnień. Z doświadczenia pracy koła naukowego słuchaczy pracującego na bazie Katedry Taktyki Lotnictwa wynika, że koło uzyskiwało wówczas najwyższe efekty w swej działalności. Jednakże często wielu członków koła wstrzymuje się od zgłaszania do opracowania konkretnego zagadnienia. Wynika to z braku przekonania o własnych możliwościach i obawy przed porażką. Takim słuchaczom w podjęciu decyzji należy umiejętnie udzielić pomocy. Uzyskane doświadczenie upoważnia do stwierdzenia, że w znacznej większości uzyskuje się w ten sposób dużą skuteczność pracy koła. Nie należy wykluczać, że w czasie prowadzenia pracy część słuchaczy będzie wymagała nadzoru kolegów z koła, a także pomocy ze strony kadry naukowo-dydaktycznej.

Pomoc udzielana przez kadrę ma z zasady charakter doradczy i konsultacyjny.

Na podkreślenie zasługuje, że w opracowaniach członków kół naukowych realizowanych w ramach koła bardzo często przedstawiane są treści odbiegające od znanych i obowiązujących reguł czy sądów nauczanych w akademii w procesie szkolenia. Poważne zadanie w tym momencie spoczywa na kadrze naukowo-dydaktycznej, udzielającej porady takiemu słuchaczowi. Zadanie to polega m.in. na tym, aby pochopnie nie kwestionować tych treści, jeżeli są do przyjęcia i opierają się na realnych przesłankach. Bardzo często takie treści stanowią o cennieści opracowania, będąc wyrazem nowego spojrzenia na utartą i oczywistą lub nową rzeczywistość.

Nauczyciele akademicy, konsultując członków kół naukowych opracowujących określone zagadnienie i nie odrzucając kategorycznie osobistych refleksji autorskich, tworzą przychylny

klimat dla poszukiwań nowych rozwiązań. Natomiast zdecydowane odrzucenie, nawet niekiedy nie w pełni uzasadnionych hipotez, może przyczynić się do rezygnacji wyjawiania własnych przemyśleń na forum koła. Słuchacze zaczynają wówczas opierać się w swej pracy wyłącznie na instrukcjach, regulaminach i podręcznikach. W ten sposób pracując, nie mogą wnieść nic nowego do działalności w ramach koła.

Jak już zaznaczono, członkowie koła naukowego zgłaszają tematy pracy koła. Rola decydenta odnośnie do wyboru spośród nich najodpowiedniejszych przypada tutaj zarządowi koła naukowego słuchaczy, który czyni to w ścisłym porozumieniu z opiekunem koła z ramienia katedry /instytutu/. Kryterium doboru tematu pracy koła naukowego słuchaczy stanowią potrzeby członków koła dotyczące realizacji procesu dydaktycznego oraz zamierzeń indywidualnych, a także plan pracy naukowo-dydaktycznej i badawczej katedry /instytutu/ czy nawet szczebla akademii.

Zarząd koła naukowego słuchaczy posiada również zasadniczy wpływ na treść pracy kół. Jest on organizatorem pracy, udziela swym członkom wytycznych, organizuje konsultacje i akceptuje poszczególne opracowania swych członków. W ramach tej akceptacji zarząd koła nie powinien dokonywać merytorycznych zmian w treści opracowań, a jedynie ustosunkowywać się do formy i zakresu realizowania wytycznych, jakich udzielił do opracowania konkretnego zagadnienia. W sytuacjach spornych zarząd zasięga opinii kadry naukowo-dydaktycznej katedry /instytutu/.

Rada Kół Naukowych Słuchaczy Wydziału wytycza generalne kierunki działania wszystkich kół naukowych w wydziale. Czuwa ona nad tym, aby tematy podejmowane przez poszczególne koła przynosiły wymierne korzyści w miarę możliwości wszystkim członkom kół naukowych słuchaczy w wydziale, a także słuchaczom nie będącym członkami tych kół. W tym celu tak koordynuje ona całą działalność, ażeby w ważniejszych przedsięwzięciach - o interesujących treściach - jednego koła mogli brać udział członkowie innych kół naukowych. Rada pomaga kołom w technicznym zabezpieczeniu przebiegu ważniejszych przedsięwzięć naukowych poszczególnych kół. Jej zadaniem jest także ułatwianie kontaktów kół wydziału z ruchem naukowym innych uczelni, z jednostkami wojskowymi i sztabami oraz różnorodnymi instytucjami celem uzyskania najwyższego poziomu realizowanych opracowań. Rada załatwia formalności związane z zaproszeniem

doświadczonych dowódców, oficerów sztabu i innych osób, które do treści pracy koła naukowego słuchaczy mogą wnieść tak szereg cennych uwag czerpanych z praktyki życia wojsk, jak i nowych interesujących zagadnień z zakresu teorii.

Z przeprowadzonych badań prowadzonych przedsięwzięć kół naukowych oraz dokumentacji poszczególnych kół wynika, że ruch naukowy słuchaczy w akademii może przyjmować dwa zasadnicze warianty treści pracy swych kół.

a/ Treści pracy: wynikające z charakteru dydaktycznego ruchu, mające zaspokoić potrzeby całych grup szkoleniowych; dostosowane do możliwości współpracy z naukowymi kołami podchorążych WSO, jednostek wojskowych i sztabów; zbliżone do tematów naukowych.

Treści pracy koła naukowego słuchaczy w tym wariantcie mogłyby zmierzać poprzez uogólnienia szeregu źródeł informacji - zwłaszcza literatury obowiązkowej, ale także literatury zlecaniej - do pogłębienia i poszerzenia nauczanej programowej treści. Taka treść pracy byłaby wynikiem potrzeb słuchaczy-członków koła. Dokonywanie wyboru tematów do tej pracy odbywałoby się od wytyczenia kierunków działania koła na określony okres czasu. Wynikające z tych kierunków tematy pracy koła oraz prognozowane treści, zaspokajając potrzeby członków koła, umożliwiałyby podchorążym WSO, a także oficerom z dowództw i sztabów jednostek wojskowych oraz innym gościom zapraszanym na przedsięwzięcia koła naukowego słuchaczy aktywne wzięcie w nich udziału.

Na przykład temat związany z prowadzeniem natarcia przez pułk /dywizję/ na forum koła może być poszerzony i pogłębiony o szczegóły realizacji organizacji, bojowego użycia, dowodzenia oddziałem wydzielonym itp. Jeżeli w realizacji treści tego tematu udział wezmą członkowie naukowego koła podchorążych WSOWZ /WSOWP/, to mogliby oni rozpatrywać określone zagadnienia organizacji, prowadzenia walki czy dowodzenia na najniższych szczeblach organizacyjnych wojsk biorących udział w walce oddziału wydzielonego. Natomiast podchorążowie z innych szkół oficerskich opracowywaliby zagadnienia swej specjalności, np. słuchacze WSOWOPL przedstawiliby zagadnienia związane z obroną przeciwlotniczą oddziału wydzielonego, a członkowie naukowego koła podchorążych WSOWŁ opracowaliby zagadnienia związane z łącznością i dowodzeniem oddziałem wydzielonym, itd.

Niektóre tematy mogłyby być dobierane tak, aby dawały możliwości długofalowego działania, ukazując zagadnienia wszechstronnie i w miarę całościowo. W efekcie powstałby cykl przedsięwzięć koła o treści uzupełnianej okresowo nowymi zagadnieniami. Na przykład członkowie koła naukowego słuchaczy pracującego przy Katedrze Taktyki Lotnictwa w roku akademickim 1976/77 jako jeden z kierunków działania koła przyjęli "Działania lotnictwa na perspektywicznym polu walki". Kierunek ten w podjętym temacie sprecyzowany został jako "Zastosowanie i możliwości bojowe śmigłowca przyszłości na perspektywicznym polu walki". Treść tego tematu stanowiła podstawę do działania koła związaną z zagadnieniem działań bojowych śmigłowców, co w owym czasie zainteresowało tak słuchaczy, jak i katedrę. W ramach tego samego kierunku pracy koła w roku następnym, tj. 1977/1978, kontynuowano temat związany z użyciem śmigłowców na współczesnym polu walki. Zapoznano wszystkich słuchaczy katedry z tematem "Śmigłowiec Mi-24D, jego dane taktyczno-techniczne i uzbrojenie", gdyż śmigłowiec ten stanowił najnowszą wersję, która znalazła się w uzbrojeniu wojsk. Rok 1978/1979 był okresem dużej aktywności koła związanej z działaniami śmigłowców. Zrealizowano szereg tematów, jak : "Najnowsze konstrukcje śmigłowców wchodzących na uzbrojenie wojsk NATO i ZSZ UW", w którym zapoznano słuchaczy z wieloma typami śmigłowców i perspektywami ich rozwoju. Kolejny temat z tego cyklu to: "Taktyka działań śmigłowców", w którym wszechstronnie ukazano aspekty działań śmigłowców nad polem walki. Podjęcie tego cyklu tematycznego spowodowało do rozpatrzenia problemów walki ze śmigłowcami. Zadanie to spełniło zrealizowanie tematu: "Zwalczanie śmigłowców przez LMSz i LM", w którym rozpatrzone zostały zagadnienia możliwości walki lotnictwa ze śmigłowcami nieprzyjaciela. Związany z nim był ściśle temat: "Walki powietrzne śmigłowców", który podjęty był po raz pierwszy na forum koła i wzbudził żywe zainteresowanie. Finałem pracy koła nad treściami, związanymi z taktyką walki śmigłowców, było przeprowadzenie seminarium na temat: "Walka ze śmigłowcami przeciwnika". Realizowany był on przez koło wraz z członkami koła naukowego słuchaczy Katedry Taktyki Wojsk OPL, którzy opracowali zagadnienia walki ze śmigłowcami prowadzonej przez siły i środki naziemnej OPL wojsk.

Opracowywanie tematu związanego z działaniami bojowymi śmigłowców przez tak duży okres czasu i w przyjętej kolejności umożliwiło podjęcie próby zrealizowania zadania mającego cechy naukowości, a więc wychodzącego poza treści pracy omawianego wariantu. Próba ta wypadła - dzięki odpowiedniemu już przygotowaniu członków koła oraz znacznej pomocy ze strony nauczycieli akademickich - pozytywnie, dając praktyczny przykład sposobu przejścia od jednego do drugiego wariantu działania koła naukowego słuchaczy.

W roku akademickim 1979/1980 kontynuowano cykl, opracowując temat: "Działania bojowe śmigłowców w nocy". Treści, które stanowiły podstawę opracowań tematów tegoż cyklu, potwierdziły rosnącą rolę śmigłowca na współczesnym polu walki i ujawniły szereg problemów, którym należy poświęcić szczególną uwagę, jeżeli działania bojowe śmigłowców mają być efektywne.

Należy nadmienić, że oprócz członków innych kół naukowych z ASG WP udział w opracowaniach treści poszczególnych tematów mieli także podchorążowie WOSL z Dębłina, którzy opracowywali zagadnienia związane z wykonaniem lotu przez pojedynczy śmigłowiec /małą grupę/, poczynając od startu do lądowania po wykonaniu zadania itp. Znaczny udział w tych przedsięwzięciach mieli również doświadczeni dowódcy jednostek lotniczych wyposażonych w śmigłowce, którzy szereg opracowań teoretycznych uzupełnili zagadnieniami praktyki szkolenia i wykonywania zadań przez pułki i eskadry śmigłowców.

Pokazano tutaj tylko wybrane tematy i treści pracy koła naukowego, albowiem całość działalności koła oparta była o główne kierunki działalności koła, które na rok akademicki 1979/1980 były następujące :

1. Metodologiczne problemy studiów w ASG WP.
2. Problematyka funkcjonowania nowych elementów systemu dowodzenia AL.
3. Pogłębienie wiedzy z zakresu taktyki lotnictwa w powiązaniu z możliwościami współczesnego sprzętu ze szczególnym uwzględnieniem działań śmigłowców w nocy ^{159/}.

159/ Zeszyt Pracy Koła Naukowego Słuchaczy - Katedra Taktyki Lotnictwa, s. 23

Wynika z tego, że znaczna część zakresu pracy koła obejmowała treści nie tylko taktyczne, ale związane z zagadnieniami metodyki samokształcenia i studiów w naszej uczelni. Treści zawarte w tej problematyce umożliwiały planową, ekonomiczną i efektywną działalność słuchaczy w czasie studiów, w tym włączenie się w nurt pracy koła naukowego. Dawały również szansę takiego organizowania warsztatu pracy, by finalnym efektem było jeszcze w czasie trwania studiów otwarcie przewodu doktorskiego ^{160/}.

W związku z wprowadzeniem nowego systemu dowodzenia lotnictwem pogłębiono treści organizacji i funkcjonowania tego systemu, włączając podchorążych WOSL do opracowania zagadnień wyposażenia poszczególnych punktów dowodzenia i wykorzystania tych punktów w różnych sytuacjach przez poszczególne rodzaje lotnictwa.

W roku akademickim 1980/1981 potwierdzają się tendencje lat ubiegłych w podejmowaniu treści i tematów pracy kół naukowych słuchaczy w ASG WP. Wynikają one z pozytywnych wyników prowadzonych prób w latach ubiegłych. Koło Naukowe Taktyki Ogólnej podejmuje tematy, które są wśród słuchaczy nienowe, ale kontrowersyjne, jak : "Osłona podejścia pułku /dywizji/ z rejonu wyjściowego na rubież ataku" oraz "Zwalczanie odwodów nieprzyjaciela". Praktyka kształcenia słuchaczy wykazała, że treściom tych tematów należy poświęcić więcej niż dotychczas uwagi. Koło widzi w tych tematach udział członków innych akademickich specjalistycznych kół naukowych.

W kole naukowym słuchaczy pracujących na bazie Katedry Taktyki Lotnictwa podejmuje się temat działań operacyjnych grup manewrowych, a zwłaszcza udziału lotnictwa w zabezpieczeniu działań bojowych tych grup. Jest on częściowo traktowany jako dalszy ciąg cyklu tematycznego dotyczącego śmigłowców, które w tym rodzaju działań odegrają znaczną rolę. Do opracowania tego tematu koło zaplanowało włączyć członków kół akademickich, a także podchorążych sekcji taktycznej naukowego koła podchorążych WOSL. Pamiętać jednak należy, że konieczne w tej sytuacji jest dokonanie podziału zakresu tematu tak, aby nie przekraczał on możliwości realizacji przez poszczególnych kontrahentów, a zwłaszcza podchorążych.

160/ Otwarcia przewodu dokonał członek koła kpt. Stefan CZMUR.

Do podstawowych zalet tego wariantu podejmowania tematów i treści pracy koła naukowego słuchaczy należy zaliczyć przede wszystkim: zapewnienie możliwości poszerzenia i pogłębienia wiedzy programowej u wszystkich szkolonych słuchaczy; możliwość realizacji tematów długofalowych w ramach cyklicznych; możliwość znalezienia wspólnej platformy działania i uzupełniania treści przez podchorążych WSO, jednostek wojskowych i ich sztabów; stosunkowo małe angażowanie kadry dydaktyczno-naukowej do pomocy w opracowaniu treści określonych zagadnień, które mają być przedstawione na forum koła; stosunkowo szeroki zakres podejmowanych głównych kierunków pracy koła, zaspokajający potrzeby wszystkich słuchaczy katedry /instytutu/.

Do podstawowych wad tego wariantu można zaliczyć zwłaszcza: zaniżanie możliwości wykazania się słuchaczy szczególnie uzdolnionych i posiadających własne interesujące poglądy taktyczno-operacyjne czy metodyczne; atmosferę pewnej obawy przed podejmowaniem tematów i treści nie znajdujących się w literaturze podręcznikowej, instrukcjach, regulaminach, itp.; brak platformy współpracy z kołami naukowymi słuchaczy innych akademii wojskowych, zwłaszcza WAP i WAT.

b/ Treści pracy wynikające z naukowego charakteru ruchu, mające zaspokoić potrzeby uzdolnionych słuchaczy; dostosowanie treści do możliwości współpracy z kołami naukowymi słuchaczy akademii wojskowych, uczelni cywilnych i instytutów naukowych.

Taka treść pracy koła naukowego słuchaczy ma na celu wyłonienie i uruchomienie rezerw intelektualnych tkwiących w słuchaczach posiadających szczególne uzdolnienia. Wskazane jest, aby uzdolnienia słuchaczy ukierunkowywać na zagadnienia naukowe i dydaktyczne, ale nie należy pomijać ukierunkowań o charakterze dowódczym i sztabowym. Dotychczasowe doświadczenia wskazują, że stosunkowo późno stwierdza się uzdolnienia poszczególnych słuchaczy. Wydaje się, że należałoby korzystać z charakterystyk osobowych słuchaczy znajdujących się w teczkach personalnych w kadrach akademii oraz dokonać weryfikacji słuchaczy pod kątem uzdolnień na pierwszej konferencji pedagogicznej, dotyczącej słuchaczy pierwszego roku studiów. Pozwoliłoby to na dokonanie werbunku do koła naukowego tych słuchaczy, którzy spełniają wymogi działalności w kole realizującym omawiany wariant treści pracy.

Podejmowane w tym wariancie treści pracy zmierzałyby do poszukiwań nowych rozwiązań, a podbudowę tej treści stanowiłaby literatura zalecana oraz indywidualnie wyszukana, w tym obcojęzyczna. Treści pracy w tym wariancie stanowiłyby odzwierciedlenie potrzeb określonych słuchaczy, a w mniejszym stopniu koła jako całości.

Zagadnienie dokonywania wyboru tematów pracy odbywałoby się od wytyczenia ogólnych kierunków działania koła, podobnie jak to ma miejsce w wariancie pierwszym, z tym, że podstawę szeregu podejmowanych tematów mógłby stanowić plan pracy naukowej katedry /instytutu/. Indywidualnie zgłoszone przez poszczególnych słuchaczy lub małe zespoły słuchaczy tematy prac, jakie chciano by podjąć w kole naukowym, przyjmuje zarząd koła, przy czym uzasadnienie przyjęcia tematu mogłoby być uwarunkowane zleceniem opracowania takiego zgłoszonego tematu przez katedrę /instytut/ jako pracy kursowej czy też szczególnymi zainteresowaniami członków koła zgłaszającymi dany temat i posiadającymi już w tym względzie określony dorobek naukowy. Jedyne kierunki pracy mogłyby być bardziej perspektywiczne w wymiarze czasowym. Okres czasu mógłby być rzędu dwóch lat; ten sposób zapewniłby realizację cyklu tematycznego słuchaczom na cały okres ich pracy w kole naukowym.

Dobierane z tych kierunków pracy konkretne tematy pracy koła jak i prognozowane treści miałyby zaspokoić indywidualne potrzeby członków koła naukowego i być skorelowane z pracą naukową katedry /instytutu/, a także umożliwiać udział w przedsięwzięciach koła członkom kół naukowych słuchaczy innych akademii wojskowych, studentom uczelni cywilnych oraz innym koleom naukowym słuchaczy ASG WP.

Ocenia się, że treść pracy koła pracującego w tym wariancie będzie uzależniona w znacznym stopniu od konkretnych członków zrzeszonych w kole, zarządu koła oraz opiekuna i kierowników prowadzonych tematów badawczych.

Podejmowane treści pracy koła w znaczny sposób ułatwią nawiązanie i utrzymanie współpracy z ruchem naukowym słuchaczy akademii wojskowych, a zwłaszcza Wojskowej Akademii Politycznej i Wojskowej Akademii Technicznej. Słuchacze tych uczelni również

wyrażają - co wynika z przeprowadzonych badań - chęć współpracy z ruchem naukowym słuchaczy naszej uczelni. Wydaje się, że taka współpraca jako równopartnerska byłaby bardzo pożądaną jako przynosząca wymierne efekty. Podobnie mogłaby się rozwinąć współpraca ze studentami wyższych uczelni cywilnych, choć - jak wykazało doświadczenie - występują tu znaczne trudności natury organizacyjno-problemowej, które nie pozwalają na wszechstronną współpracę.

Członkowie tegoż koła mogliby mieć możliwość współpracy z placówkami naukowymi wojska. Zaznaczyć należy, że realizacja treści z tym partnerem byłaby raczej perspektywiczną, widzianą na okres, kiedy koła naukowe słuchaczy staną się cenionym kontrahentem.

Tematyka podejmowana przez koło, a wynikająca z perspektywicznego planu pracy naukowo-badawczej akademii mogłaby stanowić zasadniczą podstawę treści pracy członków koła naukowego słuchaczy. Mogłyby to być również tematy pochodne względem tematów programu nauczania w akademii, jak podany przykład prowadzenia natarcia przez pułk /dywizję/. Różnice w podejściu do tego samego tematu w odniesieniu do drugiego wariantu polegałyby na tym, że zagadnienie organizacji, bojowego użycia, dowodzenia oddziałem wydzielonym itp. wymagałoby nie tylko pogłębienia i poszerzenia, lecz także określonych badań tych zagadnień, które członkowie koła mogliby zrealizować podczas badań prowadzonych w ASG WP, w jednostkach w czasie udziału w ćwiczeniach albo w czasie praktyk dowódczo-sztabowych. W wypadku organizacji natarcia mogłyby to być zagadnienia nowych struktur organizacyjnych i podstawowego sprzętu wchodzącego do uzbrojenia wojsk w kontekście wpływu na proces organizacji natarcia. W wypadku bojowego użycia oddziału /ZT/ mogłyby to być problemy racjonalnego wykorzystania tych wojsk z uwzględnieniem warunków utrudniających i sprzyjających realizacji określonych zadań bojowych, itd.

Jeżeli tematyka taka będzie opracowywana z udziałem słuchaczy z Wojskowej Akademii Politycznej, to mogliby oni opracować te części tematów, które pokazują nowe trendy i poszukiwania dotyczące zabezpieczenia partyjno-politycznego prezentowanych problemów.

Natomiast udział członków kół naukowych Wojskowej Akademii Technicznej w tych opracowaniach mógłby przedstawiać zagadnienia sprzętu bojowego, jego przygotowania, eksploatacji wykorzystania zalet, niwelowania wad, itp.

Ocenia się, że tematy o charakterze naukowym dla członków koła naukowego Taktyki Ogólnej mogłyby stanowić problemy związane z organizacją i działaniem operacyjnych grup manewrowych. Opracowanie tego tematu mogłoby wnieść do teorii sztuki wojennej szereg nowych treści. Równocześnie stanowiłoby podstawy do podjęcia tegoż tematu przez członków kół naukowych reprezentujących profil specjalistyczny kształcenia w ASG WP.

Członkowie koła naukowego przy Katedrze Taktyki Lotnictwa zamierzają podjąć temat związany z prowadzeniem operacji powietrznej i operacji przeciwpowietrznej. W temacie tym, nie opracowanym jeszcze od strony teorii, widzą bowiem swoje miejsce do działalności o charakterze naukowym.

Koło naukowe słuchaczy przy Katedrze Taktyki Wojsk Chemicznych podjęło temat naukowy : "Kierunki i tendencje rozwoju broni masowego rażenia /BMR/. Wpływ nowych środków masowego rażenia na możliwości i zasady działania wojsk oraz sposoby realizacji przedsięwzięć zabezpieczenia chemicznego". W zagadnieniach tego tematu słuchacze pragną wykazać treści nowe, nie znajdujące się w programie kształcenia, które wymagają opracowania i wdrożenia.

Wydaje się, że podjęcie takich tematów przez poszczególne koła naukowe słuchaczy będzie ściśle korespondować z potrzebami akademii wykazanymi w planie prac naukowo-badawczych. Taka sytuacja znacznie ułatwi współpracę kadry dydaktyczno-naukowej z członkami kół naukowych, opracowujących poszczególne tematy. Dorobek bowiem słuchaczy i całych kół naukowych w tym wariantcie treści pracy mógłby stanowić cząstkowe opracowania lub też być podstawą do całościowych opracowań naukowych. Opracowania takie mogłyby być wykorzystane przez kierowników zespołów badawczych lub też stanowić materiał wyjściowy do opracowań metodycznych.

Na podstawowe zalety tego wariantu treści składa się to, że : członkowie koła naukowego mogą w pełni ujawnić i rozwijać swoje uzdolnienia, podejmując własne, zgłoszone przez innych słuchaczy lub zlecone przez katedrę /instytut/ tematy naukowe;

istnieje możliwość bardziej systematycznej pracy członków koła opracowujących określony temat niż to ma miejsce w wariantcie pierwszym, a także uwiecznienia pracy w kole otwarciem przewodu doktorskiego; istnieją warunki dobrej współpracy z ruchem naukowym słuchaczy akademii wojskowych przede wszystkim; poszerzenie grona pomocniczych pracowników naukowych uczelni ułatwi zrealizowanie planu naukowo-badawczego akademii; nastąpi przygotowanie członków koła naukowego do pracy w szkolnictwie; możliwa jest adaptacja osiągnięć ruchu naukowego słuchaczy akademii wojskowych i studenckiego ruchu naukowego do potrzeb akademii; w jego ramach ułatwiona i przyspieszona może być droga naukowa oficera-absolwenta ASG WP; stwarza partnerskie warunki współpracy z kadrami uczelni.

Do podstawowych wad tego wariantu treści pracy koła naukowego słuchaczy należy przede wszystkim zaliczyć: brak możliwości zaangażowania się wszystkich chętnych do pracy w kole naukowym słuchaczy; wystąpienie trudności organizacyjnych dla zarządu koła w planowaniu i kierowaniu pracą swych członków; konieczność rezygnacji ze współpracy z podchorążymi WSO; brak możliwości docierania z wszystkimi przedsięwzięciami koła do grup szkoleniowych, a nawet wszystkich członków danego koła; konieczność występowania wśród studiujących szczególnie uzdolnionych słuchaczy, o zdrowych ambicjach i chęciach do pracy w ruchu naukowym słuchaczy.

Doświadczenia pracy praktycznej kół naukowych słuchaczy wykazały, że istnieje możliwość podejmowania jednego z wariantów treści pracy i równocześnie częściowego włączenia do działalności słuchaczy i koła jako całości treści pracy drugiego wariantu, co potwierdza przykład działania koła naukowego pracującego przy Katedrze Taktyki Lotnictwa. Podstawę do takiej pracy stanowią istniejące warunki, a zwłaszcza tematyka podejmowana przez koło, potrzeby katedry /instytutu/, cechy osobowe członków koła, ich doświadczenie i posiadana wiedza, pomoc uzyskiwana od kadry dydaktyczno-naukowej.

Wydaje się, że wariant drugi przedstawionych treści pracy bardziej odpowiada idei ruchu naukowego w czystej formie. Jednakże nie należy za wszelką cenę dążyć do jego wdrożenia, gdyż podstawą jego podjęcia są konieczne do spełnienia, lecz nie istnieje-

jące jeszcze w akademii warunki pracy kół naukowych słuchaczy i uczestników tego ruchu naukowego.

Treść pracy koła monotematycznego ^{161/} będzie się nieco różniła od treści koła interdyscyplinarnego ^{162/}. Koło o charakterze monotematycznym pracuje nad tematem w stosunkowo wąskim zakresie. Dla przykładu: opracowywanie tematu "taktycznego desantu powietrznego" na bazie tego koła sprowadza się do szczegółowego rozpatrywania zagadnień interesujących członków tego koła, to jest - Koło Naukowe Taktyki Lotnictwa zainteresowane jest głównie zagadnieniem przewozu i lotniczego zabezpieczenia tegoż desantu. Z kolei ten temat rozpatrywany przez Koło Naukowe Wojsk Rakietowych i Artylerii dyskutowany będzie pod kątem udziału tych wojsk w zabezpieczeniu przelotu, przygotowania lądowania i wsparcia działań desantu itd. Oczywiście, udział w przedsięwzięciach tego koła mogą brać także członkowie innych kół, ale wówczas autorytatywnie przedstawiają oni swoją problematykę, co przynosi tylko połowiczne efekty uczestnikom przedsięwzięcia.

Natomiast koło o charakterze interdyscyplinarnym, podejmując taki sam temat, będzie go rozpatrywało kompleksowo, wszechstronnie, reprezentuje ono bowiem przedstawicieli wszystkich zainteresowanych służb i specjalności. Oczywiście jest, że efekt takiego działania jest znacznie poważniejszy tak dla uczestników, jak i dla wagi rozpatrywanego tematu.

x

x

x

Wytyczenie kierunków działania niezależnie od przyjętego wariantu podejmowanych treści pracy stanowi o tematach i treściach pracy koła naukowego słuchaczy w planowanym okresie pracy. Zdaniem niektórych szefów katedr kierunki działania powinna wytyczać katedra lub wydział. Wydaje się, że kierunki te muszą uzyskać akceptację członków koła naukowego. Rezultatem będzie pełna znajomość potrzeb i możliwości działania koła naukowego na bazie katedry /instytutu/.

161/ Patrz - punkt nr 4 niniejszego rozdziału.

162/ Ibidem.

Podobnie jak kierunki działania, treści pracy również będą zbliżone, jednakże same efekty w postaci finalnego produktu będą się różniły dla każdego z wariantów. Treść pracy przy podjęciu pierwszego opisanego wariantu będzie zdominowana programem studiów, natomiast w drugim wariacie kluczową rolę odegrają potrzeby uzdolnionych członków koła naukowego oraz plany naukowo-badawcze akademii.

W ostatecznym kształcie treści pracy członków koła znaczny udział będzie miała kadra dydaktyczno-naukowa, jednakże sama współpraca kadry z kołem naukowym słuchaczy i jego poszczególnymi członkami będzie bardzo różna w zależności od wariantu podjętego przez koło.

Ruch naukowy dla kształtowania swych treści pracy będzie prowadził współpracę tak wewnątrz akademii między poszczególnymi kołami naukowymi słuchaczy, jak i na zewnątrz uczelni, z tym, że w wariacie pierwszym szczególny nacisk położony zostałby na współpracę z naukowymi kołami podchorążych wyższych szkół oficerskich, natomiast w wariacie drugim - z kołami naukowymi innych akademii wojskowych.

W obu wariantach duże znaczenie miałyby współpraca z wojskami, dowódcami i oficerami sztabów. Nawet przy akceptacji wariantu pierwszego, który w obecnych warunkach akademii jest racjonalnym i możliwym do natychmiastowego podjęcia, istnieje możliwość - wraz z ukształtowaniem się odpowiednich warunków stopniowego przechodzenia do podejmowania treści właściwych wariantowi drugiemu.

Tematyka pracy koła naukowego i jego członków oraz tkwiące w tej tematyce treści pracy wywierają istotny wpływ na formy pracy koła naukowego słuchaczy, co przedstawione zostanie w kolejnym punkcie niniejszego rozdziału.

2.3. Formy pracy kół naukowych słuchaczy w ASG WP

Przedstawione treści pracy koła naukowego słuchaczy realizowane są poprzez dobór określonych form pracy.

Forma pracy to zewnętrzna, organizacyjna strona przedsięwzięć, określająca warunki realizacji podjętych tematów.

Ocenia się, że koło naukowe słuchaczy powinno w drodze doświadczeń i prób wyłonić racjonalne dla swych członków formy pracy i te formy w swej działalności preferować. Jednakże nie należy na tym poprzestać, pamiętając o konieczności ciągłego poszukiwania i sprawdzania skuteczności form nowych.

Szereg stosowanych form pracy posiada już bogate i długotrwałe tradycje. Do takich form należy samodzielne studiowanie przez członków koła naukowego słuchaczy wszelkich materiałów pozwalających na zrealizowanie określonego tematu w ramach pracy koła. Wydaje się, że samodzielne studiowanie mogłoby być formą wyjściową, zmierzającą do opracowania konkretnego tematu naukowego. Jednakże w uzasadnionych przypadkach mogłoby stanowić kontynuację i rozwinięcie takiej formy, jak informacja czy też dyskusja itp. Niekiedy informacja lub dyskusja mogą stanowić wstępne formy pracy dla podjęcia samodzielnego studiowania.

Doświadczenie wykazuje, że znaczny wpływ na dobór form pracy koła naukowego posiadają predyspozycje członków koła, które - aby temat został opracowany poprawnie - muszą być uwzględnione przez zarząd i opiekuna koła. Trudno byłoby zorganizować informację koła, gdyby żaden z jego członków nie potrafił się do takiej formy pracy na wysokim poziomie przygotować i ją przeprowadzić.

Na podjęcie konkretnej formy pracy istotny wpływ wywierają treści, które podlegają opracowaniu, a zwłaszcza zakres tematu. Temat wąski i bardzo ogólny może być zrealizowany przez zastosowanie form prostych, jak spotkanie z wybitnym specjalistą - teoretykiem lub praktykiem, który wygłosi odczyt. Rola słuchaczy-członków koła sprowadzi się wyłącznie do wysłuchania i ewentualnie pisemnego opracowania tematu w wymaganym zakresie. Opracowanie takie może nastąpić po uprzednim przeprowadzeniu dyskusji i uzyskaniu wniosków wpływających z treści tematu. Wskazane jest, aby dyskusja odbyła się z udziałem prowadzącego

odczyt; jest ona bowiem - jak wykazało doświadczenie - bardziej owocna.

Inaczej sytuacja będzie się kształtować przy podjęciu złożonej formy pracy koła, jaką stanowi na przykład symposium. Realizacja symposium wymaga wykonania przedsięwzięć przygotowawczych, których początkiem jest samodzielne studiowanie podjętych osobiście przez słuchaczy lub też przydzielonych im przez zarząd koła szczegółowych opracowań tematycznych. Efektem tych studiów jest stworzenie warunków stanowiących podłoże do dyskusji na forum całego koła naukowego. Wynikiem końcowym tych studiów, dyskusji czy informacji jest możliwość uzyskania materiału przez słuchaczy, którzy podjęli w zespołach lub indywidualnie opracowania wystąpień programowych. Materiał prezentuje członek koła, który opracował go lub został do tego wytypowany przez zespół opracowujący temat. Materiał przybiera postać referatu i stanowi po wygłoszeniu podstawę do dyskusji na symposium.

Z przedstawionego schematu wariantu przygotowania przedsięwzięcia koła realizowanego w formie symposium, wynika, że w okresie samego przygotowania członkowie opierają się na innych formach pracy, których podstawę stanowi samodzielne studiowanie.

Formy pracy koła naukowego słuchaczy są zatem funkcją konkretnej realizacji przedsięwzięć koła, zmierzającego do sfinalizowania podjętych opracowań w ramach ruchu naukowego.

Na realizowane formy pracy koła naukowego wywiera także wpływ komórka organizacyjna, na bazie której prowadzi ono swoją działalność. Wpływ ten wynika z tematu opracowania naukowego realizowanego w katedrze czy też instytucie i roli koła w opracowaniu tegoż problemu. Członkowie koła z zasady będą brali udział w przygotowaniu określonych fragmentarycznych materiałów. Podstawowa treść pracy powinna z zasady być realizowana taką formą, jak samodzielne studiowanie, lub też - przy opracowywaniu materiałów o szerszym zakresie - indywidualne /zespołowe/ opracowywanie danego tematu. Na formy pracy koła w dużym stopniu rzutuje treść planu naukowo-badawczego katedry /instytutu/, a także terminy realizacji poszczególnych przedsięwzięć oraz braki osobowe kadry dydaktyczno-naukowej odnośnie do realizacji nakazanych tematów. Z zasady samodzielną pracą członków koła będzie uzupełniona spotkaniami z przedstawicielami kadry dydak-

tyczno-naukowej, opracowującej temat naukowy. Oficerowie ci będą konsultantami i kierownikami opracowań zleconych kołu naukowemu. Oni będą także sugerować formy pracy nad opracowaniem problemu, kierując się potrzebami, terminami i doświadczeniem.

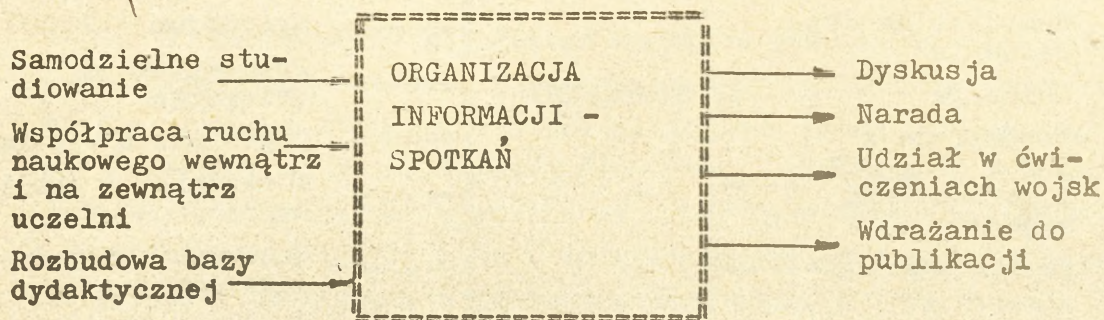
Doświadczenie wykazało, że na realizację przedsięwzięć koła określoną formą pracy wywierają wpływ inne formy pracy, a funkcją podstawowej formy pracy jest stworzenie warunków do przejścia do innej, bardziej w danym momencie efektywnej formy pracy. Można to zaobserwować na przykładzie samodzielnego studiowania, traktowanego jako podstawowa forma pracy.

Schemat nr 1

Formy przygotowania samodzielnego studiowania jak i kontynuacji tegoż w zależności od konkretnego tematu mogą być również inne niż pokazane na schemacie.

Zasada taka jest również zastosowana w odniesieniu do takich form pracy, jakimi są organizowanie informacji i spotkań z wybitnymi i doświadczonymi dowódcami, oficerami sztabów i naukowcami wojskowymi. Przedstawione to zostało na schemacie nr 2.

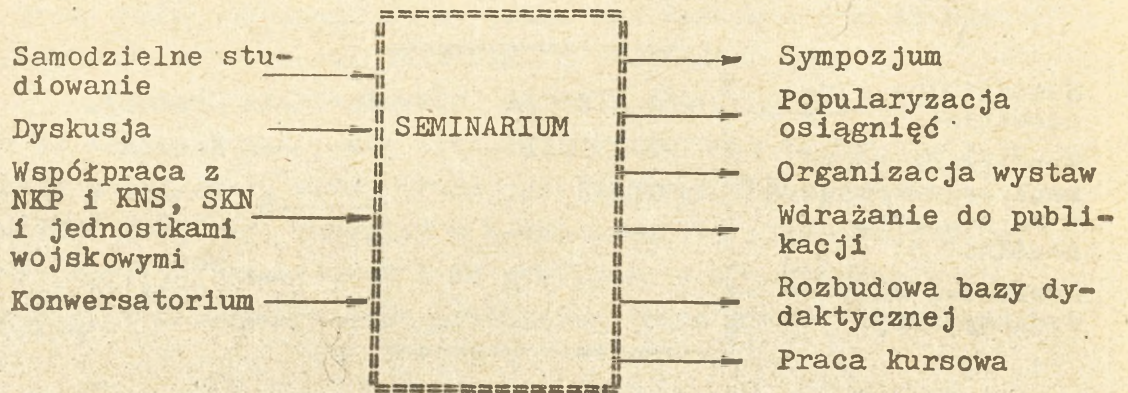

Ze schematu tego wynika, że organizacja i realizacja informacji czy też spotkań z interesującymi dla członków naukowych słuchaczy oficerami praktykami i teoretykami może być poprzedzana różnymi formami pracy. Zrealizowanie przedsięwzięcia może także prowadzić do kontynuacji tematu podlegającego opracowaniu innymi formami pracy.

Najczęściej przygotowanie do udziału w informacji /spotkaniu/ na określony temat poprzedzone jest przez słuchaczy samodzielnym studiowaniem, udziałem w przygotowaniu odpowiednich materiałów dydaktycznych czy zorganizowaniem przez koło naukowe współpracy z kołami naukowymi wewnątrz akademii lub z innymi kołami naukowymi różnych uczelni wojskowych i cywilnych. Takie przygotowanie umożliwia czynne włączenie się do zasadniczego przedsięwzięcia.

Jeżeli istnieje taka potrzeba, to można kontynuować realizację tematu po informacji /spotkaniu/, zwłaszcza metodami dyskusji, która może być prowadzona tuż po zakończeniu informacji /spotkania/ lub formą narady, udziału w ćwiczeniach wojsk, publikacji i innymi możliwymi do zastosowania formami, które prowadzą do wyczerpującego opracowania podjętego przez członków koła naukowego słuchaczy tematu.

Inne wstępne formy pracy występują w wypadku realizacji tematu poprzez seminarium.

Schemat ten wykazuje, że seminarium także poprzedzone jest innymi formami pracy koła, które mają na celu przygotowanie członków koła i zarządu do realizacji finalnego przedsięwzięcia. Natomiast zakończenie pracy nad treścią tematu poprzez seminarium może stanowić podstawę do rozwijania opracowania innymi, pokazanymi formami pracy koła naukowego słuchaczy.

Do udziału w seminarium najczęściej słuchacze przygotowują się rozpoczynając działalność samodzielnym studiowaniem, dyskusjami, aranżacją współpracy z wybranymi partnerami ruchu naukowego słuchaczy tak wewnątrz, jak i na zewnątrz uczelni macierzystej czy też poprzez przeprowadzenie konwersatorium.

Treści uzyskane w seminarium można rozwijać zwłaszcza poprzez taką formę pracy, jaką stanowi symposium. Można je także opracować, zastosować w opracowaniach kompleksowych czy opublikować. Uzyskany materiał może także umożliwić uzupełnienie czy rozbudowanie bazy szkoleniowej dotyczącej opracowanego tematu.

Możliwości, zależności i prawidłowości ukazane w wyżej przedstawionych przykładach są właściwe także /na zasadzie pewnego modelu/ dla innych form pracy.

Wydaje się, że pokazane formy pracy koła naukowego i jego członków obok dyskusji, współpracy w ramach ruchu naukowego i popularyzacji osiągnięć poszczególnych członków i całego koła mogłyby stanowić podstawowe formy pracy koła w ASG WP.

Warianty zadań i treści przedstawione wyżej implikują analogiczne możliwości wyboru podstawowych form pracy kół naukowych w ASG WP :

a/ Formy pracy pierwszego wariantu to: samodzielne studiowanie; organizowanie informacji; dyskusja; seminarium; konwersatorium; narada; sympozjum; uczestniczenie w pracy naukowo-badawczej prowadzonej przez katedrę /instytut/, na bazie której koło działa; uczestniczenie w rozbudowie bazy dydaktycznej; organizowanie spotkań z wybitnymi i doświadczonymi dowódcami, oficerami sztabu i naukowcami wojskowymi; nawiązanie i utrzymywanie współpracy z innymi kołami, naukowymi wewnątrz akademii i naukowymi kołami podchorążych wyższych szkół oficerskich; utrzymywanie kontaktów roboczych z jednostkami wojskowymi i udział w ćwiczeniach wojsk; popularyzowanie osiągnięć indywidualnych i zespołowych członków koła poprzez wdrażanie do publikacji i organizowanie okolicznościowych wystaw dorobku naukowego.

Doświadczenie wykazało, że podstawę prawie wszystkich stosowanych form pracy stanowi samodzielne studiowanie członków koła. Samodzielne studiowanie stwarza bowiem warunki do indywidualnego, czynnego udziału w przedsięwzięciach koła. Z kolei taka forma pracy jak informacja jest dla członków koła podstawową o r g a n i z o w a n ą przez zarząd koła formą, mającą z zasady na celu przygotowanie do zrealizowania kolejnego przedsięwzięcia inną formą pracy. Informację na nakazany temat zarząd koła zleca do opracowania i wygłoszenia jednemu z członków koła. Wyznaczony słuchacz opracowuje treść, konsultuje ją i wygłasza na forum koła. Dobrze jest, jeżeli przed wygłoszeniem informacja jest przedyskutowana w sekcji /zespole/ członków koła. Do wygłoszenia informacji zarząd koła może także zaprosić specjalistę, osobę cywilną czy oficera kadry zainteresowanego tematem.

Informacja może być i wskazane jest, by była wprowadzeniem do dyskusji, umożliwiającą wypowiedzenie się w danym temacie wszystkich chętnych członków koła.

Jeżeli informacja ma prezentować obowiązujące poglądy i teorie, to dyskusja ma za zadanie ujawnienie różnych, niekiedy z pozoru mało realnych, ale prawdopodobnych rozwiązań dyskutowanego tematu. Dyskusja powinna być kierowana i czas wy-

wiedzi dyskutantów kierujący dyskusją ustala przed jej rozpoczęciem. Zakończenie dyskusji z zasady jest podsumowywane przez prowadzącego.

Seminarium z zasady poprzedzają inne formy pracy koła naukowego słuchaczy. W ramach realizacji tychże form pracy członkowie koła, a zwłaszcza ci, którzy opracowują podstawowe wystąpienia na seminarium, mają uzupełnić wiedzę tego zakresu tematu, jaki będą prezentować podczas przebiegu seminarium.

Seminarium organizowane i prowadzone jest przez zarząd koła. Prowadzić seminarium może także sam przewodniczący koła. Prowadzący seminarium dokonuje wprowadzenia do tematu, udziela w kolejności głosu referującym poszczególne problemy członkom koła. Dokonuje wprowadzenia do dyskusji i kieruje nią, a po jej zakończeniu podsumowuje przebieg całego przedsięwzięcia. Z zasady merytorycznego podsumowania obrad dokonuje przedstawiciel kadry dydaktyczno-naukowej reprezentującej problematykę obrad. Dorobek seminarium - po jego opracowaniu przez członków koła - mógłby być wydany drukiem czy też stanowić podstawę do publikacji.

Konwersatorium jest z zasady rozwinięciem tej formy pracy koła naukowego słuchaczy, jaką stanowi dyskusja. Prowadzone jest z reguły z zaproszonym gościem koła, który najczęściej jest nauczycielem akademickim. Osoba zaproszona, prezentując treść tematu konwersatorium, zmierza do aktywnego wciągnięcia do rozmowy członków koła. Przebieg konwersatorium jest ciągłym dialogiem. Celem konwersatorium jest - obok wydobywania treści tematu - uczenie umiejętności prowadzenia dialogu, dyskusowania, argumentowania i prowadzenia konstruktywnych dyskusji zakończonych podsumowaniem.

Symposium i narada są złożonymi - z punktu widzenia koła naukowego słuchaczy - przedsięwzięciami. Wymogiem jest, by etap przygotowawczy zamykał się opracowaniem i dostarczeniem zainteresowanym - z odpowiednim wyprzedzeniem w stosunku do przebiegu obrad - też do symposium /narady/. Tezy mają stanowić podstawę do opracowania referatów programowych oraz do dyskusji podczas symposium /narady/. Prowadzenie, podsumowanie i opracowanie materiałów z symposium /narady/ są takie same - generalnie rzecz biorąc - jak w wypadku seminarium.

Zrealizowane formy pracy koła, jaką stanowi sympozjum, może poprzedzić zebranie zarządu koła; wskazane byłoby, aby w zebraniu uczestniczył opiekun koła. Na zebraniu zarząd dokonuje opracowania planu przygotowania sympozjum oraz przydziela zadania członkom koła. Jednym z pierwszych przedsięwzięć planu mogłoby być przeprowadzenie informacji i dyskusji jako podstawy do opracowania tez. Tezy niekiedy można opracować po napisaniu referatów programowych sympozjum. Warunkiem jest tu przede wszystkim dysponowanie odpowiednim budżetem dodatkowego czasu przed sympozjum. Referaty na sympozjum mogłyby być konsultowane, gdyż mają one reprezentować obowiązujące ustalenia, przepisy, normy itp. Natomiast treści wynikające z głosów w dyskusji są osobistymi poglądami ich autorów. Dyskusji należy zatem poświęcić dużo uwagi, nie krępując jej i zachęcając, by wynikała z "burzy mózgów", bowiem tylko wówczas może być owocna.

Obok planu przygotowania sympozjum opracowuje się także plan przebiegu sympozjum. Z planem tym zapoznaje się wszystkich uczestników przedsięwzięcia. Sympozjum posiada sekretariat, który jest odpowiedzialny za gromadzenie i opracowanie materiałów. Ukoronowaniem zrealizowanego sympozjum może być spopularyzowanie jego wyników poprzez publikację osiągnięć, zwłaszcza na łamach Akademickiego Biuletynu Słuchaczy ASG WP.

Organizowanie spotkań autorskich, spotkań z wybitnymi i doświadczonymi oficerami ma na celu poszerzenie znanych fragmentarycznie problemów, a także pogłębienie interesujących członków koła naukowego zagadnień o fakty i przykłady praktyki dowódczej, sztabowej, poligonowej czy frontowej. Samo prowadzenie spotkania ma duże znaczenie dla uzyskania oczekiwanych efektów. Zarząd mógłby je zlecać jednemu z członków zarządu /koła/, wyróżniającemu się pod tym względem. W ramach organizacji przedsięwzięć związanych ze spotkaniem zarząd ustala temat spotkania, jego termin, czas trwania i miejsce przeprowadzenia oraz problemy wymagające szczególnego naświetlenia. Dane te przekazuje się osobie zaproszonej, a wraz z informacją dotyczącą osoby zaproszonej także członkom koła.

Uczestnictwo w rozbudowie bazy dydaktycznej to z zasady udział w modernizacji i nowelizacji bazy szkoleniowej przede wszystkim pod kątem potrzeb samych słuchaczy. Ma ono na celu ułatwienie opanowania wszystkim słuchaczom katedry /instytutu/ wiedzy programowej poprzez działanie na wyobraźnię i jej rozwijanie. Forma ta w kołach naukowych powinna być stosowana sporadycznie.

Nawiązanie i utrzymywanie współpracy z kołami naukowymi słuchaczy wewnątrz ASG WP zmierzać mogłoby do realizacji wspólnych przedsięwzięć. W ramach tej współpracy można by zmierzać do pogłębienia i poszerzenia tematyki rozpatrywanych przedsięwzięć będących w sferze wspólnych zainteresowań współpracujących kół naukowych słuchaczy. Można by również dokonywać wymiany doświadczeń z wynikami działalności koła. Za organizację, nawiązanie i utrzymywanie współpracy między kołami mógłby odpowiadać zarząd koła. Podobne zalecenia mogłyby mieć miejsce w odniesieniu do problemu współpracy z naukowymi kołami podchorążych wyższych szkół oficerskich, z tym, że podstawowej inicjatywy dotyczącej współpracy z NKP WSO oczekiwać należałoby od zarządu koła naukowego słuchaczy.

Utrzymanie współpracy i kontaktów z jednostkami wojskowymi mogłoby mieć na celu zbliżenie akademickiej teorii do praktyki życia i służby wojsk oraz sztabów. W ramach tej formy działania koła można by zapraszać przedstawicieli jednostek wojskowych /sztabów/ na realizowane przedsięwzięcia. W rewanżu członkowie koła naukowego mogliby przede wszystkim brać udział w niektórych ćwiczeniach wojsk. Efektem tego rewanżu mogłoby być opracowanie przez członków koła wniosków z przeprowadzonych ćwiczeń, które wykorzystać mogą tak do pracy w ramach koła naukowego, jak też w czasie całych studiów w uczelni.

Popularyzowanie uzyskanych przez poszczególnych członków koła jak i całe zespoły efektów naukowych realizowane być może najskuteczniej w postaci publikacji zarówno na łamach prasy akademickiej, jak i prasy wojskowej /centralnej i rodzajów wojsk, OW itp./. Innym skutecznym sposobem popularyzacji dorobku może być eksponowanie wyników pracy na okolicznościowych wystawach osiągnięć ruchu naukowego lub osiągnięć katedr /instytutów/, przy których koło działa. Także zorganizowanie i systematyczne uaktualnianie tablic informacyjnych /gablot/ o działalności bieżącej koła prowadzi do skutecznego popularyzowania wyników pracy. Odpowie-

działalnym za realizację tej formy pracy można uczynić nie tylko zarząd koła, lecz także jego opiekuna.

Uczestniczenie w pracy naukowo-badawczej katedry /instytutu/ stanowić może ukoronowanie w działalności słuchacza-członka koła naukowego w ASG WP. Szczególna rola w realizacji tej formy pracy przypada opiekunowi koła, którego zadaniem mogłoby być zapoznawanie zarządu koła z planowanymi przedsięwzięciami naukowo-badawczymi katedry /instytutu/. Członkowie koła mogliby zgłaszać akces do poszczególnych tematów opracowań. Po przyjęciu zgłoszeń można by zorganizować niewielkie ilościowo zespoły naukowe, składające się z kilku zainteresowanych problemem słuchaczy, na czele których stanąłby doświadczony nauczyciel akademicki jako kierownik naukowy opracowania. Za realizację tej formy pracy koła naukowego słuchaczy odpowiadać mógłby zarząd koła wraz z opiekunem koła.

Wykazanie się konkretnym dorobkiem naukowym przez słuchacza-członka koła naukowego mogłoby stanowić podstawę do zaliczenia opracowanego tematu jako pracy kursowej /rocznej/ - niezależnie od zastosowanej formy pracy.

Przedstawione formy pracy dla wariantu "a" mogą być zastosowane w określonych warunkach studiów. Zapewne podstawowym warunkiem zastosowania zasadniczej formy pracy, jaką jest samodzielne studiowanie, będzie umiejętne gospodarowanie każdego członka koła dysponowanym czasem przeznaczonym na naukę. Duże znaczenie posiada tu także pracochłonność programu studiów, która w warunkach ASG WP jest stosunkowo wysoka. Nie bez znaczenia jest także fakt organizowania szeregu przedsięwzięć pozaprogramowych dla słuchaczy, zwłaszcza po zajęciach, i to w sposób nieplanowany, co dezorganizuje planowanie pracy koła i jego członków.

Zasadniczym warunkiem realizacji informacji i dyskusji jest dobre przygotowanie samej treści informacji, pozwalające na rozwinięcie dyskusji, a więc kontrowersyjne. Uczestniczący w dyskusji także winni być do niej przygotowani, wnosząc własną inwencję do treści tematu. Dyskusja powinna poszukiwać w treści tematu czegoś "nowego", czego jeszcze nie było, co wydaje się ciekawe, realne i w miarę proste. Dyskusja nie powinna być skrepowana. Dyskutanci często przejawiają obawy, aby poszukiwane przez nich "nowości" nie były odczytane jako ignorancja prawd i treści ogólnie obowiązujących.

Jednym z istotniejszych warunków wpływających na realizację konwersatorium jest dokonanie wyboru prelegenta i tematu tegoż konwersatorium. Podstawę tej decyzji powinno stanowić założenie wynikające z tego, czy zamierzamy dążyć do poszerzenia czy też pogłębienia wiedzy na określony temat. Stanowi to także podstawę do wszechstronnego przygotowania się członków koła do tego przedsięwzięcia.

Warunkiem pomyślnej realizacji seminarium jest przede wszystkim zakończenie cyklu jego przygotowania na drodze przeprowadzenia informacji, dyskusji, konwersatorium, itp., a także opracowania przedyskutowanych na forum koła referatów programowych. Wskazane jest, by w tej formie pracy koła uczestniczyli przedstawiciele innych kół naukowych słuchaczy lub naukowych kół podchorążych, co znacznie poszerza i pogłębia tematykę oraz uatrakcyjnia przebieg samego przedsięwzięcia. Poza tym daje możliwości wykazania się najlepiej przygotowanym do seminarium członkom koła. Te same względy przemawiają za udziałem w seminarium kadry naukowo-dydaktycznej.

Podobne warunki jak przy realizacji seminarium wymagane są przy formie pracy, jaką jest narada czy sympozjum. Dodatkowo opracowuje się tezy, które powinny być dostarczone do uczestników z wyprzedzeniem umożliwiającym im przygotowanie się do czynnego udziału w dyskusji. Zapraszającym gościom tezy doręcza się wraz z zaproszeniami. Jeżeli jeszcze seminarium może być prowadzone "na roboczo", to sympozjum powinno posiadać poważną oprawę, do której zaliczyć można odpowiednie przygotowanie sali sympozjum, włączenie do obrad projekcji filmu lub pokazu, itp. Dobrym zwyczajem przyjętym w Kole Naukowym Taktyki Lotnictwa jest wykonanie po zakończeniu obrad pamiątkowego zdjęcia uczestników.

Natomiast warunkiem zorganizowania spotkania z zaproszonym gościem jest dokonanie wyboru tematu interesującego członków koła, a wynikającego z potrzeb studiów oraz akceptacja tematu przez zapraszaną osobę.

Uczestnictwo w rozbudowie i modernizacji bazy szkoleniowej warunkują zwłaszcza potrzeby słuchaczy. Istotne są przy tym zmiany wynikające z programów kształcenia. Wskazane jest, by członkowie koła rocznika starszego brali udział w modernizacji bazy dydaktycznej dla rocznika młodszego, znając już treść potrzeb tematycznych.

Warunkiem utrzymywania współpracy z innymi kołami naukowymi słuchaczy w ASG WP jest zwłaszcza współpraca zarządów zmierzająca do udziału w przedsięwzięciach realizowanych przez dane koło. Podstawą dobrej współpracy jest terminowe przekazanie tematów i zagadnień realizowanych przedsięwzięć do wiadomości zainteresowanych członków kół naukowych.

Zasada utrzymywania współpracy z jednostkami wojskowymi jest podobną do funkcjonującej w wypadku współpracy z innymi kołami naukowymi w ASG WP, jednakże od zarządu wymaga większych wyprzedzeń czasowych w realizacji przedsięwzięć przygotowawczych, co wynika ze znacznie dłuższego obiegu informacji oraz konieczności takiego ustalenia zagadnień, aby znalazła swoje odzwierciedlenie bieżąca praktyka szkolenia wojsk. Natomiast warunkiem udziału słuchaczy w ćwiczeniach wojsk jest dobre przygotowanie członków kół naukowych do ćwiczeń oraz postawienie im konkretnych zadań. Na przykład w ćwiczeniu pk. "ZIMORODEK-80" członkowie Koła Naukowego Taktyki Lotnictwa otrzymali - jako dodatkowe - zadanie opracowania omówienia tego ćwiczenia i zapoznanie z jego treścią słuchaczy katedry.

Warunkiem uczestniczenia w pracy naukowo-badawczej katedry jest zwłaszcza działalność w kole naukowym słuchaczy, posiadających już pewien dorobek uzyskany w kole oraz mających predyspozycje do takiej pracy. Podstawą jednak właściwego wykorzystania takich możliwości słuchaczy jest powołanie członków koła do określonych zespołów badawczych, których kierownicy udzielają wytycznych do działalności w zespole i systematycznie udzielają porad oraz rozliczają w trybie indywidualnym każdego członka zespołu.

Jednym z podstawowych warunków popularyzacji efektów działalności koła i jego członków jest systematyczne publikowanie zwłaszcza na łamach Akademickiego Biuletynu Słuchaczy. Biuletyn ten stwarza warunki do realizacji tej formy pracy kół w akademii. Słuchacze, którzy mają dorobek pisarski na jego szpaltach powinni dążyć do wychodzenia z publikacjami na łamy innych periodyków wojskowych. W akademii istnieją również dobre warunki do popularyzacji wyników pracy kół na wystawach, które koło może organizować z różnych okazji: rozpoczęcia i zakończenia roku akademickiego, święta rodzaju wojsk, dnia przodownika itp. Poza tym koła powinny uzyskać możliwości eksponowania swego dorobku w im przydzielonych gablotach.

Dotychczasowe doświadczenia oraz przeprowadzone badania dowiodły, że przedstawione formy pracy zdały pomyślny egzamin w ruchu naukowym akademii. Jedynie konwersatorium jest dopiero ostatnio podejmowaną, nie stosowaną szeroko, ale znajdującą uznanie formą pracy. Ocenia się, że dla zastosowania określonej formy pracy przez koło istotne znaczenie posiada stworzenie warunków dających gwarancje skutecznego zastosowania takiej, a nie innej formy pracy. Jedne z tych form są bardziej proste, inne trudniejsze do zastosowania. Należy dążyć do tego, aby zmierzać od podejmowania form łatwiejszych do bardziej złożonych. Pozwoli to na włączanie większej liczby słuchaczy do przedsięwzięć koła i dobre kierowanie tokiem przygotowania i przeprowadzenia przedsięwzięcia koła.

Do podstawowych zalet tego wariantu form pracy należy zaliczyć: możliwość zastosowania wszystkich form przez każde koło w ASG WP; czynne angażowanie wszystkich słuchaczy do pracy koła; dużą różnorodność form pracy i możliwość stosowania form od prostych do złożonych.

Podstawowe wady omawianego wariantu wynikają stąd, że : duża różnorodność tych form może doprowadzić do znacznego rozproszenia działalności koła; jeżeli zechce ono zastosować wszystkie formy pracy w roku akademickim; szereg form pracy nie stwarza korzystnych warunków do uzyskania wyników pretendujących do działalności w pełni naukowej.

b/ Podstawowe formy pracy drugiego wariantu to: samodzielne studiowanie; indywidualne lub zespołowe opracowywanie tematów naukowo-badawczych; recenzowanie opracowań o tematyce fachowej; doskonalenie publicystyczne członków koła; nawiązanie i utrzymywanie kontaktów w ramach współpracy z ruchem naukowym akademii wojskowych i uczelni cywilnych oraz z ośrodkami naukowymi wojska ^{162/}, organizowanie i udział w uczelnianych i międzyuczelnianych zebraniach naukowych /konferencjach, seminariach, sympozjach itp./.

Podjęcie formy pracy, jaką stanowi samodzielne studiowanie, wymaga tych samych warunków i może być podejmowane podobnie jak przedstawiono to w wariantcie pierwszym "a".

^{162/} Jeżeli członkowie koła /zarząd/ uznają za celowe, to można podejmować inne przedstawione wyżej formy pracy.

Opracowanie indywidualne /zespołowe/ określonych tematów stanowić mogłoby w tym wariantcie podstawową formę pracy koła i jego członków. Celem przy realizacji tej formy jest uzyskanie dorobku naukowego, zwłaszcza dotyczącego tematów znajdujących się w planie naukowo-badawczym akademii. Opracowywanie tematów naukowo-badawczych w warunkach akademii jest bardzo trudne, co wynika z charakteru treści badanej problematyki dotyczącej przede wszystkim problemów operacyjnych, itp. Dlatego wydaje się, że mniejszy nacisk można by położyć na indywidualne, a większy - na opracowania zespołowe.

Tak indywidualne, jak i zespołowe opracowywanie tematów naukowo-badawczych mogłoby być realizowane pod kierownictwem nauczyciela akademickiego, badającego podejmowany przez koło temat. Nauczyciel ten udzielałby słuchaczowi /grupie słuchaczy/ wytycznych do opracowania problemu, a następnie konsultowałby tegoż słuchacza /grupę słuchaczy/ aż do zakończenia prac przy ostatecznym kształcie opracowania. Problematyka wynikająca z treści opracowania naukowego mogłaby znaleźć się w oficjalnych materiałach do szkolenia słuchaczy akademii lub też stanowić materiał zalecany do szkolenia. Natomiast dorobek naukowy uzyskany dzięki realizacji tej formy pracy koła naukowego mógłby ukazać się drukiem w periodykach akademickich i innych wojskowych, stanowiąc równocześnie dla autora podstawę do szerszych publikacji.

Recenzowanie opracowań jako forma pracy w ruchu naukowym słuchaczy ma na celu przede wszystkim zachęcenie do samodzielnego poszukiwania i studiowania literatury, poszerzania i pogłębiania wiedzy, zwłaszcza z zakresu taktyki i sztuki operacyjnej, opanowania umiejętności wyłowienia najważniejszych treści opracowania, ich poprawnego i wnikliwego streszczenia oraz kształtowania własnego stylu pisarskiego. Recenzowanie jest formą indywidualnej pracy słuchaczy w kole naukowym, chociaż nie należy wykluczać metody zespołowej.

Doskonalenie działalności publicystycznej to forma pracy członków koła naukowego słuchaczy wymagająca szczególnie dużego doświadczenia praktycznego i bogatej wiedzy, a także posiadania dorobku o charakterze naukowym oraz określonych predyspozycji pisarskich. Ta forma pracy koła mogłaby mieć na celu rozwinięcie uzdolnień pisarskich członków koła i popularyzację wiedzy zwłasz-

cza taktyczno-operacyjnej. Dla szerokiego rozwinięcia tej formy pracy konieczne jest tworzenie warunków umożliwiających zamieszczanie artykułów opracowanych przez członków koła naukowego na łamach Zeszytów Naukowych ASG WP, Myśli Wojskowej, itp., co z kolei wymagałoby powiększenia w takich wydawnictwach działu poświęconego opracowaniom zrealizowanym w ramach pracy w kołach naukowych słuchaczy.

Nawiązanie i utrzymywanie współpracy z ruchem naukowym akademii wojskowych i wyższych uczelni cywilnych wymaga takich samych warunków jak z naukowymi kołami podchorążych i może być podejmowane na zasadach przedstawionych w wariantcie pierwszym /"a"/. Natomiast współpraca z ośrodkami naukowymi wojska mogłaby mieć na celu uzyskiwanie najnowszych danych dotyczących podejmowanych tematów i opracowań z zakresu teorii i praktyki wojska, a także przenoszenie uzyskanych w tej współpracy danych na grunt akademii dla szybszego ich wdrożenia do procesu dydaktycznego.

Przeprowadzone metodą wywiadu badania wykazały, że taki wariant form pracy koła naukowego słuchaczy mógłby być wariantem perspektywicznym dla pracy ruchu naukowego słuchaczy naszej uczelni. Realizowanie działalności tymi formami pracy pozwala na uzyskanie wysokich wyników o charakterze naukowym i badawczym.

Do podstawowych zalet tego wariantu form pracy koła można zaliczyć: prowadzenie pracy w kole naukowym słuchaczy o charakterze naukowo-badawczym; możliwość uzyskania przez członków ruchu naukowego dorobku sensu stricto naukowego; umożliwienie nabycia w czasie studiów umiejętności prowadzenia wojskowych badań naukowych; zbliżenie członków kół naukowych słuchaczy do kadry naukowo-dydaktycznej akademii; zbliżenie członków kół naukowych słuchaczy do ośrodków naukowo-badawczych, gdzie mogliby oni zapoznać się z najnowszymi osiągnięciami myśli i techniki wojskowej; włączenie się w nurt ruchu naukowego słuchaczy akademii wojskowych i studentów uczelni cywilnych.

Podstawowymi wadami tego wariantu są: znaczna strata czasu na organizację przedsięwzięć koła; konieczność zaangażowania bardziej doświadczonej kadry naukowo-dydaktycznej akademii do współpracy z ruchem naukowym słuchaczy; konieczność pokonania

trudności dotyczących współpracy w relacji "koło naukowe słuchaczy - ośrodek naukowo-badawczy"; konieczność znacznego zwiększenia możliwości publikowania dla członków ruchu naukowego słuchaczy.

Wydaje się, że należałoby rezygnować z niektórych form pracy, to jest z tych, które nie sprawdziły się czy też nie odpowiadają współczesnym potrzebom koła. W bardzo małym zakresie i tylko sporadycznie podejmowano w akademii zalecaną i wymienianą w materiale opracowanym na posiedzenie Rady Naukowej ASG WP ^{163/}formę pracy określoną jako uczestnictwo członków kół naukowych słuchaczy w procesie dydaktycznym w roli asystentów nauczycieli akademickich. Wydaje się, że zwłaszcza obecnie w trakcie realizacji programowej tematów taktyczno-operacyjnych należałoby zrezygnować z udziału członków kół naukowych w charakterze asystentów-wolontariuszy, gdyż słuchacze stwierdzają, że nie są w stanie sprostać takim zadaniom. Natomiast wskazane jest stosowanie tej formy pracy podczas realizacji zajęć z takiego przedmiotu, jak historia sztuki wojennej, zwłaszcza gdy zajęcia prowadzone są w terenie.

Z kolei taką formą pracy jak aktywny udział w ruchu wynalazczo-nowatorskim jako tą, która nie zdała egzaminu na terenie ASG WP w aktualnej postaci, należałoby się bliżej zainteresować i po gruntownej analizie dokonać prób jej znowelizowania i upowszechnienia w kołach naukowych i wśród słuchaczy w ogóle. Pamiętać trzeba, że bieżące zadania w realizacji programu kształcenia nie stwarzają sprzyjających warunków do zastosowania tej formy pracy ^{164/}.

Ocenia się, że przechodzenie od form pracy zaleconych do realizacji w wariantcie pierwszym /"a"/ do form pracy proponowanych w wariantcie drugim /"b"/ mogłoby być płynne, sukcesywne i następować w wyniku potrzeb koła bez żadnych uwarunkowań. Podstawę podjęcia określonej formy pracy stanowić może wyłącznie umożliwienie realizacji opracowania tematu naukowego przez koło.

163/ Problemy Rozwoju ..., op.cit., s. 3

164/ Ibidem ..., op.cit., s. 4

Doświadczenie uzyskane w pracy kół naukowych słuchaczy wskazuje, że nie należy narzucać form pracy kołom naukowym nawet w odniesieniu do konkretnej koncepcji działalności koła. Zarząd koła powinien dążyć do dokonywania doboru tych form pracy, które w warunkach danego koła zapewnią skuteczną realizację podjętych zadań. Wydaje się, że nowych członków koła należałoby angażować do czynnego udziału w pracy najpierw przy wykorzystaniu form prostych.

Wskazane byłoby realizowanie drugiego wariantu /"b"/ form pracy, jednakże praktyczne możliwości słuchaczy aktualnie predystynują ich do realizacji form pracy wyszczególnionych w wariantcie pierwszym /"a"/.

Ocenia się, że pożądanym byłoby realizowanie już sprawdzonych przez koło naukowe form pracy, ale jednocześnie należy sukcesywnie poszukiwać nowych form, które pozwolą na osiągnięcie coraz poważniejszych wyników działalności naukowej.

Badania wykazały, że niezależnie od realizowanego działania i przyjętej formy pracy w większości przedsięwzięć koła naukowego słuchaczy - jeżeli jest to możliwe - powinni brać udział zapraszani przedstawiciele nauki, doświadczeni praktycy z jednostek wojskowych, pracownicy sztabów, oficerowie naukowcy /dydaktycy/ ASG WP, innych akademii wojskowych czy instytutów naukowo-badawczych, a także przedstawiciele instytucji centralnych MON.

Dobrze dobrane formy pracy koła naukowego w znacznym stopniu ułatwiają zrealizowanie tematów naukowych przez członków ruchu naukowego słuchaczy. Równocześnie muszą one uwzględniać strukturę organizacyjną ruchu naukowego słuchaczy w uczelni i zagadnienia funkcjonowania kół naukowych słuchaczy w akademii. Zagadnienia te przedstawione zostaną w kolejnym punkcie rozdziału.

2.4. Struktura organizacyjna i funkcjonowanie kół naukowych słuchaczy w ASG WP

Struktura organizacyjna ruchu naukowego słuchaczy wieńczy zagadnienia miejsca, zadań, a także treści i form pracy kół naukowych w uczelni i jest podstawą racjonalnego funkcjonowania tegoż ruchu. Zagadnieniu temu należy zatem poświęcić szczególną uwagę, dążąc do aktywizacji ruchu naukowego w ASG WP.

Koło naukowe

Struktura organizacyjna to układ elementów odzwierciedlających budowę wewnętrzną i tworzących całość ruchu naukowego w uczelni. Zasadniczym ogniwem ruchu naukowego słuchaczy w uczelniach, a także w akademii było, jest i mogłoby pozostać koło naukowe słuchaczy. Doświadczenie bowiem wykazało, że dobra działalność koła była podstawą efektów uzyskiwanych przez poszczególnych członków tegoż koła. W kole naukowym słuchaczy odbywają się przedsięwzięcia, poczynając od planowania pracy, poprzez realizowanie podjętych zadań aż do sprawozdawczości ze zrealizowanej działalności łącznie.

Koło naukowe słuchaczy w Akademii Sztabu Generalnego WP mogłoby być społecznym, dobrowolnym stowarzyszeniem słuchaczy, stwarzającym korzystne warunki i dającym możliwości rozwijania i zgłębiania procesu kształcenia w uczelni, a także dającym możliwości zapoznania się z podstawami metodyki wojskowych badań naukowych i rozwijania zainteresowań naukowo-badawczych. Jednakże równolegle ze społecznym charakterem mogłoby ono być ujęte w pewne określone ramy natury administracyjnej, pozwalające na realizację celów działania i umożliwiające wykonanie podejmowanych zadań.

Koło naukowe słuchaczy mogłoby działać w oparciu o bazę jaką dla jego działalności stanowi katedra - i tak to jest obecnie. Może ono także pracować w oparciu o wydział /akademię/. Takie rozwiązania potwierdzone zostały w badaniach ankietowych słuchaczy i wywiadach przeprowadzonych z kadrą naukowo-dydaktyczną akademii. Jeżeli zatem mielibyśmy uwzględnić tę problematykę w odniesieniu do wariantów działania ruchu naukowego słuchaczy w ASG WP, to koła mogą mieć następujący charakter :

a/ Koło naukowe słuchaczy o charakterze monotematycznym.

Koło takie prowadzić będzie swoją działalność w oparciu o bazę, którą dla niego będzie katedra. Priorytet w jego działalności zajmować więc będą tematy rozpatrywane na forum koła i przez jego członków, mające charakter ograniczony, jednostronny, nie wykraczający daleko poza specjalistyczny charakter kształcenia danej katedry.

Członkowie koła dokonują spośród siebie wyboru zarządu koła. Zarząd jest organizatorem i koordynatorem wszystkich przedsięwzięć realizowanych przez członków danego koła. Ta funkcja zarządu mogłaby pozostać niezmieniona, rola jej powinna jednak być traktowana jako zasadnicza nie tylko dla przewodniczącego, ale dla całego składu zarządu, który kieruje całym zakresem pracy koła. W warunkach ASG WP zarząd koła mógłby być wybierany na okres dwóch lat. Co roku skład zarządu należałoby uzupełniać o przedstawicieli pierwszych kursów.

Propozycje te zostały już sprawdzone i z powodzeniem zastosowane w kołach naukowych słuchaczy Wydziału Wojsk Lotniczych i OPK. Podtrzymanie tej praktyki pozwoliłoby na realizację zamierzeń koła naukowego, zwłaszcza o charakterze długofalowym. Coroczne dokooptowywanie do składu zarządu koła umożliwi adaptację nowych członków zarządu do tego typu pracy i przygotowuje ich do przyjęcia odpowiedzialnych stanowisk w zarządzie koła naukowego w kolejnych latach akademickich. Zarząd koła naukowego słuchaczy, aby mógł skutecznie pracować, powinien mieć sprecyzowane obowiązki.

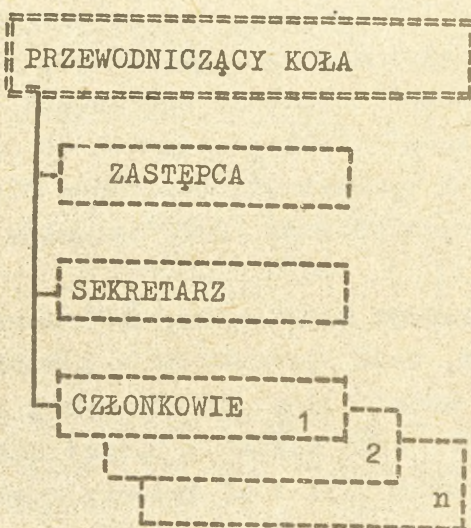
Do podstawowych obowiązków zarządu koła mogłoby należeć : organizowanie co najmniej raz w miesiącu posiedzenia zarządu, na którym planowano by i oceniano na bieżąco działalność poszczególnych członków koła; przydzielanie imienne zadań wynikających z planu pracy koła z uwzględnieniem zainteresowań i możliwości członków koła; reprezentowanie koła w ruchu naukowym słuchaczy; ustalanie imiennego składu delegacji do udziału w przedsięwzięciach poza kołem naukowym; utrzymywanie kontaktów z kołami naukowymi w ASG WP; prowadzenie dokumentacji koła i opracowywanie sprawozdań z pracy koła; utrzymywanie bieżącej współpracy z opiekunem naukowym koła; nadzorowanie pracy sekcji /członków koła, zespołów/ i udzielanie im pomocy w realizacji zadań, a zwłaszcza opracowywanie i konsekwentne realizowanie planu pracy koła ^{165/}, także opiniowanie działalności członków koła.

165/ Plan pracy może być opracowany przez zarząd z udziałem opiekuna, a po akceptacji przez szefa katedry przedstawiony na zebraniu dla przyjęcia do realizacji.

W skład zarządu mogliby wchodzić: przewodniczący koła, jego zastępca, sekretarz koła i członek /członkowie/ zarządu koła. Członkowie zarządu mogliby być równocześnie przewodniczącymi sekcji, a więc liczba członków zarządu byłaby uzależniona od liczby sekcji w kole.

Ogólny schemat składu zarządu koła, naukowego słuchaczy w ASG WP mógłby być następujący:

Schemat nr 4

Proponowany skład zarządu koła i podział funkcji wydaje się najbardziej odpowiednim dla ruchu naukowego słuchaczy w warunkach akademii. Skład zarządu mogliby powoływać i również odwoływać jego członków Walne Zebranie Koła ^{166/}. Walne zebranie mogliby odwoływać poszczególnych członków zarządu na wniosek przewodniczącego albo opiekuna koła naukowego słuchaczy. Natomiast postanowienia władz koła /zarządu/ mogłyby być akceptowane zwykłą większością głosów.

Przewodniczący koła i sekretarz mogliby być odpowiedzialnymi za prowadzenie dokumentacji koła. Podstawowym dokumentem pracy koła może być zeszyt pracy koła. Zeszyt taki mógłby zawierać ewidencję członków koła, kierunki działania na rok akademicki /okres czasu/, plany pracy koła, protokoły z zebrań. Na wstę-

^{166/} Takie ustalenia wypracował ruch naukowy słuchaczy w większości uczelni wyższych.

pie może znajdować się regulamin koła opracowany na podstawie uczelnianego statutu kół naukowych słuchaczy. Regulamin taki mógłby zawierać, obok postanowień ogólnych, zasady przynależności do koła oraz zagadnienia związane z działalnością koła. W rezultacie zeszyt pracy byłby jedynym dokumentem obejmującym całość zagadnień związanych z działalnością koła naukowego słuchaczy w ASG WP.

W planowaniu pracy podstawowe miejsce zajmuje dokumentacja koła. Należy mieć na uwadze wyniki badań, które określały zdecydowaną niechęć do prowadzenia wszelkiej dokumentacji. Zatem dokumentacja musi być zminimalizowana, sprawdzona tylko do podstawowych potrzeb. Takimi potrzebami będą zwłaszcza : konieczność prowadzenia systematycznej, uporządkowanej, planowej pracy w określonym okresie czasu; istnienie możliwości zorientowania członków koła w przedsięwzięciach przyjętych do opracowania w połączeniu z terminami ich realizacji; możliwość zreasumowania działalności koła i uzyskanych efektów pracy członków w określonym przedziale czasu.

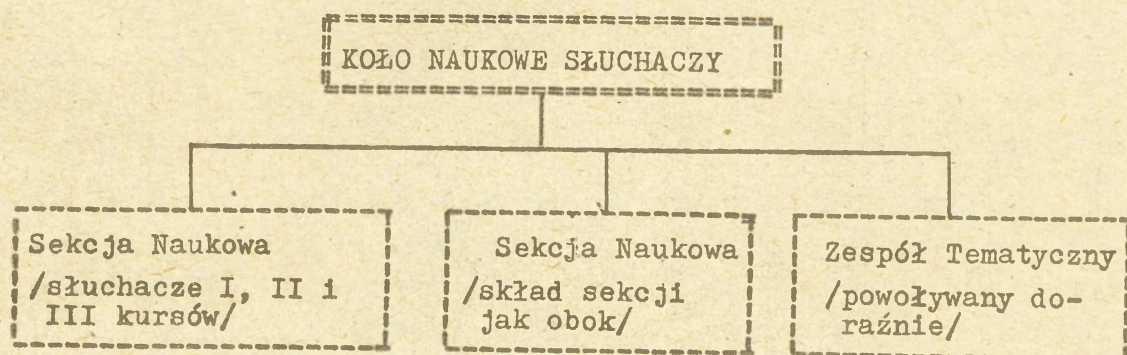
Podstawowym dokumentem, jaki mogłoby prowadzić koło naukowe słuchaczy, obok opracowywania lakonicznych protokołów z przedsięwzięć koła i jego zarządu byłby plan pracy koła naukowego. Plan pracy koła zestawia zarząd koła, przyjmują go członkowie koła, a akceptuje szef katedry /instytutu/. Plan pracy mógłby być opracowany w formie tabelarycznej, przedstawiając okres planowanego przedsięwzięcia w ujęciu miesięcznym, od rozpoczęcia roku akademickiego począwszy. Kolejne rubryki stanowiłyby treść zamierzenia, wykonawcę, odpowiedzialnego z ramienia koła lub prowadzącego zamierzenie, a także uwagi, w których notowano by spostrzeżenia z realizacji danego przedsięwzięcia. Wzór układu planu pracy koła przedstawia załącznik nr 7.

Zarząd, opracowując plan pracy, musi mieć na uwadze dotychczasowe doświadczenia z praktyki działalności koła, a zwłaszcza obciążenie słuchaczy realizacją programu kształcenia. Uwzględnić przede wszystkim należałoby okresy kolokwium, ćwiczeń, sesji egzaminacyjnych itp. Doświadczenie wykazało, że nie można obciążać planu pracy koła w miesiącach maj, czerwiec i lipiec każdego roku, co jest warunkowane realizacją programu nauczania akademii. W tym okresie prowadzi się intensywne ćwiczenia w terenie i równocześnie przygotowania do egzaminów rocznych i dyplomowych.

Skuteczną pracę wszystkim członkom koła naukowego może zapewnić dobrze ustalona struktura organizacyjna koła.

Koło naukowe słuchaczy mające charakter monotematyczny mogłoby posiadać strukturę organizacyjną przedstawioną na schemacie nr 5.

Schemat nr 5

Podstawowa praca koła takiego typu odbywałaby się w sekcjach naukowych. W sekcjach skupieni byliby słuchacze reprezentujący dowolny rok studiów. Zasadniczy ton pracy mogłoby nadawać słuchacze posiadający duże doświadczenie w takiej pracy. Systematycznie do pracy w sposób aktywny włączaliby się członkowie koła z pierwszego roku studiów. Zarząd koła /sekcja/ mógłby w realny sposób inspirować włączanie się tychże członków, gdyby stwierdził, że nie potrafią oni tego uczynić sami. Realne włączenie do pracy mogłoby rozpoczynać się od przydzielania najprostszych zadań i zwiększania stopnia trudności zadań kolejnych.

Stwierdzono wyżej, że w sekcji naukowej odbywać się powinna podstawowa praca członków koła naukowego słuchaczy. Zatem sekcja naukowa powinna być grupą zrzeszającą członków koła, którzy reprezentowaliby konkretne zainteresowania osobiste o charakterze fachowym i którzy zadeklarowaliby się do pracy nad określonymi tematami naukowymi.

Pracami sekcji może kierować jej przewodniczący wybrany przez członków koła. Wskazane jest, aby przewodniczący sekcji był członkiem zarządu koła, gdyż ułatwia to znacznie organizację pracy tak koła jak i sekcji oraz przyczynia się do podniesienia

efektywności pracy członków sekcji. Prowadzenie dokumentacji w sekcji nie powinno być obowiązujące. Sekcja może zrzeszać słuchaczy dowolnych kursów /równocześnie pierwszego, drugiego i trzeciego/ jednego profilu kształcenia. Nie należy wykluczać organizacji sekcji wyłącznie jednego kursu /sekcja pierwszego itp. kursu/ danego profilu kształcenia.

Koło naukowe słuchaczy może powoływać zespoły tematyczne. Zespół taki powołuje się na doraźne potrzeby dla zrealizowania konkretnego zadania. Członkowie zespołu dokonują spośród siebie wyboru przewodniczącego takiego zespołu. Przewodniczącego zespołu tematycznego mógłby wyznaczać także zarząd koła. Po zrealizowaniu i rozliczeniu tematu zespół zostaje rozwiązany, a jego członkowie wracają do pracy w dotychczasowych sekcjach naukowych.

Do podstawowych zalet organizacji i funkcjonowania koła naukowego o charakterze monotematycznym można by zaliczyć: umożliwienie równoległej pracy słuchaczom wszystkich lat studiów na danym kierunku nauczania; ułatwienie adaptacji do pracy w kole naukowym słuchaczom pierwszego roku studiów; możliwość stopniowania trudności w opracowywanych tematach; umożliwianie słuchaczom starszych kursów nabywania umiejętności w kierowaniu zespołami słuchaczy przy realizacji przedsięwzięć koła naukowego; możliwość uzyskania wysokiego poziomu pracy członków koła; prowadzenie działalności w oparciu o znaną bazę katedralną; prowadzenie pracy, która umożliwi całej grupie szkoleniowej pogłębienie i poszerzenie programu kształcenia.

Do podstawowych wad natomiast można by zaliczyć: trudności w organizacji i przeprowadzaniu przedsięwzięć koła zwłaszcza w ograniczonym czasie, wynikające z różnych terminów zajęć programowych; masowy udział słuchaczy w pracy koła realizującego zadania o charakterze dydaktycznym; brak waloru naukowego koła.

b/ Koło naukowe słuchaczy o charakterze interdyscyplinarnym

Takie koło mogłoby prowadzić swą działalność naukową przede wszystkim w oparciu o bazę, jaką stanowiłby wydział /instytut/ lub szczebel akademii /uczelniany/. Koło takie w swej pracy mogłoby podejmować tematy, w treściach których wszechstronnie rozpatrywana i opracowywana byłaby określona problematyka.

Z zasady tak tematy, jak i treści mogłyby wykraczać poza program kształcenia akademii.

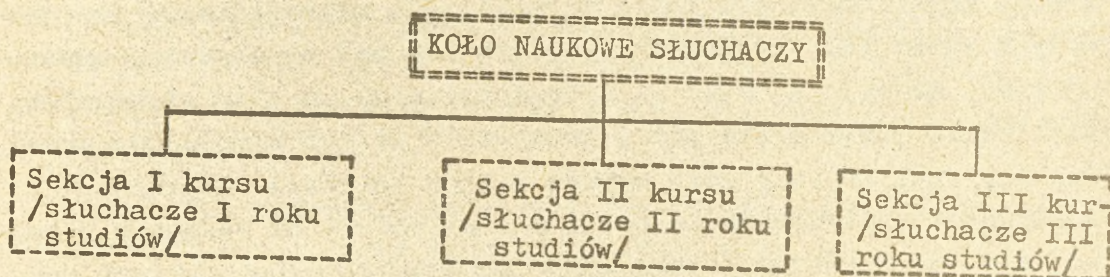
Koło takie mogłoby stanowić "bractwo" naukowe słuchaczy. Poprzez położenie szczególnego nacisku na zagadnienia poznania metodyki pracy naukowej w wojsku dawałoby ono podstawy do podjęcia i rozwijania u swych członków umiejętności prowadzenia pracy o charakterze naukowym w warunkach studiów w ASG WP.

Koło interdyscyplinarne mogłoby prowadzić swą działalność w skali wydziału lub w skali uczelni.

Zasadnicze zagadnienia dotyczące składu zarządu koła, jego wyboru, kadencji oraz obowiązków czy też dokumentacji mogłyby być podobne jak przedstawione w wariancie koła monotematycznego /"a"/.

Koło naukowe słuchaczy mające charakter interdyscyplinarny mogłoby mieć strukturę organizacyjną przedstawioną na schemacie nr 6.

Schemat nr 6

Zasadnicza praca naukowa mogłaby być prowadzona przez członków koła indywidualnie lub też zespołowo w sekcjach zrzeszających słuchaczy jednego roku studiów. Słuchacze ci z zasady byłiby z wydziału, przy którym koło działa, lub też z całej uczelni.

Zarząd koła mógłby zlecać sekcji pierwszego kursu takie zadania /tematy/, które by leżały w sferze możliwości tych słuchaczy i mogły stanowić zadanie o charakterze podstawowym dla danego opracowania. Na drugim roku mogłyby one być rozwijane, a finalizowanie /zakończenie opracowania/ mogłoby następować na trzecim roku studiów.

Z kolejnych zadań w roku akademickim najtrudniejsze mogłyby być podejmowane przez sekcje trzeciego kursu.

Słuchacze pierwszego kursu mogliby przystępować do czynnego działania w kole naukowym tuż po zakończeniu pierwszego semestru. Dawałoby to tymże słuchaczom możliwość stosunkowo swobodnego włączenia się w działalność koła. Z momentem rozpoczęcia aktywnej działalności w kole naukowym sekcji pierwszego kursu słuchaczom tym należy poświęcić znaczną uwagę, otaczając członków tej sekcji opieką merytoryczną i organizacyjną. Byłoby to zadanie dla zarządu koła, sekcji wyższych lat studiów jak i dla opiekuna koła, a także konsultanta tej sekcji.

W kole takim nie należałoby wykluczać możliwości powoływania zespołów tematycznych do realizacji konkretnych opracowań, gdyż kształtujące się tendencje funkcjonowania ruchu naukowego wskazują na możliwość wystąpienia takiej potrzeby.

Zaletami takiego koła naukowego słuchaczy są między innymi: możliwość stopniowego włączania się członków koła do pracy naukowej w składzie całej sekcji; stworzenie warunków do opracowania tematów naukowych w minimalnym okresie czasu; znaczne ułatwienie organizacji związanej z realizacją przedsięwzięć podejmowanych przez koło; działalność słuchaczy byłaby bardziej wszechstronna, mając charakter interdyscyplinarny, a więc stwarzałaby możliwości prowadzenia pracy naukowej w pełnym tego słowa znaczeniu; ruch naukowy jako całość miałby znacznie większe możliwości wychodzenia ze swoją działalnością na zewnątrz uczelni; opracowania naukowe słuchaczy mogłyby posiadać większą wartość naukową.

Pomimo posiadania tylu zalet koło takie nie jest wolne od wad, do których przede wszystkim można zaliczyć: sekcje kursowe prowadzą swą działalność w pewnym sensie w odosobnieniu, w bardzo luźnych kontaktach z sekcjami innych lat studiów tego samego koła; słuchacze pierwszego kursu bardzo mało mogą skorzystać z doświadczenia swych starszych kolegów w działalności naukowej słuchaczy; wymagana jest znacznie większa i samorzutna działalność szerokich rzesz kadry naukowo-dydaktycznej z gronem profesorów włącznie.

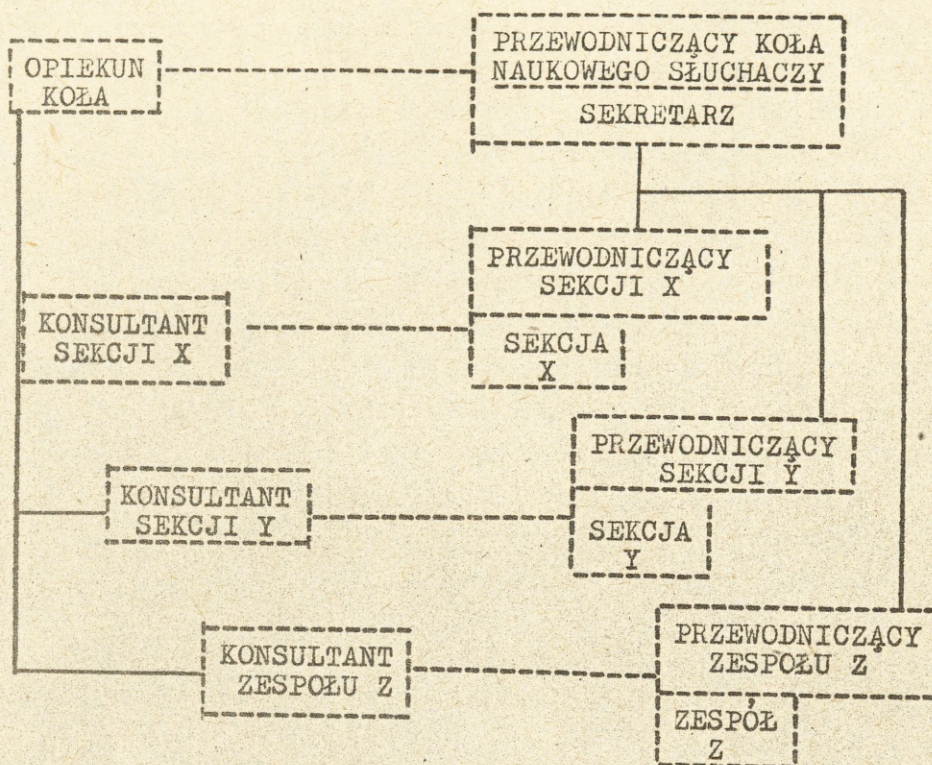
Doświadczenie oraz badania ankietowe i wywiady wykazały poważną rolę, jaką w ruchu naukowym słuchaczy, a zwłaszcza na szczeblach - koło naukowe i sekcja /zespół tematyczny/, odgrywają nauczyciele akademicy. Z zasady spotykamy się z określonymi schematami postępowania tych nauczycieli. Jedni opiekunami są tylko w sposób formalny: stoją oni jak gdyby obok i obserwują działalność nie angażując się do pracy, w której mogliby wziąć aktywny udział. Inni nauczyciele opiekunowie kół /zespołów/ starają się sami wykonać większość przedsięwzięć, niechętnie widząc pracę słuchaczy. Mówią im przy tym, jak gdyby, patrzcie jak to się powinno robić! Trzeci schemat postępowania to inspiracja słuchaczy do podejmowania określonych tematów, udzielanie im wszechstronnej pomocy, zwłaszcza merytorycznej i organizacyjnej. Żaden z tych schematów postępowania nauczyciela nie jest wolny od niedostatków, ale należy dążyć do eliminowania tych, którzy w ogóle nie udzielają słuchaczom żadnej pomocy.

W warunkach akademii wydaje się - co już potwierdziła praktyka działania - wskazane dobierać do funkcji opiekuna tych nauczycieli, którzy są doświadczonymi pracownikami naukowo-dydaktycznymi i posiadają predyspozycje do inicjowania przedsięwzięć. dobrej organizacji pracy własnej i zespołów ludzkich, a także mogą być dobrymi doradcami koła /sekcji, zespołu/ czy też poszczególnych członków koła tak pod względem metodycznym, jak i merytorycznym.

Sporeżnienia w relacjach opiekun koła - koło naukowe słuchacz, /zarząd koła/ lub też konsultant - sekcja /zespół/ bardzo często stanowią o aktywności i efektach pracy członków koła naukowego.

Należy zaznaczyć, że schemat strukturalno-organizacyjny działalności koła naukowego słuchaczy w ASG WP może być taki sam dla każdego z wariantów koła, przedstawionych wyżej.

Niezależnie od przyjętej struktury koła naukowego słuchaczy ogólny schemat organizacyjno-strukturalny mógłby się przedstawiać jak niżej.

Przedstawiona struktura funkcjonalna koła naukowego słuchaczy pokazuje stałe sekcje /oznaczone jako sekcje X oraz Y/, a także doraźnie, na potrzeby koła powoływane zespoły do opracowania konkretnego tematu naukowego /oznaczone jako zespół Z/. Oprócz tego pokazuje powiązania koła naukowego z nauczycielami akademickimi. Struktura ta sugeruje konieczność uczestnictwa przewodniczących sekcji w działalności /w składzie/ zarządu koła, co znacznie uprości zagadnienia organizacyjne związane z kierowaniem pracą sekcji /zespołów/ przez zarząd koła.

W akademii istniało szereg poglądów na temat liczby kół, jakie powinny prowadzić działalność naukową słuchaczy w ASG WP. Zarządzenie Komendanta Akademii Sztabu Generalnego WP w sprawie ukonstytuowania kół naukowych słuchaczy ^{167/} w punkcie pierwszym stwierdza: "Instytuty i katedry, nie mające kół naukowych, powoła-

167/ Zarządzenie ..., op.cit., s. 1

ją je do dnia 31 grudnia 1977 r. ...". Zatem katedry powołały do życia "katedralne" koła naukowe słuchaczy. Z organizacyjnego punktu widzenia było to pożądane, gdyż w okresie powstania i początkowej działalności koła te były otoczone szczególną opieką katedry, bez której nie byłyby w stanie rozpocząć, a następnie rozwijać swej działalności. Jednakże ramy organizacyjne znacznie usztywniły działalność kół naukowych katedr, które miały "własnych" słuchaczy. Na przykład Katedra Wojsk Rakietowych i Artylerii powołała koło o nazwie "Koło Naukowe Słuchaczy Katedry Wojsk Rakietowych i Artylerii" ^{168/}. Spowodowało to, że do takiego koła należeli wyłącznie słuchacze tejże katedry. Nie angażowali się w takim kole do pracy słuchacze zainteresowani zagadnieniami taktyki wojsk rakietowych i artylerii, gdyż należeli do "swojego" koła.

Inaczej przedstawiało się zagadnienie przynależności do kół powołanych przy katedrach nie mających własnych, a szkolących wszystkich słuchaczy /ogólnoakademickich, pozawydziałowych/. Na przykład Katedra Historii Sztuki Wojennej powołała Koło Naukowe Słuchaczy Katedry Historii Sztuki Wojennej ^{169/}. Koło to zrzeszało słuchaczy c zainteresowaniach historycznych. Członkowie koła reprezentowali różne kierunki kształcenia akademii.

Jeżeli zarządy kół i opiekunowie kół katedralnych nie mieli poważniejszych trudności natury organizacyjnej podczas przygotowania i przeprowadzania przedsięwzięć koła, to zarządy i opiekunowie kół ogólnoakademickich systematycznie borykali się z zebraniem większości swych członków oraz z planowym realizowaniem przedsięwzięć koła. Zagadnienia organizacyjne wywarły znaczny wpływ na efekty działalności, które w tej sytuacji były raczej skromne, chociaż koła zrzeszały głównie tylko "hobbystów" i należało oczekiwać znacznego dorobku naukowego.

168/ Tak było i w innych katedrach mających słuchaczy.

169/ Nazwa koła jest różnie podawana. Kpt. Henryk BARTKOWIAK nazywa je Kołem Wiedzy Naukowej przy Katedrze HSW /patrz - ABS nr 13 z grudnia 1976 r./. W tym samym ABS na str. 63 kpt. Władysław ZALEWSKI używa nazwy: Koło Studiowania Historii Wojskowości przy Katedrze Historii Sztuki Wojennej. Kpt. Anatol DĄBROWSKI na łamach ABS nr 10 z marca 1976 r. nazywa je Kołem Wiedzy Wojskowej /patrz - s. 81-82/.

Istnieniu kół katedralnych i ogólnoakademickich towarzyszyły próby łączenia kilku kół w wydziale ^{170/}. Komasaacji tej przyświecało dążenie do zmniejszenia liczby kół naukowych w uczelni. Niestety połączenie to nie przyniosło oczekiwanych efektów. Powrócono więc do form organizacyjnych katedralnych.

Kształtujące się tendencje w ruchu naukowym dotyczące organizacyjnych form koła naukowego w uczelni są dwuwariantowe, odpowiadające warunkom istniejącym w ASG WP. Jak zatem powinna wyglądać sprawa koła naukowego w akademii? Otóż ocenia się, że aktualnie największe możliwości rozwinięcia pracy, ale o charakterze popularno-naukowym, mają koła naukowe monotematyczne pracujące na bazie konkretnej katedry, przy czym zmierzające do zrzeszenia w swych szeregach słuchaczy nie tylko jednej, lecz wielu katedr akademii. W perspektywie kilku lat praca kół w takim układzie mogłaby pozwolić na organizację kół o charakterze interdyscyplinarnym z bazą działania w oparciu o wydział lub szczebel akademii albo też pozostających przy katedrze. Należałoby zrezygnować z dotychczasowego nazewnictwa kół w ASG WP, gdyż np. Koło Naukowe Słuchaczy Katedry Taktyki Wojsk Obrony Powietrznej Kraju sugeruje, że należeć do takiego koła mogą wyłącznie słuchacze tejże katedry. W nazewnictwie można by opuścić słowo "Katedry". Nazwa koła brzmiałaby: Koło Naukowe Taktyki Wojsk Obrony Powietrznej Kraju, co niejako instytucjonalnie rozszerza krąg potencjalnych członków ogólnie zainteresowanych problemami taktyki wojsk OPK.

Na podstawie przeprowadzonej analizy działania ruchu naukowego można stwierdzić, że jednym z podstawowych warunków pomyślnej pracy koła naukowego jest zagadnienie członkostwa w ruchu naukowym. Kształtujące się tendencje wywierają zasadniczy wpływ na to, że zagadnienie członkostwa w kole naukowym może być ustalone wariantowo:

a/ Dla kół monotematycznych: W tym wariantcie członkiem koła naukowego mógłby zostać każdy słuchacz, który dobrowolnie zgłosi chęć uczestnictwa w ruchu naukowym ^{171/} i przyjmie na siebie obowiązki wynikające z regulaminu danego koła naukowego.

170/ W Wydziale Wojsk Lotniczych i OPK dokonywano fuzji kół pracujących na bazie Katedry Taktyki Lotniczej, Katedry Taktyki Tyłów Wojsk Lotniczych i OPK oraz Katedry Taktyki OPK.

171/ Zgłoszenie może być dokonane ustnie u przewodniczącego sekcji.

Jedyną barierę w przyjęciu słuchacza do koła naukowego powinny stanowić dotychczasowe wyniki szkolenia uzyskane w toku studiów. Tylko negatywne oceny powinny wykluczać możliwość zostania członkiem koła naukowego słuchaczy.

Przyjęcie w poczet członków koła mogłoby nastąpić na zebraniu koła. Członkowie koła winni mieć określone prawa i obowiązki. Dotychczasowe doświadczenia wykazały, że do podstawowych należałyby prawa: uczestnictwa w przedsięwzięciach naukowych organizowanych w uczelni oraz w przedsięwzięciach międzyuczelnianych; brania udziału w ustalaniu planu pracy koła; domagania się wydzielania zadań w ramach pracy koła; wybierania i bycia wybieranym do władz koła i sekcji; zabierania głosu na zebraniach koła, zgłaszania wniosków i propozycji oraz dzielenia się uwagami; oceniania pracy zarządu koła; bycia wyróżnianym za aktywną i owocną działalność w ruchu naukowym słuchaczy.

Każdy członek koła naukowego powinien wiedzieć, że z tytułu przynależności do koła ciąży na nim określone obowiązki. Do zasadniczych obowiązków członka koła naukowego słuchaczy mogłoby należeć: przestrzeganie ustaleń zawartych w statucie kół naukowych uczelni i regulaminie koła; osiąganie wysokich wyników w nauce i prezentowanie pozytywnej postawy ideowo-moralnej; uczestniczenie w przedsięwzięciach podejmowanych przez koło; realizowanie opracowań naukowych w ramach pracy w kole; udział w popularyzacji wiedzy; aktywne wypowiedanie się w sprawach kierunków, form pracy koła i sposobów ich realizacji; realizowanie innych zadań podejmowanych przez koło naukowe słuchaczy.

Członkowie koła winni także czynnie propagować idee działalności w kołach naukowych zwłaszcza wśród słuchaczy pierwszego roku studiów w akademii. Wszyscy członkowie koła powinni mieć również pełną świadomość tego, że nieprzejawianie aktywności w pracach koła lub niestosowanie się do regulaminu koła może spowodować wykluczenie z koła naukowego słuchaczy.

Do zasadniczych warunków zastosowania tego wariantu należy zaliczyć konieczność aktywnej działalności koła mobilizującej słuchaczy nie będących członkami ruchu naukowego do włączenia się do tej działalności, przynoszenie konkretnego pożytku dydaktycznego słuchaczom akademii, a także umożliwienie wszystkim słuchaczom udziału w pracy z gwarancją podołania jej wymogom.

Ważne jest także, aby ta działalność znalazła poparcie wśród kadry naukowo-dydaktycznej katedry, a zwłaszcza jej szefa. Istotne znaczenie obok wymienionych warunków posiada również możliwość programowego wydzielenia czasu przeznaczonego na pracę w kole. Jeżeli uwzględnić, że część kadry będzie zaangażowana do tej działalności, to szereg przedsięwzięć koła należałoby organizować w godzinach popołudniowych, a zwłaszcza w dni, kiedy słuchacze nie mają zajęć programowych.

Zaletami tego wariantu w odniesieniu do członków koła jest przede wszystkim to, że: istnieją warunki do masowej czynnej pracy prawie wszystkich słuchaczy akademii; praca w kole naukowym daje możliwości skuteczniejszej realizacji programu kształcenia wszystkim członkom koła, pogłębiając i poszerzając uzyskiwaną w uczelni wiedzę; wpływ katedry na kierunki pracy i plany pracy kół naukowych umożliwia podejmowanie w kole tematów ułatwiających realizację planów dydaktycznych na najwyższym poziomie.

Do podstawowych wad tego wariantu można zaliczyć zwłaszcza: praktycznie brak możliwości prowadzenia rzetelnej pracy naukowej przez członków koła; zaniżanie możliwości wykazania się słuchaczy szczególnie uzdolnionych w kierunku naukowym; małą możliwość utrzymania kontaktów z ruchem naukowym akademii wojskowych.

b/ Dla kół interdyscyplinarnych. Członkiem koła mógłby zostać słuchacz o wyraźnych zainteresowaniach, predyspozycjach i zdolnościach naukowo-badawczych oraz zdolnościach dydaktycznych potwierdzonych przez kierownika taktycznego grupy po ukończeniu pierwszego semestru. Poza tym słuchacz taki powinien umieć organizować swoją pracę w sposób racjonalny i - co jest bardzo ważne - osobiście wyrazić chęć podjęcia pracy w konkretnym kole naukowym.

Podstawowym warunkiem doboru członków do takiego koła naukowego jest szczególnie umiejętne podejście do zagadnienia informacji o możliwościach i charakterze działalności ruchu naukowego w ASG WP dla słuchaczy pierwszego roku studiów. Wynikiem tego, że wskazano byłoby przeprowadzenie zajęcia dla słuchaczy pierwszego kursu na temat ruchu naukowego i możliwości włączenia się do tego ruchu. Zajęcie takie mogłoby być przeprowadzone ze wszystkimi

słuchaczami w cyklu adaptacyjnym prowadzonym już od początku października każdego roku. Wskazane oprócz tego byłoby, aby członkowie kół naukowych jako jedno z zadań podejmowali rekrutację i nabór do kół naukowych.

Zasadnicze prawa członka tego koła byłyby podobne jak w wariancie "a". Dodatkowym prawem mogłoby być: korzystanie z pierwszeństwa w zamieszczaniu publikacji na łamach pism akademickich; możliwość zgłaszania własnego tematu pracy dyplomowej; możliwość kwalifikowania opracowań realizowanych w kole naukowym jako prac rocznych /kursowych/.

Poza tym członkowie kół naukowych słuchaczy wykazujący wybitne uzdolnienia w pracy naukowo-badawczej czy też dydaktycznej na odpowiedni wniosek Rady Uczelnianej Kół Naukowych Słuchaczy mogliby być w pierwszej kolejności kierowani do pracy w wyższym szkolnictwie wojskowym lub do instytutu naukowo-badawczego. Równocześnie należałoby umożliwić im rozpoczęcie studiów doktoranckich jeszcze w czasie trwania studiów w akademii. Obowiązki członka tego koła naukowego mogłyby być takie same jak w wariancie przedstawionym wyżej.

Podstawowymi zaletami tego wariantu członkostwa w kole naukowym słuchaczy byłoby to, że : członkowie koła prowadziliby działalność o charakterze interdyscyplinarnym, a więc znacznie szerszym i głębszym niż w wariancie pierwszym; działalność członków takiego koła miałaby charakter w pełni tego słowa naukowy; ruch naukowy miałby znacznie większe możliwości wychodzenia ze swoją działalnością na zewnątrz uczelni; zrealizowane opracowania naukowe miałyby większą wartość merytoryczną; wzrosłaby znacznie ranga ruchu naukowego w uczelni.

Ruch naukowy posiadałby jednak w tym ujęciu także wady, do których przede wszystkim można by zaliczyć: jego elitarny charakter nie pozwalający na angażowanie większej liczby słuchaczy /zwłaszcza nie posiadających predyspozycji do tej działalności/ do pracy naukowo-badawczej; niewielką pomoc członkom kół w realizacji programu dydaktycznego. Ujemne cechy tego wariantu wraz z rosnącymi umiejętnościami słuchaczy i ich lepszym przygotowaniem do pracy o charakterze naukowym traciłyby zapewne na znaczeniu.

Kolejnym problemem dotyczącym organizacji i funkcjonowania ruchu naukowego w ASG WP jest zagadnienie inspiracji, koordynowania działalności w skali uczelni, wytyczania ogólnych kierunków pracy kół naukowych, a także nadzoru i pomocy temu ruchowi. Kształtuje się tendencje w ruchu naukowym słuchaczy zbieżną w dwóch kierunkach, co przedstawione zostanie w dotychczasowych układach wariantowych.

a/ Zasadnicza rola inspiratorsko-konsultatywna szczebla wydziału.

W tym modelu działania Rada Wydziałowa Kół Naukowych Słuchaczy mogłaby być inspiratorem, organem ukierunkowującym działalność kół, akceptującym zamierzenia, koordynującym działalność i prowadzącym ocenę działania kół naukowych w wydziale.

Ze szczebla uczelni angażowany w działalność ruchu naukowego byłby przede wszystkim Oddział Naukowy i Oddział Szkolenia.

Oddział Naukowy udzielałby pomocy ruchowi naukowemu słuchaczy w wytyczaniu kierunków działania ruchu, inspirowałby działalność naukową, udzielałby pomocy merytorycznej i dokonywał bilansu osiągnięć ruchu w skali uczelni.

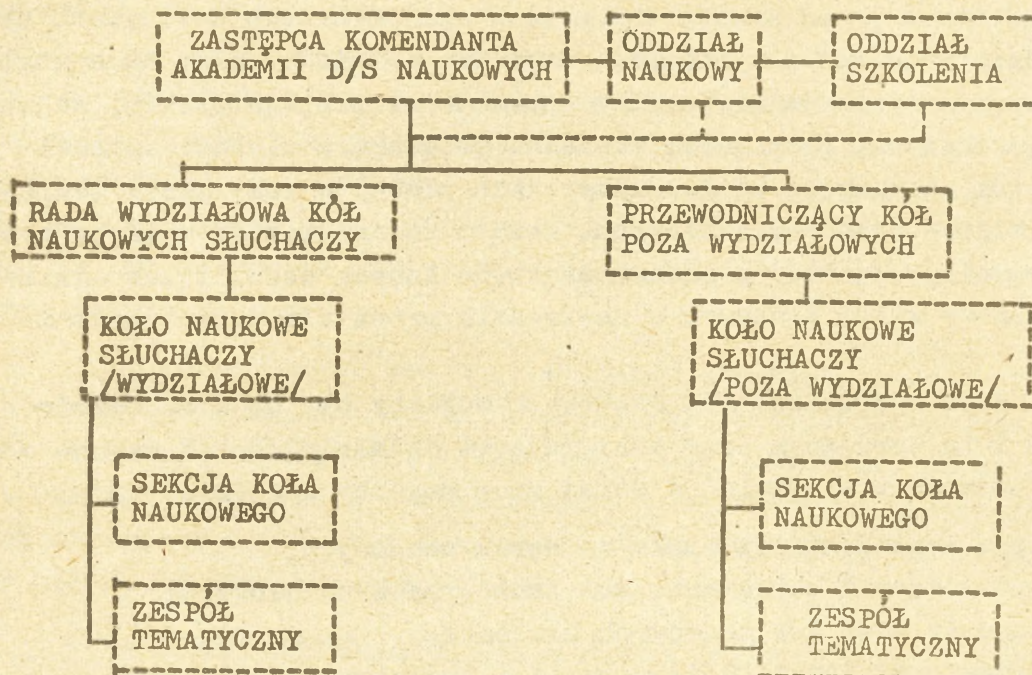
Z kolei Oddział Szkolenia koordynowałby zasadnicze przedsięwzięcia organizowane przez ruch naukowy z innymi przedsięwzięciami szkoleniowymi uczelni. Najważniejsze przedsięwzięcia mogłoby wykazywać w miesięcznym "Planie zamierzeń Akademii Sztabu Generalnego WP". Oddział Szkolenia ASG WP mogłoby być także zobowiązany do udzielania pomocy materiałowo-technicznej i finansowej związanej z realizacją przedsięwzięć kół naukowych słuchaczy.

Kompleksowy nadzór nad działalnością całego ruchu naukowego słuchaczy w akademii mogłoby w tym wariantcie sprawować zastępca komendanta akademii do spraw naukowych. Nadzór ten sprawowany byłby przy czynnym udziale - jak wyżej wspomniano - Oddziału Naukowego, Oddziału Szkolenia i komendantów wydziałów.

Nadzór ten mogłoby być finalizowany spotkaniami z radami wydziałowymi kół naukowych słuchaczy, którym przewodniczyłby zastępca komendanta do spraw naukowych. Spotkania takie mogłyby się odbywać raz w roku. W spotkaniu takim mogłoby uczestniczyć członkowie rad wydziałowych, przewodniczący i sekretarze kół pozawydziałowych, przedstawiciel Oddziału Naukowego, Oddziału Szkolenia, a także zaproszeni goście. Na spotkaniu takim dokonano by oceny działalności kół naukowych, wytyczano ogólne kierunki pracy i prowadzono wymianę doświadczeń.

W wariancie tym organizacja ruchu naukowego w uczelni byłaby pochodna względem dotychczasowego rozwiązania /ilustruje to schemat nr 8/.

Schemat nr 8

Ocenia się, że - niezależnie od przyjętego wariantu działania kół naukowych w uczelni - nadzór organizacyjno-merytoryczny mógłby nad ruchem naukowym słuchaczy sprawować zastępca komendanta akademii d/s naukowych. Funkcję wykonawczą w tym zakresie powinien sprawować Oddział Naukowy uczelni, w którym odpowiedzialnym za koła naukowe byłby jeden z pracowników.

Z kolei Oddziałowi Szkolenia można by zlecić w trybie służbowym koordynowanie zasadniczych przedsięwzięć organizowanych przez koła naukowe słuchaczy. Przedsięwzięcia te mogłyby być zamieszczane w miesięcznym planie zamierzeń akademii.

Oddział Szkolenia mógłby także wspomagać koła naukowe pod względem materiałowo-finansowym.

Zastępca komendanta akademii do spraw naukowych mógłby raz w roku spotykać się z radami kół naukowych wydziałów i przewodniczącymi kół pozawydziałowych. Na takim spotkaniu dokonywano

by oceny działalności kół, wymieniano doświadczenia i sygnalizowano potrzeby podejmowania określonych kierunków działalności naukowej przez członków ruchu naukowego ASG WP.

Natomiast posiedzenia rad wydziałowych kół naukowych mogłyby odbywać się dwa razy w roku. Na początku roku wytyczano by kierunki działania, akceptowano plany pracy, koordynując przedsięwzięcia. Natomiast przed zakończeniem roku akademickiego dokonywano by oceny działania kół i wymieniano uzyskane doświadczenia. Rada mogłaby prowadzić także działalność o charakterze propagatorskim, zajmując się zwłaszcza propagandą wizualną związaną z bieżącą działalnością kół naukowych. Udzielałaby także pomocy w realizacji zamierzeń publicystyczno-wydawniczych. Ważnym zadaniem rady mogłoby być nawiązywanie kontaktów z ruchem naukowym innych uczelni lub udzielanie pomocy kołom naukowym w nawiązaniu przez nie takich kontaktów.

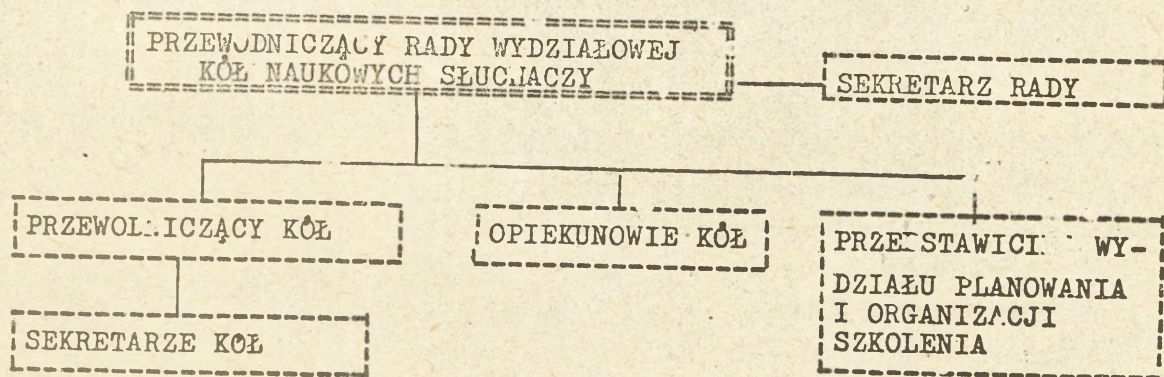
Rada Wydziałowa Kół Naukowych mogłaby być organem koordynującym i integrującym oraz inspirującym działalność kół naukowych słuchaczy w wydziale. W skład rady mogliby wchodzić:

- zastępca komendanta wydziału do spraw naukowych;
- przewodniczący i sekretarze kół naukowych wydziałowych;
- opiekunowie tych kół naukowych słuchaczy;
- przedstawiciel Wydziału Planowania i Organizacji Szkolenia.

Zastępca komendanta wydziału mógłby z urzędu pełnić funkcję przewodniczącego rady. Natomiast sekretarzem rady powinien być raczej słuchacz wyłoniony z grona przewodniczących i sekretarzy kół naukowych słuchaczy.

Struktura organizacyjna Rady Wydziałowej Kół Naukowych /RKN/ mogłaby przedstawiać się jak na schemacie nr 9.

Schemat nr 9.

Taka struktura organizacyjna rady umożliwiłaby racjonalną pracę i uratowała realizację zadań przed nią stojących.

W prezentowanym rozwiązaniu organizacyjno-funkcjonalnym ruchu naukowego słuchaczy w ASG WP zasadnicza działalność kół naukowych skupiona byłaby w samym wydziale. Takie rozwiązanie było sprawdzane w akademii i z proponowanymi zmianami miałoby szereg zalet. Do ważniejszych z nich można by zaliczyć: umożliwienie skutecznego kierowania działalnością kół naukowych słuchaczy, co warunkuje bieżącą, bliską współpracę wszystkich członków rady; liczba kół podlegająca radzie jest niewielka, co umożliwia realne i systematyczne zajmowanie się nimi; obieg informacji jest optymalny; konkretniejsza i realniejsza jest pomoc udzielana kołom; faktyczne kierowanie pracami rady prowadzone byłoby przez samych słuchaczy.

Do podstawowych wad tego wariantu organizacji władz ruchu naukowego w uczelni można by zaliczyć: praktycznie biorąc, brak organu koordynującego działalność ruchu naukowego na szczeblu akademii; trudności w realizowaniu przedsięwzięć kół naukowych na szczeblu uczelni, a zwłaszcza poza akademią; pozostawienie kół naukowych pozawydziałowych samym sobie.

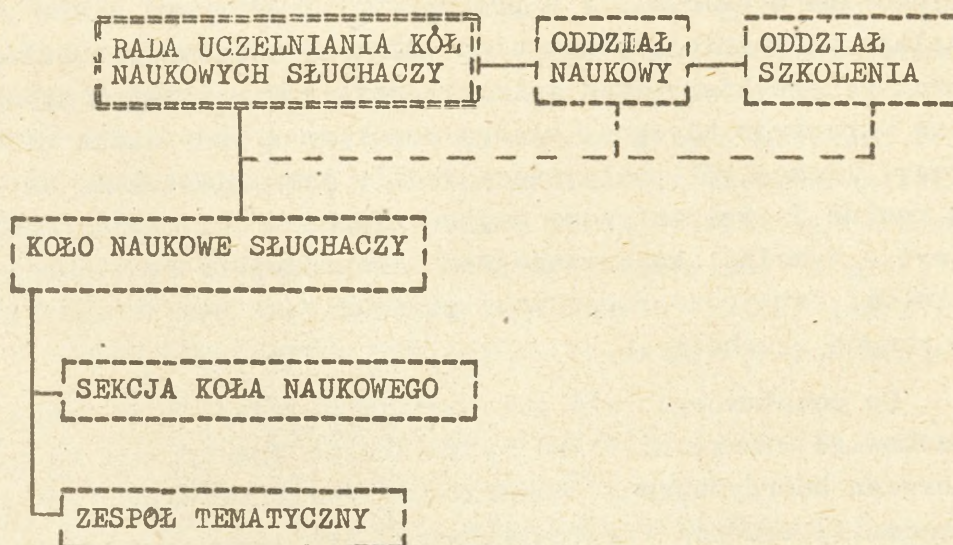
b/ Powołanie akademickiego organu ruchu naukowego słuchaczy.

Naczelnym organem ruchu naukowego słuchaczy w uczelni mogłaby być Rada Uczelniana Kół Naukowych Słuchaczy ASG WP. Rada taka mogłaby mieć za zadanie przede wszystkim inspirowanie, koordynowanie i udzielanie pomocy w przedsięwzięciach poszczególnych kół naukowych i całego ruchu naukowego słuchaczy w akademii. Mogłaby również dokonywać oceny działalności i stanowić forum wymiany doświadczeń, optymalizacji doboru form i metod działania kół naukowych na terenie ASG WP. Równocześnie pełniłaby rolę reprezentanta ruchu naukowego słuchaczy Akademii Sztabu Generalnego WP w konfliktach z ruchem naukowym innym uczelni, a zwłaszcza Wojskowej Akademii Politycznej, Wojskowej Akademii Technicznej i uczelniami cywilnymi. Rada mogłaby w swym pełnym składzie zbierać się raz w roku. Na takim zebraniu oceniano by działalność ruchu naukowego w akademii, dokonywano wymiany doświadczeń z pracy kół i wytyczano zasadnicze kierunki działania na kolejny rok akademicki.^{172/}

^{172/} Zebrania rady mogłyby odbywać się w czerwcu każdego roku, który to miesiąc jest najkorzystniejszym okresem dla realizacji takich przedsięwzięć.

Struktura organizacyjna ruchu naukowego słuchaczy w tym wariantcie mogłaby przedstawiać się jak na schemacie nr 10.

Schemat nr 10

Podstawowymi zadaniami rady uczelnianej kół naukowych słuchaczy mogłoby być przede wszystkim: inspirowanie działalności kół naukowych w uczelni; koordynowanie tej działalności i organizowanie wymiany doświadczeń uzyskanych w ruchu naukowym; organizowanie współpracy z ruchem naukowym innych akademii wojskowych, wyższych szkół oficerskich, uczelni cywilnych oraz ośrodków naukowo-badawczych; organizowanie pomocy w działalności kół naukowych uczelni; popularyzowanie działalności i osiągnięć kół naukowych oraz dokonywanie oceny ruchu naukowego w akademii. W realizacji zadania popularyzacji osiągnięć ruchu naukowego słuchaczy w akademii szczególne miejsce mógłby zająć Akademicki Biuletyn Słuchaczy, gdyby został organem rady, a także Zeszyty Naukowe ASG WP w części poświęcone dorobkowi ruchu naukowego słuchaczy.

Funkcje spełniane przez Oddział Naukowy i Oddział Szkolenia byłyby identyczne jak w poprzednim wariantcie.

Kształtujące się tendencje wykazują, że radzie uczelnianej mógłby także przewodniczyć zastępca komendanta akademii do spraw naukowych. Natomiast sekretarzem naukowym - jak się oce-

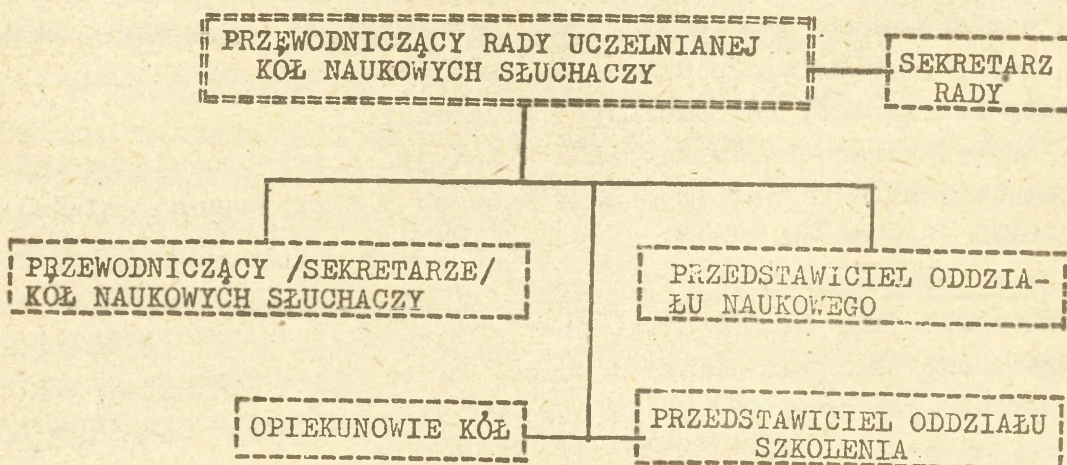
nia - powinien być jeden ze słuchaczy - członków koła naukowego.

W wariantcie tym w skład Rady Uczelnianej Kół Naukowych /RUKN/ mogliby wchodzić :

- zastępca komendanta akademii do spraw naukowych;
- przewodniczący lub sekretarze kół naukowych;
- opiekunowie kół naukowych;
- sekretarz rady;
- przedstawiciele Oddziału Naukowego i Oddziału Szkolenia.

Struktura organizacyjna Rady Uczelnianej Kół Naukowych mogłaby przedstawiać się jak na schemacie nr 11.

Schemat nr 11

Taka struktura organizacyjna rady uczelnianej pozwala na bezpośredni kontakt władz zarządu koła w osobach przewodniczącego lub sekretarza koła z radą uczelnianą. W tym wariantcie wydaje się zbędne powoływanie organu ruchu naukowego słuchaczy szczególne wydziału. Jednakże rola wydziału jako komórki organizacyjnej akademii w odniesieniu do kół naukowych słuchaczy będzie mimo to znaczna, co wynika z faktu, iż zadania wpływające z tej roli będą musiały przejąć określone osoby funkcyjne wydziału.

W tym rozwiązaniu organizacyjno-funkcyjnym ruchu naukowego słuchaczy w akademii zasadnicza działalność członków kół skupiona byłaby w ogólnoakademickim kole naukowym. Takie rozwiązania są przyjęte w ruchu naukowym niektórych uczelni już obecnie, a dla ASG WP jest to rozwiązanie, do którego należałoby zmierzać.

Przedstawiony wariant rozwiązania dotyczący organizacji władz ruchu naukowego słuchaczy na szczeblu uczelni posiada szereg zalet, do których zaliczyć można: możliwość kompleksowego ujęcia ruchu naukowego słuchaczy w uczelni; tworzenie warunków do szerokiego i wszechstronnego, interdyscyplinarnego prowadzenia działalności przez ruch naukowy słuchaczy; znacznie łatwiejsza w skali uczelni inspiracja i koordynowanie zamierzeń wszystkich kół naukowych w akademii; tworzenie korzystnych warunków do współpracy z ruchem naukowym akademii wojskowych, uczelni cywilnych i wyższych szkół oficerskich.

Zasadnicze wady tego rozwiązania to przede wszystkim: znaczna liczba i różnorodność kół naukowych o zasięgu działania ogólnoakademickim, co mogłoby stanowić utrudnienie w szczegółowym rozpatrywaniu problemów na forum koła naukowego; trudniejsze warunki organizacji przedsięwzięć wyrażające się w wydłużonym obiegu informacji o planowanych działaniach koła naukowego, co wymagałoby bardziej perspektywicznego planowania pracy przez radę uczelnianą i poszczególne zarządy kół naukowych słuchaczy.

Dotychczasowe doświadczenia wykazują, a przeprowadzone badania potwierdzają, że jednym z podstawowych dla skutecznej działalności ruchu naukowego słuchaczy zagadnień jest rola, jaką spełniają nauczyciele akademicki w tym ruchu. Samą pracą mogą zajmować się słuchacze, ale bardzo potrzebna jest umiejętna inspiracja do tej pracy czy też konsultacja i pomoc, które oczekiwane są od kadry i bez których prędzej czy później praca ruchu naukowego słuchaczy musi wygasnąć.

a/ Pierwszy wariant udziału nauczycieli akademickich w ruchu naukowym słuchaczy związany jest z wyznaczaniem konkretnych osób na opiekunów kół naukowych. Praca tych opiekunów w ruchu naukowym wynika przede wszystkim z realizacji zadań określonych planami dydaktyczno-wychowawczymi. Opiekun koła naukowego powinien się rekrutować spośród grona nauczycieli o bogatym doświadczeniu w pracy naukowo-badawczej i organizacyjnej.

Najkorzystniej dla koła naukowego byłoby, aby opiekunem był nauczyciel o takich właśnie walorach, który równocześnie sam zadeklarowałby akces do opieki nad kołem. Opiekunowi naukowemu koła należałoby stworzyć warunki do tej działalności. Jednym z takich warunków byłoby wyznaczenie określonego pensum dydaktycznego i wliczanie go do planu obciążenia dydaktycznego danego oficera. Umożliwia

to bowiem poświęcenie wymaganego w tej pracy czasu na utrzymywanie systematycznej współpracy z członkami koła i jego zarządem, a także z władzami ruchu naukowego w uczelni oraz z przedstawicielami ruchu naukowego uczelni, z którymi koło współpracuje. Innym czynnikiem byłoby uwzględnianie osiągnięć /niedostatków/ koła naukowego w dorobku osobistym opiekuna koła naukowego. Tylko takie rozwiązanie może zapewnić spełnienie warunku dobrowolnego podejmowania zadań opieki nad kołem przez nauczyciela akademickiego. Dotychczas opiekuna wyznaczało się w trybie służbowym, kierując się kryteriami doboru pochodnymi względem wymienionych. Niespełnienie wskazanych warunków w dalszym ciągu będzie zmuszać do wyznaczania przez szefów katedr /instytutów/ czy komendantów wydziałów określonych oficerów na opiekunów koła naukowego. Wyznaczanie w trybie służbowym nie jest jednak najlepsze dla ruchu naukowego. Powoduje ono zbyt indywidualne podejście do tej pracy, co z zasady nie przynosiło pożądanych efektów pracy koła i jego członków.

Opiekun koła naukowego mógłby być odpowiedzialnym za merytoryczną działalność i metodologiczne przygotowanie członków koła do tej działalności. Udzielanie pomocy natury organizacyjnej oraz pomocy w doborze kierunków pracy także mogłoby należeć do opiekuna. Opiekun mógłby również pomagać przy opracowaniu planu pracy oraz umożliwiać konsultowanie się członków koła z nauczycielami akademickimi tak w komórce organizacyjnej, na bazie której prowadzi swą działalność koło, jak też w innych komórkach organizacyjnych akademii, innych uczelniach czy w wojskach.

Opiekun naukowy nie powinien mieć wyznaczonego okresu pracy na rzecz koła, a mógłby pracować tak długo, jak długo jego działalność na rzecz koła jest owocna i efektywna. Wyrażenie przez opiekuna koła chęci rezygnacji powinno być jak najszybciej spełnione. Wskazane byłoby, aby dotychczasowy opiekun koła sam skłonił posiadającego predyspozycje nauczyciela akademickiego do podjęcia się opieki nad kołem naukowym i równocześnie wprowadził go w arkana działalności w ruchu naukowym słuchaczy na bazie tego konkretnego koła naukowego. Takie postępowanie zapewne nie obniży poziomu działalności koła, a stworzy warunki do szybkiego i sprawnego realizowania przez koło zadań pod kierunkiem nowego opiekuna.

Opiekun powinien zdawać sobie w pełni sprawę z obowiązków jakie podejmuje. Do podstawowych jego obowiązków mogłoby należeć: czuwanie nad wysokim merytorycznym i metodycznym poziomem pracy

całego koła i udzielenie odpowiedniej pomocy; utrzymywanie bieżących i roboczych kontaktów z zarządem, a zwłaszcza przewodniczącym koła; udzielanie kołu niezbędnej pomocy w realizowaniu planu pracy; umożliwianie kołu nawiązania i utrzymania kontaktów z innymi kołami naukowymi wewnątrz i na zewnątrz uczelni, a także z jednostkami wojskowymi /sztabami/ instytutami i osobami fizycznymi, z którymi koło chciałoby współpracować; dokonywanie wraz z zarządem koła oceny faktycznej pracy każdego członka koła.

Podobnie powinno się widzieć udział konsultantów sekcji, a nawet zespołów tematycznych w działalności koła z tym, że w odniesieniu do sekcji czy zespołu.

b/ Drugi wariant udziału nauczycieli akademickich w ruchu naukowym związany jest z konkretną motywacją nauczycieli. Opieka nad członkami ruchu naukowego umożliwia im realizację tematów naukowo-badawczych /wynikających z planów naukowo-badawczych komórek organizacyjnych akademii/ przy wykorzystaniu powstającego dorobku naukowego uczestników tego ruchu. Z drugiej strony - wiedza i wszechstronne doświadczenie opiekunów przekazywanie członkom kół naukowych - umożliwiają tymże rozwój intelektualny. Taka współpraca opiekunów z podopiecznymi daje im obopólne korzyści, służąc jednocześnie potrzebom naukowym uczelni w postaci realizacji finalnych opracowań określonych tematów naukowych.

Młodzi nauczyciele akademicy /stażem i doświadczeniem/ mogliby otoczyć szczególną opieką członków kół naukowych rozpoczynających działalność w ruchu naukowym. W ramach tego udzielaliby przede wszystkim pomocy w zakresie włączenia się do ruchu naukowego, wykorzystując posiadane w tym przedmiocie bogate doświadczenie.

Profesorowie mogliby skupiać wokół siebie pojedynczych członków kół naukowych lub też grupy słuchaczy zainteresowanych konkretnymi tematami naukowymi, badawczymi czy wdrożeniowymi, opracowywanymi przez tych profesorów. Wymaga to zapoznania członków ruchu naukowego uczelni z takimi tematami zleconymi do opracowania uczelni.

Kadra naukowo-dydaktyczna swą wiedzą, inspiracją, radami, doświadczeniem i konsultacjami wspierać mogłaby nowatorskie zamierzenia słuchaczy i dążenia członków kół naukowych zmierzające do rozwoju nauki. Tworzyłoby to przychylny klimat i bliską więź współpracy członków kół naukowych słuchaczy z kadrą uczelni.

Zatem nie tylko koło, sekcja czy zespół miałyby opiekunów naukowych, ale w konkretnych przypadkach wielu pojedynczych uczestników ruchu naukowego słuchaczy miałyby swoich konsultantów. Dotyczy to zwłaszcza szczególnie uzdolnionych i pracujących nad indywidualnymi i terminowymi tematami, którymi zwłaszcza zainteresowana byłaby uczelnia /wydział, katedra/.

Konsultanci mogliby mieć prawo dokonywania indywidualnego wyboru słuchacza-członka koła naukowego do prowadzenia opracowywanego tematu i jego konsultowania. Powstałe w wyniku działalności ruchu naukowego słuchaczy opracowanie mogłoby być firmowane przez słuchacza-autora i nauczyciela-konsultanta. Stanowiłoby to satysfakcję dla nauczyciela i byłoby bodźcem do działalności w ruchu naukowym słuchaczy.

Badania wykazały, że oprócz wymienionych wyżej obowiązków opiekuna koła, powinien on także /wraz z innymi nauczycielami/ kształtować zainteresowania naukowe słuchaczy, zapewniać zgodność opracowywanych planów pracy koła z planami badań naukowych jednostek organizacyjnych akademii i uczelni jako całości, udzielać pomocy w realizacji badań, a szczególnie w poszukiwaniu właściwych rozwiązań problemów naukowych, jakie podjęte zostały przez koło naukowe i poszczególnych jego członków.

Bezspornymi zaletami udziału kadry naukowo-dydaktycznej w ruchu naukowym słuchaczy byłoby: udzielenie pomocy ruchowi naukowemu i jego członkom w merytorycznych, metodycznych i organizacyjnych zadaniach działalności o charakterze naukowym; zapewnienie sprawnego, planowego działania koła naukowego słuchaczy i jego członków; sprawiedliwe dokonywanie oceny działania w ruchu naukowym każdego członka tego ruchu; zmierzanie do powiększenia grona osób angażowanych do prowadzenia prac o charakterze naukowym z jednoczesnym tworzeniem zaplecza osobowego dla szkolnictwa wojskowego i instytutów naukowo-badawczych wojska; możliwość przyspieszenia terminów realizacji opracowań naukowych; przekazywanie posiadanego doświadczenia młodszemu pokoleniu z jednoczesną koniecznością dążenia do indywidualnego doskonalenia swego warsztatu badawczego; zbliżenie słuchacza do nauczyciela akademickiego; poszukiwanie rezerw naukowych przez kadre w środowisku słuchaczy celem ich uruchomienia dla potrzeb uczelni i wojska.

Nie brak jest jednak wad udziału kadry naukowo-dydaktycznej w ruchu naukowym słuchaczy, do których można by zaliczyć :

znaczoną liczbę różnorodnych zadań do realizacji przez kadre nauko-wo-dydaktyczną, co utrudnia poważne zajęcie się ruchem naukowym słuchaczy; niewliczanie działalności w ruchu naukowym do obciążenia dydaktycznego; konieczność angażowania się znacznej części kadry do pracy w ruchu naukowym słuchaczy; niewiara części kadry w możliwości wniesienia dorobku do nauki wojskowej przez słuchaczy uczelni.

Przedstawione wybrane istotniejsze zagadnienia dotyczące organizacji i funkcjonowania ruchu naukowego słuchaczy w warunkach Akademii Sztabu Generalnego WP zostały ukazane wariantowo ze względu na wnioski wynikające z badań. Wnioski te sugerowały szereg możliwych rozwiązań podobnych do siebie, które jednak w efekcie umożliwiły ich uogólnienie i przedstawienie dwuwariantowe, przy czym wariant pierwszy jest pewną adaptacją modelu dotychczasowej działalności kół naukowych słuchaczy w akademii. Ocenia się, że jest on możliwy do natychmiastowego adaptowania. Drugi wariant jest możliwy do podjęcia w najbliższej przyszłości po zaistnieniu określonych warunków dla ruchu naukowego słuchaczy w ASG WP. Podstawowym warunkiem jego realizacji jest rozwinięcie działalności ruchu naukowego słuchaczy w akademii i uzyskanie ewidentnych efektów naukowych.

Koncepcja funkcjonowania ruchu naukowego słuchaczy w Akademii Sztabu Generalnego WP oparta jest na jego strukturze organizacyjnej. Zasadniczym ogniwem układu funkcjonalnego jest koło naukowe słuchaczy. Na model funkcjonowania tego koła znaczny wpływ wywierają:

- potrzeby członków koła, co jest motywem ich akcesu do pracy naukowej w tym kole;
- program studiów, pod kątem jego pogłębienia i poszerzenia;
- plan naukowo-badawczy katedry /instytutu/, gdyż stanowi on podstawę czynnego włączenia się członków koła do udziału w autentycznej pracy naukowej;
- potrzeby wojsk dla zapewnienia jedności nauki i praktyki;
- współpraca z kołami naukowymi słuchaczy w uczelni jak też z ruchem naukowym wyższych szkół oficerskich i uczelni cywilnych pod kątem wspólnego działania w ramach realizowanych przedsięwzięć oraz wymiany doświadczeń;
- działalność rady kół naukowych wydziału /uczelni/.

Funkcjonowanie ruchu naukowego słuchaczy będzie uzależnione w szczególności od przyjętego wariantu strukturalno-organizacyjnego przez ruch naukowy słuchaczy w ASG WP. Szczegółowo zostanie przedstawiona możliwość funkcjonowania ruchu naukowego w wariantcie prezentowanym jako pierwszy /wariant "a"/.

a/ Po rozpoczęciu roku akademickiego zarząd koła naukowego słuchaczy w konsultacji z członkami koła i opiekunem wytycza szczegółowe kierunki działania na rok akademicki. Kierunki działania koła stanowią podstawę opracowania planu pracy koła.

Szczegółowym kierunkom towarzyszyć by mogły ogólne kierunki działania koła na okres dwóch-trzech lat. Wskazane byłoby, aby wytyczano je na taki okres, który zapewniłby realizację tych kierunków przez decydentów.

Plan pracy może opracować i przedstawić /po uzgodnieniu z komórką organizacyjną, na bazie której koło prowadzi swą działalność/ zarząd na Walnym Zebraniu inaugurującym pracę w nowym roku akademickim. Po przedyskutowaniu na zebraniu plan ten akceptują członkowie koła naukowego. Plan pracy stanowi podstawę wszystkich realizowanych w danym roku akademickim przedsięwzięć. Zmiany w planie pracy koła, wynikające z bieżących potrzeb, dokonywane mogłyby być przez zarząd koła.

Doświadczenie uczy, że plan pracy koła najkorzystniej jest opracować na okres jednego roku akademickiego. Jednakże w praktyce już czyniono w ten sposób, że podejmowano kierunki działania z lat poprzednich w latach kolejnych i w wyniku tego przez wiele lat kontynuowano szereg opracowań. Jednakże wydaje się, że słuchacze nie są w stanie opracowywać wieloletnich planów pracy, które równocześnie byłyby planami realnymi. Przeciwnie, często plan pracy opracowany na okres jednego roku akademickiego wymaga wielu korekt bieżących, co z zasady wynika z aktualnych potrzeb i możliwości członków koła naukowego.

Plan pracy koła naukowego słuchaczy mogłby podpisywać przewodniczący i opiekun koła naukowego słuchaczy. Za realizację planu pracy mogłby być odpowiedzialnym zarząd koła. Zeszyt pracy na bieżąco mogłby prowadzić sekretarz koła.

Koło naukowe słuchaczy jako całość mogłoby zbierać się jedynie na Walne Zebranie, przedsięwzięcia realizowane na szczeblu całego koła oraz na zebranie sprawozdawczo-wyborcze przy końcu roku akademickiego.

Duże znaczenie posiada przygotowanie i przeprowadzenie Walnego Zebrania koła naukowego słuchaczy, albowiem członkowie koła mogą na tym zebraniu zadecydować o podstawach całorocznej działalności koła. Szczególna rola zarządu koła w tym zebraniu sprowadza się do inicjowania takich przedsięwzięć koła, które mogą być realnymi do wykonania.

Walne Zebranie mogłoby również decydować o rodzaju i liczbie sekcji w kole naukowym.

Wskazane jest, aby przedsięwzięcia koła naukowego były inicjowane posiedzeniami zarządu koła. Na posiedzeniu zarządu można by dokonywać krótkiej oceny dotychczasowej realizacji przedsięwzięć, zaplanować kolejne przedsięwzięcia, zwłaszcza jego kalendarzowy przebieg, i odpowiedzialnych z ramienia zarządu koła za realizację poszczególnych zamierzeń.

Posiedzenia zarządu służyć mogłyby także dokonywaniom korekt planu pracy koła, wynikających z bieżących potrzeb czy też nowych możliwości koła, których wcześniej - zwłaszcza podczas ustalaniu planu pracy - nie można było przewidzieć.

Zarząd koła, jak wykazuje doświadczenie, w przebiegu roku akademickiego może się zbierać raz na miesiąc. Jedynie przy finalizowaniu najważniejszych przedsięwzięć koła może się on zbierać częściej na posiedzenia o charakterze roboczym.

Na posiedzenia zarządu można by zapraszać zainteresowanych członków koła i opiekuna koła.

Cała praca naukowa odbywa się w zasadzie w sekcji koła naukowego /zespole tematycznym/. Przewodniczący sekcji /kierownik/ jest organizatorem pracy członków koła w sekcji. Zarząd koła - jak wykazały badania wśród członków koła - udzielać może skutecznej pomocy, zwłaszcza w uzgodnieniach współpracy z innymi kołami naukowymi słuchaczy /sekcjami/, a także nauczycielami akademickimi. Przewodniczący sekcji może uzgodnić podział pracy pomiędzy członkami sekcji, terminy realizacji zadań indywidualnych, pracę bieżącą i sposób omówień czy dyskusji nad opracowaniami członków koła na szczeblu sekcji, a także akceptować materiały do ich zaprezentowania na szerszym forum.

Sekcje koła naukowego słuchaczy mogłyby być powoływane na wyraźne zapotrzebowanie członków koła. Brak chętnych słuchaczy do pracy w dotychczas istniejącej sekcji w naturalny sposób powodowałby rozwiązanie takiej sekcji przez zarząd koła.

Obok sekcji koła naukowego zarząd koła mógłby powoływać na potrzeby koła doraźne zespoły tematyczne z mianowaniem przewodniczącego /kierownika/ zespołu. Zarząd też stawiałby zadania tym zespołom i rozliczał je z realizowanych zadań.

Podobnie jak praca w sekcji mogłaby wyglądać praca zespołu tematycznego. Przewodniczący /kierownik/ tego zespołu spełniałby funkcje przewodniczącego /kierownika/ sekcji koła naukowego słuchaczy z tą różnicą, że przewodniczący zespołu tematycznego byłby zobowiązany do indywidualnego rozliczenia z udziału w zespole jego członków, a także dostarczenia opracowania zgodnie z ustaleniami zarządu powołującego zespół.

Członkowie koła naukowego słuchaczy sami mogliby zgłaszać akces do pracy w poszczególnych sekcjach oraz podejmować planowane tematy. Przewodniczący sekcji /koła/ mogliby, mając rozeznanie w potrzebach koła i możliwościach jego członków, także przydzielać konkretne zadania członkom sekcji /koła/. Celem tej działalności byłby zamiar najskuteczniejszego zrealizowania zamierzeń koła jak też racjonalnego wykorzystania dysponowanych sił i umiejętności oraz w miarę równomiernego angażowania członków koła do przedsięwzięć koła /sekcji/.

Doświadczenie wykazało, a badania wśród członków kół naukowych oraz kadry naukowo-dydaktycznej potwierdziły, że należy do ruchu naukowego słuchaczy angażować część doświadczonej kadry nauczycieli akademickich. Podstawowym pomocnikiem ruchu naukowego słuchaczy jest opiekun koła naukowego. Opiekuna wyznacza szef komórki organizacyjnej, przy której działa koło naukowe słuchaczy. Opiekun koła jest zobowiązany do ustalenia szczegółowych zasad współpracy z zarządem koła naukowego słuchaczy. Jest on także inspiratorem i doradcą w wielu przedsięwzięciach koła, a także organizatorem niezbędnych konsultacji w uczelni i poza uczelnią. Wskazane jest, by opiekun koła uczestniczył we wszystkich ważniejszych przedsięwzięciach koła naukowego i jego zarządu.

Opiekun koła jest łącznikiem komórki organizacyjnej, na bazie której koło działa, z zarządem tegoż koła. Z tego też względu mógłby on być koordynatorem przedsięwzięć wynikających z planu pracy naukowo-badawczej katedry /instytutu/ i przedsięwzięć podejmowanych przez członków koła naukowego słuchaczy.

Konsultant sekcji mógłby być wyznaczony na tej samej zasadzie co opiekun koła, lecz na wniosek tegoż opiekuna. Funkcje spełniane przez tego konsultanta mogłyby być podobne jak opiekuna, lecz

w odniesieniu do sekcji /zespołu/. Konsultant mógłby otrzymać uprawnienia do okresowego zapraszania do współpracy z sekcją innych nauczycieli akademickich. Współpraca obejmowałaby okres opracowywania konkretnego tematu przez członków sekcji /zespołu/.

Ciągłość pracy koła naukowego słuchaczy w połączeniu z programem kształcenia i obciążeniem słuchaczy konkretnego rocznika studiów - jak wykazały doświadczenia - wymaga, aby dla dobra pracy koła w kolejnym roku akademickim, już w trakcie trwania roku, dokonano wyboru nowego zarządu koła, zwłaszcza gdy zarząd jest zdominowany przez słuchaczy ostatniego rocznika studiów. Dla wprowadzenia przez ustępujących kolegów nowego zarządu w arkana pracy wskazane jest, by wybory takie dokonywano w ASG WP około kwietnia. Praktycznie też w kwietniu koła mogłyby kończyć realizację najpoważniejszych planowanych przedsięwzięć, co byłoby kierowane przez dotychczasowy zarząd, a nowe łatwiejsze przedsięwzięcia - zwłaszcza od strony organizacyjnej - realizowałby nowo wybrany zarząd koła przy czynnym współudziale kolegów z poprzedniego zarządu. W ten sposób nowo ukonstytuowany zarząd koła miałby czas na okrzepnięcie do samodzielnej pracy pod okiem doświadczonych kolegów.

Przy końcu czerwca lub na początku lipca w warunkach ASG WP wskazane byłoby zakończenie rocznej działalności koła na zebraniu sprawozdawczym. Zebranie takie również mogłoby być wyborczym dla tych kół, które do tej pory nie dokonały nowych wyborów. Sprawozdanie z działalności koła mogłoby być poświęcone zwłaszcza stopniowi realizacji planu pracy i udziału członków koła w tych przedsięwzięciach. Powinno się podkreślać dokonania, ale i wyłowić przeszkody dla ich uwzględnienia w kolejnym roku akademickim. Należałoby także w dowolnej formie wytyczyć ogólne kierunki pracy koła w następnym roku akademickim. Wydaje się, że miłym akcentem kończącym działalność roku naukowego w kole byłyby wyróżnienia najaktywniejszych w tej działalności słuchaczy-członków koła. 173/.

Z kolei w sekcji /zespole tematycznym/ koła naukowego słuchaczy największy wpływ na pracę wywierają:

- zainteresowania i udziałnienia oraz potrzeby członków sekcji;
- plan pracy sekcji mieszczący się w ramach planu pracy koła naukowego;
- potrzeby bieżące wynikające z przebiegu studiów.

173/ Taką praktykę zastosował Szef Katedry Taktyki Lotnictwa płk Jerzy MACHURA.

W czasie formowania się koła naukowego, słuchacze mogliby zgłaszać swą chęć przynależności i pracy w określonej sekcji tegoż koła. W sekcji tego wariantu koła naukowego nie byłoby żadnych ograniczeń odnośnie do przynależności. Wraz z ukonstytuowaniem się zarządu koła mogłyby się ukonstytuowywać sekcje dokonując ze składu sekcji wyboru przewodniczącego /kierownika/ sekcji.

Przewodniczący sekcji byłby zobowiązany do akceptacji zgłoszeń słuchaczy do planowanych opracowań w ramach sekcji lub też do racjonalnego doboru członków sekcji i ich wyznaczania do tych opracowań. W sekcji w formie roboczej prowadzono by działalność od podstaw do zakończenia prezentacją na forum koła podjętego opracowania. Przewodniczący sekcji, ściśle współpracując z konsultantem sekcji, na bieżąco pomagałby swym członkom w realizowanych opracowaniach. Utrzymywałby także ścisłą współpracę z przewodniczącym koła.

Członkowie sekcji mieliby prawo zgłoszenia się do jednej z sekcji pracującej w kole naukowym słuchaczy. Zgłoszenie do sekcji byłoby równocześnie akcesem do aktywnej pracy pod kierownictwem przewodniczącego tej sekcji. Członkowie sekcji, chcąc realizować określone tematy naukowe, mogliby zgłaszać ich treść do planu koła naukowego. Uwzględnienie w planie pracy koła danego tematu świadczyłoby o przyjęciu tego tematu przez koło do realizacji. Członek koła mógłby sam deklarować chęć pracy nad konkretnym tematem. Przewodniczący sekcji mógłby także być zobowiązany do racjonalnego i równomiernego obciążenia pracą w sekcji wszystkich członków sekcji. Członkowie koła po rozpoczęciu pracy nad konkretnym tematem byłiby zobowiązani do rzetelnego i terminowego jego opracowania w uzgodnionej formie i objętości.

Konsultant sekcji /zespołu tematycznego/ mógłby inspirować i prowadzić nadzór merytoryczny nad opracowaniem naukowym, a także udzielać wskazań metodycznych dotyczących realizacji opracowań naukowych o charakterze wojskowym, z równoczesnym ich umiejscawianiem w ramach realizowanego tematu przez słuchaczy. Konsultant sekcji mógłby ściśle współpracować z opiekunem koła naukowego słuchaczy zwłaszcza w zakresie zagadnień wykraczających poza konsultację specjalistyczną członków sekcji.

Natomiast na pracę członka koła naukowego słuchaczy zasadniczy wpływ wywierają:

- osobiste zainteresowania, predyspozycje, możliwości oraz odczuwalne potrzeby pracy w kole naukowym wynikające ze studiów w ASG WP;

- przynależność do konkretnej sekcji /koła naukowego/.

Motorem poczynania członka koła w sekcji jest jego osobiste odczuwanie potrzeby sprawdzenia się na polu naukowym. Także wiele innych argumentów leży u podstaw zgłoszenia się do pracy w sekcji, jak chęć pozostania w zespole kolegów, a nawet to, że dobrze to jest widziane przez przełożonych. Niezależnie jednak od motywów angażowania się do pracy w kole naukowym jego członków - jak wykazały badania ankietowe - niekiedy odkrywają w sobie drżące w nich uzdolnienia, które poparte pracą mogą przynieść efekty osobiste, co ułatwia zwłaszcza pogłębienie i poszerzenie wiedzy nauczanej w akademii, a także uczy organizacji przedsięwzięć osobistej pracy i udziału w pracy zespołów.

Przynależność do konkretnej sekcji koła naukowego wywiera korzystny wpływ na osobistą działalność i konieczność realizacji zadań podjętych lub też przydzielonych przez przewodniczącego sekcji.

Najkorzystniej jest, gdy członek koła osobiście zgłosi do planu pracy koła temat, który zostanie przyjęty i zaakceptowany jako przedsięwzięcie koła. W tej sytuacji zainteresowania słuchacza mogą być w pełni zrealizowane. Jednakże częściej występuje sytuacja, w której temat jest przydzielany do wyboru członkom sekcji. Słuchacz może pracować nad tematem sam lub w kilkuosobowym zespole. Praca indywidualna polega na osobistym wykonaniu przedsięwzięć planistyczno-organizacyjnych, a także zrealizowaniu pisarsko-dokumentacyjnym tematu w określonym kształcie i objętości na wyznaczony czas, a także zaprezentowaniu na forum sekcji /koła/ opracowanego materiału.

Praca w zespole polega na dokonaniu podziału tematu i jego opracowaniu przez członków zespołu z zasadą w miarę jednakowego obciążenia uczestników. Taka praca wskazana jest przy opracowaniu tematów wymagających wielowariantowych rozwiązań lub szeregu dyskusji mających zniwelować braki w istniejącej literaturze tematu. Zakończona praca może być prezentowana przez jednego przedstawiciela zespołu lub wyznaczonych członków zespołu.

Tak praca indywidualna, jak i praca zespołowa w ramach sekcji /zespołu/ mogłaby być konsultowana przez konsultanta danej sekcji lub też wybranego nauczyciela akademickiego w uzgodnieniu z konsultantem sekcji. Współpraca z konsultantem prowadzona jest od czasu podjęcia tematu do jego zakończenia. Mogłaby ona polegać na przedstawieniu koncepcji i dróg zmierzających do jej realizacji

przez członka koła, a także prezentowaniu uzyskanych wyników w praktycznej realizacji tematu naukowego. Konsultant mógłby ukazywać bardziej proste drogi zmierzające do opracowania tematu naukowego, a także wносить poprawki do koncepcji sposobem argumentacji i równocześnie uczenia praktycznego zastosowania metodyki wojskowych badań naukowych. Współpraca członka sekcji /zespołu/ z konsultantem posiada zasadnicze znaczenie dla wyników opracowania. Im będzie ona bardziej ścisła, tym bardziej owocna będzie działalność, jednakże trzeba pamiętać, że nie należy zmierzać do opracowań wyłącznie znanych i obowiązujących, lecz pozwalać na poszukiwania nowych rozwiązań odpowiednio argumentowanych. Doświadczenie wykazało, że bez współpracy z konsultantem słuchacz nigdy nie wie, czy jego postępowanie jest właściwe, a opracowanie tematu posiada jakąkolwiek wartość. Traci też znaczną ilość cennego szczególnie w akademii czasu. Zatem współpraca sekcji koła i jej członków z konsultantem stanowi znaczne ułatwienie pracy i umożliwia uzyskanie poważnego dorobku naukowego. Praktyka współpracy kadry naukowo-dydaktycznej wykazuje także, że we współpracy tej korzyści odnoszą również konsultanci, którzy często dostrzegają nowe akcenty w rozwiązaniach członków koła w stosunku do obowiązujących regulaminowych rozwiązań.

Członkowie sekcji koła naukowego słuchaczy, opracowując podjęte tematy, ze względu na ich wszechstronność często są zmuszeni do podejmowania współpracy z kolegami z innych kół naukowych słuchaczy. Współpraca ta realizowana była dotychczas na zasadzie wymiany i wzajemnej życzliwości. Zawsze przynosiła cenne korzyści. Ocenia się, że mogłaby być dalej kontynuowana. Jest to szczególnie ważne przy rozpatrywaniu zagadnień o szerokim zakresie specjalności.

Na funkcjonowanie ruchu naukowego słuchaczy, zwłaszcza koła naukowego, istotny wpływ wywiera Rada Wydziału Kół Naukowych. Z kolei na pracę Rady wpływają:

- program studiów w ASG WP;
- potrzeby ruchu naukowego w Wydziale;
- plan pracy naukowo-badawczej Wydziału /katedr, instytutu/;
- współpraca kół naukowych w Wydziale /uczelni, na zewnątrz/;
- potrzeby wojsk, sztabów czy IC MON.

Rada tuż po rozpoczęciu roku akademickiego mogłaby wytyczyć na zebraniu członków rady skorelowane kierunki działania uogólnione z zebranych w poprzednim roku akademickim propozycji ogólnych kierunków działalności kół w wydziale. Mogłaby się także zapoznać z planami pracy kół i dokonać korelacji oraz uzgodnić zagadnienia

współpracy z innymi kołami w akademii i w innych uczelniach. Wskazane byłoby, aby przewodniczący rady poinformował zebranych o nowych w stosunku do ubiegłorocznych zamierzeniach, zasadach pracy i finansowaniu przedsięwzięć kół naukowych o charakterze sztandarowym, itp.

Bieżąca praca rady zmierzać mogłaby do udzielania wszechstronnej pomocy kołom naukowym wydziału, realizacji współpracy z innymi kołami naukowymi w przygotowaniu wspólnych przedsięwzięć, ich przeprowadzeniu, a także umożliwianiu działalności wydawniczej.

Przed zakończeniem roku akademickiego rada mogłaby się zebrać dla dokonania podsumowania i oceny działalności kół naukowych słuchaczy w wydziale, propagowania uzyskanych osiągnięć, dokonania analizy niedociągnięć w działalności naukowej, a także wymiany doświadczeń oraz wytyczenia ogólnych kierunków działania.

W trakcie trwania roku akademickiego rada mogłaby reprezentować cały ruch naukowy słuchaczy w wydziale, realizować przedsięwzięcia, jakie wyłonią się przed ruchem naukowym, a nie wynikają z planu pracy kół naukowych wydziału, a także umożliwić zamieszczenie opracowań kół w periodykach akademickich itp.

W wariancie tym rada wydziałowa nie obejmowałaby ruchu naukowego słuchaczy działającego w kołach pozawydziałowych. Koła pozawydziałowe mogłyby pracować tak samo jak koła wydziałowe. Jednak dla całościowego ujęcia ruchu naukowego w uczelni można by organizować zebranie inauguracyjne działalności całego ruchu po rozpoczęciu roku akademickiego. Program zebrania mógłby być taki jak rady wydziału kół naukowych słuchaczy obejmujący zakresem cały ruch w uczelni. Podobnie przed zakończeniem roku mogłoby się odbyć zebranie podsumowujące działalność kół naukowych w akademii. W zebraniach tych mogliby uczestniczyć członkowie rad wydziałów kół naukowych, przewodniczący kół pozawydziałowych oraz przedstawiciele Oddziałów Naukowego i Szkolenia, także zaproszeni goście. Zebraniom mogłoby przewodniczyć zastępca komendanta d/s naukowych.

Nieco inaczej przedstawiałoby się zagadnienie funkcjonowania ruchu naukowego słuchaczy w wariancie drugim.

b/ W wariancie tym na model funkcjonowania koła naukowego ogólnoakademickiego o charakterze interdyscyplinarnym zasadniczy wpływ wywierałyby:

- osobiste zainteresowania, predyspozycje i aktywność poszczególnych członków koła;
- plan pracy naukowo-badawczej akademii;

- potrzeby wojsk i instytutów naukowo-badawczych wojska;
- współpraca z ruchem naukowym słuchaczy akademii wojskowych i uczelni cywilnych;
- działalność rady uczelnianej kół naukowych słuchaczy.

Wytyczanie kierunków pracy koła naukowego mogłoby na forum samego koła odbywać się jak w wariancie "a".

Plan pracy koła naukowego mógłby przyjąć treść bardziej ogólną, a zachować formę jak w wariancie poprzednim. Także zebrania całego koła naukowego mogłyby się odbywać jak w wariancie "a" z tym, że samo przygotowanie zebrań jak i informacja o dniu, godzinie, miejscu i porządku obrad musiałyby być odpowiednio wcześniej podane do wiadomości członków koła, aby mogli oni odpowiednio zaplanować swą działalność, co związane jest z przynależnością do koła słuchaczy z różnych katedr i wydziałów uczelni.

Plan pracy koła mógłby być integralną częścią planu naukowo-badawczego akademii /katedry, instytutu/, jednak winien on preferować indywidualne i zespołowe zainteresowania członków danego koła.

W wariancie tym rola zarządu koła znacznie by wzrosła, gdyż szereg prac organizacyjnych, które w poprzednio omówionym wariancie były realizowane w sekcji koła, musiałyby spełniać zarząd. Zarząd byłby zobowiązany do utrzymywania ścisłej współpracy z kierownikami poszczególnych opracowań realizowanych przez członków koła naukowego, a reprezentowanych przez kadrę naukowo-dydaktyczną akademii.

Sekcja koła naukowego pomimo organizacyjnego kształtu analogicznego do wariantu wyżej opisanego byłaby pośrednikiem między członkami sekcji/czy też małymi grupami opracowującymi tematy pod kierownictwem nauczycieli akademickich/ a zarządem koła. Zasadnicza praca miałaby bowiem charakter indywidualny - pod patronatem przedstawiciela kadry naukowej - lub zespołowy. Wydaje się, że zespoły takie mogłyby mieć skład: 3-4 członków koła i jeden pracownik naukowo-dydaktyczny akademii. Zdały już one pomyślnie egzamin w studenckim ruchu naukowym ^{174/}.

Podobnie, na potrzeby realizacji konkretnych i terminowych tematów można by w kole powoływać zespoły tematyczne jak w wariancie pierwszym.

174/ Organizacja i funkcjonowanie ..., op.cit. s. 92

Członkowie koła naukowego interdyscyplinarnego z zasady także sami zgłaszałiby swój akces do sekcji /zespołu/, a także temat, nad którym chcieliby pracować w ramach działalności naukowej w kole. Członek tego koła mógłby w większości przypadków sam mieć możliwość planowania swej pracy w porozumieniu z konsultującym go nauczycielem akademickim. Zasady współpracy między nauczycielem akademickim, a członkiem koła naukowego mogłyby być ustalone zgodnie z życzeniem zainteresowanych.

Znacznie rośnie rola nauczyciela jako opiekuna czy konsultanta w ruchu naukowym słuchaczy. Wskazane byłoby, aby konsultantem opracowań koła był nauczyciel akademicki opracowujący w trybie służbowym temat naukowy zbieżny z tematem realizowanym przez koło. Rola nauczyciela zwiększa także wymogi w stosunku do opiekunów /konsultantów/, zmierzając do tego, aby angażowali się do działalności konsultacyjnej także profesorowie.

Współpraca członka koła naukowego z konsultantem mogłaby być ściślejsza, bardziej częsta i intensywna. Obok treści natury merytorycznej w szerokim zakresie mogłaby także dotyczyć zagadnień metodycznych, badawczych i organizacyjnych. Zatem byłaby bardziej wszechstronna, umożliwiającą poznanie praktyki warsztatu badawczego.

Opiekuna koła mógłby naznaczać /akceptować/ Oddział Naukowy /zastępca komendanta d/s naukowych/ w uzgodnieniu z właściwą danemu kołu katedrą /instytutem/.

Z praktycznego punktu widzenia i prognozowanych potrzeb członków koła naukowego o charakterze interdyscyplinarnym wynika, iż każdy członek koła /zespół 3-4-osobowy/ musiałby współpracować ze stałym konsultantem, a okresowo konsultować się u wybranych przez siebie nauczycieli akademickich. Taka praktyka mogłaby umożliwić tym członkom koła uzyskanie efektów swych poczynań o charakterze naukowym, z równoczesnym opanowaniem metodyki wojskowych badań naukowych.

Wybory zarządu koła mogłyby być dokonywane na ostatnim w roku akademickim zebraniu sprawozdawczym. Przebieg i problematyka tego zebrania mogłaby być taka jak w wariantcie "a".

Dla celów organizacyjnych można by utrzymać sekcje koła naukowego jak w wyżej opisanym wariantcie, jednakże praktycznie praca członków koła odbywałaby się w systemie indywidualnym lub

też w zespołach 3-4 i więcej osobowych. Wynika z tego, że rola i znaczenie sekcji maleje ograniczając się do zagadnień organizacyjnych i udzielania pomocy.

Członkowie koła mogliby się zgłaszać do sekcji pracującej w danym kole naukowym. Wraz ze zgłoszeniem określaliby sposób pracy w ramach sekcji; czy będą pracować indywidualnie nad określonym tematem czy w zespole. Zespół byłby organizowany przez sekcję. Temat pracy byłby zgłaszany przez członka koła, który chciałby taki temat opracować, jednakże dopiero po zaakceptowaniu tego tematu przez konsultanta byłby on przyjęty do planu pracy koła. Zasadnicza liczba opracowywanych tematów dobierana byłaby przez słuchaczy z planu pracy naukowo-badawczej uczelni.

Konsultant spełniałby takie zadanie jak w wariancie "a", jednakże pracowałby tak, aby członek koła, którego prowadzi, nabył praktykę warsztatu naukowo-badawczego na użytek wojska.

Członkowie koła naukowego mogliby kierować się takimi samymi przesłankami co w wariancie opisanym wyżej, jednakże powinni mieć świadomość, że dysponują rezerwami intelektualnymi, czasowymi i posiadają pewne koncepcje czy też odczucia, którym chcieliby nadać jakiś określony kształt, przy czym do zrealizowania tego potrzebują pomocy kogoś doświadczonego, kto by ich wysłuchał, zrozumiał i nimi pokierował. Jeżeli nie mają takiej koncepcji, to dysponując pozostałymi walorami posiadają zapał, chęci do podjęcia tematów naukowych, które by chcieli przyjąć i realizować jako swoje. Wskazane byłoby, aby słuchacze ci w przyszłości identyfikowali swe aspiracje z pracą w szkolnictwie wojskowym.

Szczególne znaczenia nabiera w tym wariancie pracy realizacja współpracy z innymi kołami naukowymi jak wewnątrz akademii, jak i na zewnątrz. Zwłaszcza zaktywizowania wymagałaby współpraca z ruchem naukowym Wojskowej Akademii Technicznej oraz Wojskowej Akademii Politycznej. Współpraca ta mogłaby prowadzić do powoływania mieszanych zespołów słuchaczy opracowujących określone tematy lub wymiany konsultacji i wzajemnego aktywnego uczestnictwa w realizowanych przedsięwzięciach.

Na pracę ruchu naukowego słuchaczy w ASG WP poważny wpływ wywiera działalność Rady Uczelnianej Kół Naukowych. Praca tej Rady mogłaby być inspirowana:

- potrzebami ruchu naukowego uczelni;
- planem pracy naukowo-badawczej uczelni;
- programem studiów w akademii;
- współpracą ruchu naukowego akademii z takim ruchem w innych akademiach wojskowych i uczelniach cywilnych;
- potrzebami wojsk, sztabów czy instytutów naukowych wojska.

Funkcjonowanie Rady Uczelnianej mogłoby być takie jak Rady Wydziałowej przedstawione w wariantcie "a", jednakże w odniesieniu do szczebla uczelnianego. Przy tym Rada obejmowałaby wszystkie koła naukowe słuchaczy pracujące w akademii.

W posiedzeniach Rady czynny udział brałby przedstawiciel Oddziału Naukowego, który inspirowałby działalność związaną z planami naukowo-badawczymi, konsultacjami, publikowaniem w pismach oraz ogólną opieką sprawowaną nad ruchem naukowym słuchaczy. Przedstawiciel Oddziału Szkolenia byłby koordynatorem przedsięwzięć ruchu naukowego w uczelni oraz łącznikiem Rady z Wydziałem Wydawniczym uczelni celem zabezpieczenia potrzeb ruchu naukowego słuchaczy w zakresie informacyjno-sprawozdawczym.

Działalność Rady Uczelnianej byłaby szczególnie pożądana dla ruchu naukowego w uczelni, gdyż pozwoliłaby temu ruchowi na pełną integrację w ramach uczelni. Nadałaby mu także większą rangę, a także umożliwiła uzyskiwanie poważniejszych osiągnięć naukowych oraz utrzymywanie współpracy z prężnym ruchem naukowym słuchaczy w wymienionych akademiach wojskowych. Co nie jest bez znaczenia - zasadniczy udział w kierowaniu ruchem naukowym mieliby słuchacze.

Tak mogłoby się przedstawiać zagadnienie funkcjonowania ruchu naukowego słuchaczy w ASG WP, a także problemy struktury organizacyjnej tego ruchu.

x

x

x

Jako podstawowy element struktury organizacyjnej mogłoby pozostać w dalszym ciągu - w każdym wariantcie pracy ruchu naukowego w akademii - koło naukowe słuchaczy. Koło o charakterze monotematycznym /przedmiotowym/ mogłoby być kołem, które w perspektywie przyjąłoby charakter interdyscyplinarny.

Koło monotematyczne swą bazę działania powinno posiadać w katedrze /instytucie/.

Zarząd koła naukowego byłby organizatorem i koordynatorem wszystkich poczynań koła w każdym wariancie działania.

Podstawową działalność członkowie koła mogliby prowadzić w sekcjach lub zespołach tematycznych, pracując indywidualnie lub w zespołach kilkuosobowych.

Funkcje w ruchu naukowym powinni sprawować słuchacze, a tylko stanowiska szczebla uczelnianego lub wydziałowego dzielić z kadrą uczelni służbowo odpowiedzialną za działalność naukową.

W ruchu naukowym słuchaczy pożądanym jest udział najbardziej doświadczonej kadry uczelni, zwłaszcza w wariancie pracy opisanym jako "b". Kadra powinna skupiać wokół siebie czy też opracowywanych tematów zespoły lub pojedynczych słuchaczy. O ile w wariancie "a" wystarczą pozytywne wyniki w nauce dla pracy w kole naukowym, o tyle w wariancie "b" wymaga się od członka koła posiadania predyspozycji, zainteresowań i zdolności do takiej pracy.

Inspiracja działalności naukowej słuchaczy powinna wpływać od samych członków ruchu naukowego, wskazana jest jednak w tym zakresie pomoc szczebla wydziału-katedry w wariancie "a" oraz uczelni-katedry w wariancie "b". W każdym z tych wariantów ruch naukowy powinien być integrowany na szczeblu uczelni.

Podstawowy element struktury organizacyjnej jakim jest koło, mógłby również stać się podstawowym elementem funkcjonalnym ruchu naukowego. Szczególna uwaga powinna być skupiona na pracy zarządu koła, sekcji oraz członków koła, a także relacji koło-rada wydziałowa /uczelniana/. Współczesne doświadczenia wskazują, że taka koncepcja organizacji i funkcjonowania kół naukowych byłaby w warunkach ASG WP racjonalną.

Struktura organizacyjna ruchu naukowego słuchaczy w uczelni może mieć wpływ na wyniki działania tego ruchu, zatem zagadnieniu temu należy poświęcić więcej niż dotychczas uwagi w ASG WP. Obecnie większe możliwości realizacji zadań podejmowanych przez ruch naukowy słuchaczy posiada koło naukowe monotematyczne pracujące przy katedrze /instytucie/.

Praca koncepcyjno-organizacyjna powinna odbywać się na szczeblu koła, natomiast merytoryczno-pisarska w sekcji /zespole/ koła.

Praca inspiracyjno-doradcza kadry umożliwia skuteczniejsze wykorzystanie potencjału naukowego tkwiącego w słuchaczach. Wskazane wydaje się włączenie do pracy z członkami kół naukowych szerszego zakresu i liczby kadry, od młodych asystentów począwszy po profesorów.

Inspiracja, koordynacja i ocena, a także pomoc kołom naukowym powinny być domeną uczelnianej /wydziałowych/ komórki ruchu naukowego, jaką stanowić powinna rada kół naukowych. Wydaje się, że większy zakres tych możliwości miałyby Rada Uczelniana Kół Naukowych Słuchaczy.

Istniejące w akademii tendencje masowego udziału słuchaczy w pracy ruchu naukowego mają szereg zalet i dlatego należałoby je utrzymać w najbliższym okresie. W perspektywie, posiadając większą liczbę uzdolnionych słuchaczy, mających już doświadczenie nabyte w ruchu naukowym podchorążych WSO, można by zaostrzyć wymagania w stosunku do kandydatów na członków koła celem aktywniejszego włączenia się do pracy naukowej uczelni.

W funkcjonowaniu ruchu naukowego należy szczególną uwagę poświęcić na potrzeby członków koła naukowego, one powinny stanowić podstawę wszystkich poczynań kół naukowych słuchaczy w ASG WP.

Wydaje się, że obecnie ruch naukowy mógłby przyjąć zaprezentowany pierwszy wariant struktury organizacyjnej i funkcjonalnej tego ruchu w uczelni. Uwzględnia on bowiem istniejące w akademii warunki działania kół naukowych słuchaczy.

W N I O S K I :

W rozdziale drugim w oparciu o wyniki badań praktycznej pracy ruchu naukowego słuchaczy przedstawiono koncepcje działalności ruchu naukowego słuchaczy w warunkach Akademii Sztabu Generalnego WP.

Podstawę prezentowanych propozycji stanowi miejsce i zadania ruchu naukowego słuchaczy w procesie dydaktyczno-naukowym uczelni. Wykazano, że miejsce będzie zmienną o wielu składowych, które decydować będą o roli, celach i zadaniach ruchu naukowego. Propozycje te opracowane zostały w dwóch wariantach. Wariant pierwszy określany jest jako wariant "a", natomiast drugi jako wariant "b".

Wykładnią miejsca, jakie może zajmować ruch naukowy, jest funkcja spełniana przez ten ruch. Jeden z wariantów /"a"/ zakłada, że ruch ten będzie zmierzał do poszerzenia i pogłębiania realizowanej przez uczelnię treści programowej nauczanej wiedzy. Zadania wynikające zatem z tej funkcji oprócz realizacji pogłębiania i poszerzania wiedzy, zwłaszcza ze sztuki operacyjnej i taktyki, będą miały na uwadze pobudzanie zainteresowań naukowo-badawczych i wyrabianie nawyków organizacyjnych w tej działalności.

Bezpośrednim wynikiem podejmowanych zadań są treści pracy kół naukowych słuchaczy. Treści te wywodzą się z określanych przez koło naukowe słuchaczy kierunków pracy na określony przedział czasowy z zasady obejmujący jeden rok akademicki. Treści pracy koła naukowego w wariantcie "a" zmierzają do zaspokojenia potrzeb całych grup szkoleniowych, dostosowania ich do możliwości współpracy z ruchem naukowym wyższych szkół oficerskich czy też jednostek wojskowych i ich sztabów, a także podejmowania jedynie prób realizowania tematów o charakterze naukowym.

Treści pracy koła naukowego słuchaczy są realizowane różnymi formami pracy. Często przedsięwzięcia realizowane są wieloma formami pracy podczas opracowywania tematu naukowego, jednakże o charakterze zrealizowanego przedsięwzięcia decyduje ostateczna forma pracy. Samodzielne studiowanie jest podstawową formą pracy. W wariantcie tym należy podejmować formy pracy wyszczególnione w treści podrozdziału, gdyż są to już w warunkach ASG WP formy sprawdzone w praktyce działania.

Racjonalna działalność ruchu naukowego słuchaczy wymaga jego strukturalno-organizacyjnego zorganizowania. W wariantcie pierwszym koło, które stanowi podstawowe ogniwo, nosi charakter monotematyczny /przedmiotowy/. W kole tym zorganizowane są sekcje, do których mogą należeć słuchacze wszystkich lat studiów. Stwarza to możliwości angażowania nieograniczonej liczby słuchaczy do pracy w kole naukowym. Praktyka wykazuje, że w ASG WP mamy także koła skupiające 100% stanu grup szkoleniowych.

Praktycznie rolę nadrzędną dla tego koła stanowi Rada Wydziałowa Kół Naukowych Słuchaczy, która spełnia funkcje inspirowane, koordynujące działalność kół w wydziale oraz pomaga w prowadzeniu przez nie działalności.

W działalności takiego koła naukowego konieczne jest utrzymanie stanowiska opiekuna koła i konsultantów sekcji, którzy jako nauczyciele akademicy służyliby radą i pomocą w przedsięwzięciach koła i sekcji czy poszczególnych słuchaczy.

Model funkcjonowania ruchu naukowego słuchaczy według wariantu "a" ukazuje pracę elementów struktury organizacyjnej realną w warunkach ASG WP; jest on możliwy do przyjęcia w uczelni "od zaraz".

Wariant "b" jako funkcje koła przyjmuje wpojenie członkom koła podstaw metodologicznych, pobudzania i rozwijanie zainteresowań naukowo-badawczych. W formie zadań rozwinięte to zostało do umożliwienia słuchaczom opanowania podstaw metodyki wojskowych badań naukowych, prowadzenia pracy naukowo-badawczej, doskonalenia nawyków organizacyjnych i wiązania z pracą dydaktyczną.

Podobnie jak w wariantcie "a", treści pracy również wywodzą się z przyjętych przez koło kierunków pracy. Treści pracy koła w tym wariantcie zmierzają do zaspokojenia potrzeb słuchaczy uzdolnionych, dostosowania ich do możliwości współpracy z ruchem naukowym zwłaszcza WAT i WAP oraz jednostek wojskowych, sztabów i instytutów naukowych wojska. Efektem powinny być liczące się opracowania o charakterze naukowym.

Treści pracy również są realizowane różnymi formami pracy. Jednakże podstawową formą jest tutaj także samodzielne studiowanie członków koła naukowego. Pozostałe formy pracy są formami złożonymi.

Koło naukowe słuchaczy nosi tutaj charakter interdyscyplinar-
nary. Skupia ono ograniczoną grupę słuchaczy. Z badań wynika, że
jest to około 100% stanu studiujących w systemie stacjonarnym.
Koło działa również w sekcjach, choć sekcje nie są podstawową
komórką, w której odbywa się zasadnicza praca członków koła. Człon-
kowie koła pracują indywidualnie lub w zespołach 3-4-osobowych.
Praca ich odbywa się pod okiem nauczyciela akademickiego przy
zachowaniu intensywnej więzi między nimi.

Rolę nadrzędną nad takim kołem sprawuje Rada Uczelniana
Kół Naukowych Słuchaczy, która spełnia funkcje jak Rada Wydzia-
łowa, ale dla kół w całej akademii.

Ten model działania kół naukowych słuchaczy w ASG WP jest
dla warunków ASG WP modelem perspektywicznym, uzależnionym od
wdrożenia modelu pierwszego oraz zmian warunków istniejących na
warunki wykazane w rozprawie.

Ocenia się, że decyzję o przyjęciu konkretnego wariantu
pracy podejmowałiby sami słuchacze. Decyzja taka uzależniona by-
łaby przede wszystkim od faktycznych predyspozycji, a zwłaszcza
cech osobowych samych uczestników ruchu naukowego, ich potrzeb i
możliwości oraz warunków tworzonych przez uczelnię, a szczegól-
nie roli kadry w tym ruchu, jej zapału i charakteru udzielanej
pomocy, a także atmosfery tworzonej przez komendę uczelni, ko-
mendy wydziałów i szefów katedr. Czynniki te stanowią o podsta-
wowych warunkach pracy decydujących o potrzebach, możliwościach
i wynikach działania kół naukowych w uczelni.

Wydaje się, że przejście od jednego do drugiego wariantu
jest możliwe w naturalny sposób z chwilą powstania wymaganych
dla tego wariantu warunków. Jak bowiem wykazano, podstawowe za-
gadnienia będące przedmiotem zainteresowań członków obu wariant-
tów kół są zbieżne, a różnica dotyczy wyłącznie ich wartości na-
ukowej; praca na rzecz pogłębienia własnej wiedzy i swego rodza-
ju uczestnictwa w procesie dydaktycznym prowadzi do stworzenia
obiektywnych podstaw potencjalnej działalności naukowej.

Rozważania zawarte w tym rozdziale umożliwiają opracowa-
nie propozycji statutu kół naukowych słuchaczy w warunkach aka-
demii, przy czym może być on opracowany zarówno dla rozpatrywa-
nego wariantu "a", jak i dla wariantu "b" ^{175/}.

175/ Patrz - załączniki nr 8 i nr 9.

Z A K O Ń C Z E N I E

Słuchacze obecnie studiujący w Akademii Sztabu Generalnego WP jako absolwenci uczelni pełnić będą służbę wojskową na stanowiskach dowódczych, sztabowych czy naukowo-dydaktycznych także w XXI wieku.

Ukształtowane stosunki społeczno-polityczne, rewolucyjny niemal rozwój techniki wojskowej, a także aktualny poziom wiedzy narzucają konieczność prowadzenia badań nad problematyką modernizacji systemu kształcenia. Występuje więc uzasadniona potrzeba uwzględniania tych faktów i tendencji w procesie kształcenia słuchaczy w Akademii Sztabu Generalnego WP. Systematycznie - na podstawie badań - dokonuje się zmian programowych i merytorycznych toku studiów. Wymagają one ciągłych poszukiwań i rozwiązań wielopłaszczyznowych. Jednym z aspektów tej problematyki jest nowe spojrzenie na szeroko pojęte samokształcenie w ramach pracy w kołach naukowych słuchaczy. Jak wykazują doświadczenia studenckiego ruchu naukowego, a także niektórych kół naukowych słuchaczy akademii wojskowych czy naukowych kół podchorążych wyższych szkół oficerskich, w tej formie działalności tkwią znaczne rezerwy kształcenia, które w warunkach ASG WP należałoby wykorzystać.

Badania materiałów źródłowych wykazały, że ruch naukowy słuchaczy powstawał na różnych typach uczelni wyższych. Ocena działania słuchaczy w tym ruchu umożliwia postawienie tezy, że ruch ten będzie się w dalszym ciągu rozwijał, w korelacji ze zmieniającymi się warunkami działania. Odnosi się to także do ruchu naukowego słuchaczy ASG WP.

Zarówno badania materiałów źródłowych, jak i nabyte doświadczenie w działalności niektórych kół naukowych słuchaczy ASG WP pozwoliły na ustalenie, że koła naukowe słuchaczy w akademii, pomimo późniejszego niż w innych uczelniach rozpoczęcia aktywnej działalności, zdecydowanie włączają się w nurt życia naukowo-dydaktycznego i mają warunki do rozwoju jakościowego.

W niniejszej rozprawie doktorskiej syntetycznie ukazane zostały podstawowe problemy związane z powstaniem, kierunkami działalności i uzyskanymi osiągnięciami ruchu naukowego.

Ustalone właściwości pracy ruchu naukowego w uczelniach cywilnych i wojskowych przyjęte zostały za podstawę opracowania propozycji statusu działania kół naukowych w ASG WP.

Należy nadmienić, że funkcje, formy i metody pracy ruchu naukowego studentów, słuchaczy i podchorążych są zbieżne. Zasadnicza różnica występuje w procentowym udziale studentów, słuchaczy i podchorążych studiów stacjonarnych w tej działalności. Akademia posiada jeden z najwyższych wskaźników przynależności do kół naukowych słuchaczy. Przeprowadzone badania wykazały, że w warunkach ASG WP jest to zjawisko pozytywne, gdyż w ogólnym rozrachunku przynosi liczące się wielopłaszczyznowe korzyści. Dróg wykorzystania tego potencjału do działalności słuchaczy w kołach naukowych może być wiele. Idzie jednak o to, aby spośród nich wybrać najlepsze. Uwzględnienie wykazanych form organizacyjnych i merytorycznych ruchu naukowego słuchaczy w Akademii Sztabu Generalnego WP mogłoby korzystnie wpłynąć na wyniki procesu dydaktycznego i naukowo-badawczego. Z kolei doświadczenia uzyskane przez słuchaczy w działalności naukowej i praca w kołach mogłaby procentować wiedzą, nabytymi umiejętnościami pracy naukowo-badawczej i organizacyjnej.

Rozprawa pokazuje zasadnicze problemy ruchu naukowego słuchaczy w Akademii Sztabu Generalnego WP oraz ich kształt w innych uczelniach wojskowych i cywilnych. Umożliwia to czerpanie z najlepszych doświadczeń całego ruchu naukowego słuchaczy. Efektem jest wariantowe opracowanie koncepcji możliwej do zastosowania przez ruch naukowy słuchaczy w ASG WP.

Podstawę tej koncepcji stanowią warianty zamieszczonych w załącznikach statutów.

Większość proponowanych rozwiązań organizatorskich i merytorycznych weryfikowano /w całości lub częściowo/ podczas planowania i praktycznej działalności kół naukowych słuchaczy Wydziału Wojsk Lotniczych i OPK, a zwłaszcza koła pracującego na bazie Katedry Taktyki Lotnictwa.

Niezbędne staje się dalsze śledzenie rozwoju problematyki ruchu naukowego słuchaczy w akademii oraz innych uczelniach wojskowych i cywilnych celem prowadzenia ciągłej analizy i określania bardziej skutecznych kierunków działalności, form i metod

oraz sposobów pracy kół naukowych słuchaczy w Akademii Sztabu
Generalnego WP.

Byłoby dla autora wielką satysfakcją, gdyby niniejsza
praca wniosła skromny wkład do skutecznego wykorzystania rezerw
tkwiących w ruchu naukowym, słuchaczy pracujących w kołach nau-
kowych Akademii Sztabu Generalnego WP.

Wydrukowano w 15 egz.
Egz.nr 1-15 Bibl.Nauk OZS
Wyk.ppłk Kielan
Druk Z.K.dn.9.4.81 r.
Druk ASG WP nr pf 772/WW

BIBLIOGRAFIA

a/Materiały źródłowe:

1. Akta Dyrektora Nauk Wyższej Szkoły Wojennej nr 340.1/257 Tom 1 /CAW/.
2. Decyzja nr 48 Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki z dnia 29 listopada 1973 r. w sprawie zasad uznawania prac powstających w ramach studenckiego ruchu naukowego jako prac końcowych /dyplomowych/ oraz prac przejściowych.
3. II Ogólnopolski Programowo-Metodyczny Zjazd Studenckich Kół Naukowych. Wyd. Rada Naczelna ZSP - Komisja Nauki. Warszawa 1965.
4. Pismo Głównego Inspektora Szkolenia z dnia 30 czerwca 1972 r. w sprawie powołania do życia naukowych kół podchorążych w WSO.
5. Płk Sztabu Generalnego Młodzianowski - Uwagi o szkolnictwie oficerskim. Teczka Akt Wyższej Szkoły Wojennej nr 340.1/1 /CAW/.
6. Ramowy Statut Kół Naukowych Słuchaczy Akademii Sztabu Generalnego WP. Wyd. ASG WP 1978.
7. Ramowy Statut Naukowego Koła Podchorążych Wyższej Oficerskiej Szkoły Lotniczej. Wyd. WOSL Dęblin
8. Przewodnik Studenckiego Ruchu Naukowego. Wyd. SZSP, Warszawa 1977.
9. Statut Akademii Sztabu Generalnego. Wyd. ASG Warszawa 1975.
10. Wytyczne w sprawie udziału studentów w pracach naukowo-badawczych, rozwojowych i wdrożeniowych w szkołach wyższych /załącznik do zarządzenia nr 54 Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki z dnia 11 listopada 1974 r./.
11. Założenia Programowo-Organizacyjne II Kongresu Studenckiego Ruchu Naukowego. Wyd. Wydział Nauki i Wdrożeń Naukowych, Zarząd Główny SZSP. Warszawa 1978.
12. Zarządzenie nr 54 Ministra Nauki Szkolnictwa Wyższego i Techniki z dnia 11 listopada 1974 r. w sprawie zasad zatrudniania oraz udziału studentów w pracach naukowo-badawczych, rozwojowych i wdrożeniowych w szkołach wyższych.
13. Zarządzenie nr 63 Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki z dnia 14 grudnia 1974 r. w sprawie studenckiego ruchu naukowego.

b/Opracowania:

1. Boley S.- Psychologiczne podstawy samokształcenia. Pedagogika

- dorosłych: Wyd. PZWS Warszawa 1962.
2. Baszkiewicz J. - Młodość Uniwersytetu. Wyd. Wiedza Powszechna. Warszawa 1963.
 3. Borusz J., Nowacki T. - Uwagi o metodach badań w dydaktyce wojskowej. Wyd. Zeszyty Naukowe nr 9/30 WAP 1963.
 4. Borusz J., Parzyszek A., Stępień R. - Kształcenie aktywizujące w wyższej szkole wojskowej. Wyd. Warszawa WAP 1977.
 5. Chocianowicz W. - W pięćdziesięciolecie Wyższej Szkoły Wojskowej. Wyd. Londyn 1969.
 6. Druga Narada Aktywu Naukowych Kół Podchorążych wyższych szkół oficerskich 2-3.12.1977 r. Materiały z obrad. Wyd. Zarząd Szkolnictwa Wojskowego, Poznań 1977.
 7. Dziechciarz J., Godula J. - Organizacja i funkcjonowanie studenckiego ruchu naukowego. Wyd. Zarząd Główny SZSP. Warszawa 1974.
 8. Dziubak S. - Samokształcenie jednostkowe i zespołowe. Wyd. Centralna Poradnia Samokształcenia. Warszawa 1945.
 9. Głębocki J.T. - Wywód o szkołach rycerskich czyli wojskowych w Polsce w ciągu dziejowym. Wyd. Kraków 1966.
 10. Hilgard E.R. - Procesy warunkowania i uczenia się. Wyd. PWN Warszawa 1968.
 11. Hydzyk B. - Wybrane zagadnienia z metodologii dydaktycznych badań naukowych. Wyd. TWWP. Warszawa 1967.
 12. Knot A. - Z przeszłości szkolnictwa wojskowego w Polsce. Wyd. Poznań 1928.
 13. Knot A. - Dzieje szkolnictwa wojskowego w Polsce. Wyd. Państwowe Wydawnictwo Książek Szkolnych we Lwowie. Lwów 1938.
 14. Kosacki Cz. - Dokumenty Kół Naukowych WAP.
 15. Kotarbiński T. - Sprawność i błąd. Wyd. PZWS Warszawa 1970.
 16. Kronika Akademii. Tomy 1, 2 i 3.
 17. Kronika Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu za rok szkolny 1956/57. Wyd. PWN Poznań 1958.
 18. Ludwiczak S. - Samokształcenie oficerów. Wyd. WAP Warszawa 1966.
 19. Ludwiczak S. - Samokształcenie w Kołach Wiedzy Wojskowej /Poradnik/. Wyd. Sekretariat Rady Naczelnej Kół Wiedzy Wojskowej. Warszawa 1967.
 20. Metodologiczne problemy teorii i praktyki wojskowej. Wyd. MON Warszawa 1971.
 21. Metodologia wojskowych badań naukowych. Wyd. MON Warszawa 1962.
 22. Model wojskowego pracownika naukowego. Wyd. ASG Warszawa 1975.
 23. Nowacki T. - Za adnienia kształcenia samodzielności studentów.

- Wyd. PZWS Warszawa 1957.
24. Okoń W. - Zarys dydaktyki ogólnej, wersja programowana. Wyd. PZWS Warszawa 1970.
 25. Pieter J. - Zarys metodologii pracy naukowej. Wyd. PWN Warszawa 1975.
 26. Piwowarska K., Urbańska Z. - Działalność kulturalna w wojsku /wybór materiałów bibliograficznych 1976/77/. Wyd. WAP Warszawa 1978.
 27. Przewodnik Studenckiego Ruchu Naukowego. Wyd. SZSP Zarząd Stołeczny Warszawa 1977.
 28. Raport o wynikach prac nad resortowym tematem naukowo-badawczym. Wzorcowy System Przygotowania Nowoczesnego Dowódcy, załącznik nr 7. Wyd. ASG WP 1975.
 29. Rutkowski St. - Zarys dziejów szkolnictwa wojskowego. Wyd. MON Warszawa 1970.
 30. Szczerba W. - Eksperyment pedagogiczny w wojsku. Wyd. MON Warszawa 1969.
 31. Urbańczyk F. - Dydaktyka dorosłych. Wyd. Zakład Narodowy im. Ossolińskich Wrocław 1965.
 32. Woźniak Z. - Badania nad metodami uczenia się słuchaczy WAP. Wyd. WAP Warszawa 1971.
 33. Wroczyński R. - Praca oświatowa. Rozwój - systemy - problematyka. Wyd. Nasza Księgarnia Warszawa 1965.
 34. Współczesna uczelnia wojskowa. Wyd. Warszawa 1973 /Zakład badań nad szkolnictwem wyższym WAP/.
 35. Wzorcowy system przygotowania nowoczesnego dowódcy. Wyd. ASG WP Warszawa 1975.
 36. Zagadnienia metodyki nauczania w ASG. Wyd. ASG Warszawa 1970.
 37. Zakrzewski J. - System przygotowania nowoczesnych kadr dowódczo-sztabowych. Wyd. ASG WP Warszawa 1975.

c/ Periodyki:

1. Aktualne problemy szkolnictwa wyższego. Biuletyn nr 2. Wyd. Rada Wyższego Szkolnictwa Wojskowego, Warszawa 1976.
2. Aktualne problemy szkolnictwa wyższego. Biuletyn nr 3. Wyd. Rada Wyższego Szkolnictwa Wojskowego, Warszawa 1977.
3. Aktualne problemy szkolnictwa wyższego. Biuletyn nr 4. Wyd. Rada Wyższego Szkolnictwa Wojskowego, Warszawa 1977.
4. Altman J. - W sprawie rozwoju pracy naukowej studentów. Życie Szkoły Wyższej nr 1 z 1954 r.
5. Artykuł Redakcyjny - Szanse ambitnej młodości. Wojsko Ludowe

- nr 3. Wyd. GZP WP Warszawa 1973.
6. Badowski T.- Aktywizacja podchorążych w procesie nauczania. Dydaktyka Szkoły Wojskowej z 1972 r.
 7. Banasiak A., Żebrowski J.- Jaka powinna być studencka prasa naukowa? Problemy Studenckiego Ruchu Naukowego nr 1/23/. Wyd. PWN Warszawa 1976.
 8. Bańka W.- Upowszechnianie dorobku naukowego. Wojsko Ludowe nr 9. Wyd. GZP WP Warszawa 1976.
 9. Bartkowiak H.- Koło Wiedzy Naukowej przy Katedrze HSW. Akademicki Biuletyn Słuchaczy nr 13. Wyd. ASG WP z 1976 r.
 10. Bąbol P.- Co to znaczy szeroka droga dla szczególnie uzdolnionych? Wojsko Ludowe nr 1. Wyd. GZP WP Warszawa 1974.
 11. Bednarz E.- Koło pogłębiania wiedzy. Akademicki Biuletyn Słuchaczy nr 1 z 1975 r. Wyd. ASG WP Warszawa.
 12. Bil E.- Szczególnie uzdolnieni, ale do czego? Wojsko Ludowe nr 4. Wyd. GZP WP Warszawa 1974.
 13. Brdak R.- Ogólnoakademickie Koło Naukowe Dydaktyki Wojskowej. Akademicki Biuletyn Słuchaczy nr 17. Wyd. ASG WP Warszawa 1978.
 14. Brdak R.- Oddać władzę kół naukowych w ręce rad. Akademicki Biuletyn Słuchaczy nr 17. Wyd. ASG WP Warszawa 1978.
 15. Brdak R.- Rola kół naukowych słuchaczy ASG WP w zakresie pedagogicznego przygotowania młodej kadry nauczycieli akademickich. Akademicki Biuletyn Słuchaczy nr 18. Wyd. ASG WP Warszawa 1978.
 16. Broch J.- O jedności procesu dydaktycznego i wychowawczego. Wojsko Ludowe nr 12. Wyd. GZP WP Warszawa 1977.
 17. Brodman D.- Offiziersschuller helfen, wissenschaftlich-technische Probleme der Volksmarine zu lösen. Pomoc podchorążych w rozwiązywaniu naukowo-technicznych problemów marynarki wojennej. Militartechnik nr 5 z 1977 r.
 18. Buchnajzer L.- O lepszą jakość pracy kół naukowych. Akademicki Biuletyn Słuchaczy nr 12. Wyd. ASG WP Warszawa 1976.
 19. Buchnajzer L.- Doświadczenia z pracy koła naukowego. Akademicki Biuletyn Słuchaczy nr 7. Wyd. ASG WP Warszawa 1975.
 20. Bugajski S., Kluczyński J.- O przyszłości szkolnictwa. Wojsko Ludowe nr 1. Wyd. GZP Warszawa 1966.
 21. Bugalski J.- Kilka uwag o pracy Kół Wiedzy Wojskowej z 1964 r. Przegląd Wojsk Lądowych nr 2, Warszawa 1965.
 22. Bukowski J.- Organizujemy koła i sekcje zainteresowań. Fakty i Wydarzenia nr 11. Wyd. Warszawa 1970.
 23. Ciena A.- Założenia studenckiego obozu naukowo-wypoczynkowego. Problemy Studenckiego Ruchu Naukowego nr 5-6 /21-22/. Wyd. PWN

Warszawa 1976.

24. Czajka S., Kluczyński J. - O przyszłości szkolnictwa wyższego. Nowe Drogi nr 5 z 1976 r.
25. Dąbrowski A. - Z życia Koła Wiedzy Wojskowej. Wyd. Akademicki Biuletyn Słuchaczy nr 10. Wyd. ASG WP Warszawa 1976.
26. Dudek L. - Potrzeby i możliwości zwiększenia sprawności i efektywności procesu kształcenia w wyższych szkołach wojskowych. Myśl Wojskowa nr 12. Wyd. MON Warszawa 1976.
27. Ppłk mgr inż. Dudek J. - Działalność NKP WOSL. Biuletyn Wyższej Oficerskiej Szkoły Lotniczej im. Jana Krasickiego. Wyd. Dęblin 1975.
28. Ppłk mgr inż. Dudek J. - Naukowe Koło Podchorążych WOSL. Przegląd Wojsk Lotniczych i Wojsk Obrony Powietrznej Kraju nr 11. Wyd. Poznań 1975.
29. Filar W. - Problemy planowego kierowania drogą rozwojową oficerów pionu naukowo-dydaktycznego wyższego szkolnictwa wojskowego. Myśl Wojskowa nr 11. Wyd. MON Warszawa 1974.
30. G.Z. - O pracy kół naukowych. Akademicki Biuletyn Słuchaczy nr 12. Wyd. ASG WP Warszawa 1976.
31. Gawryszewski A. - Taktyczno-operacyjne szkolenie słuchaczy. Wojsko Ludowe nr 9. Wyd. GZP WP Warszawa 1976.
32. Gierczak K., Kielan Z. - Działalność kół naukowych słuchaczy w Wydziale Wojsk Lotniczych i OPK. Przegląd Wojsk Lotniczych i Wojsk Obrony Powietrznej Kraju nr 1. Wyd. Poznań 1981.
33. Gorczyński T. - Wczoraj i dziś studenckich kół naukowych. Życie Szkoły Wyższej nr 10 z 1955 r.
34. Grajewski I. - Wyższa Szkoła Marynarki Wojennej im. Bohaterów Westerplatte w roku Nauki Polskiej. Przegląd Morski nr 6 z 1973r.
35. Halicz E. - Rola Szkoły Rycerskiej w tworzeniu unowocześnionej kadry oficerskiej w Polsce /Rocznik Uniwersytetu Warszawskiego/. Wyd. 1968.
36. Jurewicz Z. - Działalność Akademii Sztabu Generalnego WP w dziedzinie rozwoju naukowej myśli wojskowej. Myśl Wojskowa nr 12. Wyd. MON Warszawa 1977.
37. Kaczmarek J. - Wojskowe szkolnictwo typu dowódczo-sztabowego. Myśl Wojskowa nr 9. Wyd. MON Warszawa 1976.
38. Kielan Z. - Działalność studenckiego ruchu naukowego. Zeszyty Naukowe ASG WP nr 2/5/ z 1978 r.
39. Kielan Z. - Działalność słuchaczy w kołach naukowych i podchorążych w naukowych kołach podchorążych. Zeszyty Naukowe ASG WP nr

2 z 1979 r.

40. Konopiński J. - Organizacyjne aspekty pracy koła naukowego. Problemy Studenckiego Ruchu Naukowego nr 2/30/. Wyd. PWN Warszawa 1977.
41. Kowalski J. - Dorobek naukowo-dydaktyczny Wyższej Oficerskiej Szkoły Lotniczej. Przegląd Wojsk Lotniczych i Wojsk Obrony Powietrznej Kraju nr 11. Wyd. Poznań 1975.
42. Kucharz E. - Problem zespołowości w badaniach kół naukowych. Problemy Studenckiego Ruchu Naukowego nr 2/30/. Wyd. PWN Warszawa 1977
43. Kuczamer P. - O lepszą jakość pracy kół naukowych. Akademicki Biuletyn Słuchaczy nr 15. Wyd. ASG WP Warszawa 1977.
44. Kumoś Z. - Sprawozdanie z pracy koła naukowego Wiedzy Taktyczno-Operacyjnej. Akademicki Biuletyn Słuchaczy nr 4. Wyd. ASG WP Warszawa 1974.
45. Kunikowski J. - Rola i zadania kół naukowych słuchaczy uczelni wojskowych w procesie socjalistycznego kształcenia i wychowania. Myśl Wojskowa nr 1. Wyd. MON Warszawa 1976.
46. Kunikowski J. - Struktura organizacyjna i działalność kół naukowych w Wojskowej Akademii Politycznej im. F. Dzierżyńskiego. Akademicki Biuletyn Słuchaczy nr 4. Wyd. ASG WP Warszawa 1974.
47. Kunikowski J. - Potrzeba czynu i działania została urzeczywistniona. Akademicki Biuletyn Słuchaczy nr 7. Wyd. ASG WP Warszawa 1975.
48. Kwiatkowski S. - Przemyślenia do przyszłości. Wojsko Ludowe nr 3. Wyd. GZP WP Warszawa 1973.
49. Kwiatkowski S. - Dobra robota czy dobre wrażenie? Wojsko Ludowe nr 8. Wyd. GZP WP Warszawa 1974.
50. Kwieciński Z. - Studenckie humanistyczne koła naukowe. Dydaktyka Szkoły Wyższej nr 2 z 1973 r.
51. Malik Z. - Prace badawcze Naukowego Koła Podchorążych. Przegląd Wojsk Lądowych nr 3 z 1976 r.
52. Uliasz Z. - Metody kształcenia i prowadzenia badań w WSOWE. Przegląd Wojsk Lądowych nr 11 z 1977 r.
53. Niedziałkowska E. - Działalność Koła Geografii UJ w latach 1881-1971. Problemy Studenckiego Ruchu Naukowego nr 2/18/. Wyd. PWN Warszawa 1975.
54. Nożko K. - Problemy kształcenia taktyczno-operacyjnego dowódców i oficerów sztafu w ASG WP. Myśl Wojskowa nr 12. Wyd. MON Warszawa 1977.
55. Mól J. - Z dyskusji nad celami i formami pracy kół naukowych. Akademicki Biuletyn Słuchaczy nr 11. Wyd. ASG WP Warszawa 1976.
56. Olszański J. - Z badań nad wskaźnikami aktywności w procesie

- uczenia się. Życie Szkoły Wyższej nr 11 z 1969 r.
57. Pacek S.- Z problematyki samowychowania. Życie Szkoły Wyższej nr 9 z 1975 r.
58. Pasternak J.- Z problemów działalności kół naukowych słuchaczy. Zeszyty Naukowe nr 1. Wyd. ASG WP Warszawa 1976.
59. Pasternak J., Kielan Z.- Koło naukowe słuchaczy Pionu OPK i lotnictwa ASG WP. Przegląd Wojsk Lotniczych i Wojsk Obrony Powietrznej Kraju nr 12. Wyd. Poznań 1977.
60. Pasternak J., Kielan Z.- Niektóre problemy dydaktyczno-wychowawcze na Wydziale Wojsk Lotniczych i OPK ASG WP. Zeszyt Naukowy ASG WP. Wyd. ASG WP Warszawa 1978.
61. Pawlik J.- Praca kół naukowych na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego. Życie Szkoły Wyższej nr 2 z 1953 r.
62. Pokruszyński W.- O wykorzystaniu w pracy naukowo-badawczej słuchaczy szczególnie uzdolnionych. Myśl Wojskowa nr 10. Wyd. MON Warszawa 1977.
63. Popławski S.- O pracy naukowo-badawczej w akademiach wojskowych. Myśl Wojskowa nr 9. Wyd. MON Warszawa 1955.
64. Procak T.- O jedności nauczania i badań naukowych /na przykładzie Akademii Sztabu Generalnego WP/. Zeszyt Naukowy nr 1. Wyd. ASG WP Warszawa 1976.
65. Rocznik Koła Naukowego Techniki Wojskowej Studentów Politechniki Warszawskiej. Wyd. Warszawa 1938.
66. Radziejewicz E.- Refleksje o ruchu naukowym młodych pedagogów. Problemy Studenckiego Ruchu Naukowego nr 6/28/. Wyd. PWN Warszawa 1976.
67. Sawicki P.- Chemiczy nie próżnują. Akademicki Biuletyn Słuchaczy nr 11. Wyd. ASG WP Warszawa 1976.
68. Sidor M.- Rozważania nad osobowością dowódcy. Wojsko Ludowe nr 2. Wyd. GZP WP Warszawa 1977.
69. Skibiński F.- Po naradzie przewodniczących kół wiedzy wojskowej. Przegląd Wojsk Lądowych nr 7. Wyd. Warszawa 1963.
70. Somerlik R.- Powstało kolejne koło naukowe. Akademicki Biuletyn Słuchaczy nr 5. Wyd. ASG WP Warszawa 1975.
71. Szczepanek T.- O wychowaniu przez uczestnictwo. Wojsko Ludowe nr 8. Wyd. GZP WP Warszawa 1970.
72. Šibilskis P.- Kursant i voenne-naučnaja rabota. Voennyj Viestnik nr 8 z 1976 r.
73. Tomaszewski A.- Rola kół naukowych w zakresie doboru kandydatów do grupy naukowo-dydaktycznej ASG WP. Akademicki Biuletyn Słucha-

czy nr 18. Wyd. ASG WP Warszawa 1973.

74. Urliński R. - Do czego się przymierzać? Wojsko Ludowe nr 6. Wyd. GZP WP Warszawa 1973.

75. Urban J. - Popieramy działanie kół naukowych w systemie przygotowania nauczycieli. Akademicki Biuletyn Słuchaczy nr 18. Wyd. ASG WP Warszawa 1978.

76. Walczak Cz. - Jedność kształcenia i wychowania w wyższej uczelni wojskowej. Wojsko Ludowe nr 4. Wyd. GZP WP Warszawa 1975.

77. Wiśniewski A. - Koło Naukowe Słuchaczy KL - jedną z form ukierunkowanego zdobywania wiedzy. Akademicki Biuletyn Słuchaczy nr 8. Wyd. ASG WP Warszawa 1975.

78. Wiśniewski E. - O pracy naukowej ASG i jej więzi z praktyką. Myśl Wojskowa nr 12. Wyd. MON Warszawa 1972.

79. Wojciechowski Z. - Rozwijanie zainteresowań poznawczych słuchaczy wiedzą wojskową. Akademicki Biuletyn Słuchaczy nr 17. Wyd. ASG WP Warszawa 1978.

80. Zachariasiewicz P. - Projekt integracji kół naukowych słuchaczy ASG WP. Akademicki Biuletyn Słuchaczy nr 16. Wyd. ASG WP Warszawa 1977.

81. Zachariasiewicz P. - Koła naukowe w wyższej szkole oficerskiej. Wojsko Ludowe nr 1. Wyd. GZP WP Warszawa 1972.

82. Zakrzewski J., Paszkowski F. - Kształtowanie wszechstronnie rozwiniętej, efektywnej osobowości słuchaczy ASG WP. Myśl Wojskowa nr 12. Wyd. MON Warszawa 1977.

83. Zakrzewski J. - Model osobowości absolwenta ASG. Myśl Wojskowa nr 12. Wyd. MON Warszawa 1972.

84. Zieliński S. - O pracy naukowo-badawczej w wyższych szkołach oficerskich. Przegląd Wojsk Lądowych nr 6 z 1974 r.

85. Zmarzliński H. - Koło Wiedzy Wojskowej Wojsk Lądowych. Akademicki Biuletyn Słuchaczy nr 11. Wyd. ASG WP Warszawa 1976.

86. Żarski Z. - Wkład ASG WP w rozwój taktyki i sztuki operacyjnej lotnictwa i wojsk OPK. Myśl Wojskowa nr 12. Wyd. MON Warszawa 1977.

d/ Prasa:

1. Borkowski J. - Plenarne posiedzenie Rady Wyższego Szkolnictwa Wojskowego. Wzrastająca rola samodzielnej pracy podchorążych.

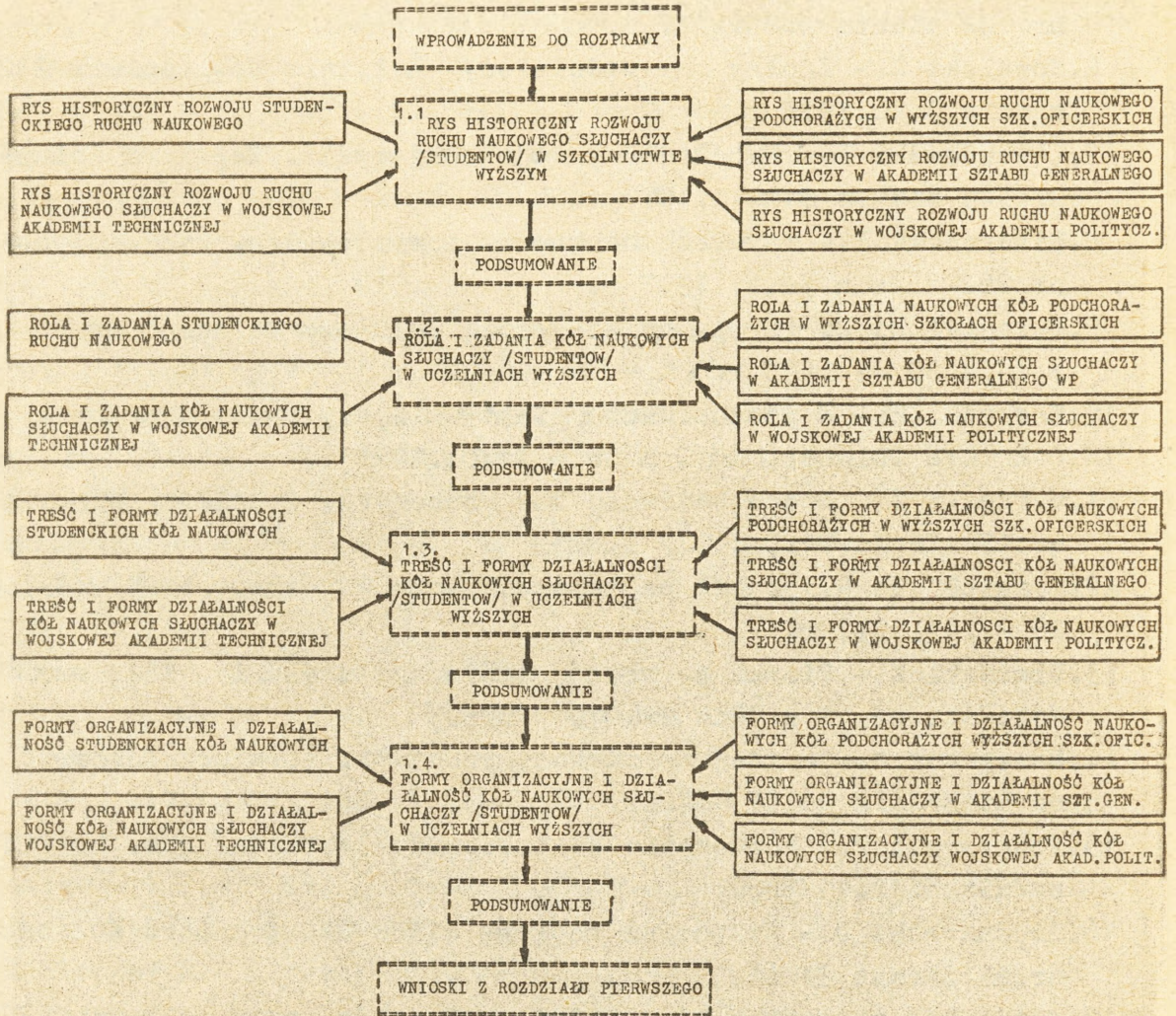
Żołnierz Wolności nr 15 z dnia 22.01.1979 r.

2. Czyżewski I. - Kształcenie aktywne. Żołnierz Wolności nr 272 z dnia 20.11.1975 r.

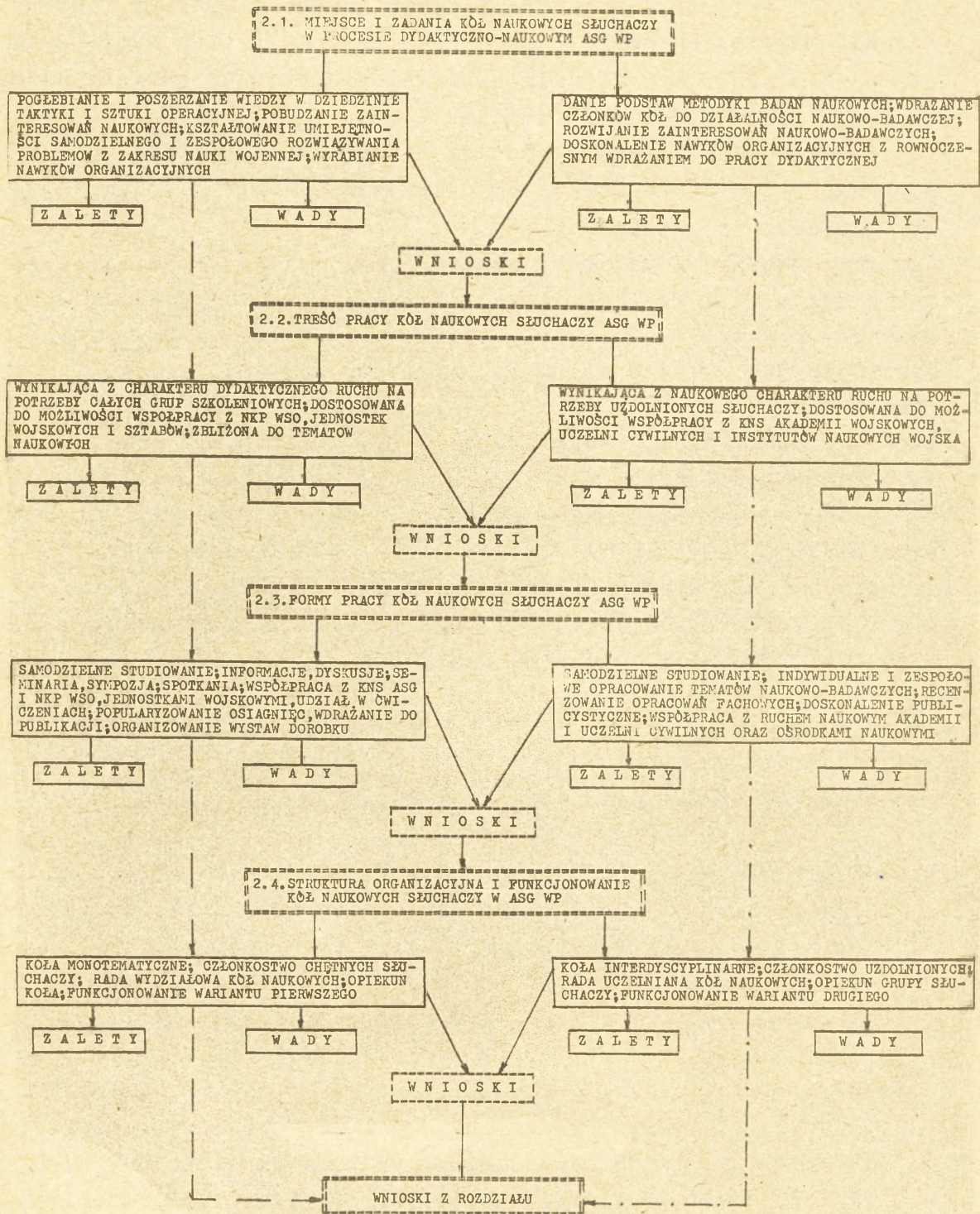
3. Czyżewski I., Frączek W. - W sali wykładowej i w laboratoriach.

- Żołnierz Wolności nr 7 z dnia 9.01.1976 r.
4. Dunin-Wasowicz M.- Użyteczne dla miasta. Życie Warszawy nr 122 z dnia 25.05.1977 r.
 5. Gilinski S.- Taktyka w szkole dowódców. Żołnierz Wolności nr 102 z dnia 2.05.1977 r.
 6. Kowalski A.- Zdolny czy uzdolniony? Żołnierz Wolności nr 232 z dnia 3.10.1975 r.
 7. Lewandowski L.- Współtwórcy wojskowej myśli. Żołnierz Wolności nr 143 z dnia 8-9.12.1977 r.
 8. Liberadzki B.- Asystent naukowcem i wychowawcą. Życie Warszawy nr 282 z dnia 30.11.1977 r.
 9. Łukaszewski S.- Droga do akademii. Żołnierz Wolności nr 16 z dnia 20.01.1975 r.
 10. Markocki Z.- W poszukiwaniu efektywniejszych metod pracy. Żołnierz Wolności nr 8 z dnia 11.01.1979 r.
 11. Markocki Z.- Prace badawcze kół naukowych. Żołnierz Wolności nr 17 z dnia 24.01.1979 r.
 12. Moszczeńska R.- Dobrze na lepsze. Życie Warszawy nr 279 z dnia 26-27.11.1977 r.
 13. Nicinski K.- Stawka na rozwój twórczego myślenia. Żołnierz Wolności nr 11 z dnia 14.01.1975 r.
 14. Parzyszek A.- Bliżej codziennej praktyki. Żołnierz Wolności nr 161 z dnia 10.07.1978 r.
 15. Podwysocki T.- Nowoczesne kształcenie. Życie Warszawy nr 256 z dnia 6.11.1975 r.
 16. Pruszkowski J.- Sympozjum naukowe w ASG WP. Żołnierz Wolności nr 23 z dnia 31.01.1979 r.
 17. Sesja kół naukowych WAP. Żołnierz Wolności nr 8 z 13.01.1977 r.
 18. Sesja studenckich kół naukowych. Żołnierz Wolności nr 307 z dnia 30.12.1977 r.
 19. Semczuk M.- Studencka myśl dla kraju. Życie Warszawy nr 282 z dnia 30.11.1977 r.
 20. Studenckie koło naukowe z prawdziwego zdarzenia. Ekspres Wieczorny nr 61 z dnia 22.02. 1978 r.
 21. Sympozjum młodych fizyków WAT. Żołnierz Wolności nr 272 z dnia 20.11.1975 r.
 22. Wiesner H.- Kuźnia kadr wojskowych. Żołnierz Wolności nr 17 z dnia 24.01.1979 r.
 23. Żak S.- Kadra - decydujące ogniwo wyższej szkoły oficerskiej. Żołnierz Wolności nr 66 z dnia 18.03.1970r.

ROZDZIAŁ 1.

ROZWOJ DZIAŁALNOŚCI KÓŁ NAUKOWYCH SŁUCHACZY W ASG WP
W ŚWIELE RUCHU NAUKOWEGO STUDENTÓW /SŁUCHACZY/
W UCZELNIACH WYŻSZYCH.

ROZDZIAŁ 2. STATUS I PROPOZYCJE DZIAŁALNOŚCI KÓŁ NAUKOWYCH SŁUCHACZY
AKADEMII SZTABU GENERALNEGO WP.

A N K I E T A

Celem badań jest dokonanie naukowej analizy i oceny działalności słuchaczy w ramach koła naukowego oraz wypracowanie konkretnych wniosków dla usprawnienia działalności naukowej w ramach pracy tych kół w uczelni.

Prosimy więc Kolegę o szczerą i rzetelną odpowiedź na poniższe pytania. Za czas i trud związany z wypełnieniem ankiety - serdecznie dziękujemy.

Wydział, katedra /instytut, zakład/

Rok studiów

Wiek

Wykształcenie cywilne

Wykształcenie wojskowe

Staż zawodowej służby wojskowej

Pochodzenie społeczne

- Charakter wykonywanej pracy przed studiami - dowódczy, sztabowy dydaktyczny, inny /jaki/ odpowiednie podkreśl/.

1. Jaką gałęzią wiedzy się interesujesz?

.....

2. Co czynisz w zakresie jej zgłębiania?

.....

.....

3. Czy pracujesz sam, z kolegą, czy w zespole?

4. Od jakiego czasu pracujesz w ten sposób?

.....

5. Czy uczestniczyłeś w przedsięwzięciach naukowo-badawczych koła /jakich, o jakiej tematyce, w jakim charakterze, gdzie/

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. Jak oceniasz przydatność form pracy koła do rozwoju Twoich zainteresowań?

.....

7. Co chciałbyś robić po ukończeniu uczelni?

.....
.....

8. Czy w czasie studiów zetknąłeś się z działalnością naukową słuchaczy /studentów, podchorążych/? Jak oceniasz tę działalność, co Byś zmienił, a jakie poczynania Uznajesz za słuszne?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

9. Jakie są Twoje propozycje do skutecznej działalności koła naukowego w ASG WP?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

A N K I E T A "A"

Celem badań jest dokonanie analizy działalności prowadzonej w kołach naukowych słuchaczy oraz wypracowania konkretnej propozycji działalności słuchaczy w ramach kół w akademii.

Prosimy Obywatela o szczerą i rzetelną odpowiedź na poniższe pytania. Za trud związany z wypełnieniem ankiety serdecznie dziękujemy.

Katedra /pion organizacyjny/

1. Jaką funkcję powinny spełniać koła naukowe słuchaczy /KNS/ w ASG WP? /odpowiednie podkreśl/
 - a/ Inspirującą do działalności pozaprogramowej.
 - b/ Rozwijającą i poszerzającą zainteresowania naukowe.
 - c/ Inną, opisz
2. Czy zadaniami KNS powinno być? /odpowiednie podkreśl/
 - a/ Pogłębianie i rozszerzanie wiedzy programowej.
 - b/ WYROBIENIE nawyku systematycznego dokształcania się.
 - c/ Pobudzanie i rozwijanie zainteresowań naukowo-badawczych.
 - d/ Danie metodologicznych podstaw badań naukowych.
 - e/ Inne, opisz
3. Kto powinien wytyczać kierunki działania KNS?/odpowiednie podkreśl/
 - a/ Członkowie koła.
 - b/ Kierownictwo katedry - wydziału.
 - c/ Zarząd koła z udziałem kierownictwa katedry - wydziału.
 - d/ Inne, opisz
4. Co powinno stanowić podstawę programu działania KNS? /odpowiednie podkreśl/
 - a/ Program dydaktyczno-wychowawczy akademii.
 - b/ Program naukowo-badawczy katedry.
 - c/ Potrzeby i możliwości członków KNS.
 - d/ Inne, opisz
5. Ile KNS powinno działać w ASG WP?/odpowiednie podkreśl/
 - a/ Jedno.

- b/ Przy wydziałach.
 - c/ Przy katedrach.
 - d/ Inne, opisz
6. Czy KNS powinny mieć charakter:/odpowiednie podkreśl/
- a/ Masowy? Jaki procent słuchaczy?.....
 - b/ Jednostkowy? Jaki procent słuchaczy?
 - c/ Inny, opisz
7. Co dla słuchaczy powinno stanowić zachętę do pracy w KNS?
/odpowiednie podkreśl/
- a/ Możliwość intelektualnego rozwoju.
 - b/ Możliwość poznania i rozwoju warsztatu naukowo-badawczego.
 - c/ Inne, opisz
 -
8. Czy praca w KNS powinna się odbywać w czasie:/odpowiednie podkreśl/
- a/ Przeznaczonym na naukę własną.
 - b/ Przewidzianym na ten cel programem studiów? Jeśli TAK -
podaj ile czasu w miesiącu i kiedy?
 -
 - c/ Inne, opisz
9. Czy członkowie KNS powinni publikować:/odpowiednie podkreśl/
- a/ W periodyku KNS ASG WP?
 - b/ W jednym z rozdziałów Akademickiego Biuletynu Słuchaczy?
 - c/ W jednym z rozdziałów Zeszytów Naukowych?
 - d/ Inne, opisz
10. Czy KNS powinny współpracować z ich odpowiednikami w innych uczelniach? /odpowiednie podkreśl i uzupełnij/
- a/ Cywilnych - jakich?.....
 - b/ Wojskowych - jakich?.....
11. Jakie formy pracy powinny stosować KNS?/odpowiednie podkreśl i ustal kolejność ważności/
- Wygłaszanie prelekcji, informacji i referatu.
 - Organizowanie i udział w uczelnianych i międzyuczelnianych seminariach, konwersatoriach, naradach i sympozjach.
 - Opracowywanie materiałów poglądowych do szkolenia.
 - Zespołowe lub indywidualne opracowywanie wybranych problemów.

- Organizowanie spotkań z osobami zaproszonymi /autorskich itp./.
 - Zapozdawanie się z osiągnięciami jednostek wojskowych.
 - Zapozdawanie się z osiągnięciami instytutów naukowo-badawczych.
 - Inne, opisz
 -
12. Jaka powinna być rola kadry uczelni w KNS?/odpowiednie podkreśl/
a/ Inspirująca i doradcza.
b/ Obserwacyjno-pobudzająca.
c/ Niezaangażowana, obojętna.
d/ Inna, opisz
13. Kto i jak często powinien oceniać pracę KNS?/odpowiednie podkreśl/
a/ Z ramienia akademii -
b/ Z wydziału -
c/ Z katedry -
d/ Inne, opisz
14. Jak należało by propagować działalność KNS? /opisz/
a/ W ASG WP
.....
b/ W wydziale
.....
c/ W katedrze
.....

P Y T A N I A

DO PRZEPROWADZENIA WYWIADU Z PRACOWNIKAMI
NAUKOWO-DYDAKTYCZNYMI ASG WP

Temat: "Działalność słuchaczy ASG WP w ruchu naukowym od czasu powstania uczelni do końca lat sześćdziesiątych".

1. Jaka była rola ruchu naukowego słuchaczy w uczelni od czasu powstania tego ruchu w ASG WP do 1974 roku?
2. Jakie były główne zadania tego ruchu?
3. Czym ten ruch się zajmował - cel jego działania?
4. Co stanowiło podstawowe zainteresowania tego ruchu?
5. Kto wytyczał zasadnicze kierunki działania ?
6. Jaki był - w stosunku do ilości szkolonych - procentowy udział słuchaczy w ruchu naukowym?
7. Co stanowiło motywy /zachętę/ dla udziału w tym ruchu?
8. Jaka była struktura organizacyjna tego ruchu?
9. Jakie stosowano formy pracy?
10. Jaka była rola kadry dydaktyczno-naukowej w tym ruchu?
11. Kto, w jaki sposób i kiedy oceniał pracę uczestników ruchu?
12. Jak funkcjonował ten ruch?
13. Kiedy, w jakim czasie dnia była prowadzona działalność przez uczestników ruchu naukowego?
14. Czy członkowie ruchu naukowego słuchaczy prowadzili działalność publicystyczną?
15. W jaki sposób propagowano działalność ruchu naukowego słuchaczy?
16. Jak przedstawiała się współpraca ruchu naukowego akademii z podobnym ruchem innych uczelni?

PLAN BADAN RUCHU NAUKOWEGO SŁUCHACZY /STUDENTÓW, PODCHORAŻYCH/
W SZKOLNICTWIE WYŻSZYM

Cel badań: zapoznanie się ze stanem faktycznym i historią ruchu naukowego w szkolnictwie wyższym i dokonanie selekcji osiągnięć tego ruchu dla przedstawienia propozycji racjonalnego działania kół naukowych słuchaczy na terenie Akademii Sztabu Generalnego WP.

METODA BADAWCZA	OBSZAR BADAN	TEREN BADAN
Analiza logiczna literatury	Studencki ruch naukowy; ruch naukowy słuchaczy; ruch naukowy podchorążych.	CAW; CBW; wyższe szkoły oficerskie; akademie wojskowe; ASG WP.
Obserwacja	Koło Naukowe Słuchaczy Katedry Taktyki Lotnictwa /inne koła/; Naukowe Koło Podchorążych.	Akademia Sztabu Generalnego WP; Wyższa Oficerska Szkoła Lotnicza w Dęblinie.
Eksperyment	Koło Naukowe Słuchaczy Katedry Taktyki Lotnictwa /inne koła/; Naukowe Koło Podchorążych.	Akademia Sztabu Generalnego WP; Wyższa Oficerska Szkoła Lotnicza w Dęblinie.
Badania porównawcze	Studencki ruch naukowy; ruch naukowy słuchaczy; ruch naukowy podchorążych.	Centrum Studenckiego Ruchu Naukowego; WAT; WAP; ASG WP; WOSL; WSOWZ; WSOWPanc
Analiza statystyczna	Studencki ruch naukowy; koła naukowe słuchaczy w ASG WP.	Centrum Studenckiego Ruchu Naukowego; Akademia Sztabu Generalnego WP.
Analiza i synteza umysłowa	Studencki ruch naukowy; ruch naukowy słuchaczy; ruch naukowy podchorążych.	Centrum Studenckiego Ruchu Naukowego; akademie wojskowe; wyższe szkoły oficerskie
Intuicja i prognozowanie	Koła naukowe słuchaczy naszej uczelni.	Akademia Sztabu Generalnego WP.

P L A N
PRACY KOŁA NAUKOWEGO LOTNIKÓW NA
LATA 1978/79
/Wariant planu /

Mie- siąc	Treść zamierzenia	Wykonawca /sekcja/	Prowadzi	Uwagi o wykonaniu planu
PAŹDZIERNIK	Zebrańie otwarte koła. Inauguracja działalności koła w roku akademickim 1978/79. Zaproponowanie planu pracy	Zarząd	por. Dżubak	Z udziałem płk Machury i ppłk Kielana - 10.10.78 r.
	Informacja: Rakietowe pociski samosterujące - ich możliwości i zastosowanie.	Służba sztabów	por. Czumur	Informacja zakończyła się dyskusją. 21.10.78 r.
	Posiedzenie zarządu koła dla przygotowania seminarium nt. Śmigłowców.	Zarząd	por. Dżubak	25.10.78 r.
LISTOPAD	Informacja: Najnowsze konstrukcje śmigłowców wchodzących na uzbrojenie wojsk NATO i ZSZ UW.	Sekcja lotnicza	por. Łukaszyk	3.11.78 r.
	Dyskusja naukowa: Taktyka działań śmigłowców.	- " -	por. Gacek	7 i 14.11.78r. z ppłk Rajmańskim
	Przygotowanie referatów: Zwalczenie śmigłowców przez LMSZ i LM. Walki powietrzne śmigłowców.	- " -	por. Gacek por. Dżubak	do 28.11.78 r. Konsultują ppłk Rajmański i mjr Szymański
GRUDZIEŃ	Posiedzenie zarządu - omówienie przygotowań i planu przeprowadzenia seminarium.	- " -	por. Dżubak	29.11.78 z udziałem płk Machury i ppłk Kielana
	Seminarium: Walka ze śmigłowcami przedwinka.	Zarząd	por. Dżubak	13.12.78r. z WOSL Dęblin i przedstawicielami wojsk lot.
	Opracowanie materiałów z seminarium i ich druk.	Zespół	kpt. Długi	2 egz. do WOSL. Nr bibl. FF3740
STYCZEŃ	Posiedzenie zarządu - podsumowanie działalności i omówienie planu pracy na styczeń.	Zarząd	por. Dżubak	18.12.78 r. z ppłk Kielanem
	Dyskusja: Metodologia pracy naukowej w warunkach studiów w ASG WP.	Sekcja sztabowa	kpt. Długi por. Gacek	8-15.01.79r. z ppłk Kielanem
	Konwersatorium - z płk Zakrzewskim nt. Metodologia pracy naukowej w warunkach studiów.	Zarząd	por. Dżubak	24.1.79 z KNS OPK i ZWL oraz ppłk Kielana
LUTY	Posiedzenie zarządu - przygotowanie sympozjum na temat rozpoznania.	Zarząd	por. Dżubak	29.1.79r. z udziałem ppłk Kielana
	Informacja: Współczesne kierunki rozpoznania powietrznego - z płk Tegosem z KRWIAO.	Służba sztabów	por. Czumur	14.2.79r. z ppłk Kielanem
	Dyskusje i opracowanie materiałów do sympozjum.	Sekcje	kpt. Długi por. Czumur	21-27.2.79 - konsultują płk Bartocha i ppłk Legut
MARZEC	Posiedzenie zarządu - omówienie przygotowań i planu przeprowadzenia sympozjum.	Zarząd	por. Dżubak	26.2.79 z udziałem płk Machury i ppłk Kielana
	Informacja: Przeznaczenie, możliwości i zastosowanie systemu AWACS.	Służba sztabów	mjr Jaworski	Wykonał kpt Korecki 27.3.79 r.
	Posiedzenie zarządu - stan przygotowań do sympozjum jego przeprowadzenie i plan pracy na kwiecień.	Zarząd	por. Dżubak	28.3.79, z udziałem płk Grzędy i ppłk Kielana
KWIECIEŃ	Sympozjum: Współczesne kierunki rozwoju rozpoznania powietrznego.	Zarząd	por. Dżubak	24.4.79 z udziałem gen. gen. Kamińskiego, Zarskiego, DWL, II Zarządu, WOSL, innych katedr
	Posiedzenie zarządu - opracowanie materiałów, ich druk. Plan pracy na maj.	Zarząd	por. Dżubak	27.4.79 referat mjr Jaworskiego pracę roczną. Nr bibl FF736 oraz FF 3840
MAJ	Informacja: Znaczenie samolotów dźwiękowych na współczesnym polu walki.	Sekcja lotnicza	kpt. Nowak	Przełożono na 5.6.79 r. Wykonano 5.6.79
	Posiedzenie zarządu - opracowanie sprawozdania z działalności w roku 1978/79	Zarząd	por. Dżubak	Wykonano 12.6. z udziałem ppłk Kielana
CZER- WIEC	Zebrańie sprawozdawczo-wyborcze koła. Wytyczenie kierunków działania na 1979/80 rok.	Zarząd	por. Dżubak	27.6.79 z płk Machurą i ppłk Kielanem. Wręczenie dyplomów za pracę w kole naukowym.

SEKRETARZ KOŁA

.....

OPIEKUN KOŁA

.....

PRZEWODNICZĄCY KOŁA

.....

S T A T U T

KOŁO NAUKOWYCH SŁUCHACZY AKADEMII SZTABU GENERALNEGO WP
/Wariant "a"/

ROZDZIAŁ I

Zasady ogólne

- § 1. Działalność słuchaczy w kołach naukowych stanowi integralną część procesu dydaktyczno-wychowawczego Akademii Sztabu Generalnego WP.
- § 2. 1. Koło naukowe słuchaczy Akademii Sztabu Generalnego WP jest zrzeszeniem skupiającym w swych szeregach - na zasadzie pełnej dobrowolności - słuchaczy wszystkich lat studiów na danym kierunku nauczania. Organizuje się je w katedrach /instytutach/.
2. Z inicjatywą założenia nowego koła występuje grupa słuchaczy, która zamierza realizować cele i zadania określone w statucie, składając w tym celu pisemny wniosek. Wniosek taki powinien zawierać propozycje w sprawie dziedziny i kierunków działalności, wykaz członków-założycieli i skład komitetu organizacyjnego. Wniosek powinien być podpisany przez wszystkich członków-założycieli.
3. W kołach naukowych słuchaczy Wydziału Wojsk Lądowych i Wydziału Wojsk Lotniczych i OPK oraz katedr pozawydziałowych mogą być organizowane odpowiednie sekcje według zainteresowań członków.
- § 3. Decyzję w sprawie założenia koła naukowego słuchaczy podejmuje szef katedry /instytutu/, który równocześnie określa nazwę koła i назнача opiekuna naukowego koła /konsultantów sekcji/ spośród doświadczonych pracowników dydaktyczno-naukowych katedry /instytutu/ oraz zgłasza powstanie koła do Oddziału Naukowego ASG WP.
- § 4. Koło naukowe słuchaczy prowadzi swą działalność na podstawie regulaminu organizacyjnego Akademii Sztabu Generalnego WP oraz własnego regulaminu koła opracowanego zgodnie z postanowieniami niniejszego statutu.

§ 5. Oddział Szkolenia Akademii Sztabu Generalnego WP w skali uczelni jest koordynatorem działalności kół naukowych słuchaczy. Sekcje Planowania wydziałów wykazują najważniejsze przedsięwzięcia kół w miesięcznym "Planie Zamierzeń Wydziału". Udzielają im również pomocy materiałowo-technicznej i finansowej w realizacji zasadniczych przedsięwzięć.

§6.1. Działalność kół naukowych słuchaczy w uczelni podlega zastępcy komendanta do spraw naukowych, który sprawuje nadzór organizacyjny i merytoryczny nad działalnością tych kół. Kieruje on w tym zakresie Oddziałem Naukowym Akademii Sztabu Generalnego WP.

2. W wydziale odpowiednio działalność ta podlega komendantom, którzy sprawują nadzór nad kołami przez radę wydziału kół naukowych słuchaczy.

3. Bezpośrednią opiekę merytoryczną nad kołami naukowymi słuchaczy sprawują szefowie katedr /instytutów/.

ROZDZIAŁ II

Cele, zadania i formy pracy

§7.1. Celem działalności kół naukowych jest stworzenie ich członkom warunków i możliwości aktywniejszego i intensywniejszego zdobywania wiedzy, pobudzania zainteresowań naukowych, uzyskania podstawowych wiadomości z metodyki wojskowych badań naukowych oraz wyrabiania nawyków organizacyjnych w zakresie realizowanych przedsięwzięć.

2. Główne kierunki i treści pracy kół naukowych słuchaczy wynikają z zainteresowań członków koła oraz celów dydaktyczno-wychowawczych i naukowo-badawczych katedr /instytutów/.

§ 8. Do głównych zadań koła naukowego należy:

- kształtowanie umiejętności samodzielnego i zespołowego rozwiązywania problemów z zakresu sztuki wojennej;
- budzenie zainteresowań naukowych;
- pogłębianie i poszerzanie wiedzy, zwłaszcza z zakresu taktyki i sztuki operacyjnej;
- kształtowanie atmosfery rzetelnego uprawiania nauki, zwłaszcza najnowszych osiągnięć współczesnej myśli

wojskowej i techniki wojennej wojsk własnych i przeciwnika;
- wyrabianie nawyków organizacyjnych w realizowanych przedsię-
wzięciach.

§9. Zadania powyższe koło naukowe realizuje poprzez:

- samodzielne studiowanie;
- organizowanie i udział w informacjach, dyskusjach, seminariach, konwersatoriach, naradach, sympozjach;
- uczestniczenie w pracy naukowej prowadzonej przez katedrę /instytut/;
- organizowanie spotkań z pracownikami nauki, wybitnymi i doświadczonymi dowódcami oraz oficerami sztabu;
- nawiązanie i utrzymanie współpracy z innymi kołami naukowymi w uczelni jak i naukowymi kołami podchorążych wyższych szkół oficerskich, akademii wojskowych i uczelni cywilnych;
- utrzymanie roboczych kontaktów z jednostkami wojskowymi i udział w ćwiczeniach tych wojsk;
- popularyzowanie osiągnięć indywidualnych i zespołowych członków koła poprzez wdrażanie do publikacji i organizowanie okolicznościowych wystaw dorobku naukowego koła;
- inne formy działania wynikające ze specyfiki pracy poszczególnych kół naukowych.

ROZDZIAŁ III

Członkowie koła, ich prawa i obowiązki

- §10. 1. Członkiem koła naukowego może być słuchacz, który dobrowolnie zgłosi chęć uczestnictwa w pracy koła i przyjmie obowiązki wynikające z regulaminu koła.
2. Przyjęcie w poczet członków następuje na zebraniu koła. Podstawę stanowi ustna deklaracja słuchacza.
3. Członkostwo wygasa w przypadku ukończenia akademii, skreślenia z listy słuchaczy lub wydalenia ze studiów czy braku aktywności w pracy koła.
4. Zebrania koła są otwarte.
- §11. Członkowie koła mają prawo:

- uczestniczyć w przedsięwzięciach naukowych koła i innych kół naukowych w akademii oraz w przedsięwzięciach międzyuczelnianych;
- brać udział w ustalaniu planu pracy koła;
- brać udział w opracowywaniu problemów naukowych opracowywanych przez katedry /instytuty/;
- wybierać i być wybieranym do władz koła /sekcji/ i Rady Wydziału Kół Naukowych Słuchaczy;
- zabierać głos na zebraniach koła, zgłaszać wnioski i propozycje oraz dzielić się uwagami;
- oceniać działalność zarządu koła;
- być wyróżnianymi za aktywną i owocną działalność w kole naukowym słuchaczy.

§12. Członkowie koła mogą zamieszczać swoje publikacje w "Akademickim Biuletynie Słuchaczy", "Zeszytach Naukowych" ASG WP oraz innych wydawnictwach wewnętrznych uczelni.

§13. Do obowiązków członków kół należy:

- kierowanie się zasadami ustaleń zawartych w niniejszym statucie oraz przestrzeganie postanowień regulaminu koła naukowego;
- osiąganie wysokich wyników w nauce i prezentowanie pozytywnej postawy ideowo-moralnej;
- aktywne uczestniczenie w przedsięwzięciach podejmowanych przez koło;
- realizowanie opracowań naukowych w ramach pracy w kole;
- branie udziału w popularyzacji wiedzy wojskowej poza akademią;
- wypowiedanie się w sprawach kierunków, treści, form pracy i sposobów ich realizacji;
- realizowanie innych zadań podejmowanych przez zarząd koła naukowego.

ROZDZIAŁ IV

Władze koła naukowego

§14. Najwyższą władzą koła jest Walne Zebranie członków koła.

§15. Walne Zebranie członków koła:

- przyjmuje sprawozdanie ustępującego zarządu;

- określa kierunki dalszej działalności koła;
- wybiera nowy zarząd koła;
- akceptuje roczne plany pracy koła po uprzednim ich uzgodnieniu z katedrą /instytutem/;

§16. Termin, miejsce i porządek dzienny Walnego Zebrania ogłasza zarząd koła co najmniej na tydzień przed zebraniem, po uprzednim uzgodnieniu tych spraw z opiekunem koła.

§17.1. Pracą koła kieruje zarząd wybierany w jawnym głosowaniu.

2. Zarząd koła stanowią:

- przewodniczący;
- zastępca przewodniczącego;
- sekretarz;
- członkowie /ilość zależna od ilości sekcji - na sekcję jeden członek zarządu/.

3. Poszczególnymi sekcjami kierują ich przewodniczący /kierownicy/ wybrani przez członków tworzących sekcję.

§18. Do podstawowych obowiązków zarządu koła należy:

- imienne przydzielanie zadań wynikających z planu pracy koła z uwzględnieniem zainteresowań i możliwości jego członków;
- organizowanie co najmniej jeden raz w miesiącu posiedzenia zarządu koła na którym planuje się i ocenia na bieżąco działalność sekcji i członków koła;
- opracowanie planu pracy koła;
- reprezentowanie koła w ruchu naukowym słuchaczy;
- utrzymywanie bieżącej współpracy z opiekunem naukowym koła;
- ustalanie imiennego składu delegacji członków koła do udziału w przedsięwzięciach poza kołem;
- utrzymywanie kontaktów z opiekunem naukowym koła, innymi kołami naukowymi w ASG WP oraz radą wydziałową kół;
- prowadzenie dokumentacji koła i opracowywanie sprawozdań z pracy koła;
- nadzorowanie pracy sekcji i udzielanie im pomocy w realizacji zadań;
- zwołanie zebrania na żądanie opiekuna naukowego koła;
- wydawanie opinii o działalności członków koła.

§19.1. Kadencja zarządu koła trwa dwa lata.

2. Decyzję o odwołaniu słuchacza ze składu zarządu koła podej-

muje zebranie koła.

3. Postanowienia władz koła podejmowane są zwykłą większością głosów, przy obecności 2/3 członków koła.

§ 20. Przewodniczący i sekretarz koła odpowiedzialni są za prowadzenie dokumentacji koła. Podstawowym dokumentem koła jest zeszyt działalności koła naukowego, który powinien zawierać ewidencję członków, główne kierunki działania, plan pracy koła, protokoły z zebrań i uwagi o ważniejszych przedsięwzięciach koła.

ROZDZIAŁ V

Opiekun naukowy koła

§21.1. Opiekunem koła jest pracownik naukowy wyznaczony przez szefa katedry /instytutu/.

2. Opiekun naukowy jest odpowiedzialny za merytoryczne i metodyczne ukierunkowanie działalności koła.

§22. Do podstawowych obowiązków opiekuna koła należą:

- zapewnienie zgodności planu pracy koła z planami pracy dydaktyczno-wychowawczej i badań naukowych katedry;
- udzielanie pomocy w realizacji zadań i czuwanie nad wysokim poziomem merytorycznym i metodycznym pracy koła;
- inspirowanie i kształtowanie zainteresowań członków koła do podejmowania określonej potrzebami problematyki badawczej;
- ocenianie pracy zarządu i wkładu pracy poszczególnych członków koła naukowego słuchaczy.

§23. Szef katedry /instytutu/ na wniosek opiekuna koła wyznacza konsultanta sekcji /zespołu/. Konsultant sekcji pracuje ze słuchaczami jak opiekun koła lecz w odniesieniu do sekcji /zespołu/.

ROZDZIAŁ VI

Koordinacja działalności kół naukowych

§24.1. Działalność kół naukowych podlega zastępcy komendanta Akademii Sztabu Generalnego WP do spraw naukowych. Pod jego przewodnictwem organizuje się jeden raz do roku spotkanie

aktywność ruchu naukowego na którym dokonuje się oceny działania, wymiany doświadczeń i wytycza ogólne kierunki dalszej działalności.

2. Oddział Naukowy sprawuje bieżący nadzór i udziela pomocy ruchowi naukowemu słuchaczy w uczelni.

3. Oddział Szkolenia koordynuje zasadnicze przedsięwzięcia kół naukowych w akademii, a także wspomaga te koła pod względem materiałowo-technicznym.

§ 25.1 Działalność kół naukowych w wydziale koordynuje Rada Wydziału Kół Naukowych Słuchaczy. W skład rady wchodzi: komendant wydziału lub jego zastępca do spraw naukowych - jako przewodniczący rady; wybrany przez radę słuchacz - jako sekretarz rady; przewodniczący i sekretarze poszczególnych kół naukowych słuchaczy wydziału oraz opiekunowie naukowemu kół, przedstawiciel Wydziału Planowania i Organizacji Szkolenia.

2. Posiedzenia rady kół naukowych wydziału zwołuje się przynajmniej dwa razy w roku. Ustala się na nich główne kierunki działania, koordynuje roczne plany pracy kół, organizuje współdziałanie między kołami, dokonuje wymiany doświadczeń i oceny działalności.

3. Pracą rady kierują przewodniczący i sekretarz.

4. Podstawowym zadaniem rady jest koordynowanie pracy kół w wydziale, reprezentowanie kół wydziału na zewnątrz wydziału oraz zapewnienie optymalnych warunków do rozwoju ruchu naukowego słuchaczy w wydziale.

ROZDZIAŁ VII

Postanowienia końcowe

§ 26. Szef katedry /instytutu/ może rozwiązać koło: -
- w przypadku, gdy nie przejawia ono żadnej działalności lub na wniosek opiekuna naukowego koła;
- na wniosek Walnego Zebrania;
- z innych ważnych powodów.

§ 27. Działalność w kole naukowym jest traktowana na równi z pracą społeczną w innych organizacjach społecznych.

§ 28. 1. Postanowienia Statutu Kół Naukowych Słuchaczy ASG WP

stanowią podstawę do opracowania szczegółowych regulaminów działalności kół naukowych słuchaczy w katedrach /instytutach/.

2. Regulaminy te zatwierdzają:

- w odniesieniu do kół naukowych katedr wydziałowych - rady wydziału kół naukowych słuchaczy;
- w odniesieniu do pozostałych kół naukowych słuchaczy - właściwi szefowie katedr /instytutów/.

S T A T U T

KÓŁ NAUKOWYCH SŁUCHACZY AKADEMII SZTABU GENERALNEGO WP
/Wariant "b"/

ROZDZIAŁ I

Zasady ogólne

- § 1. Działalność kół naukowych słuchaczy stanowi integralną część procesu naukowo-badawczego i dydaktyczno-wychowawczego Akademii Sztabu Generalnego WP.
- §2.1. Koło naukowe słuchaczy Akademii Sztabu Generalnego WP jest stowarzyszeniem skupiającym w swych szeregach - na zasadzie pełnej dobrowolności - słuchaczy uczelni. Organizuje się je w Akademii pod patronatem katedr /instytutów/.
2. Z inicjatywą założenia nowego koła występuje grupa słuchaczy, która zamierza realizować cele i zadania określone w statucie, składając w tym celu do Oddziału Naukowego uczelni pisemny wniosek. Wniosek taki powinien zawierać propozycje w sprawie dziedziny i kierunków działalności, wykaz członków założycieli i skład komitetu organizacyjnego. Wniosek powinien być podpisany przez wszystkich członków założycieli oraz zaakceptowany przez szefa katedry /instytutu/ patronującej kołu.
3. W kole naukowym mogą być organizowane odpowiednie sekcje /zespoły/ według zainteresowań członków.
- §3. Decyzję w sprawie założenia koła naukowego słuchaczy podejmuje zastępca komendanta Akademii Sztabu Generalnego WP, który jednocześnie określa nazwę koła, a także naznacza opiekuna naukowego koła oraz poleca Oddziałowi Naukowemu dokonanie wpisu koła do prowadzonego rejestru.
- §4. Koło naukowe słuchaczy prowadzi swą działalność na podstawie regulaminu organizacyjnego Akademii Sztabu Generalnego WP oraz własnego regulaminu koła opracowanego zgodnie z postanowieniami niniejszego statutu.
- §5. Oddział Szkolenia jest koordynatorem działalności kół naukowych słuchaczy z innymi przedsięwzięciami, wykazując najważniejsze przedsięwzięcia kół w miesięcznym "Planie zamierzeń Akademii Sztabu Generalnego WP". Udziela im również pomocy pod względem

materiałowo-technicznym w realizacji tych przedsięwzięć.

§6.1. Działalność kół naukowych słuchaczy w uczelni podlega zastępcy komendanta do spraw naukowych, który sprawuje nadzór organizacyjny i merytoryczny nad działalnością tych kół. Kieruje on w tym zakresie Oddziałem Naukowym Akademii Sztabu Generalnego i Radą Uczelnianą Kół Naukowych. Oddział Naukowy udziela kołom naukowym pomocy finansowej dla realizacji ich zasadniczych przedsięwzięć.

2. W wydziałach działalność kół naukowych słuchaczy podlega komendantom wydziałów, którzy sprawują nadzór nad działalnością tych kół przez swych zastępców do spraw naukowych.

ROZDZIAŁ II

Cele, zadania i formy pracy

§7.1. Celem działalności kół naukowych słuchaczy jest stworzenie ich członkom warunków do pobudzania i rozwijania zainteresowań naukowych i dydaktycznych, kształtowanie samodzielności oraz nawyków w zakresie prowadzenia pracy naukowo-badawczej i dydaktycznej, a także inspirowanie do poszukiwań w dziedzinie nauki wojennej.

2. Główne kierunki i treści działalności kół naukowych wynikają z zainteresowań członków koła oraz celów naukowo-badawczych akademii /katedr, instytutów/, a także celów dydaktyczno-wychowawczych.

§ 8. Do głównych zadań koła naukowego należy:

- umożliwienie swym członkom opanowania podstaw metodyki wojskowych badań naukowych;
- wdrażanie członków kół naukowych pod opieką nauczycieli akademickich do działalności naukowo-badawczej;
- rozwijanie wśród członków kół zainteresowań naukowych i dydaktycznych;
- doskonalenie nawyków organizacyjnych z równoczesnym wdrażaniem do pracy dydaktycznej.

§ 9. Zadania powyższe koło naukowe realizuje poprzez:

- samodzielne studiowanie;
- indywidualne lub zespołowe opracowywanie tematów naukowo-badawczych;
- recenzowanie opracowań o tematyce fachowej;
- doskonalenie publicystyczne członków koła;

- nawiązanie i utrzymanie kontaktów w ramach współpracy z ruchem naukowym akademii wojskowych i uczelni cywilnych oraz z ośrodkami naukowymi wojska;
- organizowanie i udział w uczelnianych i międzyuczelnianych zebraniach naukowych /konferencjach, seminariach, sympozjach itp./;
- inne formy działania wynikające ze specyfiki pracy poszczególnych kół naukowych.

ROZDZIAŁ III

Członkowie koła, ich prawa i obowiązki

§10.1. Członkiem koła naukowego może być słuchacz o wyraźnych zainteresowaniach, predyspozycjach i uzdolnieniach naukowo-badawczych oraz dydaktycznych, który dobrowolnie zgłosi chęć uczestnictwa w pracy koła i przyjmie obowiązki wynikające z regulaminu koła.

2. Przyjęcie w poczet członków następuje na zebraniu koła. Podstawę stanowi ustna deklaracja słuchacza i poręczenie jednego z członków koła.

3. Członkostwo wygasa w przypadku ukończenia, skreślenia lub wydalenia ze studiów czy też braku aktywności w pracy koła.

4. Zebrania koła są otwarte.

5. Członkiem koła może być również młody nauczyciel akademicki ASG WP.

§ 11. Członkowie koła mają prawo:

- uczestniczyć w przedsięwzięciach naukowych koła i innych kół naukowych w akademii oraz w przedsięwzięciach międzyuczelnianych;
- brać udział w ustalaniu planu pracy koła;
- brać udział w opracowywaniu problemów naukowych opracowywanych przez akademię /katedry, instytuty/;
- wybierać i być wybieranym do władz koła, sekcji i Rady Uczelnianej ruchu naukowego;
- zabierać głos na zebraniach koła, zgłaszać wnioski i propozycje oraz dzielić się uwagami;
- oceniać pracę zarządu koła;
- wykonywać prace kursowe w ramach pracy koła;
- zgłaszać własny temat prac kursowych i pracy dyplomowej pod warunkiem wyboru tematu mieszczącego się w problematyce badawczej ujętej w planie ASG WP.

- §12.1. Członkowie koła mają pierwszeństwo zamieszczania publikacji w "Akademickim Biuletynie Słuchaczy", "Zeszytach Naukowych ASG WP" oraz w innych wydawnictwach wewnętrznych uczelni.
2. Wyróżniający się członkowie kół naukowych posiadający uzdolnienia do pracy dydaktycznej i naukowo-badawczej na wniosek Rady Uczelnianej Kół Naukowych Słuchaczy mogą być kierowani w pierwszej kolejności do pracy w wyższym szkolnictwie wojskowym, wojskowych placówkach naukowych i kwalifikowania na studia doktoranckie.
- §13. Do obowiązków członków kół należy:
- kierowanie się zasadami ustaleń zawartych w niniejszym statucie oraz przestrzeganie postanowień regulaminu koła naukowego;
 - osiągnięcie wysokich wyników w nauce i prezentowanie pozytywnej postawy ideowo-moralnej;
 - realizowanie opracowań naukowych w ramach pracy w kole;
 - aktywne uczestniczenie w przedsięwzięciach podejmowanych przez koło;
 - branie udziału w popularyzacji wiedzy wojskowej poza akademią;
 - wypowiedanie się w sprawach kierunków, treści i form pracy oraz sposobów ich realizacji;
 - realizowanie innych zadań podejmowanych przez zarząd koła naukowego słuchaczy.

ROZDZIAŁ IV

Władze koła naukowego

- § 14. Najwyższą władzą koła jest Walne Zebranie członków koła.
- § 15. Walne Zebranie członków koła:
- przyjmuje sprawozdanie ustępującego zarządu koła;
 - określa kierunki dalszej działalności koła;
 - wybiera nowy zarząd koła;
 - akceptuje roczne plany pracy koła - po uprzednim ich uzgodnieniu z patronującą katedrą /instytutem/.
- § 16. Termin, miejsce i porządek dzienny Walnego Zebrania ogłasza zarząd koła co najmniej na jeden tydzień przed zebraniem, po uprzednim uzgodnieniu tych spraw z opiekunem naukowym koła.
- §17.1. Pracą koła kieruje zarząd, wybierany w jawnym głosowaniu.
2. Zarząd koła stanowią:

- przewodniczący;
- zastępca przewodniczącego;
- sekretarz;
- członkowie /liczba zależna od ilości członków lub sekcji - na każdą sekcję jeden członek zarządu/.

3. Poszczególnymi sekcjami kierują ich przewodniczący /kierownicy/ wybrani przez członków tworzących sekcje.

§ 18. Do podstawowych obowiązków zarządu koła należy:

- przyjmowanie i akceptowanie zadań zgłaszanych indywidualnie przez członków koła naukowego do realizacji lub imienne przydzielanie zadań wynikających z planu pracy koła z uwzględnieniem zainteresowań i możliwości poszczególnych członków koła;
- organizowanie conajmniej jeden raz w miesiącu posiedzenia zarządu koła na którym planuje się i ocenia na bieżąco działalność sekcji i członków koła;
- opracowanie planu pracy koła;
- reprezentowanie koła w ruchu naukowym słuchaczy;
- utrzymywanie bieżącej współpracy z opiekunem naukowym koła;
- ustalanie imiennego składu delegacji członków koła do ich udziału w przedsięwzięciach poza kołem;
- utrzymywanie kontaktów roboczych z opiekunem koła, innymi kołami naukowymi ASG WP i Radę Uczelnianą Kół Naukowych Słuchaczy akademii;
- prowadzenie dokumentacji koła i opracowywanie sprawozdań z pracy koła;
- nadzorowanie pracy sekcji i udzielanie pomocy w realizacji zadań sekcji i członków koła;
- zwołanie zebrania koła na żądanie opiekuna naukowego;
- wydawanie opinii o działalności członków koła.

§19. 1. Kadencja zarządu trwa dwa lata.

2. Decyzję o odwołaniu słuchacza ze składu zarządu koła podejmuje zebranie koła.

3. Postanowienia władz koła podejmowane są zwykłą większością głosów, przy obecności conajmniej $\frac{2}{3}$ członków koła.

§20. Przewodniczący i sekretarz koła odpowiedzialni są za prowadzenie dokumentacji koła. Podstawowym dokumentem koła jest zeszyt działalności koła, który powinien zawierać ewidencję członków koła, główne kierunki działania, plan pracy, protokoły z zebrań i uwagi o ważniejszych przedsięwzięciach koła.

ROZDZIAŁ V

Opiekun naukowy koła

§21.1. Opiekunem koła naukowego słuchaczy jest doświadczony pracownik naukowy zaakceptowany przez szefa katedry /instytutu/ patronującej kołu.

2. Opiekun naukowy koła jest odpowiedzialny za merytoryczne i metodyczne ukierunkowanie działalności koła.

§ 22. Do podstawowych obowiązków opiekuna koła należy:

- zapewnienie zgodności planu pracy koła naukowego z planem naukowo-badawczym akademii /katedry, instytutu/;
- udzielanie pomocy w realizacji zadań i czuwanie nad wysokim poziomem merytorycznym i metodycznym pracy koła;
- inspirowanie i kształtowanie zainteresowań członków koła do podejmowania określonej przez potrzeby akademii problematyki badawczej;
- ocenianie pracy zarządu koła i wkładu pracy poszczególnych członków koła naukowego;
- wnioskowanie o zaliczenie prac wykonywanych przez słuchaczy w ramach pracy koła jako rocznych /kursowych/.

§ 23. Szef katedry /instytutu/ patronującej kołu na wniosek opiekuna koła wyznacza konsultanta sekcji /zespołu/. Konsultant sekcji /zespołu/ pracuje ze słuchaczami jak opiekun koła lecz w odniesieniu do członków sekcji /zespołu/.

ROZDZIAŁ VI

Koordinacja działalności kół naukowych

§24.1. Naczelnym organem ruchu naukowego w akademii jest Rada Uczelniana Kół Naukowych Słuchaczy.

2. W skład jej wchodzi:

- zastępca komendanta Akademii Sztabu Generalnego WP do spraw naukowych - jako przewodniczący Rady;
- sekretarz Rady - słuchacz, wybrany przez Radę;
- przewodniczący /sekretarze/ kół naukowych słuchaczy;
- opiekunowie kół naukowych;
- przedstawiciele - Oddziału Naukowego i Szkolenia.

Skład Rady po ukonstytuowaniu się jest zatwierdzany rozkazem Komendanta Akademii Sztabu Generalnego WP.

3. Pracą Rady kierują przewodniczący i sekretarz.
 4. Podstawowym obowiązkiem Rady jest inspirowanie i koordynowanie pracy kół wewnątrz uczelni, reprezentowanie kół na zewnątrz akademii oraz zapewnienie optymalnych warunków do rozwoju ruchu naukowego słuchaczy.
 5. Posiedzenia Rady zwołuje się przynajmniej jeden raz w roku. Rada ustala generalne kierunki działania ruchu naukowego słuchaczy, koordynuje działalność kół naukowych, organizuje współdziałanie z ruchem naukowym innych uczelni i ocenia wyniki działania kół naukowych słuchaczy.
 6. Do podstawowych zadań Rady w szczególności należy:
 - inspirowanie działalności kół naukowych w uczelni;
 - koordynowanie działalności i wymiana doświadczeń pomiędzy kołami;
 - organizowanie współpracy z ruchem naukowym innych uczelni wojskowych, cywilnych i placówek naukowych;
 - udzielanie pomocy organizacyjno-merytorycznej w działalności poszczególnych kół naukowych;
 - popularyzacja działalności i osiągnięć kół oraz dokonywanie oceny działalności ruchu naukowego w akademii.
- §25.1. Oddział Naukowy uczelni sprawuje merytoryczny nadzór nad działalnością ruchu naukowego i udziela pomocy finansowej kołom naukowym.
2. Oddział Szkolenia uczelni koordynuje zasadnicze przedsięwzięcia kół naukowych, a także wspomaga pod względem materiałowo technicznym działalność kół.

ROZDZIAŁ VII

Postanowienia końcowe

- §26. Koło naukowe w wypadku braku członków, z powodu niedostatecznych efektów działalności lub z innych ważnych powodów może być rozwiązane przez zastępcę komendanta Akademii Sztabu Generalnego WP do spraw naukowych na wniosek szefa katedry /instytutu/ patronującej kołu.
- §27. Działalność w kole naukowym jest traktowana na równi z pracą społeczną w innych organizacjach społecznych.
- §28.1. Postanowienia Statutu Kół Naukowych Słuchaczy ASG WP stanowią podstawę do opracowania szczegółowych regulaminów kół naukowych.
2. Regulaminy zatwierdza Rada Uczelniana Kół Naukowych po ich zaakceptowaniu przez szefów katedr /instytutów/ patronujących tym kołom naukowym.

